

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Науково-дослідна частина
Рада молодих вчених
Наукове товариство студентів, аспірантів і докторантів

ПРОГРАМА

XVII Університетської науково-практичної конференції
студентів, аспірантів, докторантів і молодих учених
«МОЛОДА НАУКА-2024»
17-22 квітня 2024 року

Том 4

*Секції відокремленого структурного підрозділу
«Економіко-правничий фаховий коледж
Запорізького національного університету»
Секції відокремленого структурного підрозділу
«Фаховий коледж бізнесу та харчових технологій
Запорізького національного університету»*

2024=УДК: 001 (06)

М 754

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Фролов М.О. – в. о. ректор ЗНУ;

Васильчук Г.М. – проректор з наукової роботи;

Арабаджиев Д.Ю. – начальник науково-дослідної частини;

Белоконь К.В. – заступник директора з наукової роботи Інженерного навчально-наукового інституту ім. Ю.М. Потебні ЗНУ;

Білівненко С.М. – заступник декана з наукової роботи історичного факультету;

Бобришева К.О. – голова НТ САД факультету іноземної філології;

Будько Д.З. – голова НТ САД економічного факультету;

Вербицька Т.А. – голова НТ САД біологічного факультету;

Євтушенко Д.С. – заступник декана з наукової роботи юридичного факультету;

Єгорова В.С. – голова НТ САД математичного факультету;

Залужна М.В. – заступник декана з наукової роботи факультету іноземної філології;

Зубцова Ю.С. – заступник декана з наукової роботи факультету соціальної педагогіки та психології;

Кайшева Д.О. – голова НТ САД факультету менеджменту;

Караулова С.І. – заступник декана з наукової роботи факультету фізичного виховання, здоров'я та туризму;

Ковпак В.А. – заступник декана з наукової роботи факультету журналістики;

Копійка В.В. – заступник декана з наукової роботи біологічного факультету;

Леонтьєва В.В. – заступник декана з наукової роботи математичного факультету;

Лепська Н.В. – заступник декана з наукової роботи факультету соціології та управління;

Линенко А.В. – заступник декана з наукової роботи економічного факультету;

Ляхов Г.І. – голова НТ САД юридичного факультету;

Меркулова О.В. – заступник декана з наукової роботи філологічного факультету;

Олійник О.М. – заступник декана з наукової роботи факультету менеджменту;

Рибка Д.О. – голова НТ САД факультету журналістики;

Руднік О.Р. – голова НТ САД ЗНУ;

Саражина Є.В. – голова НТ САД факультету фізичного виховання здоров'я та туризму;

Сінельнікова П.Д. – голова НТ САД факультету соціальної педагогіки та психології;

Тарабан Є.В. – голова НТ САД Інженерного навчально-наукового інституту ім. Ю.М. Потебні ЗНУ;

Хавер Д.І. – фахівець центру наукової роботи студентів НДЧ;

Харчева Д.Р. – голова-НТ САД філологічного факультету;

Носик М.О. – відповідальний за наукову роботу у ВСП «ЕПФК ЗНУ»;

Шумська А.Ю. – голова НТ САД історичного факультету;

Ясьмо О.В. – голова НТ САД факультету соціології та управління.

Збірник укладено за результатами XVII університетської науково-практичної конференції студентів, аспірантів, докторантів і молодих вчених «Молода наука-2024», що проходила з 17 по 22 квітня 2024 року.

Автори публікацій несуть відповідальність за достовірність фактичних даних, чіткість викладу тексту, цитування, а також мовно-стилістичний рівень написання матеріалів.

Збірник наукових праць студентів, аспірантів, докторантів і молодих вчених «Молода наука-2024»: у 5 т. / Запорізький національний університет. – Запоріжжя : ЗНУ, 2024. – Т.4. – 217 с.

УДК: 001 (06)
М 754

©Запорізький національний університет, 2024
©Автори публікацій, 2024

**ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ЕКОНОМІКО-ПРАВНИЧИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
ЗАПОРІЗЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ»**

СЕКЦІЯ «ФІЛОЛОГІЧНІ ДИСЦИПЛІНИ»

Деребенко Мирослава

студентка 1 курсу ВСП «ЕПФК ЗНУ»

Наук. кер.: к.філос.н., доц., викл. вищ. кат., викл.-метод. Широбокова О.О.

**ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА «ДОБРИХ ПЕРЕДВІСНИКІВ»
Н. ГЕЙМАНА І Т. ПРАТЧЕТТА ТА «ОМЕНА» Д.СЕЛТЗЕРА**

Із давніх давен, люди захоплюються усім незбагненим, містичним та химерним. Тема трансцендентного користується попитом багато років і не могла не відобразитися у мистецтві, зокрема літературі та кінематографі.

Мета цієї наукової розвідки: провести порівняльний аналіз двох романів – «Добрі передвісники» Ніла Геймана і Террі Пратчетта та «Омен» Девіда Селтзера. Романи порівнюватимуться за наступними категоріями: жанр, настрої твору, основні акценти роману, взаємини батьків та дітей, образ Сатани у творі, популярність, екранізації романів. Отже, розглянемо кожен із цих параметрів.

Жанр. Обидва романи написані у жанрі фентезі, однак «Добрі Передвісники» – гумористичне фентезі, натомість «Омен» – містичне, з елементами трилеру. У сучасному форматі – гумористичне фентезі виходить переможцем. Воно написане яскравіше й актуальніше.

Втім мусимо зазначити: Селтзер написав свій роман у 1975-му р., а Гейман та Пратчетт свій – у 90-му. Тому «Добрі передвісники» мають сучасніший вигляд, меншу кількість пафосу, розмитіші референси до Біблії [2].

Настрій. «Омен» має апокаліптичний настрій. Натомість у «Добрих Передвісниках» переважає оптимістичне бачення ситуації, завжди залишається надія на порятунок та будь-які події подаються через призму гумору. Однак роман Селтзера дає нам сподівання на краще в останній частині, коли Дем'єн закохується.

Основна увага роману. У романі гумористичного фентезі акцент робиться на протиставленні головних героїв, демона Кроулі та янгола Азирафаїла, їх контрасті. А в «Омені» вся увага приділяється Дем'єну, що є сином диявола [1, с. 239].

Батьки й діти: взаємини. В обох романах присутній син диявола, що живе у звичайній людській сім'ї. Але ставлення до хлопців різняться. Батьки Адама, антихриста у «Добрих передвісниках», не знали, що їх дитя є породженням пекла та ставилися до нього як до звичайної дитини. Тож Адам не сприйняв свою пекельну сутність як фатум, бо він знає, що є втіленням людини.

Натомість батько Дем'єна боявся сина як нечестивого створіння, тож хлопець на нього й перетворився. Від сприйняття батьками дитини залежить те, якою вона виросте. Що посієш – те й пожнеш.

Образ Сатани в романі. В «Омені» диявол знаходиться ніби за кулісами, натомість у серіалі по твору Геймана й Пратчетта він постає перед Адамом, хлопець вступає у відкриту конфронтацію зі своїм «внутрішнім демоном» та показує, що він не владний над ним. Головна думка «Омена» – диявол перемагає людину, «Добрих передвісників» – людина панує над дияволом.

Популярність. Протягом здійснення інформаційної розвідки, ми стикнулись із тим, що взагалі немає аналізу Омена, бо він вважається «бульварним читивом», але коли й Гейман із Пратчеттом видали свій роман – він був белетристикою. Як кажуть самі автори, «в ті часи Ніл Гейман був заледве Нілом Гейманом, а Террі Пратчетт був не більш як Террі Пратчеттом». Тож, на нашу думку, неетично порівнювати якість тексту. Однак популярність творів – різна, що стає очевидно після аналізу 10 сайтів книгарень, і «Добрі передвісники» стоїть у топах продажів, а «Омен» – ні. Хотілось би також розглянути обкладинки романів.

Геймана краще знали в Америці. Пратчетта – у Великобританії. Саме тому на обкладинці американського видання «Добрих передвісників» авторів позначено як «Н. Г. і Т. П.», а в англійському – порядок зворотний (читачі першого українського видання отримали змогу обрати між двома обкладинками, але друге видання КМБУКС має подвійну суперобкладинку, яку можна перевертати, тож порядок імен залежить від точки зору). «Проте всі знають, – казали письменники, загадково посміхаючись, – що книжку насправді пише той, чиє ім'я стоїть другим» [4].

Роман присвячено самому Честертону, який колись сказав: парадокс це істина, що встала до гори дригом, аби її помітили. У «Добрих передвісниках» догори дригом ставлять увесь світ, щоб у фіналі спростувати зловісні передбачення Орвелла і Єйтса: майбутнє – це не чобіт, що топче обличчя людини: це кросівок хлопчика, який повертається додому.

Обкладинки перевидань «Омена» – є кадрами з екранізації, це підкреслює, що Селтзер одразу планував зняти фільм, де він, у кінцевому результаті, виступив сценаристом.

Екранізація твору. Омен має 7 екранізацій, одна з яких – серіал «Дем'єн» [3]. Добрі передвісники мають серіал на Амазон Прайм. Цікаво, що в екранізації «Добрих Передвісників» фінал 1 сезону більш доконаний, аніж у першоджерела [5]. Книга має скоріше відкритий фінал, подібно до «Омена».

Висновок. Отже, значивши відмінності та схожості між двома романами, можемо виокремити основну ідею обох творів: кохання завжди перемагає. Не зважаючи на таку відмінність настроїв, надія однаково знаходиться у коханні. Як в «Омені» так і в «Добрих передвісниках», навіть коли усе здається приреченим, кохання між головними героями рятує становище.

Література

1. Добрі передвісники: ґрунтовні й вичерпні пророцтва Агнеси Оглашенної, відьми / Ніл Гейман, Террі Пратчетт пер. з англ. Б. Терещенко та О. Петіка. – 2-ге вид., виправл. К.: Вид. група КМ-БУКС, 2022, 472 с.
2. Дубчак Ю. Good Omens: 10 дивовижних фактів про легендарний серіал «Добрі передвісники». URL: <https://medium.com/@julia.dubchak19871/good->

omens-10-дивовижних-фактів-про-легендарний-серіал-добрі-передвісники-a9fbdeb78a27 (дата звернення 29.03.2024)

3. Омен (фільм, 1976) URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Омен_\(фільм,_1976\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Омен_(фільм,_1976)) (дата звернення: 29.03.2024)

4. Добрі передвісники URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Добрі_передвісники (дата звернення: 29.03.2024)

5. Добрі передвісники (телесеріал) URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Добрі_передвісники_\(телесеріал\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Добрі_передвісники_(телесеріал)) (дата звернення: 29.03.2024)

Доненко Ілона

студентка 1 курсу ВСП «ЕПФК ЗНУ»

Наук. кер.: викл. вищ. кат. Петренко О.І.

ПОВІСТЬ-КАЗКА «МАЛЕНЬКИЙ ПРИНЦ» І ЯК В СУЧАСНОМУ СВІТІ МОЖНО ПОВ'ЯЗАТИ ЦЮ КНИГУ З ПІДЛІТКАМИ

Робота присвячена розгляду важливості твору Антуана де Сент-Екзюпері «Маленький принц» для сучасної молоді. На прикладі головних героїв розберемо важливі риси характеру, які притаманні людині. У творі стисло, лаконічно, майстерно передані універсальні людські істини, містяться відповіді на вічні питання про сенс життя, чистоту людських взаємин, справедливості, вірності, любові й справжньої дружби.

Актуальність даної теми визначається необхідністю суспільства в зростанні чисельності індивідів, які володіють толерантністю, добротою, відповідальністю.

«Маленький принц» – чарівна казка Антуана де Сент-Екзюпері, в якій маленький хлопчик подорожує між Планетами й зустрічає унікальних мешканців. Принц вирушає у подорож, залишаючи позаду рідну Планету, три вулкани і свою улюблену Троянду. На першій Планеті принц зустрічає Короля, який стверджує, що править усіма, але не може навчитися любити.

Наступна планета – Планета п'яниці, який потопає в залежності. Принц відвідує планету, освітлену лампами, де робить нове відкриття, доглядаючи за трояндами. Потім він відвідує планету, на якій живе старий, що шукає золото, і географ, що займається марною працею.

Подорож принца досягає кульмінації, коли він потрапляє на Землю. Тут він зустрічає втомленого від самотності Пілота, який мріє піднятися до хмар. Принц також зустрічає Троянду, яку шукав. Хлопчик усвідомлює, що любить її, незважаючи на її недоліки. Троянда – це символ кохання, краси, жіночого начала. Вважають, що прототипом образу Троянди стала дружина письменника Консуело.

Наприкінці історії принц зустрічає Змію й розуміє, що смерть неминуча. Аби повернутись до Троянди – Маленького принца жалить Змія. Книга завершується твердженням, що «головне в житті не можна побачити очима, а тільки серцем». «Принц зірок» залишає читача з глибокими роздумами про сенс життя і цінність стосунків.

Тому, рекомендую кожному познайомитися з цим твором і зробити висновки про те, що є головним і важливим в житті кожної людини. Чи не марнуємо ми час на безглузді вчинки та жорстоке поводження до інших людей? Відкрити серце добру і людяності, пишатися успіхами, а не багатством, любити ближнього і не хефтувати безхатників і безпритульних.

Це маленький світловолосий хлопчик із золотистим волоссям і привабливою зовнішністю. Він носить короткий плащ як символ своєї королівської душі і часто просить дорослих намалювати йому овечок. Його головні риси: невинність, дитяча наївність і здивування світом. Маленький принц постійно прагне зрозуміти сенс життя і людських стосунків. Але, незважаючи на свою дитячу ніжність, маленький принц також несе в собі тягар мудрості і глибокого розуміння. Його стосунки із зоряною Трояндою та зустрічі з іншими дивними персонажами нагадують йому про ключові моменти його життя, такі як кохання, втрати та важливість міжособистісних відносин.

Персонаж Маленького принца має унікальні та цікаві моделі поведінки, які відображають його світогляд, цінності та життєву філософію. Деякі важливі аспекти поведінки Маленького принца наведені нижче:

1. Дитяча невинність і чистота. Маленький принц втілює дитячу невинність і чистоту. Його світогляд формується безпосередньо, і він дивиться на різні аспекти життя з дитячою відвертістю.
2. Цікавість і допитливість. Маленький принц завжди цікавиться навколишнім світом і задає багато питань. Він допитливий і намагається зрозуміти природу різних речей і явищ.
3. Незадоволеність дорослим способом життя. Маленький принц розчарований, тому що не розуміє дорослого способу життя. Він одержимий витівками і відчуває, що вони не розуміють важливості простих речей.
4. Спостережливість та уява. Він може спостерігати, розмірковувати і використовувати свою уяву, щоб надати звичайним речам особливого значення. Наприклад, він бачить злітно-посадкову смугу як красиву рожеву лінію.
5. Відданість і прихильність. Маленький принц відданий своєму маленькому світу, особливо Троянді. Він проявляє безмежну прихильність і турботу до цієї рослини, що відображає його відданість і глибокі емоції.
6. Мудрість і проникливість. Завдяки своїм подорожам Маленький принц здобуває мудрість і проникливість. Зустрічаючись з різними планетами та персонажами, він має можливість поглибити своє розуміння світу та його людей. Поведінка Маленького принца відображає його дитячу невинність, допитливість, вірність, прихильність і бажання зрозуміти природу життя. Його образ дає можливість читачам переосмислити власні переконання та цінності, вгамувати свою жорстокість, відкритися Всесвіту і відчути радість іншого, щасливого життя.

«Принц зірок» Антуана де Сент-Екзюпері – твір, який можна розглядати під різними кутами зору і який має багато наслідків для реального життя. Ось кілька можливих життєвих інтерпретацій:

Філософський аспект: ця казка є філософською алегорією, яка розкриває глибокі істини про природу людських стосунків, сенс життя, кохання та втрати.

Критика сучасного суспільства: книга містить критику сучасного суспільства та його поверхневого, матеріалістичного підходу до життя. Сент-Екзюпері наголошує на важливості збереження чистого серця, внутрішньої чистоти та дитячого мислення.

Дослідження людської психіки: казка звертається до різних аспектів людської психіки, включаючи взаємодію з іншими, важливість емоційного зв'язку, втрату і відновлення невинності.

Алегорія дорослості та дитинства: історію можна розглядати як алегорію дорослості та втрати невинності. Маленький принц першим стикається зі складними і часом болючими аспектами дорослого світу.

«Маленький принц» готує читачів до розуміння різних життєвих ситуацій і дає глибокі уроки, які стануть у пригоді в різних ситуаціях. Ось деякі з важливих життєвих ситуацій, до яких готує читача ця казка.

Невинність і дитячий світогляд: «Зоряний принц» символізує дитинство, його невинність і непохитність переконань. Ця казка нагадує нам, як важливо залишатися вірними собі і зберігати в серці дитячий світогляд.

Зрілість і взаємодія з дорослим світом: «Принц зірок» вчить читачів, як поводитися з дорослим світом з його недоліками і труднощами. Історія підкреслює важливість збереження свого внутрішнього "я" перед обличчям життєвих труднощів.

Розвиток характеру: казкові герої, такі як маленький принц, розкривають певні якості характеру, такі як вірність, відданість і доброта. Це слугує позитивною рольовою моделлю для молодих людей і впливає на формування їхніх рис характеру.

Залучення до важливих тем: теми казок можуть спонукати молодих людей до роздумів про важливі аспекти їхнього життя та їхнє місце у світі. Як наслідок, вони можуть викликати глибокі дискусії з батьками, вчителями та друзями. «Зоряний принц» надає молодим людям рефлексивний погляд на світ і сприяє їхньому емоційному та інтелектуальному розвитку.

Висновок з «Маленького принца» може бути таким: важливо зберігати свою чистоту душі, вірити в себе та шукати справжні цінності, незважаючи на зовнішні труднощі та мирську метушню. Цей твір нагадує нам про те, що навіть у найпростіших речах та стосунках прихована глибока та невидима краса, яку варто цінувати.

Література

1. The Little Prince remains unique thanks to translation. URL: <https://www.motaword.com/ru/blog/the-little-prince>
2. «Маленький принц», художній аналіз повісті Антуана де Сент-Екзюпері. URL: <https://goldlit.org/saint-exupery/594-malenskii-prints-analiz>

Ликова Ангеліна

студентка 2 курсу ВСП «ЕПФК ЗНУ»

Наук. кер.: викл. вищ. кат., викл.-метод. Тимошенко Ю.Ю.

ОЛЕКСА ДОВБУШ: ПОГЛЯД КРІЗЬ СТОЛІТТЯ

Актуальність роботи. Тисячоліттями різні політичні діячі намагалися стерти Україну з мап, її культуру з історії, а її дітей лишити національної свідомості заради своєї вигоди, переконань та прагнення до більшої влади. Через це народ потребував створення галереї національних героїв, як чинника формування національної самосвідомості, що вимагає цілеспрямованої державної політики, залучення фахівців з різних галузей науки та митців, вирішення проблем у вигляді регіональних конфліктів за допомогою маніпулятивного впливу на суспільну свідомість [1].

На тлі подій сьогодення, а саме повномасштабного вторгнення росії в Україну, ми потребуємо віри в певного національного героя, який об'єднає народ у всіх регіонах країни.

Одним із символів України в боротьбі за незалежність є найвідоміший опришок Гуцульщини – Олекса Довбуш.

Олекса Довбуш – опришківський ватажок у Карпатах. Народився у 1700 р. Загони Довбуша діяли на Прикарпатті, здійснювали походи в Перемишль, Дрогобич, Турку, на Закарпаття й Поділля. Частина опришків переходила й на Запоріжжя. Його виступи набули масового характеру проти панів, економів, лихварів та орендарів, що викликало симпатію серед простого люду [2].

Я провела компаративний аналіз художнього твору та фільму в яких головним героєм був саме Олекса Довбуш.

Гнат Хоткевич у своєму романі «Довбуш» [6] змальовує борця, з ім'ям якого асоціюється боротьба за справедливість та свободу; який змінив долю гуцулів і зі звичайного газди, чоловіка і батька перетворився на *«месника народних кривд»*. Його внутрішнім голосом, який закликав до повстання, став отець Кравець, який оповідав молодому гуцулу про події в країні, говорив про важливість протесту, тим самим розпалюючи вогонь, і так не байдужого до опришківства, серці. Народ розділився на дві частини і, через незгуртованість дій, погубив свого, на той момент, єдиного заступника народної думки: *«Не вміли оцінити, не вміли шанувати, не вміли допомогти... не встерegli від зрадницької кулі»*.

Літературною мовою Г. Хоткевич задокументував українську культурну спадщину, описуючи діяння Олекси Довбуша та легенди про нього, оперуючи історичними фактами, задокументованою інформацією судових засідань та рішень щодо отамана, висвітлюючи його ідеали, інтереси та бажання. Описує нам образ свідомої людини, яка бореться не за національне визнання, а за свободу народу взагалі, чий крик про важливість об'єднаними зусиллями постати проти ворога відгукується й сьогодні.

Зараз на фронті кожен з воїнів є «Довбушем», бо кожен з них бореться за свою й нашу волю, боронить рідну землю, уберігає культуру та традиції. Події роману перегукуються і з нашим сьогоденням, тому зацікавленість постаттю XVIII ст. Олексою Довбушем свідчить про актуальність народних, політичних проблем та суспільних потреб.

Кінострічка Олеся Саніна «Довбуш» розповідає нам про Олексю Довбуша, *«месника, що міг з гори на гору переступати, з очей блискавку пускати і сонце з-за гори заперезати»*, чий образ пропагує високу мораль.

Хоч фільм «Довбуш» і присвячений історичним постатям та подіям, але він не є документальним, а пригодницьким. Авторський задум тяжіє до масштабного пригодницького екшену, якого в кінострічці досить багато, а не в історичну достеменність до кожного кроку Олексі Довбуша, як в романі Г. Хоткевича «Довбуш», тому й сприймати його треба відповідно [3; 4; 5].

Олеся Санін та Гнат Хоткевич показали Довбуша так, як бачать самі, концепт їх історії різниться, але говорять вони про одне й те ж саме: якщо хочеш вільно жити на своїй землі – не дай стороннім запламувати свою історію, не дозволяй ворогам газдувати на твоїй землі і при потребі стань тим самим вождем, активним громадянином у боротьбі за свою ідентичність.

Олекса Довбуш сьогодні – це не тільки відома постать, але й те саме втілення людської національної свідомості, та сама точка народного об'єднання; образ хороброї, відчайдушної, мужньої людини, героя з високими ідеалами, який готовий боротися за свободу, за правду, за справедливість, який народ виношував століттями. І тим самим втіленням героїчного ідеалу є кожен з нас, і кожен з нас повинен відстоювати свою культуру, свою честь, свою волю.

Література

1. Шлемко О.Д. Драма Г. Хоткевича «Довбуш» у ракурсі сучасних досліджень / О.Д. Шлемко // Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого. – 2017. – Вип. 20. – С. 160-167.
2. Олекса Довбуш. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9E%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%B0_%D0%94%D0%BE%D0%B2%D0%B1%D1%83%D1%88
3. Найдорожчий український фільм та масштабний екшн – чи виправдав «Довбуш» очікування глядачів? URL: <https://suspilne.media/culture/565481-najdorozcij-ukrainskij-film-ta-masstabnij-eksn-ci-vipravdav-dovbus-ocikuvanna-gladaciv-recenzia/>
4. Рецензія на фільм «Довбуш». URL: <https://itc.ua/articles/retsenzyya-na-fyilm-dovbush-dovbush/>
5. Довбуш і Довбуш: Майже голлівудська історія про братів-гуцулів. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3761657-dovbus-i-dovbus-majze-gollivudska-istoria-pro-brativguculiv.html>
6. Хоткевич Г.М. Довбуш: повість / Г.М. Хоткевич. – К.: «Дніпро», 1985. – 467 с.

Поліщук Микита
студент 2 курсу ВСП «ЕПФК ЗНУ»
Наук. кер.: викл. др. кат. Стеценко А.О.

Освіта в сучасному цифровому світі постійно еволюціонує, а використання технологій стає необхідністю для покращення навчального процесу. Однією із ключових ланок цієї еволюції є використання соціальних мереж як платформи для навчання та підготовки до національного мультипредметного тесту (далі – НМТ). У зв'язку з цим, важливо дослідити значення використання соціальних мереж у зазначеному напрямку для вдосконалення методів навчання та оцінювання знань.

Метою цієї наукової роботи є визначення ролі соціальних мереж у підготовці до НМТ.

Завдяки проведеному дослідженню ми зможемо проаналізувати як соціальні мережі можуть сприяти ефективній підготовці до НМТ, які можливості вони відкривають для учнів і викладачів у сучасному освітньому просторі, які переваги та недоліки цифрового підходу навчання.

Проаналізувавши найбільш популярні соціальні мережі серед молоді було обрано дві для аналізу їх ролі в підготовці до НМТ, такі як: TikTok та Instagram.

Обрані платформи мають не лише великий попит у використанні, а й різноманітні функції, які можуть бути використані для реалізації навчальних цілей.

Дослідження здійснювалось завдяки комбінованому підходу:

1. анкетування – для об'єктивної оцінки впливу соціальних мереж на об'єкт дослідження (учнів, студентів);
2. аналіз вмісту дописів та публікацій, поширених на обраних платформах.

Анкетування проводилося серед студентів та викладачів для збору даних про їх використання соціальних мереж у підготовці до НМТ, уподобання щодо функціоналу соціальних мереж для навчання та спілкування, а також оцінки ефективності цих платформ у процесі навчання.

Під час проведення анкетування було виокремлено такі переваги використання соціальних мереж для підготовки до НМТ, як:

Доступність: соціальні мережі є безкоштовними та доступними для всіх.

Гнучкість: ви можете використовувати соціальні мережі в будь-який час та в будь-якому місці.

Різноманіття: існує багато різних груп та сторінок в соціальних мережах, які пропонують навчальні матеріали для НМТ. Це дозволяє вам знайти ресурси, які відповідають вашим потребам та стилю навчання.

Комунікація: соціальні мережі дають можливість спілкуватися з іншими учнями та отримувати від них підтримку.

Також були виокремлені і недоліки використання соціальних мереж для підготовки до НМТ, як:

Концентрація уваги: важливо встановити для себе чіткі межі, коли ви використовуєте соціальні мережі для підготовки до НМТ. Наприклад: не спілкуватися паралельно в чатах з друзями, або не переглядати фільм.

Неперевірена інформація: не вся інформація, яка публікується в соціальних мережах, є достовірною. Важливо перевіряти джерела інформації, перш ніж використовувати її для підготовки.

Плагіат: під час підготовки або пошуку відповідей важливо бути обережним і не використовувати вміст із соціальних мереж.

Аналіз вмісту публікацій на TikTok та Instagram проводився за допомогою інструментів комп'ютерного аналізу тексту та візуалізації даних. Були вивчені теми, які найчастіше зустрічаються в публікаціях про підготовку до НМТ, типи матеріалів (наприклад, навчальні пости, тести, поради з підготовки тощо), а також реакція аудиторії на такий контент (лайки, коментарі, репости). Такий аналіз дав можливість оцінити активність користувачів та ступінь зацікавленості в підготовці до НМТ через соціальні мережі.

Результати дослідження показали, що соціальні мережі є значущим інструментом для підготовки до НМТ. Студенти та викладачі активно використовують соціальні мережі для обміну матеріалами, дискусій навчальних тем, а також для виконання та перевірки тестових завдань.

Основні висновки дослідження включають:

1. Зростання інтересу до використання соціальних мереж у підготовці до НМТ серед студентів та викладачів.
2. Позитивний вплив соціальних мереж на активність студентів у вивченні навчального матеріалу та підготовці до тестів.
3. Важливість належної модерації та контролю за використанням соціальних мереж у навчальних цілях.

Інші результати дослідження вказують на необхідність подальшої розробки методик та стратегій використання соціальних мереж як платформи для ефективної підготовки до НМТ, зокрема з урахуванням психологічних та педагогічних аспектів.

Література

1. Завзяті готуються до НМТ самостійно // Український центр оцінювання якості освіти. URL: <https://testportal.gov.ua/zavzyati-gotuyutsya-do-nmt-samostijno/> (дата звернення: 17.03.2024).
2. Основне про національний мультипредметний тест // Український центр оцінювання якості освіти. Український центр оцінювання якості освіти. URL: <https://testportal.gov.ua/osnovne-pro-nmt/> (дата звернення: 17.03.2024).
3. TikTok – Make Your Day. URL: https://www.tiktok.com/@zno_official (date of access: 17.03.2024).
4. ZNOUA. Готуємо до НМТ/ЗНО (@z.n.o.u.a). Фото и видео в Instagram // Instagram. URL: <https://www.instagram.com/z.n.o.u.a/?hl=ru> (дата звернення: 17.03.2024).

Прядко Аріна

студентка 2 курсу ВСП «ЕПФК ЗНУ»

Наук. кер.: викл. вищ. кат., викл.-метод. Тимошенко Ю.Ю.

АФІРМАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ГАРМОНІЗАЦІЇ МІКРОКЛІМАТУ НА ПІДПРИЄМСТВІ МІЖ ПІДЛЕГЛИМИ ТА КЕРІВНИКОМ

Актуальність теми: У сучасному діловому світі успіх підприємства залежить від багатьох факторів, серед яких важливе місце посідають ефективні взаємини між підлеглими та керівником. Зворотний зв'язок та співпраця між колегами сприяють підвищенню продуктивності праці, покращенню атмосфери в колективі, зниженню рівня тривожності підлеглих та, загалом, забезпечують успіх підприємства.

У воєнний час роль керівника компанії стає ще більш важливою, адже від його рішучих дій та стратегій залежить не лише виживання бізнесу, але й працездатність та добробут команди. Як свідчить практика, **формальне ставлення до підлеглих ще не гарантує менеджеріві успіху в його діяльності**. Справа в тому, що не лише підлегли залежать від керівника, він теж у багатьох аспектах змушений діяти відповідно до поведінки підлеглих. Численними дослідженнями було доведено, що керівник може успішно управляти трудовим колективом за умови, що поряд із формальними повноваженнями **він також володіє якостями лідера, використовує дієві інструменти гармонізації мікроклімату на підприємстві**.

Із зазначеного вище ми зрозуміли, що проблема управління підприємством у кризових ситуаціях є вкрай важливою й актуальною, оскільки саме управління покликане забезпечити збереження й розвиток цієї системи та вимагає адаптації кожного окремого підприємства до нового середовища й змін, які відбуваються в країні.

З огляду на це, хочемо розглянути один із інструментів гармонізації **мікроклімату на підприємстві між підлеглими та керівником – афірмації**.

Афірмації – це позитивні висловлювання, [1] які регулярно повторюються з метою усунення негативних емоцій, думок та поведінки. Вони можуть бути спрямованими на різні сфери життя, зокрема, на професійну діяльність. Позитивні твердження – це потужний інструмент для покращення психічного здоров'я та особистісного зростання підлеглих на підприємстві.

Важливо зазначити, що дослідження афірмацій як інструменту гармонізації мікроклімату на підприємстві охоплює такі науки як психологію, соціологію, педагогіку.

Дослідження 2018 р., опубліковане в журналі «Journal of Business Research», показало, що використання афірмацій може призвести до покращення міжособистісних стосунків на роботі, а також до підвищення рівня мотивації та продуктивності. А спостереження 2022 р., опубліковане в журналі «Academy of Management Journal», показало, що використання афірмацій може призвести до покращення лідерських якостей підлеглих.

Доброзичлива атмосфера в колективі сприяє підвищенню продуктивності праці, покращенню емоційного бар'єру працівників та, у цілому, забезпечує успіх підприємства. Підлегли з високою самооцінкою більш впевнені у собі, схильні до ризику та креативні. Вони також краще сприймають критику та готові до конструктивного діалогу з керівником.

Регулярне вживання позитивних афірмацій може зменшити рівень стресу й тривожності. Вони допомагають зосередитися на позитивних аспектах життя та знизити негативний вплив стресових ситуацій.

Також позитивні твердження можуть стати джерелом мотивації й підтримки в досягненні цілей. Вони допомагають зберегти чіткий фокус на тому, чого хочемо досягти. Афірмації надають можливість вірити у свою здатність досягти цілей і впевнено рухатися до успіху. Усі ці позитивні функції афірмацій сприяють, на нашу думку, покращенню роботи підприємства. І ми впевнені, що керівники компаній повинні змінювати своє ставлення до підлеглих, використовуючи позитивні твердження.

Позиція керівника полягає в його управлінських компетенціях, тому під час надання конструктивного зворотного зв'язку замість: «Ти помилився. Це жахливо!», можна сказати: «Я помітив, що тут виникла помилка. Опрацюймо разом, щоб знайти кращий спосіб».

Іноді співробітники скаржаться керівникам, що вони ніколи не чують від них слова подяки й почуваються ображеними. Саме образа часто стає причиною конфлікту. Однак якщо це сталося, розумний керівник не забуде вибачитися перед підлеглими. Лі Якокка одного разу сказав: «Коли керівник вживає заходів, його підлеглі уважно спостерігають за ним. Тому він повинен ретельно підбирати кожне слово й кожен практичну дію». На нашу думку, під час вирішення спірної ситуації замість: «Ти завжди винен!», можна сказати: «Зосередьтеся на вирішенні проблеми, а не на тому, хто винен». А під час визнання досягнень замість: «Це було легко», можна підбадьорити та оголосити: «Я вражений вашими результатами. Ви доклали багато зусиль, і це видно».

Проведене опитування серед співробітників підприємства ТОВ «Джи Бі Пласт», у якому взяло участь 10 менеджерів, показало, що більшість опитаних (80%) знає, що таке афірмації та 5% вважає, що позитивні твердження є інструментом гармонізації мікроклімату на підприємстві. Лише 20% опитаних зазначили доцільність впровадження афірмацій на підприємстві в умовах війни.

Основною метою менеджерів є забезпечення досягнення цілей компанії, які відображені у виробничих планах і планах соціального розвитку. Управлінці виконують свою місію, керуючи командою найманого персоналу, і в умовах війни збереження людського ресурсу є найважливішим. Загальний аналіз опитування показав, що 87% вважає за потрібне оптимізувати процес виробництва за допомогою афірмацій навіть в умовах воєнних дій, але поступово впроваджуючи ці інструменти.

Самопідсилювальні твердження можуть допомогти компанії створити потрібний настрій у колективі. Наразі є багато ресурсів для генерування таких фраз, наприклад нейромережі. Афірмації, які були створені за допомогою чату GPT:

1. Висловлення підтримки:

- «Я вірю у ваш потенціал і знаю, що ви можете досягти успіху»;
- «Я ціную ваш внесок у нашу команду»;
- «Я завжди готовий допомогти вам у вашому розвитку».

2. Мотивація до дії:

- «Ви здатні на більше, ніж ви думаєте»;
- «Не бійтеся ризикувати й пробувати нове»;
- «Ваші ідеї цінні, не соромтеся їх ділитися ними».

3. Визнання досягнень:

- «Я пишаюся вашою роботою над цим проектом»;
- «Ви чудово впоралися з цим завданням»;
- «Ваша самовідданість і працьовитість не залишилися непоміченими».

4. Створення позитивної атмосфери:

- «Наша команда сильна завдяки таким людям, як ви»;
- «Я радий працювати з вами»;
- «Разом ми можемо досягти будь-яких цілей».

5. Заохочення до саморозвитку:

- «Ніколи не припиняйте вчитися і розвиватися»;
- «Я буду підтримувати вас у вашому прагненні до нових знань»;
- «Інвестування в себе – це найкраща інвестиція» [2].

Отже, афірмації є ефективним інструментом гармонізації комфортного мікроклімату на підприємстві між підлеглими та керівником. Вони допомагають сформувати навички позитивного мислення, ментальні якості успішної людини, покращити комунікацію між підлеглими та керівником, що є основою для розвитку для будь-якого підприємства.

Література

1. Як афірмації допомагають підвищити продуктивність у роботі та бізнесі? - Dalistrategies. *Dalistrategies*. URL: <https://dalistrategies.com/ua/yak-afirmaczii-dopomogayut/> (дата звернення: 27.03.2024).
2. Чат GPT. *Google*. URL: <http://surl.li/rzduc> (дата звернення: 27.03.2024).

Романенко Вікторія

студентка 2 курсу ВСП «ЕПФК ЗНУ»

Наук.кер.: викл. вищ. кат. Данілкина О.В.

НЕОЛОГІЗМИ ВІЙНИ: ВІДОБРАЖЕННЯ НОВОГО ДОСВІДУ

Повномасштабне вторгнення, що розпочалося 24 лютого 2022 року стало не лише трагічною подією для українського народу, але й спричинило значні зміни в українській мові. Одним із найпомітніших явищ стало виникнення та активне вживання неологізмів – слів, які раніше не існували або не використовувалися в українській мові. Рідна мова, збагачена новоутвореними словами і фразами, стає ще більш виразною, гнучкою та здатною описувати найскладніші та найтрагічніші події. Найчастіше неологічна лексика поширюється через ЗМІ журналістами, блогерами і політиками, тому новоутворені слова привертають до себе увагу великої кількості людей.

Мета роботи: дослідити неологізми, що з'явилися в українській мові під час повномасштабної війни в Україні, проаналізувати їх значення. Визначити, як новоутворені слова відображають новий досвід, з яким стискається українське суспільство.

Динаміка розвитку неологізмів протягом війни свідчить про їх прямиий зв'язок з воєнними подіями. На початку агресії зі сторони рф з'явилося багато слів, пов'язаних з бойовими діями, зброєю та військовою технікою, з часом з'явилися нові слова, що описують інші аспекти життя в умовах війни.

Неологізми швидко стали маркерами емоційного стану суспільства. З початком вторгнення переважали слова, що виражали страх, гнів, обурення. Через певний час, з'явилися – що виражають стійкість, єднання, віру в перемогу. Крім того, існує неологізм для позначення прізвища президента росії – путлер, що є результатом злиття прізвищ путіна та німецького диктатора Гітлера. Він швидко набув популярності серед українських ЗМІ.

В Україні створено словник неологізмів української мови, які виникли від 24 лютого 2022 року. Так, агенство АрміяInform презентувало 25 неологізмів, 9 нових словосполучень та 9 слів, які отримали нові значення. Вони дають нам уявлення про те, як війна впливає на мовлення українців. Ці нові слова та словосполучення відображають реалії життя, виклики та емоції, які переживають українці. Важливо зазначити, що цей словник не є остаточним. З часом з'являтимуться нові неологізми, а деякі з них можуть зникнути. Тому важливо продовжувати досліджувати мовні зміни, які відбуваються в українській мові і постійно оновлювати словник.

Мовний омбудсмен Тарас Кремінь наголошує: «Неологізми найменують нові реалії й поняття, людей та їхні чесноти. Кожне слово відображає те, що знайоме всім українцям. Крім того, вони підкреслюють особливу характеристику їхніх авторів: образність мислення, здатність переосмислення дійсності та велике почуття гумору».

Перейдемо до класифікації. Наразі, їх декілька. Наприклад, письменниця Анастасія Левкова виокремлює такі види неологізмів, як лексичні (нові слова) та семантичні (старе слово, яке набуває нового значення), а кореспондент АрміяInform Євген Букет класифікує за трьома видами: власне неологізми (слова, яких раніше не було), фразеологізми-словосполучення (сталі вирази) і слова, які вже були в мові, але набули нових значень.

Пропонуємо класифікацію новотворів періоду війни:

- **Дієслова:**
  - які утворені від назв зброї: захаймарсити, джавелініти, стугнути, байрактарити, стінгерити, чорнобаїти;
  - які утворені від прізвищ публічних людей, політиків: притУлити, макронити, шольцити, шойгувати, кадирити.
- **Іменники:**
  - **пов'язані з діяльністю військових:** плитоноска, плюс, нуль або передок, арта, пташка, тероборона;
  - **на позначення росіян, які виступають за війну росії проти України:** русня, лаптеногі, ваньки, рашисти;
  - **на позначення топоніму росія:** ерефія, мордор, рашка, за поребріком, на болотах.
- **Неологізми-евфемізми для пом'якшення явищ, подій:** відкобзонити, мінуснути, задвохсотити (вбити ворога).
- **Семантичні неологізми, які виникли через переосмислення значень слів:** бавовна, мопед, піксель, мультик.
- **Фразеологічні новоутворення:** два-три тижні, батальйон «Монако», диванні війська, жест доброї волі, йти вслід за російським кораблем.

- **Стійкі словосполучення, які позначають умови життя людей у воєнний період:** біженець, гуманітарна допомога, комендантська година, пункт незламності, тривога, чисте небо.

- **Фрази, які позначають українську ідентичність:** доброго вечора ми з України!, Разом до перемоги!, Слава Україні! Героям слава!.

«У війни є свої обличчя ... Свій голос... Своя мелодія.... І свої символи, які віддзеркалюють нашу міць. Нашу стійкість. Видають відданість. І нескореність! Й уособлюють саму Україну», – відгукується про ситуацію в Україні журналістка Ярина Марків.

2022 рік став найстрашнішим у сучасній історії України, але поки армія країни-агресора намагається знищити наші міста, український народ вони точно не знищать, ми продовжуємо вірити у перемогу і створюємо нові символи боротьби. Проаналізуємо декілька з них:

- **Привид Києва** – льотчик, який став відомий з найперших днів повномасштабного вторгнення. Він захищав українське небо й мав досягнення. Однак з часом почалась з'являтися інформація, щодо його загибелі. Тоді, ЗСУ наголосили, що це був збірний образ пілотів 40-ї бригади тактичної авіації Повітряних Сил, які захищають небо Києва.

- **Пес Патрон** – це джек-рассел-тер'єр, який став талісманом Державної служби України з надзвичайних ситуацій. Він здобув велику популярність за часів повномасштабної російсько-української війни. Пес навчений знаходити вибухівку за запахом. Завдяки його допомозі було знешкоджено тисячі боєприпасів, що врятувало життя багатьох людей. Патрон став символом незламності та стійкості українського народу. Про нього склали пісню: «Хто крутіший за айфон – пес Патрон».

- **Рожева панама** – стала вірусним символом після перемоги гурту "Калуш" на Євробаченні-2022. Її носив лідер гурту Олег Псюк, і вона швидко перетворилася на символ української стійкості та єднання. Тепер рожевий, яскравий символ є на марках, ілюстраціях і про нього знають як в Україні, так і за її межами.

Отже, неологізми війни – це не просто нові слова. Це свідчення нового досвіду, реалій та викликів з якими стикаються українці. Ці слова є частиною історії, яка пишеться зараз, вони залишаться в українській мові, після нашої безперечної перемоги, як пам'ять про війну та про те, як жив український народ і вже стануть історизмами – словами на позначення вже зниклих явищ. Однак, лексичні новоутворення воєнних часів – це не лише про минуле, а також про майбутнє. Неологізми свідчать про стійкість українського народу, про його єдність та його віру в перемогу. Вони дають нам уявлення про те, як війна вплинула на українську мову, і як мова буде розвиватися в майбутньому.

Література

1. Словник неологізмів. URL:<http://surl.li/dauzu> (дата звернення:29.02.2024)
2. Цікаві неологізми періоду війни. URL: https://24tv.ua/education/neologizmi-viyni-yaki-slova-zyavilisya-pislya-24-lyutogo-2022_n2273888 (дата звернення: 29.02.2024)

3. Мовний фронт: Тарас Кремінь про неологізми – мовне віддзеркалення війни. URL: <https://osvitanova.com.ua/posts/5491-movnyi-front-taras-kremin-pro-neolohizmu-movne-viddzerkalennia-viiny> (дата звернення: 29.02.2024)
4. Левкова А. Слова війни. The Ukrainians: онлайн-журнал 2022. URL: <https://theukrainians.org/slova-vijny/> (дата звернення: 02.03.2024)
5. 100 днів спротиву: якими стали символи української незламності. URL: <https://podrobnosti.ua/2449058-100-dnv-sprotivu-jakimi-stali-simvoli-ukransko-nezlamnost.html> (дата звернення: 25.03.2024)

СЕКЦІЯ «ІНОЗЕМНА ФІЛОЛОГІЯ»**Водяна Катерина**

студентка 1 курсу ВСП «ЕПФК ЗНУ»

Наук. кер.: викл. 2 кат. Довгалюк Т.А.

**THE USE OF ENGLISH WORDS IN EVERYDAY LIFE OF UKRAINIANS:
ADAPTATION AND REASONS**

Today, many people are trying to become better at English. More and more Ukrainians use English words in everyday life just to make their day more interesting. Life changes, thoughts change.

English words are getting popular among Ukrainians in daily conversations, especially among the youth. Young people seek ways to express themselves and organize their lives. English is increasingly important for traveling, working, and communicating with foreign friends. We're incorporating more English slang into our language. This borrowing of English terms, expressions, and meanings is convenient for various reasons.

Firstly, when we incorporate English words into our daily lives, we learn new vocabulary. We practice using these words, which help us remember them better. This happens because we actively use the words in real situations, which makes our brains work hard to understand and use them. Using English words can also motivate us to continue learning the language, as feeling comfortable and successful in communication encourages us to learn more. Sometimes we even use English words or abbreviations without thinking. For example, we might say «VIP» instead of «Very Important Person», understanding that it refers to someone with special privileges. While expressions like «LOL» (Laugh Out Loud) or «OMG» (Oh My God) are not as popular anymore, older people might still use emoticons in messaging apps. However, only a few Ukrainians know the exact meanings of these abbreviations.

Secondly, not all English words can be easily translated into Ukrainian. Sometimes it's simpler to use just one English word instead of several in Ukrainian. For instance, «Blursday» doesn't have a direct translation; it refers to a day when everything feels blurry, and you're unsure of the date or day of the week. Similarly, «Nepo baby» describes a child of a famous parent who might receive special treatment or opportunities due to their family connections. Another example is «coffee nap», which is a short nap taken shortly after drinking coffee, typically lasting 15-30 minutes. These expressions may also represent current trends that are easily understood by many, even though they can change rapidly.

Thirdly, English is commonly used in movies, music, the Internet, and other media. This is a significant reason because people spend a lot of time online. This makes information more accessible and provides more chances for communication. Nowadays, people from various countries and cultures interact more than ever, particularly on the Internet. Using English words may show a willingness to connect with people from different cultures and to grasp global trends and advancements.

Ukrainians also have their own Ukrainian slang. Sometimes people don't even notice they're using slang, it just feels natural to us when we talk with friends and family.

If we talk about youth language, one thing that stands out is the use of a lot of English words like «крінж», «токсік», «хайпанути», «кріпово», «агритися», «шипирити», «рофл» etc. Older people usually don't get these words at all.

Young people also like using short forms when they chat online. For example, «шк» for school, «лс» for personal messages, etc. Gamer language is another type of slang that I don't really understand yet.

The slang used by older Ukrainians often involves a mix of rural dialects and words from Soviet times, which are sometimes borrowed from Russian. For instance, «халява», «авоська», «базарити», «столична», «газелька».

There are also many professional types of slang like aviation, maritime, cooking, sewing, etc., which are specific to Ukrainians. You can find them online.

In recent years, due to military and political events, a certain slang has emerged among Ukrainians that is understandable to all generations and groups of people. For example, «арестовлення», «затридні», «макронити», «чорнобаїти», «приліт», «бавовна», «диванні війська», «бандера-смузі», «хаймарсити», «джавелініти», «байрактарити», «донатити», «мобіки», «мопеди літять» etc.

In conclusion, many Ukrainians are using more English words in their daily lives for different reasons. They want to learn English better and find it interesting to use English in conversations. English words are becoming popular, especially among young people. It helps them express themselves and communicate with others. Also, English is important for traveling, work, and talking to foreign friends. Using English words can also help us learn new vocabulary and understand different cultures. Sometimes, we even use English words without realizing it. For example, we might say «VIP» instead of «Very Important Person». Some English words are hard to translate into Ukrainian, so it's easier to use the English word. English is also used a lot in movies, music, and the internet, so we hear it often. Ukrainians also have their own Ukrainian slang, which we use without thinking. This includes words from different generations and professions. Overall, the use of English words in Ukrainian daily life is growing and becoming more important.

Література

1. Бондаренко Н. Вплив англіцизмів на сучасну українську мову та культуру / Н. Бондаренко. URL: <https://bondarenkona.wixsite.com/pedblog/single-post/2015/09/25/%D0%B2%D0%BF%D0%BB%D0%B8%D0%B2-%D0%B0%D0%BD%D0%B3%D0%BB%D1%96%D1%86%D0%B8%D0%B7%D0%BC%D1%96%D0%B2-%D0%BD%D0%B0-%D1%81%D1%83%D1%87%D0%B0%D1%81%D0%BD%D1%83-%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D1%83-%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D1%83-%D1%82%D0%B0-%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D1%83%D1%80%D1%83>
2. Пескова В. Аббревіатури та скорочення в англійській: як правильно скорочувати? / В. Пескова. URL: <https://justschool.me/uk/blog/abreviatury-ta-skorochennya-v-anglijskij-yak-pravyлно-skorochuvaty/>

3. Shafiq S. Nepo baby. Crony capitalism. Blursday. Over 500 new words added to Dictionary.com. / S. Shafiq. URL: <https://www.usatoday.com/story/news/nation/2023/09/06/dictionary-com-new-words-definitions/70721660007/>
4. Venzhynovych N.F. On modern students' slang (jargon) / N.F. Venzhynovych. URL: <http://catalog.liha-pres.eu/index.php/liha-pres/catalog/view/45/499/1092-1>

Кротов Євген

студент 3 курсу ВСП «ЕПФК ЗНУ»

Наук. кер.: викл. Яроцька Є.С.

ACADEMIC INTEGRITY AS A REFLECTION OF THE PROFESSIONAL SKILL DEVELOPMENT AMONG EPFK ZNU STUDENTS

Academic integrity, as a manifestation of ethical and intellectual honesty in educational processes, defines the quality of education and lays the foundation for students' professional development. This topic is extremely important in the context of vocational education, as it fosters not only the development of intellectual abilities but also the formation of ethical values and professional qualities necessary for a successful career [1].

The aim of the report is to highlight the importance of academic integrity as a key element in the development of professional skills among students of the Separate Structural Division of the Economics and Law Vocational College at Zaporizhzhia National University. Through an analysis of the correlation between independent task execution, creativity development, and the ability to find optimal solutions, we have elucidated how the practice of academic integrity contributes to the formation of key professional qualities in students. The primary goal is to emphasize that a culture of honesty and independence in educational situations not only facilitates successful learning but also serves as a vital component for future professional success and the attainment of high standards in any field of endeavor.

In order to achieve the stated objective, we conducted a corresponding sociological survey, the results of which, detailed further in the second part of the paper, indicate that students demonstrate a high level of academic integrity. The survey revealed that the majority of participants stated that they always strive to complete academic tasks independently and honestly, avoiding plagiarism and any forms of academic dishonesty. Furthermore, students confirmed that adherence to the values of academic integrity indeed contributed to their success in professional activities while balancing work and studies, as the ability to work on projects and tasks independently increased their efficiency and productivity at work. Respondents noted that the skills they acquired as a result of adhering to academic integrity, such as independence, analytical thinking, creativity, and problem-solving abilities, proved to be extremely beneficial in their professional endeavors, demonstrating a direct correlation between adherence to academic integrity during education and successful professional mastery among students.

The main keywords are academic integrity, professional mastery, independence, perseverance, creativity, idea generation, tackling challenges, collaboration, efficiency, competitiveness.

Key aspects of academic integrity include honesty in learning, which means avoiding plagiarism, completing assignments independently and in full, and adhering to academic honesty rules during exams and tests [2].

Another important aspect is ethical research, which reflects the level of academic integrity. Students should adhere to ethical standards in their research, avoid data manipulation, and ensure the objectivity of results. Responsibility for one's own learning is also important, which involves timely completion of assignments, careful study of material, and seeking additional information to expand knowledge.

The connection between academic integrity and professional mastery manifests in several aspects. Firstly, adherence to academic integrity fosters the development of analytical skills, which are a crucial component of professional mastery. Furthermore, placing emphasis on academic integrity shapes ethical standards necessary in a professional environment [3].

Additionally, academic integrity promotes creativity and innovation by supporting a culture of free exchange of ideas among students, which are important aspects of professional growth.

How does adherence to academic integrity affect the development of a student's professional skills, personal qualities, and valuable experience in the field of professional activity? To answer this question, let us consider several important aspects together:

1. Development of independence: A student who systematically completes tasks independently acquires skills in independent work and problem solving. This helps them adapt to various situations in a professional environment where the ability to work without constant supervision and guidance may be necessary [4].
2. Cultivation of perseverance: In the process of independently working on tasks, students learn to overcome difficulties and adverse circumstances [5]. This fosters perseverance and resilience, which are important qualities for achieving success in any sphere of life, including professional activity.
3. Preparation for real work conditions: A student accustomed to solving problems and completing tasks independently prepares themselves for working in real conditions, where they may face challenges and difficulties requiring independent initiative and determination.
4. Stimulating creative abilities: Independent task completion enables students to unleash their creative potential. They learn to think beyond standard solutions and seek new, unconventional approaches to problem solving [6].
5. Adaptability: Students who solve problems and complete tasks independently become more adaptable to changes in the professional environment. They are ready for various scenarios and can quickly adapt to new working conditions.

As we have seen, adherence to academic integrity plays a crucial role in shaping students into professionals. It contributes to their development as independent, perseverant, and creative individuals, ready to face challenges and

changes in their professional lives. This approach helps them build a successful career based on their own efforts and ethical principles [7].

Now let us move on to the survey conducted among students of the Separate Structural Division of the Economics and Law Vocational College at Zaporizhzhia National University, who are working and studying simultaneously or are already graduates employed by a company.

The survey was conducted in a free form, not through a Google Forms test, but using another application – Google Jamboard, which allowed students to freely express themselves on the given topic and describe their own experience without being limited by standard questions. Below are the most popular aspects mentioned by the students:

– «For me, academic integrity is not just about completing tasks honestly; it also enhances my skills in generating and proposing new ideas. It teaches me to perceive challenges as opportunities for creative solutions and encourages active pursuit of innovative approaches. This is an important aspect of both my professional and personal growth»;

– «From my experience, independent task execution has indeed developed my skills in analyzing situations and seeking optimal solutions. I have learned to consider various aspects of a problem and make important decisions to choose the best course of action. This gives me confidence in my abilities and prepares me for challenging situations in professional life»;

– «In my opinion, practicing honesty and fairness in education truly has a tremendous impact on the advantages in a student's future professional life. On one hand, the ability to generate new ideas and seek unconventional solutions makes me more innovative in my professional activities. I become a leader in implementing new approaches and technologies. On the other hand, I become more efficient and productive in my work. I am capable of developing and implementing projects more quickly and effectively, leading to greater success in my professional career».

Conclusion: Therefore, academic integrity is not only a moral imperative but also a key element in the development of students' professional mastery. By adhering to the values of honesty, responsibility, and ethics in educational situations, students build a solid foundation for their future success as professionals [8]. The development of academic integrity is an integral part of the learning process and contributes to the formation of competent and ethical leaders in various spheres of life.

Література

1. The Importance of Academic Integrity in Professional Development. 31.03.2024. URL: <https://edintegrity.biomedcentral.com/articles/10.1007/s40979-020-0051-3>
2. The Relationship Between Academic Honesty and Professional Skills Development. 31.03.2024. URL: <https://engineering.usu.edu/advising/launch-your-career/academic-integrity-and-professionalism>
3. Academic Integrity and Professional Success. 31.03.2024. URL: <https://www.facultyfocus.com/articles/educational-assessment/preparing-professionals-by-addressing-academic-integrity/>
4. The Impact of Academic Integrity on Professionalism. 31.03.2024. URL: https://academicintegrity.eu/conference/proceedings/2020/guerrero-dib_et_al20.pdf

5. Enhancing Professionalism Through Academic Honesty. 31.03.2024. URL: <https://www.linkedin.com/pulse/fostering-academic-integrity-crucial-pillar-education-kunpeng-li-qq5cc>
6. The Role of Academic Honesty in Professional Development. 31.03.2024. URL: <https://www.smorescience.com/the-importance-of-academic-integrity-in-education/>
7. The Link Between Academic Integrity and Career Advancement. 31.03.2024. URL: <https://www.mheducation.ca/blog/how-academic-integrity-affects-personal-brand-and-long-term-career-aspirations>
8. Promoting Professionalism Through Academic Integrity. 31.03.2024. URL: <https://www.coe.int/en/web/education/best-practice-programme-in-promoting-academic-integrity>

Носік Євген

студент 1 курсу ВСП «ЕПФК ЗНУ»
Наук. кер.: викл. 2 кат. Довгалюк Т.А.

HOW TO TALK ABOUT THE WAR IN UKRAINE? A DICTIONARY OF ENGLISH EXPRESSIONS FOR COMMUNICATING WITH THE WORLD

The ongoing war in Ukraine has received significant attention around the world, but effectively communicating its nuances and complexities remains a challenge. This article fills this gap by providing a specialized dictionary of English expressions and terms with their explanations, designed to help Ukrainians abroad, as well as anyone seeking to inform a diverse global audience about the war in Ukraine. By exploring the terminology used in volunteering, politics and military affairs, this dictionary is designed to facilitate clearer and more accurate communication with foreigners in English, telling them the truth about the atrocities and crimes committed by Russia in Ukraine [2].

The relevance of the report is manifested in the importance of effective communication, dissemination of information about the war in Ukraine with the world community, which promotes international support and solidarity.

The purpose of the study is to analyze the terminology in English used in the fields of volunteerism, politics and military affairs, regarding the full-scale war in Ukraine.

Military vocabulary is a complex system that covers concepts related to both the life of military personnel and the performance of their duties in military service.

Military affairs: after Russia's invasion of Ukraine, many new words and expressions related to military affairs appeared and were updated, one of these is the **Armed Forces of Ukraine** (a military formation entrusted with the tasks of defending Ukraine, protecting its sovereignty, territorial integrity and inviolability). The Armed Forces of Ukraine include such branches of the military as: land-forces, air forces, naval forces, special operations forces, assault troops, and so on. Land-forces play a key role in the defense of Ukrainian territory on land. Air forces provide air superiority and support land-forces. The naval forces ensure maritime security by protecting the maritime borders of Ukraine. Special operations forces perform their

deep reconnaissance work from behind the enemy. Assault troops are responsible for carrying out attacks and advances on enemy defenses. An important component of the armaments of the land-forces is **artillery** (a branch of the military, organized into subunits, units and formations armed with artillery guns, rocket, missile and self-propelled anti-tank guns, various reconnaissance and communications equipment, as well as observation and fire control devices) [4].

Defending the cities of Ukraine from **occupation** (capture by armed forces of one part of a state or the entire territory of a given state without obtaining sovereign rights to it), the Ukrainian army uses different types of military weapons and equipment. This includes **ammunition** (a component of weapons directly intended to destroy enemy personnel, destroy his military equipment, destroy fortifications, structures, as well as perform other tasks), tanks, **armored combat vehicles** (vehicles with armor, which are in service with mechanized land-troops and intended for transporting personnel to the place of execution of the assigned combat mission), **air defense** (branch of the Land-forces, designed to cover troops and installations from enemy air attack weapons), **drones** (equipment that moves autonomously), airplanes, missiles, thermal imagers, walkie-talkies, and so on [1].

The political front remains no less important during war than the military one. In a full-scale war, international support plays a decisive role.

Politics during the war became a strategically important component for Ukraine. There was a need to form and maintain alliances with other states, to join forces against the **aggressor country** (the country that was the first to use armed force against another state, thereby committing aggression) to ensure the protection of the Ukrainian people. One of the main tools of political warfare has become **sanctions** (a tool used by countries or international organizations to persuade a particular government to change its policies by restricting trade, investment or other commercial activities). Examples of such sanctions against Russia were: the withdrawal of certain products from the Russian market, an embargo on Russian oil, a ban on imports and exports, and so on. An important step to meet the needs of the military and the population were **aid packages** (a set of different types of assistance that is provided to countries or regions in crisis situations, such as the war in Ukraine) [6].

Volunteer Front: Unfortunately, some Ukrainians are forced to leave their homes in search of safety and protection, so many seek refuge in other countries, where **volunteers** (people who voluntarily and free of charge participate in various activities aimed at providing assistance and support) help in receiving refugees and help them settle. One of the main forms of assistance is **humanitarian aid** (assistance with means of subsistence, which includes food, hygiene items and clothing.)

Volunteers participate in raising funds for the organization of such humanitarian parcels, and also help sort and transport them. Such volunteer activities play an important role in providing assistance to victims of military conflicts and allow us to unite efforts in the fight against the consequences of war. But there are also volunteers who directly help the Ukrainian military. These volunteers also make humanitarian donations, as well as donations for military equipment. There are volunteers who are engaged in the production of things useful for soldiers, such as

camouflage nets (camouflage coverings that are used to camouflage weapons, military equipment against the background of vegetation cover from enemy reconnaissance), cooking, producing Molotov cocktails, and so on.

They also assist in the **evacuation** (the process of moving people and animals from a dangerous area to a safe place) of civilians who cannot leave a life-threatening place on their own. So, volunteer work is an important element in overcoming the consequences of war and helps maintain peace [3].

At the end of this article, we can conclude that knowledge of these terms in English and the ability to speak clearly and openly about the war in Ukraine and its consequences helps to form a truthful understanding of the war in Ukraine for the world audience, which is key to providing assistance and support to Ukraine.

Література

1. 100 англійських слів та фраз, що допоможуть розповісти світові про війну в Україні. Grade. URL: <https://grade.ua/uk/blog/100-anglijskih-sliv-ta-fraz-shhodopomozhut-rozpovisti-svitovi-pro-vijnu-v-ukraini/> (дата звернення: 25.03.2024).
2. Блог: Мова має значення – довідник як говорити про Україну. EU neighbourseast. URL: <https://euneighbourseast.eu/young-european-ambassadors/blog/blog-language-matters-a-guide-to-talking-about-ukraine/> (дата звернення: 25.03.2024).
3. Як говорити про війну в Україні англійською. greenforestjournal. URL: <https://greenforest.com.ua/ru/journal/read/kak-govorit-o-vojne-v-ukraine-na-anglijskom> (дата звернення: 26.03.2024).
4. Війна в Україні знову повернула ці слова та фрази в наш лексикон. npr. URL: <https://www.npr.org/2022/03/21/1086709135/russia-ukraine-war-military-terms-lingo-phrases> (дата звернення: 26.03.2024).
5. Туркова К. Словник війни від А до Я. golosameriki / К. Туркова. URL: <https://www.golosameriki.com/a/slovar-vojny-a-to-z/7026013.html> (дата звернення: 26.03.2024).
6. Евакуація. Енциклопедія Сучасної України. URL: <https://esu.com.ua/article-18575> (дата звернення: 27.03.2024).

Петренко Поліна

студентка 1 курс ВСП «ЕПФК ЗНУ»
Наук. кер.: викл. 1 кат. Васильєва П.А.

INTERCULTURAL COMMUNICATION IN LEARNING ENGLISH

The classical dyad of communication in the modern anthropocentric development of the language science is revealed as linguistic consciousness and communicative behavior. In our world, where globalization is becoming an increasingly important phenomenon, the ability to communicate effectively with representatives of different cultures is becoming a key competency. In the study and teaching English, it acquires special importance due to the international status of English as the language of international communication. Intercultural communication becomes not only a means of transmitting linguistic information, but also a way of

understanding cultural features, establishing connections and forming mutual understanding.

It is beneficial for any country to have its language international. America, which is one of the most powerful countries in the world, actively supported the globalization of its language. Two inventions that appeared in the United States of America played a key role in this: the computer and the Internet. These means of instant dissemination of information have greatly accelerated the process of globalization of the English language, increasing the level of intercultural communication.

The relevance of this topic is due to the fact that in the period of revision of cultural heritage, old attitudes, search for new ways of development as for scientific directions of humanitarian science, research of modern phenomena, in this case a new modification of cross-cultural communication, is particularly important.

The main object of the research is the process of identifying intercultural communication in its various manifestations in the study of the English language.

The scientific novelty of the work is in an attempt to identify and systematically combine the modern level of the problem of interethnic communication in the study of the English language and to present a personal version of the revealing of the problem.

Practical needs in the study of intercultural communication arose as a result of the rapid economic growth of many countries and regions, as well as revolutionary changes in technologies associated with the globalization of economic activity.

From the standpoint of pragmalinguistics, **intercultural communication** is a direction in which information, feelings and opinions of representatives of different cultures are exchanged in the field of business, tourism, sports, personal contacts and science. This is a multifunctional phenomenon, where language education is considered the foundation of the formation as for the ability of the subjects in the public space for intercultural interaction.

Language is a communicative process in its pure form. Culture can be seen as a specific feature of human adaptation to the environment, which is also based on communication. With the nascency of the Internet, human communication forms a variety of language environments and uses the entire arsenal of language tools for collaboration.

Theoretical language knowledge must be supplemented with practical skills to use vocabulary in specific contexts. Therefore, learning a language is related to learning the cultural environment of the country whose language we are learning.

Taking into account that English language is part of the group of the Romano-Germanic languages, let's consider the following examples.

The term «Romano-Germanic» is used to refer to two separate branches of the Indo-European language family:

1. Romance languages (Spanish, French, Italian, Portuguese and Romanian): these languages developed from Vulgar Latin, the spoken form of Latin used in the Roman Empire.
2. Germanic languages (English, German, Dutch, Swedish, Norwegian, Danish, and Icelandic): these languages are descended from the Proto-Germanic language spoken in Europe at the time of Iron Age.

French has greatly influenced English vocabulary. Up to 30% of English words are of French origin. For example: «carte blanche» (granting unlimited powers), «deja vu» (feeling that the event has already happened before), «vis-a-vis» (opposing each other), «cafe».

Many Spanish borrowings that have become assimilated into the English dictionary. Most of them retain the spelling and even pronunciation of Spanish, but all of them are recognized as English words: potato (batata), canyon, banana, tornado (tronada), hurricane (huracan).

Consider some German borrowings: bagel, hamburger, hamster, rucksack (der Rücken).

The penetration of anglicisms into the Ukrainian language is usually associated with the emergence of new technologies and devices originating from English-speaking countries (primarily the USA), as well as with the enormous influence of these countries on the formation of the so-called mass culture.

In the corporate environment, in the communication of young people and in the media, we often hear and see such words as: deadline, meeting, report, feedback, skill, update.

Learning English through the prism of intercultural communication not only helps to improve language skills, but also develops cultural literacy and contributes to the formation of mutual understanding and tolerance. Given the growing importance of international communication, intercultural communication is becoming an important element of modern English language learning.

It can be concluded that the English language has become the most important in intercultural communication. No field of international human activity can do without the participation of the English language. As a language of international communication, English has preserved the national characteristics of various peoples, but at the same time it has not lost its own identity. It is a language that was able to become international, bypassing such languages as German, French or Spanish, thanks to its ease of learning, historical conditions and the rapid globalization of information. The process of spreading this language is rapid and inevitable. The English language has penetrated into all spheres of international business, cultural life and political exchange of information and communication.

Література

1. Приходько Н.Г. Формування міжкультурної комунікації у процесі опанування іноземною мовою / Н.Г. Приходько // Науковий вісник КНЕУ. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/03bbacaf-7f85-4c26-bae7-ca8f74272639/content> (дата звернення: 20.03.24)
2. Бобаль Н.Р. Формування міжкультурної комунікативної компетентності студентів у процесі вивчення англійської мови / Н.Р. Бобаль. – Львів: Львівський науково-практичний центр професійно-технічної освіти АПН України. URL: <https://media.neliti.com/media/publications/389228-formation-of-intercultural-communicative-03132e31.pdf> (дата звернення: 20.03.2024)
3. Постригань А.В. Мова як інструмент міжкультурної комунікації для формування особистості / А.В. Постригань // Вісник Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана. - Київ: КНЕУ. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/197262865.pdf> (дата звернення: 20.03.2024)

4. Галицька М.М. Міжкультурна комунікація та її значення для професійної діяльності майбутніх фахівців / М.М. Галицька // Освітологічний дискурс. 2014. – №2 (6). URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/33686839.pdf> (дата звернення: 20.03.2024)
5. Корольова Н.Л. Міжкультурна комунікація як основа вивчення іноземних мов у філологічному контексті / Корольова Н.Л., Стрелок Н.В., Янишин О.К. // Вісник Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. URL: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-7\(13\)-572-581](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-7(13)-572-581) (дата звернення: 21.03.2024)
6. Гроза І.М. Глобалізація англійської мови в міжкультурній комунікації / Гроза І.М., Бабятинська Ю.О., Гусейнова К.С. // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – Сер.: Філологія. – 2019. №43. –Т.4. URL: <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2019.43.4.41>. (дата звернення: 21.03.2024)
7. Англійські слова, які насправді не англійські. URL: <https://p12.com.ua/journal/view/anglijski-slova-yaki-naspravdi-ne-anglijski> (дата звернення: 22.03.2024)
8. Подоляк І. Англіцизми в українській мові: запозичені слова з англійської мови / І. Подоляк (2023). URL: <https://livexp.com/ua/blog/anhlitsyzmy-v-ukrainskii-movi/> (дата звернення: 22.03.2024)

Прядко Аріна

студентка 2 курс ВСП «ЕПФК ЗНУ»

Наук. кер.: викл. 1 кат. Васильєва П.А.

AFFIRMATIONS AS A TOOL TO OVERCOME BARRIERS IN BUSINESS COMMUNICATION

Relevance of the topic: The growing number of multinational companies and international projects requires effective communication between people with different cultural and linguistic backgrounds. In a competitive environment, success depends on the ability to express your thoughts clearly and concisely, convince partners and establish business relationships. The war in Ukraine has created new challenges for business communication. People are experiencing increased levels of stress, anxiety and uncertainty, which can have a negative impact on their communication ability. Non-verbal cues, which play an important role in communication, can be lost in the online environment. The growing popularity of project work and teamwork requires the ability to express your thoughts clearly and concisely, to criticise constructively, to compromise and to resolve conflicts.

An affirmation is a short, clear phrase that contains a positive statement about yourself, your capabilities, or desired changes [1]. Repeatedly repeated with faith and emotional engagement, it aims to: reinforce positive thinking by replacing negative thoughts and self-beliefs with constructive and optimistic ones; increase self-esteem by building faith in oneself, one's abilities and capabilities; motivate to action by encouraging goal achievement, self-development and overcoming difficulties; and reduce stress and anxiety by promoting emotional well-being and psychological resilience.

Affirmations help replace destructive thoughts about yourself and your abilities with positive and constructive ones [2]. Regularly repeating affirmations about your strengths and abilities helps to increase your self-esteem and confidence. They motivate you to take action by reducing your fear of risk and mistakes.

Affirmations provide emotional support and resilience in difficult situations. Affirmations about your values and beliefs help you resist negative external influences. They help to maintain a sense of self-esteem and belief in justice.

You can use the following phrases to boost your confidence:

- I believe in my knowledge and skills.
- I can express my thoughts clearly and concisely.
- I can listen carefully and understand others.
- I can behave confidently in any business situation [3].
- I am not afraid to ask questions and receive feedback.
- Before a public speech, it is appropriate to use the following affirmations:
- I can regulate myself emotionally and remain calm during difficult conversations.
- I can clearly and reasonably defend my position.
- I can find compromises and make decisions that are beneficial to all parties.
- All of this requires a person to be stress-resistant, so we help to build it:
- I can quickly adapt to changes.
- I can find a balance between work and personal life.

You should repeat affirmations regularly. You can write them down on paper and post them in places where you will see them often.

Physical activity stimulates the release of endorphins, which have pain-relieving and antidepressant effects. This can help you feel more confident and relaxed during business communication.

As you walk, repeat the affirmations out loud or to yourself, synchronising them with your steps. When running, use affirmations as motivation to run faster and longer. During meditation, focus on the affirmations by repeating them to yourself or visualising them. During yoga, combine affirmations with breathing exercises and yoga poses.

Affirmations are just one of the tools that can help you overcome barriers in business communication [4]. To achieve sustainable results, it is also important to practice your communication skills, get feedback from others, and constantly improve. Overcoming barriers in business communication is a process that takes time and effort.

Література

1. Positive Affirmations. URL: <https://fastercapital.com/keyword/positive-affirmations.html>
2. 50 affirmations for business owners unlock your path to remarkable success. URL: <https://spiritualprimate.com/50-affirmations-for-business-owners-unlock-your-path-to-remarkable-success/>
3. Using Affirmations. URL: <https://www.mindtools.com/air49f4/using-affirmations>
4. Positive affirmations for business. URL: <https://positiveaffirmationscenter.com/positive-affirmations-for-business/>

5. Chan L. Business Affirmations: A Tool for Business Success and Growth / Leonard Chan URL: <https://uplyrn.com/post-details/business-affirmations-a-tool-for-business-success-and-growth>

Сущенко Мілана
студентка 2 курсу ЕПФК ЗНУ
Науковий керівник: Васільєва П. А.

SLANG AND EVERYDAY LANGUAGE: THE USE OF SLANG IN ENGLISH-SPEAKING COMMUNITIES AND HOW IT CONTRIBUTES TO THE CREATION OF NEOLOGISMS

The purpose of the study is to delve into the topic of slang and how it contributes to the creation of neologisms.

The use of slang is pervasive in English-speaking communities, serving as a means of informal communication and cultural expression. This study seeks to examine the multifaceted role of slang in everyday language and its influence on the development of neologisms. By delving into the origins and characteristics of slang, as well as its sociolinguistic implications, this research aims to uncover the mechanisms by which slang contributes to the enrichment and diversification of the English lexicon.

Neologisms, or newly coined words and expressions, play a pivotal role in the evolution of language. These linguistic innovations often emerge in response to societal, technological, or cultural shifts, and slang has been a fertile ground for the creation of neologisms. The formation of neologisms from slang involves several processes and phenomena that are essential to understand in the context of everyday language evolution.

The rapid development of technology and the influence of popular culture have significantly impacted the formation of neologisms from slang. As new technologies emerge and cultural trends evolve, slang terms are often coined to encapsulate these developments. One of the best examples of cultural trends effect on the language is a slang word «delulu». It comes from K-pop culture, when people who were assured that they can become romantically involved with celebrities. «Delulu» is a shorthand of «delusional». It is used when someone is being extremely unrealistic.

Over time, some of these slang terms gain widespread usage and acceptance, ultimately transitioning into mainstream neologisms that become entrenched in the lexicon. Other examples are: «rizz», which is short for «charisma», «ick» is a feeling of disgust toward someone or something and «situationship» is a relationship that is more than a friendship, but still not an actual romantic relationship.

The advent of digital communication has profoundly influenced the creation and dissemination of neologisms, with slang serving as a significant source of innovative linguistic expressions in online discourse. That is how the «Roman Empire» trend from Tik Tok became a neologism. The essence of the trend is that in the end of 2023 it turned out that men think about Roman Empire all the time, how powerful this state was, how it could succeed. Now, someone's Roman Empire is something they cannot stop thinking about [1].

The dynamic nature of digital communication platforms, such as social media, messaging apps, and online forums, has facilitated the rapid evolution of language, leading to the emergence of neologisms that are rooted in slang and reflective of contemporary communication trends.

Digital communication platforms like Tik Tok and Instagram have transcended geographical boundaries and temporal constraints, enabling real-time interactions and the instantaneous spread of linguistic innovations. A word someone used once can become a neologism in a few days. For example, I am definitely not a gamer, I have no understanding in gaming slang, but term «NPC» now is an abbreviation that everyone uses. «Non-player character» is usually used when we are talking about someone boring, predictable and a person who is blindly following trends. There are some useful abbreviations that are used not only by gamers now, such as: BRB (be right back), AFK (away from keyboard), IRL (in real life). Slang terms and expressions, often characterized by their informality and relevance to current social phenomena, can swiftly gain traction across digital channels, propelling them into the realm of neologisms as they become integral to online conversations and text-based communication [3].

Memes and viral content, pervasive in online spaces, have become influential drivers of slang-based neologisms. These internet phenomena often feature catchy phrases or novel linguistic constructs that capture the attention of online communities. Even if they mean nothing, like «skibidi» and «skibidi toilet». It is something that is hard to understand even for Gen Z. Skibidi is the meme of Gen Alpha (people born after 2012). As these expressions gain popularity and are repeatedly shared and reshaped, they can transition from being informal slang to recognized neologisms, reflecting the symbiotic relationship between digital culture and linguistic innovation [2].

Digital communication platforms have fostered diverse online communities with distinct subcultures and vernaculars. Slang terms originating within these communities often undergo processes of neologism formation, as they permeate broader online discourse and gain prominence in mainstream communication. The collaborative and participatory nature of online interactions has contributed to the coining and propagation of slang-based neologisms, reflecting the collective linguistic creativity of digital communities.

The influence of digital communication on neologism formation underscores the transformative impact of technology on language evolution. Slang-based neologisms originating in digital spaces reflect the adaptability and responsiveness of language to the communicative needs of contemporary society. Furthermore, the convergence of slang and digital communication exemplifies the democratization of linguistic innovation, as individuals and communities actively contribute to the expansion and diversification of the lexicon through their digital interactions.

The interplay between digital communication and neologisms, rooted in slang, embodies the dynamic and fluid nature of contemporary language. The digital landscape serves as a fertile ground for linguistic experimentation, creativity, and adaptation, fostering the emergence of novel expressions that seamlessly transition from informal slang to recognized neologisms. Embracing the impact of digital communication on neologism formation provides valuable insights into the evolving dynamics of language and the multifaceted ways in which digital platforms shape linguistic expression in the digital age.

Література

1. 10 English slang terms you need to know in 2024. URL: <https://www.ef.com/wwen/blog/language/english-slang-2024/>
2. Let Us Cook With This List Of Slang Trends That Explain 2024. URL: <https://www.dictionary.com/e/slang-trends-that-explain-2024/>
3. A ‘delulu’ marketer’s guide to using Gen Z slang without being cringe. URL: <https://www.emarketer.com/content/delulu-marketer-guide-using-gen-z-slang-without-being-cringe>

Шевчук Анна

студентка 2 курс ВСП «ЕПФК ЗНУ»

Наук. кер.: викл. 1 кат. Васильєва П.А.

FEATURES OF ADVERTISING SLOGANS IN ENGLISH

Slogan is a short easily remembered phrase, especially one used to advertise an idea or a product. It usually consists of one simple proposition that easy to understand and not overloaded with unnecessary words. The slogan contains just a few words aimed at creating the effect of memorizing the most important information represented in advertising. The slogan usually uses many bright artistic means to influence the consumer’s perception of advertising. For example, the slogan of the Nike company «Just do it».

An effective slogan is a key component of successful marketing along with your logo and brand name. It may take a lot of brainstorming to land on the right slogan for a particular product, but coming up with a creative, memorable, and simple phrase can help you stick out in peoples’ minds.

Slogans play a very important role in advertising:

- create a memorable identity for the product or of the brand and can become the so-called «business card» of the brand
- allow you to stand out among competitors and create a unique image that is easily remembered by consumers
- help to fit the idea of the product into a short statement
- evoke emotions, creates positive associations and the feeling that makes the consumer feel the desire to connect with the product or brand.

Everyone is used to the fact that slogans are used only in the business to increase sales, but this is not so. They are also used to create social advertising. The main goal of social advertising is the promotion of a healthy lifestyle, environmental protection, and universal human values.

In addition, they are widely used in political advertising. Political advertising is such advertising, which is aimed at the large audience in order to control their political behavior. usually such advertising is carried out during elections, which aims to hold the attention of the audience, convey to it the ideas we need about the candidate, the party, and their programs; cause a favorable reaction; call people to action.

Examples of using slogans in English.

Apple. This well-known American company uses many slogans in its advertising to promote its business. The most famous of them is this «Think

Different». As a result, «Think Different» became almost the most successful advertising campaign of all time. That slogan help Apple create a strong brand identity, capture consumer attention, and make their products desirable in the marketplace. It also contributes to the formation of a favorable image of the company as an innovative leader in its field.

Mercedes-Benz. The most popular slogan of this company is «The Best or Nothing». This is the English version of the slogan «Das Beste oder nichts», which focuses on quality and a fast-paced approach to car production. It expresses creativity, a desire for innovation, and underlines the value of the brand.

Maybelline. This well-known cosmetics company used its slogan «Maybe She's Born With It. Maybe It's Maybelline» to become the recognizable makeup brand it is today. Also that brand uses it to inspire strength and confidence in women.

McDonald's. The next famous slogan, which also entered the history of the brand and stuck in the memory of consumers: «I'm Lovin' It». The tagline implies that sure, McDonald's may not be the healthiest fast-food option, but the taste of their food overrules that.

Therefore, slogans are a very powerful in advertising. They contribute to increasing the number of consumers of brands, people who lead a healthy lifestyle and protect our planet. The important aspects of creating slogans are brevity and memorability. Also, slogans have a great influence on the reputation of companies, make them recognizable and contribute to their success. So create slogans and be successful in your life.

Література

1. Ненич А. Англійськомовні рекламні слогани та їхні українські відповідники / Анна Ненич. URL: <https://ir.library.knu.ua/server/api/core/bitstreams/9bd8899f-6458-499e-9cf0-9c48dcda8102/content> (дата звернення: 16. 03. 2024)
2. MasterClass. What Is a Slogan? Create a Slogan in 4 Steps. URL: <https://www.masterclass.com/articles/what-is-a-slogan> (дата звернення: 17. 03. 2024)
3. Кондратюк Ю. Особливості функціонування слоганів у політичній рекламі / Юлія Кондратюк. URL: <https://naub.oa.edu.ua/osoblyvosti-funktsionuvannya-slohaniv-u-politychnij-reklami/> (дата звернення 17. 03. 2024)
4. Swanson S. 30 Tagline & Brand Slogan Examples (+ Why They're Effective) / Savannah Swanson. URL: <https://www.webfx.com/blog/marketing/brand-slogan-examples/> (дата звернення: 17. 03. 2024)
5. Данилюк Д. Рекламні слогани відомих брендів: історія та значення / Даяна Данилюк. URL: <https://bazilik.media/reklamni-slohan-y-vidomykh-brendiv-istoriia-ta-znachennia/> (дата звернення: 18. 03. 2024)

Юдіна Анастасія

студентка 2 курсу ВСП «ЕПФК ЗНУ»
Наук. кер.: викл. 1 кат. Васільєва П.А.

In our digital era, AI and digital tools have transformed the landscape of English language learning. These innovative platforms offer personalized lessons and instant feedback, catering to individual learners' needs. Through AI algorithms, these tools analyze proficiency levels and learning patterns, providing adaptive learning experiences. Learners can engage in conversational practice anytime with virtual tutors and chatbots, receiving feedback and correction to enhance their speaking abilities. Moreover, AI language learning platforms often use natural language processing technology. This is what helps students build their speaking skills, overcome the fear of making mistakes, and gain confidence in real-life situations [1]. Multimedia resources like interactive exercises and videos make the learning process enjoyable and effective for all ages. Advanced speech recognition technology further refines pronunciation skills, while immersive experiences foster fluency in English communication across diverse contexts.

When it comes to learn with AI, finding the right tool or app is the first and one of the most important steps to success. The quality of the suggested content should be the first factor in your decision. It is better to choose tools that provide a wide and varied selection of learning material, namely a large number of interactive exercises, audio and video lessons. Next, you should pay attention to the interface, it should be clear and easy to use to make learning as comfortable as possible. Look for programs that offer a personalized way of learning that will be shaped by your current level of knowledge, desired outcome, learning opportunities, and personal goals and interests.

After analyzing and considering these factors, it can be found that the next two artificial intelligence programs are the most effective in helping students.

Twee – is an AI-powered online platform designed to help English teachers quickly and easily create lessons, worksheets, activities and more [2]. It also helps students find and create their own study material that they can use for both mainstream and additional language learning.

Twee offers different variations of task generation for all skills – grammar, vocabulary, reading, writing and speaking. For each, the program can create tasks for matching, interpreting comprehension questions and texts, grammar fill-in-the-blanks, tasks for given words, worksheets on specific grammatical topics and much more. It significantly reduces the time spent on creating a lesson for teachers, as well as the time spent on finding the necessary practical tasks for students. This allows you to concentrate and deepen your language learning without any extra effort.

In general, this creates a large selection of material adapted to different levels and topics, simplifies the learning process, makes it more flexible, more pleasant and personalized.

SmallTalk2Me – AI-powered simulator to self-practice the IELTS speaking test, job interview and everyday conversational English. It helps non-native English speakers make their spoken English fluent [3].

This application is really useful for those who want to improve their speaking skills, track their progress and get an assessment of their level of knowledge. After passing a small test and answering the chatbot's questions, the learner receives a feedback in the form of a full analysis of his answers. The system displays all grammatical and lexical errors, notes pronunciation deficiencies, and provides corrected options for each remark. The advantage of this tool is that it offers options

to replace incorrect grammatical constructions, word combinations and repetitions. This allows you to effectively work out your mistakes, learn new constructions that you can immediately practice.

It is very important that confidentiality is completely preserved, so there is no reason to worry about privacy. You can record your audio responses to keep track of your progress without fear of judgment.

It is also a good option for those who want to independently prepare for international exams, interviews for international internships or jobs. Having built a certain plan of classes and practice, you can significantly raise your general level and reach the level of fluent communication.

One of the key features of the platform is individual adjustment to everyone's needs. This means that certain algorithms are used to evaluate everyone's data, which allows to provide the best materials for accessible study.

These days, it's crucial and essential to have the ability to learn more whenever and at any time through the usage of artificial intelligence technology [4].

In conclusion, AI learning platforms are transforming the way education is delivered. These tools are increasing the enjoyment, engagement, and effectiveness of learning by customising instruction for each learner. Students are taking charge of their education and succeeding more academically through adaptive content, real-time feedback, interactive experiences, and self-paced learning [5]. These platforms also provide teachers and educational institutions with useful information that helps them provide more valuable, in-depth training and support. This has enormous potential to transform education and advance learning outcomes through continuous improvements in technology. This is becoming an increasingly important area in the modern education system, which is aimed at the global development of education itself.

Література

1. Pros and Cons of Using AI to Learn English. URL: <https://learnlaughspeak.com/pros-and-cons-of-using-ai-to-learn-english/#:~:text=One%20of%20the%20major%20benefits,instant%20feedback%20on%20their%20pronunciation>. (дата звернення: 22.03.2024).
2. Overview of Twee – AI Powered Lesson Planning Tool for English Teachers. URL: <https://deepgram.com/ai-apps/twee>. (дата звернення: 22.03.2024).
3. Boost Your Confidence in Spoken English. URL: <https://smalltalk2.me/> (дата звернення: 22.03.2024).
4. AI learning English speaking-the revolutionary technology. URL: <https://aiforsocialgood.ca/blog/ai-learning-english-speaking-the-revolutionary-technology-that-helps-you-improve-your-conversational-skills> (дата звернення: 22.03.2024).
5. Personalized Learning Platforms – Tailoring Education to Individual Students URL: <https://fastercapital.com/keyword/personalized-learning-platforms.html> (дата звернення: 22.03.2024).

СЕКЦІЯ «ПРИРОДНИЧІ НАУКИ»

Агрич Анна

студентка 1 курсу ВСП «ЕПФК ЗНУ»

Наук. кер.: викл. 1 кат. Шпуганич І.Г.

ДОСЛІДЖЕННЯ ЯВИЩА МУЗИЧНОГО ЗВУКУ ТА ХАРАКТЕРИСТИКИ ЗВУКОВИХ ХВИЛЬ

Для початку визначимося навіщо я взяла тему «Дослідження явища музичного звуку та характеристики звукових хвиль». Це дуже просто. Я навчалася у музичній школі і здобувала музичну освіту за фахом «Фортепіано», і також за навчання у школі мені подобалася фізика. Тому зараз я б хотіла розповісти Вам про музику саме зі сторони фізики.

Я дуже люблю музику і творчість в цілому. Це те, що робить моє життя яскравішим і різноманітнішим. Колись я вважала що гра на якомусь з інструментів це дуже погано, але потім зрозуміла, що це відпочинок, та спосіб поринути у свій внутрішній світ.

Ми живемо в світі, де все навколо – це звуки. Кожне повідомлення з телефону – це звук, пташка, що співає – це також звук. Звук – це фізичне явище, викликане коливанням пружного тіла, що створює у повітрі звукові хвилі. Джерелом звука може бути струна (у гітарі), або молоточок (у фортепіано). Найголовнішим у характеристиці звука є висота звука. Вона залежить від частоти звукових коливань. Тобто, чим більша чистота, тим звук вищий, і так само чим нижче коливання, тим нижче звук. Людина може сприймати від 20-4000 коливань за секунду. Весь діапазон частот розділяється на октави. В свою чергу всередині октави музичні звуки організовані в музичну систему [1; 3].

Тепер поговоримо про тембр. В музиці тембр – це важливий засіб музичної виразності. За допомогою нього можна виділити якийсь компонент музичної фактури, тобто надати йому особливого звучання. Значним поштовхом до розширення тембру стало винайдення електромозичних інструментів та синтезаторів.

Тривалість – це довжина звучання ноти. Вона вимірюється шляхом рівномірного відрахування. За основу взято найдовшу в сучасній музиці тривалість – цілу, та шляхом поділу її та кожної наступної на два, утворюють інші тривалості – коротші. Але не на всіх інструментах є можливості добувати звук різної тривалості. Це під силу тільки органу та електроінструментам. Нажаль, звук гітари, арфи, цимбалів, роялі згасає неймовірно швидко. У фізиці час, протягом якого триває коливання джерела звука, вимірюється секундами та хвилинами. У музиці це записується нотами [2].

Окрім висоти, тривалості звука і тембру, ми маємо ще й гучність. Вона залежить від амплітуди коливання. Чим більша амплітуда коливання, тим більша сила звуку. Силу звуку можна визначити такою одиницею виміру, як фон. У фізиці вимірюється децибелами.

В музичній практиці явища, пов'язані з гучністю звуку, називаються динамікою. Динамічна шкала, що застосовується в музиці є відносною.

Абсолютне значення динамічних відтінків залежить від багатьох факторів – можливостей музичного інструменту або інструментів ансамблю, акустики приміщення, виконавської інтерпретації.

Таким чином, музика – це джерело натхнення, спосіб вираження своїх емоцій і спроба передати їх іншим. Для мене гра на фортепіано це щось спільне з хобі та способом вираження своїх емоцій. Я можу сісти за клавіші і почати розучувати якусь мелодію, а можу просто сісти на стільчик і посидіти. Гра на фортепіано виражає мої почуття та емоції через музику.

Література

1. Теорія музики: Підруч.для навч. закл.освіти,культури і мистецтв / Г.А. Смаглій. – Х.: Вид-во« Ранок», 2013. – 392 с.
2. Зайдель Т.В. Особливості музичного супроводу занять хореографії та гімнастики / Тетяна Зайдель// Кінезіологія танцю та складно-координаційних видів спорту: навч.-метод. посіб. / О.А. Плахотнюк. – Львів, 2017. – С. 191-198.
3. Звукове випромінювання / О.М. Міхеєв, Ю.В. Шиліна // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол. : І.М. Дзюба, А.І. Жуковський, М.Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2010. – Режим доступу : <https://esu.com.ua/article-16668>

Гах Олександра

студентка 1 курсу ЕПФК ЗНУ

Наук. кер.: викл. 1 кат. Шпуганич І.Г.

ФІЗИКА В КРИСТАЛАХ

Мета мого дослідження: визначити роль кристалів у житті сучасної людини; вплив фізики на ріст, будову та особливості кристалів;дослідити, де вони використовуються та які особливості вирощування кристалів у домашніх умовах.

Переді мною постали такі завдання:

- визначити, в яких сферах життя зустрічаються кристали;
- ознайомитись з кристалами з точки зору науки;
- виростити кристал в домашніх умовах.

В житті кожного з нас присутні кристали. Діти дивляться мультфільми, в яких неодноразово бачать чудовий світ кристалів, захоплюються ними, адже вони мають неймовірну красу. Проявляють інтерес і часто вирощують кристали в домашніх умовах. Кристали стали незамінними в маркетингу та медіа; пригадайте, скільки ви бачили зображення кристалів у іграх, рекламах, мультфільмах, кіно тощо. Дорослі ж також бачать у кристалах диво, знаходять в них дещо дорогоцінне, купують прикраси з каменів, до складу яких входять кристали. Кристали часто використовують в медицині та лікуванні. Дехто знаходить в них магічні властивості. Пов'язують мінерали з енергією та Всесвітом, люди вірять в те, що це приносить в їх життя статок, успіх та кохання.

Розгляньмо ці мінерали з погляду науки. Так, кристал – тверде тіло з упорядкованою внутрішньою будовою, що має вигляд багатогранника з природними плоскими гранями: впорядкованість будови полягає у певній повторюваності у просторі елементів кристала (атомів, молекул, йонів), що зумовлює виникнення кристалічної ґратки [1].

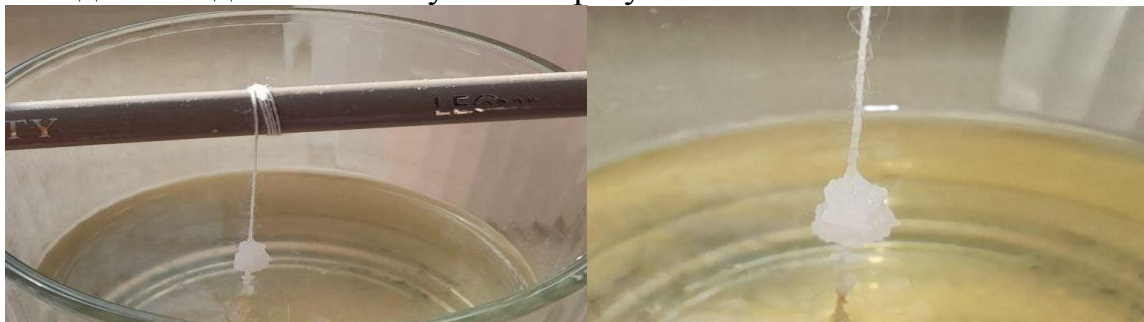
У кристалі кухонної солі, наприклад, атоми натрію та хлору строго чергуються, розташовуючись у вершинах куба, – тому кристали солі й мають форму куба. А в кристалі льоду молекули води утворюють шестикутники – ось чому візерунок усіх сніжинок має шестикутний «каркас» [2].

Тепер трішки про фізичні властивості кристалів. Основними властивостями кристалів є спайність (здатність кристалів розколюватись, утворюючи дзеркальну поверхню) та анізотропія – властивість кристала, яка виникає внаслідок упорядкованого розміщення частинок. У кристалічному твердому тілі існує тривимірний далекий порядок і частинки можуть лише коливатися біля положень рівноваги. У рідкому кристалі є певний ступінь упорядкованості в розташуванні молекул, але й допускається деяка свобода їх переміщення [3].

Тепер пропоную перейти до практичної частини – експерименту з вирощування кристала в домашніх умовах. Існує не один спосіб вирощування кристала вдома, але я скористалася найпоширенішим – за допомогою солі.

Експеримент з вирощування кристалів в домашніх умовах

Спочатку я нагріла воду і додала туди сіль, поставила цей розчин кип'ятити, щоб сіль розчинилась. Коли мішати розчин стало важче, я вимкнула вогонь, дочекалась, поки розчин трохи охолоне та за допомогою серветки (або фільтрувального паперу) профільтрувала. Перелила розчин в склянку, в якій надалі й формувався мій кристал. На дерев'яний олівець прикріпила нитку та на край нитки, щось важке, щоб її натягнути. Помістила олівець з ниткою в розчин та почала чекати. В перший день я спостерігала, що на нитці, яка у воді, почали утворюватись якісь нарости. А гвинт, який був в моєму експерименті, щоб натягнути нитку, почав іржавіти. Другий день – без змін. А ось на третю добу, я вже почала бачити зміни. Вже потроху, в маленьких розмірах почав рости мій кристал. З четвертого по сьомий день з дня у день кристал все ріс і ріс. І вже на восьмий-десятий день в мене був такий результат:

Для вирощування кристала важливі умови, в яких він зростає. Це температура, концентрація розчину солі та якість кристалізації. Температура має вплив на швидкість руху молекул іонів; при високій температурі кристал росте швидше, оскільки молекули розчину рухаються швидше і зв'язуються в кристалічні структури. Щодо концентрації, якщо розчин насичений сіллю, то кристал росте швидше. Але якщо ж концентрація надто висока, це може

призвести до утворення хаотичних кристалічних структур замість однорідних кристалів. Якість кристалізації також впливає. Якщо процес кристалізації відбувається повільно, кристал зростає довше [1].

Таким чином, кристали оточують нас в повсякденному житті, абсолютно в різних сферах. Кристали використовують в медицині, адже плівки рідких кристалів фіксують зміни температури та дозволяють виявити запалення. Кристали дуже чутливі до температури. В косметології, наприклад, рідкі кристали захищають волосся від втрати вологи, відновлюють його структуру, роблять його м'якшим. В технологіях та техніці це звичні для нас сонячні батареї, виготовлені з кристалів кремнію, з домішкою бору. В складі телефонів, комп'ютерів та іншої техніки та радіотехніки також є кристали. Вони зустрічаються і в мистецтві, і в ювелірці та навіть у маркетингу. Кристали асоціюють з чимось чудовим, пишуть картини та поезії, використовують у відомих мультфільмах та іграх. Зв'язують з магією та езотерикою, адже вони, дійсно, магічно виглядають. Якщо ви хочете виростити кристал та подивитись на те, як він росте, це можна легко зробити в домашніх умовах, використовуючи сіль або мідний купорос. Цей процес зачаровує та надихає більше розібратись щодо виникнення кристалів.

Література

1. Генденштейн Л.Е. Рідкі кристали / Л.Е. Генденштейн // Фізика 7 клас (2007). URL: <https://vseosvita.ua/lesson/budova-ta-vlastyvoli-tverdykh-til-anizotropiia-krystaliv-ridki-krystal-y-409463.html>.
2. Скільки днів росте кристал із солі? Вплив умов на ріст кристалу. URL: <https://f16.zapisi.cx.ua/skilki-dniv-roste-kristal-iz-soli-vidpovid-na-ce-zapitannya/>.

Лосева Маргарита

студентки 1 курсу ВСП «ЕПФК ЗНУ»

Шпуганич Ірина

викладачка фізико-астрономічного циклу, викл. 1 кат. ВСП «ЕПФК ЗНУ»

ГАДЖЕТ, ЯК ІНСТРУМЕНТ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ФІЗИКО-АСТРОНОМІЧНОГО МОДУЛЮ

Гаджет – це дійсно необхідний та корисний пристрій в наш час. Він допомагає швидко і безбар'єрно отримувати нові знання, набувати навички. Завдяки гаджету студентство має можливість навчатися, при цьому знаходячись в будь-якому куточку Землі.

Які ж гаджети використовуються для вивчення фізики? Смартфон (телефон) – вид електрозв'язку, що дає змогу передавати і приймати мовлення на відстань за допомогою електричних сигналів, дротів або радіосигналів. Що стосується вивчення фізико-астрономічного модулю, смартфони є не просто посередниками спілкування між студентами і викладачами, а ще й доступним контентом. Використання мобільних телефонів серед студентів широко поширене через розвиток сучасних технологій. Наявність безкоштовних додатків робить його привабливим інструментом для проведення експериментальних і наукових вимірювань.

Під час дистанційного навчання смартфони стали актуальними, як ніколи. Зараз часто використовують такі застосунки для вивчення фізики: «Physics Toolbox Sensor Suite» – це додаток, який дозволяє використовувати датчики вашого мобільного пристрою для дослідження різних фізичних явищ, таких як рух, звук та світло. Цей додаток має широкий вибір інструментів для дослідження, що дозволяє зробити вивчення фізики більш цікавим та інтерактивним [3].

Zoom – програма для організації відеоконференцій, розроблена компанією Zoom Video Communications. Вона надає сервіс відеотелефонії, який дозволяє підключати одночасно до 100 пристроїв безкоштовно, з 40-хвилинним обмеженням для безкоштовних акаунтів. Завдяки застосунку «Zoom» студенти мають можливість навчатись в реальному часі знаходячись при цьому в будь-якому куточку світу. Під час пари в цьому застосунку можна показувати презентації, проводити демонстрації відео.

Ноутбук або лаптоп – портативний персональний комп'ютер, в корпусі якого об'єднані типові компоненти ПК, включаючи дисплей, клавіатуру і вказівний пристрій, а також акумуляторні батареї.

Ноутбуки відрізняються невеликими розмірами і вагою, час автономної роботи ноутбуків змінюється в межах від 1 до 15 годин. Ноутбук-ручний пристрій для розробки презентацій, перегляду навчальних відео. Ноутбук більш зручний у використанні ніж телефон, бо він потужніше [1; 2].

Застосунки для ноутбуку:

- «Canva» – застосунок для створення презентацій, маленьких рекламних банерів;
- «Physics World» – це додаток з новинами та статтями про сучасні фізичні дослідження та технології. Цей додаток дозволяє бути в курсі останніх подій у світі фізики та дізнаватись про нові дослідження, технології та відкриття;
- Калькулятор – електронно-обчислювальний пристрій для виконання операцій над числами або алгебраїчними формулами; незамінна річ для важких задач. Пристрій використовується для складних числових завдань, щоб швидше і точніше знайти розв'язок.

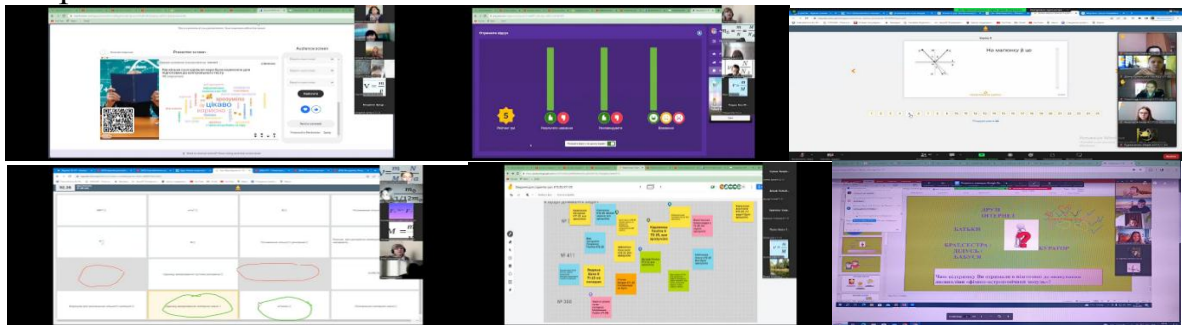
Корисні застосунки для будь-яких гаджетів:

- «Jamboard» – це цифрова інтерактивна дошка, розроблена «Google» для роботи з «Google Workspace», раніше відомою як G Suite. На парах з фізико-астрономічного модулю використовуємо для детального розбору задач, законів фізики;
- «Join.nauk.u» – застосунок та сайт створені для розробки та проведення тестувань, вікторин, олімпіад в реальному часі. Тести та олімпіади «На Урок» допоможуть студентам підготуватися та покращити знання з обраних дисциплін. Викладачі власноруч створюють завдання та в реальному часі проводять інтерактиви на своїх заняттях в конференції Zoom;
- «Kahoot!» – ігрова навчальна платформа, що використовується в навчальному закладі. Сайтом можна користуватися в веб-браузері, а з 2017 р. також і в додатках для мобільних пристроїв (доступно на меншій кількості мов). «Kahoot!» може використовуватися для перевірки знань студентів;

- Сервіс «Learningapps» є додатком «Web 2.0» для підтримки освітніх процесів у навчальних закладах. Конструктор «Learningapps» призначений для розробки, зберігання інтерактивних завдань з різних предметних дисциплін, за допомогою яких студенти можуть перевірити і закріпити свої знання в ігровій формі, що сприяє формуванню їх пізнавального інтересу;
- «Mentimeter» – це онлайн-сервіс для створення та проведення миттєвих опитувань під час занять;
- «Telegram» – багатоплатформовий месенджер, що також надає опціональні наскрізні зашифровані чати та відеодзвінки, обмін файлами та деякі інші функції.

Отже, телеграм є найзручнішим способом комунікації між студентами та викладачами. Плюсом є те, що можна створити групу або канал, завдяки якому можна поширювати інформацію серед багатої кількості людей одночасно. На слайді представлений скріншот з телеграм-каналу «Фізика у деталях». На ньому 252 підписників, з якими викладач ділиться корисними матеріалами з фізико-астрономічного модулю.

Тепер трішки фотографій з наших пар. Завдяки майже всім вище перерахованим застосункам та сайтам, студенти мають можливість активно і продуктивно працювати: студентство працює з тестами, проводить досліди та завантажує їх на «YouTube», активно комунікуємо через «Zoom», «Moodle» та «Телеграм».

Таким чином, гаджети сильно полегшують наше життя, головне знати як ними користуватися. Студенти вміють осмислювати отриману інформацію, трактувати її, застосовувати в конкретних умовах; розуміють суть речей, вміють висловлювати думку.

Література

1. Горбатюк Р.М. Мобільне навчання як нова технологія вищої освіти / Р.М. Горбатюк, Ю.Й. Тулашвілі // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2013. – №27. – С. 31-34.
2. Косик В.М. Використання мобільних пристроїв та планшетів на базі ОС Android в навчальному процесі / В.М. Косик // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2014. – №4. – С. 19-21.
3. Скрипник Г.В. Використання мобільних додатків для проведення навчальних досліджень під час вивчення предметів природничо-математичного циклу / Г.В. Скрипник // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2015. – №3. – С. 28-31.
4. Іваницький О.І. Технології навчання фізики: навч. посібник / О.І. Іваницький, С.П. Ткаченко. – Запоріжжя: ЗНУ, 2010. – 252 с.

5. Іваницький О.І. Професійна підготовка майбутнього вчителя фізики в умовах інформаційно-освітнього середовища: монографія / О.І. Іваницький. – Запоріжжя: ЗНУ, 2014. – 230 с.

ФІЗИКА У ТАНЦІ

Танець – це ритмічні, виразні рухи тіла, які виконуються під супровід певної пісні, або мелодії.

Для кожного танцюриста, танець-це не просто вид спорту. Це маленьке життя, те, що дає змогу відпочити, побути з собою та насолодитись моментом. Також важливою частиною є любов до себе, та вміння вигадувати якісь елементи самому. Головною частиною будь якого виду танцю є імпровізація, для цього потрібна не аби яка концентрація, вміння почути себе та ритм мелодії. Також для танцю, потрібна досить хороша фізична підготовка, без неї, виконати більшість рухів буде просто неможливо. Я теж танцюю, та для мене це дуже важлива частина життя. Є вислів, що танцюристи – це свого роду фізики, та чи так це? Давайте розглянемо декілька видів танцю, та спочатку я розповім вам, які взагалі існують види танцю.

Я танцюю у напрямі Jazz-funk. Це сучасний напрям, який об'єднує декілька видів. У ньому важлива фізична підготовка та знання фізики, для виконання деяких елементів. Також є напрям, про який ви сто відсотково чули, це хіп хоп. У ньому важливо не напружити тіло, але й не перебільшити з розслабленням. Також досить важливою частиною будь якого танцю, є правильно підібране взуття, тому що навіть знаючи закони фізики та відчуваючи ритм, не зручне та невідходяще взуття може все зіпсувати. Давайте ж перевіримо, чи справді так важливо знати фізику, для того, щоб танцювати, на прикладі найвідомішого стилю.

Наприклад балет-класичний танець який знають всі. Із глядацької зали це виглядає досить легко та ніжно, але якщо бути на місці танцюриста, можна зрозуміти, що без знань фізики, цей танець би не вийшов. Досить багато моментів у цьому танці залежить від рівноваги [2]. Але є й інші закони, наприклад якщо подивитись на стан корпусу балерини, можна побачити ніби вона відштовхується від стани, та насправді її помічником є закон збереження кутового моменту – щоб прискорити швидкість обертання, потрібно знизити масу, що балерина й робить притискаючи руку або ногу до тіла. Також в балеті є «ілюзія польоту», насправді, це легко можна пояснити, танцюристи розкривають ноги та руки під час польоту, такий маневр робить їх приземлення невагомим та сповненим ніжності, також є й інший вид стрибку, у якому балерина ніби завмирає у повітрі, та насправді вона просто по черзі підіймає коліна, тож під час найвищої точки стрибку, ноги знаходяться у повітрі однаково, приземлюючись, вона теж опускає ноги по черзі, що й дає змогу створити цю ілюзію [1]. Секрет у тому, що підлога розроблена спеціально, ніби для «пом'якшення» приземлення. Такі техніки повинні викладатись тільки тими викладачами, які на 100% розуміють всі закони фізики. Танцюючи, вони дають виклик земному тяжінню, викладаючись на всі сто та докладаючи не мало зусиль. Якщо знати фізику та науку, можна зрозуміти всі ілюзії танцю.

Також можна розглянути трюки з більш сучасних видів танцю. Наприклад теж колесо, якщо не правильно розрахувати навантаження, можна не тільки зіпсувати номер, а й досить сильно травмувати себе.

Отже, люди які танцюють, є не тільки професійними танцюристами, але ще й гарними фізиками.

Література

1. Закони фізики і танцювальні рухи. URL: <https://probarpera.org/publication/13/52125/zakony-fizyky-i-tantsyuvalni-ruhy.html>
2. Шаповал Д. Фізика балету / Дмитро Шаповал. URL: <https://kunsht.com.ua/articles/fizika-baletu>

Панченко Єлизавета

студентка 1 курсу ВСП «ЕПФК ЗНУ»

Наук. кер.: викл. 1 кат. Шпуганич І.Г.

ФІЗИКА В ГРІ НА ГІТАРІ

Кожен із нас хоч раз у житті стикався з музичними інструментами. Це могла бути скрипка, фортепіано, віолончель або ж гітара. Вона є найпопулярнішим музичним інструментом через свою доступність, мобільність та різноманітність. Існує безліч видів гітар: акустичні (дредноут, джамбо), напівакучні, електроакустичні та електрогітари. Ціна залежить від виду обраної гітари, типу деревини корпусу та багатьох інших факторів, але звичайну акустичну гітару можна придбати в середньому за 5-6 тис. гривень.

Всі чули гітару, але мало хто знайомився з фізичними законами й факторами, що впливають на її звучання. У своїй роботі я хочу показати Вам дещо іншу сторону гри на цьому музичному інструменті та розповісти, як знання фізики може допомогти сучасним гітаристам.

Отож, розглянемо будову гітари. По-перше, кожна гітара має дві частини: корпус та гриф. Гриф – це дерев'яна дошка, що кріпиться до корпусу гітари за допомогою п'яти грифа. Кріплення може бути вклеєним, наскрізним або на болтах. Довжина залежить від кількості ладів та виду гітари. Зверху грифу обов'язково розташована головка грифу, що розміщена під деяким кутом. Далі йдуть кілки, що використовуються для регулювання ступеня натягу струн. Це надалі й впливає на звучання музичного інструменту.

Зазвичай, гітарні струни налаштовуються наступним чином: Е (мі першої октави) – В (сі) – G (соль) – D (ре) – А (ля) – Е (мі другої октави). Але деякі гітаристи можуть зміщувати ноти на тон (або півтон) задля досягнення певного звучання. Налаштувати гітару можна різними способами: на слух, спеціальним пристроєм (тюнером) або ж за допомогою явища резонансу. Розглянемо кожен зі способів по черзі.

На слух налаштувати гітару для музиканта-початківця надзвичайно складно, через відсутність потрібних знань та навичок, тож цим способом зазвичай користуються професійні музиканти. В цьому випадку може використовуватися камертон.

Більш простим є використання тюнера. Це може бути як комп'ютерна програма, так і спеціальний пристрій, що працює на батарейках. Принцип роботи полягає в тому, що датчики тюнера вловлюють звук, який видає певна струна, коли її чіпає гітарист, а потім порівнюють його з еталоном. При цьому на дисплеї пристрою відображається шкала, за якою можна зрозуміти: чи послабити струну, чи, навпаки, натягнути її сильніше.

Цікавішим способом налаштування гітари є використання явища резонансу. Резонанс – це фізичне явище, яке виникає при коливаннях будь-якого походження, коли опір коливанням стає мінімальним, а амплітуда їх, відповідно, максимальною [1, с. 13-14]. Але у цього методу є один недолік. Неможливо налаштувати струну Е (мі першої октави), бо немає зразка для резонансу. Тож головним завданням є правильно налаштувати першу струну, а вже від неї буде залежати звучання всього інструменту загалом. Повертаючись до другого способу, для цього можна використати тюнер.

Таким чином, якщо затиснути струну В (сі) на п'ятому ладу, то отримаємо ноту мі другої октави, а вона відповідає відкритій струні Е (мі). Якщо спостерігаємо коливання на обидвох струнах, то струна В (сі) налаштована правильно. Далі затискаємо струну G (соль) на четвертому ладу (нота сі). Це звучання відповідає відкритій струні В (сі), тож тут також спостерігаємо явище резонансу. Струна G (соль) в такому випадку має еталонне звучання.

Гриф гітари завжди знаходиться під тиском натягнутих струн. Але чому ж він тоді не прогинається? Задля уникнення цієї проблеми сучасні компанії з виробництва музичних інструментів додають спеціальну деталь в гриф гітари – анкерний прут [2, с. 8-15]. Він уявляє собою металевий стрижень товщиною 4-6 мм. Довжина анкерного прута збігається з довжиною грифа, тож у кожній гітарі вона буде різною. Але деякі гітари можуть взагалі не мати цієї деталі. Наприклад, струни класичної гітари не чинять такого сильного тиску на гриф гітари, бо виготовлені з нейлону, а не зі сталі. Цей фактор також полегшує гру, адже потрібно докласти менше сили, щоб притиснути струну до грифа.

В будові корпусу полягає основна відмінність між акустичною гітарою та електрогітарою. Оскільки акустична гітара не має спеціальних механізмів для перетворення звуку, то й будова її спрощена. Тут можемо помітити нижню деку, обичайки та верхню деку. Остання містить підставку, на котрій розташований нижній поріжок для фіксації струн, а також резонаторний отвір, прикрашений розеткою. Резонаторний отвір підсилює звучання гітари, адже звуки спочатку відбиваються, а вже потім виходять назовні.

Всупереч своїй попередниці, електрогітара не має резонаторного отвору. Для підсилення звучання в цьому випадку використовуються електромагнітні звукознімачі, що перетворюють енергію коливання струн в електричний сигнал. Загалом, їх поділяють на три види: сингл, хамбакер та хамканселлер. Основна відмінність полягає у кількості котушок індуктивності. В синглі вона одна, а в хамбакері – дві, що розташовані поруч одна з одною. Хамканселлер дещо схожий на хамбакер, але індукційні котушки розташовані одна на одній. Також звукознімачі містять магнітний сердечник, полюсний наконечник та

пружину. Принцип роботи полягає в уловлюванні зміни магнітного поля під дією струн, що коливаються в цьому полі.

Для регулювання гучності звуку та додавання спеціальних ефектів використовуються комбо підсилювачі, гітарні педалі та звукові карти. Останні дають можливість під'єднувати гітару до комп'ютера й записувати звучання. На самому корпусі гітари є перемикачі, завдяки яким можна обрати бажаний звукознімач (нековий, бриджевий або обидва).

Чим особисто для мене є гра на гітарі? Я думаю що це щось середнє між наукою та мистецтвом. З одного боку, треба багато чого вчити (як-от ноти на грифі гітари, гами та ін.), але з іншого боку, якщо є бажання та час, то це не стане на перешкоді, головне – старання. Для мене гра на гітарі – спосіб виразити свої емоції, потренувати пам'ять та забути про свої клопоти.

Таким чином, гра на гітарі – це мистецтво тісно переплетене зі знанням фізики. За допомогою нього можна налаштувати гітару, застерегти майбутні пошкодження інструменту, досягти неабиякої майстерності у відтворенні чужих та створенні своїх мелодій. Дехто може думати, що знання фізики не є необхідним для гри на гітарі, адже це мистецтво, а не наука, але я так не вважаю. Звісно, не треба знати всі фізичні закономірності цього інструменту, але базові знання все ж таки необхідні, наприклад, щоби налаштувати гітару за відсутності тюнера. І таких прикладів застосування знань безліч, треба лише подивитися ретельніше.

Література

1. Смалій Г.А. Теорія музики / Г.А. Смалій. – Х., 2013. – 387 с.
2. Салан К.О. Гітара – крок за кроком / О.К. Салан, С.В. Цимбал. – К, 2016. – 167 с.

Ракитянська Олександра

студентка 1 курсу ВСП «ЕПФК ЗНУ»

Наук. кер.: викл. 1 кат. Шпуганич І.Г.

МОЄ ЗАХОПЛЕННЯ І ФІЗИКА (МАНІКЮРНЕ МИСТЕЦТВО)

Манікюр – це не просто процедура краси, а повноцінна терапія для рук і нігтів. Манікюр не тільки допомагає надати неперевершений вигляд нігтям, а й має безліч корисних властивостей для шкіри рук, емоційного стану та загального самопочуття.

У сучасному розумінні манікюрне мистецтво – це не тільки красиві нігті, але й лікувально-відновлювальні процедури, догляд за шкірою рук, технології створення штучних нігтів [1].

Манікюр може містити: 1) масаж рук; 2) ванночки для шкіри рук і нігтів; 3) догляд за нігтями, полірування, надання їм форми; 4) лакування нігтів, прикрашання їх стразами тощо.

Щодо обробітку кутикули розрізняють два різновиди манікюру – обрізний і необрізний. За обрізного манікюру, щоб зрізати кутикули використовують спеціального інструмента – кутикульні гострозубці, за необрізного –

використовують дерев'яні палички або шліфують спеціальним електричним пристроєм для манікюру [1].

Обрізний манікюр. Проводиться у кілька етапів: за допомогою ножиць та пилки майстер надає нігтьовій пластині потрібну форму; потім руки поміщаються у ванну для розм'якшення шкіри; коли кутикула досить розм'якшується, її видаляють ножицями чи щипчиками – це головна відмінність класичної обрізної техніки.

Під час процедури є ризик травмування шкіри, тому перед роботою з вашими руками майстер завжди повинен проводити стерилізацію інструменту. Якщо ви хочете, щоб процедура догляду займала мінімум часу і не знаєте, який вибрати манікюр, обов'язково спробуйте апаратну техніку. Вона не вимагає застосування ванни для розмочування шкіри і виконується за допомогою спеціального апарату – фрези. Головні плюси апаратної обробки – висока швидкість виконання та мінімальний ризик травмування [3].

Чоловічий манікюр відрізняється лаконічністю, підкреслює статусність. Мається на увазі, що нігті чоловіків виглядають максимально природно і при цьому доглянуті. Ще одна особливість полягає в тому, що чоловічі нігті відрізняються структурою від жіночих.

Малюючи пензликом, ми завжди маємо справу із проявами **сил тертя**. Коли одне тіло рухається по поверхні іншого, виникає сила, яка намагається перешкодити його рухові – це і є сила тертя. Пензлики у воді, змішування фарб, розтікання фарб по поверхні паперу – все це відоме фізичне явище – дифузія [2].

Явище, при якому проходить взаємне проникнення молекул одної речовини між молекулами другої називається **дифузією**. Колір лаку (відтінок) змішується з іншим кольором тому, що молекули, рухаючись хаотично, розповсюджуються по всьому об'єму.

Сила тиску – це сила, яка діє на тіло перпендикулярно його поверхні. Чим твердіший і тонкіший буде пензлик, тим більша буде сила тиску. Чим м'якший і ширший буде пензлик, тим менша буде сила тиску.

Результат дії сили залежить не тільки від її модуля, напрямку і точки прикладання, але і площі тієї поверхні, перпендикулярно якої вона діє (коли площа поверхні менша, тоді тиск буде більший). Щетинисті пензлі створюють велику силу тертя, чим м'якші вони будуть, тим слід від них буде яскравіший і матовіший. А пензлі з пухнастим кінчиком утворюють меншу силу тертя, тому відбиток буде прозоріший і спокійніший.

Таким чином, для мене манікюрне мистецтво – це спосіб прояву фантазії, відпочинок від буденних справ, але й в якомусь сенсі наука. Для того щоб займатись манікюрним мистецтвом треба дуже багато знати та розуміти: фізику, хімію, біологію. На перший погляд все дуже легко і просто. Від знань залежить не тільки якісний результат, але й здоров'я людини.

Література

1. Реріхова В.Л. Історія манікюру до наших часів / В.Л. Реріхова. – К.: «Освіта», 2007. – 344 с.

2. Циганок Н. Сучасні технології манікюрних робіт: навч. посіб. / Наталія Циганок. URL: <https://vsimosvita.com/navchalniy-posibnik-quot-suchasni-tehnologiyi-manikyurnih-robit-quot/>
3. Шпуганич І. Оптичні приладита їх застосування / Ірина Шпуганич // Фізико-математичний модуль: навчальна платформа ВСП «ЕПФК ЗНУ» Moodle. URL: https://epkmoodle.znu.edu.ua/pluginfile.php/40465/mod_resource/content/1/10-klas-fizika-sirotjuk-2018.pdf

Стовпяцька Ксенія

студентка 1 курсу ВСП «ЕПФК ЗНУ»

Наук. кер.: викл. вищ. кат., викл.-метод. Волокітіна В.М.

АНІМАЛОТЕРАПІЯ. ТВАРИНИ, ЯК ДЖЕРЕЛО ЩАСТЯ

З початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну, чи не кожен українець зазнав неминучого впливу війни на психологічне здоров'я. Зіткнувшись із досвідом війни, люди відчувають різні емоції: страх, злість, безсилля, відчай, розгубленість [4]. Психологи рекомендують лікувати стрес, спричинений війною за допомогою тварин. Тому тема, взята для дослідження є актуальною.

Об'єктом дослідження є вплив навколишнього середовища та стресових факторів на здоров'я людини.

Предмет дослідження застосування методу пет-терапії з метою підвищення адаптивних можливостей до стресових чинників.

Метою розвідки стало вивчення методів, які зменшують негативний вплив стресових факторів, а саме домашні тварини.

Сьогодення людей України, це життя в стані постійного стресу. У сучасному світі зі стресом знайомий кожен. Стрес – це реакція організму на подразнення, де подразником є ситуація. У невеликих кількостях стрес може бути «позитивним». Але надмірний стрес – «токсичний» і може вплинути на поведінку людини, її працездатність, здоров'я [1]. Наш організм це хімічна лабораторія, в якій все врівноважено. Але довготривалий стрес порушує гармонію, порушує гомеостаз. Кортизол – стероїдний гормон, що виробляється наднирниками. Його прийнято називати «гормоном стресу», оскільки він активно виробляється у відповідь на стрес. Нейрогормон мелатонін є антагоністом гормону стресу кортизолу, він зменшує його кількість. Попередником мелатоніну є серотонін. Ферменти, які прискорюють перетворення серотоніну в мелатонін, пригнічуються освітленням, тому мелатонін утворюється тільки вночі [2]. А українці погано сплять останні два роки. Мелатоніна не вистачає. Кортизол накопичується. Підвищений рівень кортизолу може бути причиною не лише хронічного та тривалої депресії. Мелатоніна не вистачає, бо останнім часом нам не висточає і «гормону радості та щастя», а саме серотоніну.

Спілкування з тваринами покращує настрій та робить нас щасливішими. Дослідники припускають, що під час спілкування з тваринами зростає рівень

гормона серотоніну. Люди, які мають домашніх улюбленців відчують, як тварини покращують самопочуття, заспокоюють після важкого робочого дня.

Пет-терапія – це напрямок психотерапії, який використовує при лікуванні взаємодію пацієнтів з тваринами. Назва «pet» з англійської перекладається, як «улюблена тварина», «домашній улюбленець». Про те, що тварин можна застосовувати при лікуванні тих чи інших недуг, люди знали ще в далекій давнині: в Стародавній Юдеї кращими докторами тваринного світу вважалися птахи, а в Греції Гіппократ рекомендував здійснювати тривалі прогулянки верхи на конях для оздоровлення організму. Відомо, що в кінці XVIII ст. при психіатричних лікарнях Англії містилися голуби, кішки, собаки та кролики. В шістдесятих роках XX ст. американський дитячий психіатр Борис Левінсон вперше проводить наукові дослідження впливу тварин на психіку людей [3].

Пет-терапія, це групова або ж індивідуальна практика у вигляді прогулянок, ігор чи годування тварин. Пет-терапію застосовують в багатьох напрямках медицини та реабілітації для покращення психічного та фізичного здоров'я. Наприклад, її часто використовують в будинках для людей похилого віку, як методику для боротьби з депресією, тривожністю та самотністю. А також задля підвищення рівня фізичної активності.

Для дітей з аутизмом терапія з тваринами працює, як своєрідний соціальний каталізатор. Наприклад, собаки позитивно впливають на соціальну поведінку таких дітей. При такому спілкуванні діти більше схильні взаємодіяти та використовувати мову. В лікарнях використовують пет-терапію для пацієнтів, які проходять курси лікування та реабілітації, що пов'язані із сильним стресом. Наприклад, після пережитого стихійного лиха, аварії чи смерті близької людини. Взаємодію з тваринами застосовують для військових, що страждають на ПТСР (посттравматичний стресовий розлад) [5].

Переживши стрес люди частіше за все переживають його через людський фактор і потім втрачають довіру до людей. Це сталося з нами і під час війни. Може тому люди більше стали спілкуватись з тваринами. «Пережити війну» – це те, що нам треба зробити. Глибина переживання простих насолод у час війни дуже висока. Ми зовсім по-іншому сприймаємо смак ранкової кави, смак свіжого хліба, обійми рідних [4].

Поруч з тваринами люди заспокоюються. Тварини під час війни покращують добробут людей. Спілкування с ними, покращує психічне здоров'я, сприяючи порятунку під час катастроф поряд. Коли люди втрачали житло вони рятували тварин які були поряд.

Українські військові 24 години на добу та 7 днів на тиждень захищають Україну від агресора. Поряд з ними чотирилапі помічники, які допомагають воїнам боротися проти ворога. Тварини попереджають про наближення ворожої сторони та покращують моральний стан бійців даруючи хвилини щастя спілкування [6].

Серед студентів перших курсів ЕПФК ЗНУ було проведено анкетування. Для дослідження студентам було запропоновано питання.

Проведене анкетування виявило: 67% досліджуваних зазначили, що раніше чули про анемотерапію (пет-терапію). При цьому зазначимо що 94,4% студентів мають домашню тварину. Респонденти (83,3%) зазначили, що

спілкування з тваринами під час війни стало більшим. І воно не тільки тактильне, це і розмови з улюбленцями (20%).

В результаті проведеного дослідження було виявлено наступне: для зменшення рівня кортизолу людині потрібен мелатонін. Запорукою його синтезу є сон та наявність серотоніну. Цей нейрогормон може утворюватись під час спілкування з тваринами. Спілкування з тваринами має заспокійливий ефект.

Як висновок можна сказати, що кожен з нас може відчути тепло та любов, які випромінюють очі тварин, під час нашого спілкування з ними. Подаруйте тваринам свою любов та отримуйте хвилини щастя та ментальне здоров'я.

Література

1. Остапченко Л.І. Біологія і екологія: підручник/ Остапченко Л.І., Балан П.Г., Компанець С.Р. – К.: «Генеза», 2019. – 208 с.
2. Філімонов В.І. Фізіологія людини: підр. / В.І. Філімонов. – К.: «Знання», 2021. – 488 с.
3. Блог Шолохової Олени. Пет-терапія: як тварини нас лікують. URL: <https://flerlena.wixsite.com/psiholog/single-post/2018/01/19/%D0%BF%D0%B5%D1%82-%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B0%D0%BF%D1%96%D1%8F-%D1%8F%D0%BA-%D1%82%D0%B2%D0%B0%D1%80%D0%B8%D0%BD%D0%B8-%D0%BD%D0%B0%D1%81-%D0%BB%D1%96%D0%BA%D1%83%D1%8E%D1%82%D1%8C>
4. Вчимося жити у війні: поради психолога Олени Любченко. URL: <https://osvitoria.media/experience/vchymosya-zhyty-u-vijni-porady-psyhologa-oleny-lyubchenko/>
5. Пет-терапія: як домашні улюбленці впливають на наше здоров'я (KURS. Здоров'я. 28.07.2018). URL: https://kurs.if.ua/news/petterapiya_yak_domashni_ulyublentsi_vplyvayut_na_zdorovya_67768.html/
5. Бойові чотирилапі друзі: як тварини допомагають на фронті військовим. (24 канал. Вікторія Кутьїна. 12.09.2020). URL: https://24tv.ua/tvarini-dopomagayut-fronti-viyskovim-novini-rosiyi-i-ukrayini_n1413681

Тяжлов Анатолій

студент 1 курсу ВСП «ЕПФК ЗНУ»

Наук. кер.: викл. 1 кат. Шпуганич І.Г.

ЧОРНІ ДІРИ ТА МОЖЛИВІСТЬ МАНДРІВОК У ЧАСІ

В роботі розглядаю тему можливості мандрівок у часі, та чорні діри, які допоможуть нам у цьому. Тема мандрівок у часі зображена у багатьох підручниках, фільмах, коміксах, як щось фантастичне та важко зрозуміле для людей. Та чи насправді ця ідея, про яку напевно чув кожний, настільки неможлива? У цій роботі я буду намагатися зробити Вам пояснення.

Що ми знаємо про подорожі в часі та сам час. До початку ХХ ст. люди вірили в абсолютний час. Тобто кожній події однозначно приписувалося число,

яке називалося «час», і всі працюючі годинники повинні були показувати однаковий проміжок часу між двома подіями. Однак відкриття того, що швидкість світла є постійною, незалежно від руху спостерігача, дало початок теорії відносності, яка дала ідею абсолютного часу. Відтоді вже не можна однозначно визначити момент часу тієї чи іншої події. Кожен спостерігач має власну міру часу, яку фіксує їх годинник [1].

Поговоримо детальніше про теорію відносності. Існує дві теорії відносності Ейнштейна, спеціальна теорія відносності та загальна теорія відносності. Спеціальна теорія відносності була представлена Ейнштейном у 1905 р. Спеціальна теорія відносності застосовується до особливих випадків – вона здебільшого використовується при описі величезних енергій, дуже високих швидкостей і астрономічних відстаней, і все це без ускладнень, пов'язаних з гравітацією.

Одним з постулатів спеціальної теорії відносності є те, що чим швидше тіло рухається у просторі, тим повільніше для нього йде час, у порівнянні з нерухомим тілом. Також одним з понять, яке випливає з цієї теми є еквівалентність маси й енергії. Існує формула « $E = mc^2$ », де E – енергія, m – маса тіла, c – швидкість світла.

Так для того, щоб подолати швидкість світла нам знадобиться нескінченне число енергії, це знадобиться надалі, коли ми будемо розглядати можливість мандрівок у часі в минуле. Після спеціальної теорії відносності, у 1915 р. Ейнштейн опублікував свою ще більш революційну загальну теорію відносності. Загальна теорія відносності Ейнштейна базується на припущенні, що гравітація – це не звичайна сила, а наслідок того, що простір–час не є плоским, а викривлений масою й енергією розташованих у ньому об'єктів. Одним з найпримітніших ефектів викривлення простору–часу є уповільнення часу біля масивних об'єктів [3].

Існує теорія, як можна подорожувати у майбутнє. Теорія відносності показує, що можна побудувати машину часу, яка перенесе вас у майбутнє. Якщо ви знайдете машину часу і почекаєте, то коли вийде, то побачите, що на Землі пройшло набагато більше часу, ніж ви прожили.

Один із способів зробити таку машину часу – використати парадокс близнюків. Для цього вам потрібно буде розігнатися до дуже великої швидкості, так у ролі машини часу може бути ракета або інша технологія, яка зможе це зробити. Після того, як ви сядете у таку машину часу та пролетите певний час на високій швидкості, після повернення додому ви помітите, що для вас пройшло менше часу, ніж іншим людям на Землі.

Також можливий інший спосіб мандрівки у часі пов'язаний з чорними дірами. Чорна діра – це область у космосі, де гравітація настільки сильна, що навіть світло не може покинути її межі. Така межа називається горизонтом подій. У центрі чорної діри знаходиться сингулярність, одновимірна точка, яка містить величезну масу в нескінченно малому просторі, де щільність і гравітація стають нескінченними, в сингулярності перестають діяти відомі нам закони фізики.

Також чим ближче ви будете знаходитися до чорної діри, тим більше для вас буде сповільнюватися час. Із цього випливає інший спосіб мандрувати у

часі, із загальної теорії відносності нам відомо, що масивні об'єкти у космосі викривляють і розтягують «тканину» простору-часу. Чим ближче ми будемо до масивного об'єкта як чорна діра, час для нас буде уповільнюватися. Так наприклад 1 рік біля чорної діри буде дорівнювати 80 рокам на Землі. Тому, якщо ми зможемо наблизитись на безпечну відстань до чорної діри, час для нас уповільниться, тим самим ми будемо подорожувати у часі швидше, ніж люди на Землі. Такий ефект був зображений у науково-фантастичному фільмі «Інтерстеллар».

Чи можливі мандрівки у часі в минуле? Мандрівка в минуле можлива тільки тоді, коли ми зможемо перевищити швидкість світла. Проте з спеціальної теорії відносності нам відомо, що для того, щоб це зробити нам знадобиться нескінченна кількість енергії. Тому ми зможемо тільки наблизитись до швидкості світла, проте ніяк не перетнути її. Із цього випливає те, що поки немає підтвердженої теорії мандрівок у часі в минуле [2].

Тож, як висновок можна сказати, що можливо машину часу, яка буде переносити нас у майбутнє чи минуле за одну мить ми створимо ще дуже не скоро. Проте, теоретичні методи прискорити час відносно інших об'єктів у нас є.

Література

1. Гокінг С. Найкоротша історія часу: Попул. вид. / С. Гокінг, Л. Млодінов; ред. С. Мозгова ; пер. І. Андрущенко. – Х. : Книжк. Клуб (Клуб Сімейн. Дозвілля», 2023. – 156 с.
2. BlackHoleBasic. NASA.URL: <https://science.nasa.gov/universe/black-holes/>.
3. Яцків Я. Загальна теорія відносності: випробування часом / Яцків Я., Александров О., Вавілова І. – К.: НАН України, 2005. – 282 с.

СЕКЦІЯ «МАТЕМАТИКА ТА ПРОГРАМУВАННЯ»

Кобзєй Каріна

Студентка 3 курсу ВСП «ЕПФК ЗНУ»

Наук. кер.: PhD, викл. вищ. кат. Смолянкова Т.М.

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ЖИТТІ СТУДЕНТА

Штучний інтелект став невід'ємною частиною сучасного суспільства, особливо, де інформація стає все більш доступною, студентам потрібно швидко адаптуватися до нових умов та технологій і може змінити багато аспектів нашого життя. Однією зі сфер, яка відчуває на собі вплив цієї технології, є освіта, особливо в житті студентів. Використання штучного інтелекту відкриває нові можливості і має потенціал для вирішення багатьох завдань, які раніше вважалися складними або недосяжними. На сьогоднішній день ШІ забезпечує доступ до індивідуалізованого навчального матеріалу, автоматизованих систем оцінювання та інших інструментів, які сприяють покращенню якості освіти [1]. І навіть, підвищує мотивацію студентів і сприяє глибшому зануренню у вивчення дисципліни.

Мета: спрямована на дослідження впливу використання штучного інтелекту на життя студента, виявлення переваг і недоліків цієї технології та формування обґрунтованого підходу до її застосування в освітньому процесі.

Перед тим, як обговорювати аспекти та підходи застосування, хочу зазначити, що не дивлячись на те, що штучний інтелект з нами вже більше 10 років (Рекомендаційні алгоритми YouTube, голосове введення тексту, прокладання маршрутів на картах – усе це технології штучного інтелекту) [2], саме зараз в нього максимальний пік розвитку, і для використання елементарних програм (GPT chat, Gamma тощо), потрібні окремі знання, щоб отримати належну відповідь на свій запит, тому треба зайнятися саморозвитком в сфері використання ШІ.

Розглянемо детальніше які переваги нам надає освіта в світі ШІ сьогодні:

— **Поліпшення доступу до освіти.** Через вторгнення рф на територію України, здобувачі освіти вимушено навчаються онлайн, деякі переїхали та продовжувати навчання в інших країни або на ТОТ. І саме технології ШІ допомагають всім категоріям здобувати якісну освіту маючи тільки доступ до інтернету.

— **Підвищення ефективності навчання завдяки індивідуалізації.** Можливість забезпечити навчання у форматі індивідуальної навчальної програми, підходом до кожного студента дають можливість розвивати soft та hard skills, які так важливі в сучасному світі.

— **Автоматизація рутинних завдань, що звільняє час для більш продуктивних занять.** Проте, з великою кількістю переваг, використання ШІ в освітній сфері може викликати певні проблеми:

— **Потенційні загрози приватності даних.**

— **Ризик залежності від технологій та втрата людського контакту в навчальному процесі.** В моменті постійного використання ШІ може з'явитись

звичка та певна «ейфорія» від технологій і при таких обставинах втрачаються навички, які можуть бути корисними в реальному житті, та контроль над освітою.

— **Можливість виникнення алгоритмічного біасу.** Алгоритмічний біас – це проблема, коли системи ШІ виявляють або посилюють стереотипи і несправедливості. Це може призвести до різних видів дискримінації [3].

У висновку хочу зазначити, що ШІ має великий потенціал в поліпшенні якості освіти та життя студентів. Проте, використання цієї технології вимагає уважного підходу та розробки етичних стандартів. Важливо зберегти баланс між використанням штучного інтелекту та збереженням людського фактору в освітньому процесі, щоб забезпечити максимальну користь для студентів та суспільства в цілому.

Література

1. Вплив штучного інтелекту на онлайн-навчання. URL: <https://lviv.cx.ua/vplyv-shtuchoho-intelektu-na-onlajn-navchannia/>.
2. Штучний інтелект в освіті: три аспекти URL: <https://osvita.ua/school/method/91077/>.
3. Визначення Алгоритмічного біасу URL: <https://mindscope.biz.ua/shtuchnyj-intelekt-vash-nadijnyj-pomichnyk-perevagy-ta-mozhlyvosti/>.

Коротенко Володимир

студент 4 курсу ВСП «ЕПФК ЗНУ»

Наук. кер.: викл. 1 кат. Борисовська Ю.О.

ТЕХНОЛОГІЇ JAVA, KOTLIN ТА XML ДЛЯ РОЗРОБКИ МОБІЛЬНИХ ДОДАТКІВ В СЕРЕДОВИЩІ ANDROID STUDIO

«Android Studio» – це безкоштовне IDE (інтегроване середовище розробки) для створення додатків для пристроїв працюючих на операційній системі «Android». Розроблено компанією «Google» спеціально для «Android», але в основному базується на відкритих технологіях середовища «IntelliJ IDEA Community Edition» [1].

Ця середа розробки надає широкий набір інструментів для написання коду, створення користувацького інтерфейсу та тестування додатків. Об'єднує в собі редактор коду, інструменти профілювання, відлагоджувач, візуальний редактор макетів та багато інших інструментів, що спрощує розробку додатків. Надає можливість емулювати різні пристрої сімейства «Google Pixel», що дозволяє розробникам тестувати свої додатки на різних конфігураціях пристроїв без необхідності фізичної наявності цих пристроїв. «Android Studio» підтримує кілька мов програмування, включаючи «Java», «Kotlin» та «XML».

«Java» – це не лише потужна та універсальна мова програмування, але і досить відома та широко використовувана у світі ІТ. Вона володіє великим набором інструментів, бібліотек та фреймворків, що робить її ідеальним вибором для розробки різноманітних додатків, включаючи мобільні додатки для «Android». «Java» також славиться своєю надійністю та стабільністю, що робить її популярним вибором серед розробників [3].

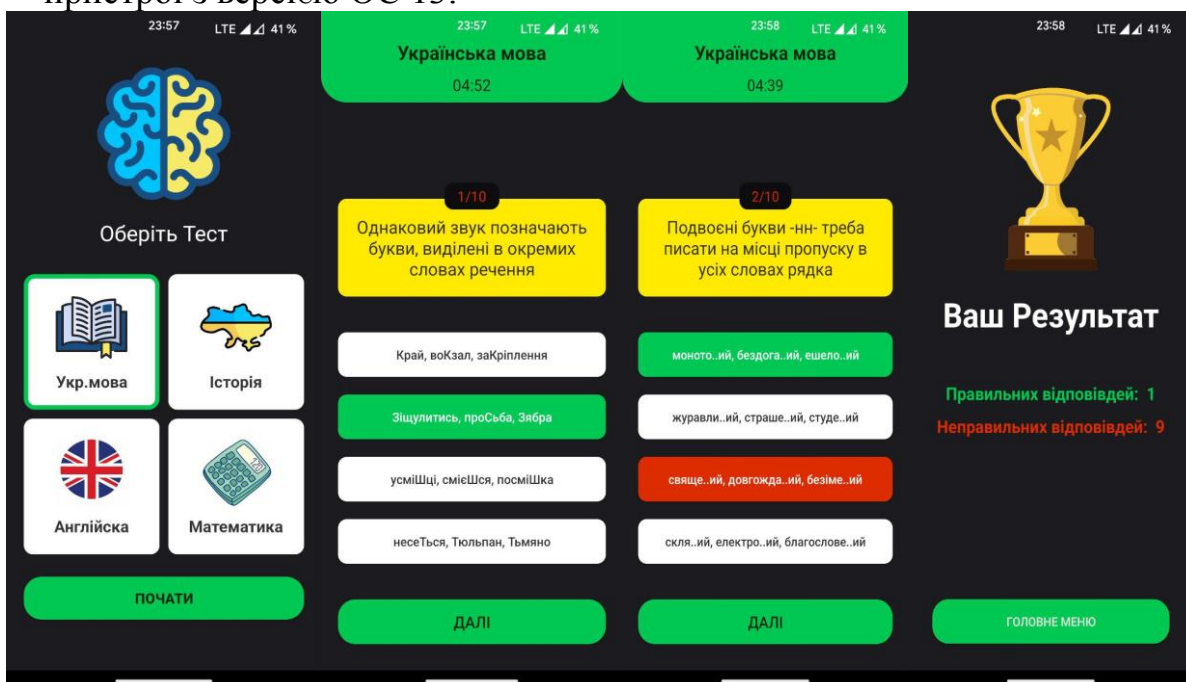

«Kotlin» – це сучасна мова програмування, яка здобуває все більшу популярність серед розробників «Android» [2]. Вона є офіційною мовою для розробки «Android» – додатків, оскільки надає більшу ефективність та безпеку порівняно з «Java». «Kotlin» дозволяє писати більш короткий та зрозумілий код, що сприяє швидкому розвитку додатків. Нарівні з цим, «Kotlin» має багато новаторських функцій, таких як функціональне програмування, що робить її привабливим вибором для розробників. Хоча «Java» все ще широко використовується у світі програмування через свою велику спільноту розробників та існуючий код, багато експертів вважають, що майбутнє належить «Kotlin» завдяки його сучасним можливостям та зручності використання [2].

«XML» (eXtensible Markup Language) – це мова розмітки, яка використовується в «Android» для опису інтерфейсу користувача. Вона є незамінною складовою при розробці Android-додатків, оскільки дозволяє зручно описувати різноманітні елементи інтерфейсу, такі як кнопки, тексти, зображення та інші. «XML» дозволяє визначати розміщення та вигляд цих елементів, що робить процес розробки інтерфейсу більш простим та зрозумілим. Її читабельний синтаксис та легкість використання роблять «XML» важливим інструментом для створення зручних та естетичних користувацьких інтерфейсів у додатках для «Android». Хоча «Kotlin» дозволяє знизити використання «XML» завдяки своїм функціональним можливостям та «DSL» (Domain Specific Language), «XML» все ще залишається важливим компонентом для опису інтерфейсів користувача в Android-додатках, як для «Kotlin» так і для «Java» [1].

В результаті за допомогою мов програмування «Java» та «XML» у середовищі «Android Studio» було розроблено додаток під назвою «Тест НМТ» із мінімалістичним дизайном. Основна ціль додатку – походити підготовку до НМТ з телефону.

На рисунку 1.1 представлені скріншоти розробленого додатку на Android-пристрої з версією ОС 13.

Рис. 1.1. Додаток для підготовки до НМТ

На Рисунку 1.1 представлені: головне меню з обраним тестом української мови, меню проходження тесту якщо обраний правильний варіант відповіді, сторінка проходження тесту якщо обраний НЕ правильний варіант відповіді, фінальне меню з результатом тесту.

Репозиторій програми розміщено на сервісі «GitHub» за посиланням https://github.com/woldesj/TEST_NMT1.

У підсумку, можна зробити висновок, що вивчення цих перспективних технологій та мов програмування надає можливість покращити знання та навчитися самостійно створювати мобільні додатки, відкриваючи безмежні можливості для інновацій та особистого розвитку у цій сфері.

Література

1. Horton J. Android Programming for Beginners / John Horton: 2nd edition. – Packt Publishing, 2018. – 766 p.
2. Horstmann C. Core Java Fundamentals / Cay Horstmann, Gary Cornell: Volume I. 12-th edition: Prentice-Hall, 2016. – 1008 с.
3. Eckel B. Thinking in Java / Bruce Eckel. – Prentice Hall, 2006. 1150 с.
4. Копитко М.Ф. Основи програмування мовою Java / М.Ф. Копитко, К.С. Іванків: Тексти лекцій. – Л.: Видав. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2002. – 83 с.
5. Рей Е. Вивчаємо XML / Ерік Рей. – Вид-во «Символ-Плюс», 2017. – 402 с.
6. Офіційна документація Android, посібник до Android Studio. URL: <https://developer.android.com/studio/intro> (дата звернення: 05.02.2024).
7. Відео матеріали з «YouTube». URL: <https://www.youtube.com> (дата звернення: 07.02.2024).
8. Велика спільнота розробників. URL: <https://stackoverflow.com/> (дата звернення: 15.02.2024).

Маковоз Світлана

студентка 2 курсу ВСП «ЕПФК ЗНУ»
Наук. кер.: викл. 1 кат. Борисовська Ю.О.

ПСИХОЛОГІЯ ВЕБДИЗАЙНУ

Вебдизайн – це комплексний процес, який включає в себе планування, концептуалізацію та реалізацію дизайну вебсайту з метою створення функціонального і результативного інтерфейсу для користувачів [1]. Важливість використання вебдизайну проявляється в покращенні ефективності, привабливості і доступності вебсайтів, що в свою чергу може призвести до збільшення продажів товарів та створення позитивної репутації бренду чи компанії, а також покращення обслуговування клієнтів.

Однак, для досягнення успіху в вебдизайні важливо враховувати психологічні аспекти. Психологія вебдизайну є міждисциплінарним підходом, що використовує знання з психології та вебдизайну для створення вебсторінок, які ефективно взаємодіють із користувачами [2]. Дизайн може впливати на дії користувача, базуючись на теорії кольорів, типографії, композиції, стилях

дизайну, досвіду користувача та використанні анімації. Отже, розуміння психології грає важливу роль у створенні успішного вебдизайну.

Теорія кольору. Розуміння основ психології кольору є найважливішим в оформленні вебсторінки, він впливає на сприйняття, емоції та поведінку людини [3]. Наприклад, використання холодних кольорів (синій, зелений) буде викликати в користувачів відчуття розслаблення та заспокоєння, це пов'язано з уповільненням метаболізму. При використанні теплих кольорів (червоного, помаранчевого або жовтого) вони надають стимулюючий вплив на мозок, збільшують частоту пульсу та дихання. Дизайнери таким чином можуть створювати візуально привабливі та вражаючі проекти, які будуть ефективно спілкуються з аудиторією.

Типографіка. Основне завдання типографіки в UX/UI дизайні – правильна логіка візуальної подачі тексту. Зазвичай використовуються такі типи шрифтів, як:

– *гротески* – це сучасні шрифти, які отримали своє визнання у мінімалістичних дизайн-проектах, вони відрізняються акуратністю та простотою. Такі шрифти можна назвати універсальними, оскільки вони дозволяють чітко передати потрібне повідомлення користувачу. Це гарнітура: Inter, Roboto, Noto Sans, Open Sans, Helvetica та ін.;

– *антиква* – це одні із найпопулярніших шрифтів, вони відрізняються своєю елегантністю, привертає увагу та створює особливу атмосферу. Це гарнітура: Viaoda Libre, Lora, Prata, Cinzel та ін.;

– *рукописні* – це шрифти, які вирізняються своєю декоративністю, витонченістю та креативністю. Їх буває важко впровадити в проект, оскільки вони мають оригінальне зображення. Це гарнітура: Sweet Mavka, Merienda One, Amatic SC та ін.;

– *акцидентні* – це фантазійні, казкові та незвичайні шрифти. Їх потрібно використовувати дуже дозовано, оскільки вони є яскравим декоративним елементом і будуть конкурувати з іншими елементами сторінки. Декоративні шрифти підходять для молодіжних проектів, творчих компаній та організацій, що спеціалізуються на мистецтві. Це гарнітура: Misto, Igra, Mak, SovMod та ін.;

– *композиція* – це правильно організований простір, де всі елементи виглядають цілісно, гармонійно взаємодіють один з одним та з користувачем [4]. При побудові композиції UI-дизайнерами використовуються два напрями погляду користувача: Z та F-подібні. При Z-подібній композиції, композиційна схема заснована на діаграмі Гутенберга, яка показує, що користувачі переглядають контент на сторінці зліва направо та зверху вниз, утворюючи букву Z [5]. Проектування по F-подібній композиції – це класична схема розташування елементів, що дозволяє користувачам швидко сканувати текст на сторінці сайту [6].

Досвід користувача. User Experience – це сукупність емоцій, дій та результатів, які людина отримує при контакті з сайтом, товаром або програмою [7]. Якщо брати сайт, основою його популярності та успіху стає дизайн користувацького досвіду. Тобто інтуїтивний, узгоджений щодо кнопок та інших звичних для людей елементів. Лише з урахуванням цих факторів

вебдизайнер зможе створити цікавий та привабливий для відвідувачів дизайн сайту.

Вплив анімації на користувача. Анімація, використання графіки руху та візуальних ефектів для покращення взаємодії між користувачами та вебсайтами, відіграє значну роль у сучасному вебдизайні. Через анімацію стає дуже багато переваг в вебдизайні, таких як:

- підвищена залученість – анімації можуть привернути увагу, зацікавити користувачів і зробити вебсайти більш динамічними та привабливими. Це може призвести до довшого часу перегляду та покращення взаємодії з користувачем;
- покращена зручність використання – анімація може забезпечити візуальний зворотний зв'язок, направляти користувачів через складні процеси та висвітлювати важливі елементи;
- емоційний вплив – анімація може викликати певні емоції та створювати певну атмосферу на вебсайті. Це може допомогти дизайнерам сформувати сприйняття користувачами бренду та його продуктів чи послуг;
- унікальність і диференціація – творчі та добре виконані анімації можуть виділити вебсайти серед конкурентів і створити унікальну ідентичність бренду. Тому користувачі будуть зацікавленими та залишаться на цьому сайті.

Стандарти вебдизайну. Користувачі звикли до певних умов у вебдизайні, таких як розміщення навігації, візуальні підказки та моделі взаємодії. Відповідність цим стандартам забезпечує передбачуваність та інтуїтивність, зменшуючи когнітивне навантаження на користувачів. Проте, експерименти з новими підходами в вебдизайні сторінок можуть призвести до відкриттів, які покращують взаємодію з користувачем і стимулюють еволюцію вебдизайну.

Висновок. Вебдизайн поєднує в собі як технічні, так і творчі аспекти. Проте, найважливішим є розуміння того, як користувачі взаємодіють із вебсайтами та інтерпретують інформацію. Саме тому психологія відіграє ключову роль у створенні ефективних та інтуїтивно зрозумілих вебдизайнів додатків.

Враховуючи теорію сприйняття кольорів, принципи типографіки, закономірності погляду користувача, емоційний вплив анімації та інші концепції, дизайнер може значно покращити загальне враження від вебсайту та його функціональність. Глибоке розуміння поведінки і потреб цільової аудиторії дозволяє створити більш персоналізований досвід, що в результаті підвищує лояльність користувачів до бренду.

Отже, поєднання принципів вебдизайну та психології є запорукою успішного цифрового продукту, здатного ефективно вирішувати бізнес-завдання компанії. Ці дві сфери мають йти пліч-о-пліч, доповнюючи та збагачуючи одна одну.

Література

1. What is Web Designing? URL: <https://www.simplilearn.com/what-is-web-designing-article> (Дата звернення 08.12.23)
2. Psychology in Web Design: Navigating the User Mind. URL: <https://medium.com/theymakedesign/psychology-in-web-design-4ab44b913954> (Дата звернення 08.12.23)

3. Опаста В. Кольорова психологія в дизайні інтерфейсу та брендингу / Владислав Опаста. URL: <https://ux.pub/vio/kolorova-psikhologhiia-v-dizaini-intierfieisu-ta-briendinghu-220c> (Дата звернення 08.12.23)
4. Zainab Aftab 5 Design Composition Key Principles for Better Design. URL: <https://www.linkedin.com/pulse/5-design-composition-key-principles-better-enou-co> (Дата звернення 08.12.23)
5. Best Design Practices for Website Headers. URL: <https://design4users.com/best-design-practices-for-website-headers/> (Дата звернення 08.12.23)
6. Z-Pattern vs. F-Pattern: The Alphabet in Web Design. URL: <https://blackwoodcreative.com/z-pattern-vs-f-pattern-the-alphabet-in-web-design/> (Дата звернення 08.12.23)
7. User Experience. URL: <https://wezom.com.ua/blog/user-experience> (Дата звернення 08.12.23)

Прядко Аріна

студентка 2 курсу ВСП «ЕПФК ЗНУ»

Наук. кер.: PhD, викл. вищ. кат., Ходаковська А.В.

ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДІВ МАТЕМАТИЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ ДЛЯ ОПТИМІЗАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

Актуальність теми: Сьогоднішній ринок характеризується стрімкими змінами, високою конкуренцією та непередбачуваністю. Це робить прийняття обґрунтованих управлінських рішень складнішим завданням. Більшість підприємств, у зв'язку із введенням в Україні воєнного стану, стикаються з обмеженнями у ресурсах, таких як час, кошти, персонал. Тому важливо використовувати їх максимально ефективно.

Вручну врахувати всі фактори та знайти оптимальне рішення практично неможливо. На допомогу в цьому питанні приходять математичні моделі. Математична модель – це спрощене представлення реального світу, яке використовується для вивчення його поведінки та прогнозування результатів [1].

Вони можуть бути детерміністичними (з фіксованим результатом) або стохастичними (з ймовірнісним результатом) [2], статичними (не змінюються з часом) або динамічними (змінюються з часом) [3].

Оптимальна ціна – це ціна, за якою фірма може максимізувати свій прибуток. Вона визначається на основі рівності між граничним доходом (MR) та граничними витратами (MC). Граничний дохід – це додатковий дохід, який отримує фірма від продажу додаткової одиниці продукції.

Граничні витрати – це додаткові витрати, які несе фірма на виробництво додаткової одиниці продукції. Оптимальний обсяг виробництва – це обсяг виробництва, при якому фірма максимізує свій прибуток. Він визначається на основі рівності між MR та MC.

Розглянемо приклад – підприємство ТОВ «Джи Бі Пласт» з виробництва взуття прагне максимізувати прибуток від продажу устілок власного виробництва з поліуретану.

Позначимо функції доходу і витрат такими виразами відповідно:

$$R=R(q)$$

$$C=C(q)$$

Тоді функція прибутку стане: $P(q)=R(q)-C(q)=p(q)q-C(q)$

Підприємством була надана формула залежності попиту q від ціни p одиниці товару:

$$q=100000-50p$$

де q – кількість одиниць товару для продажу за рік.

Також була надана формула витрат на випуск q одиниць товару:

$$P(q) = 150000 + 25q + 0,005q^2$$

Розрахуємо річний дохід фірми і визначимо його максимальне значення:

$$P = 500 - \frac{q}{50}$$

$$R = 500q - \frac{q^2}{50}$$

Річний дохід з продажу поліуретанових устілок для взуття складає:

$$\begin{aligned} P(q) &= 500q - \frac{q^2}{50} - (150000 + 25q + 0,005q^2) = \\ &= -0,025q^2 + 475q - 150000 \end{aligned}$$

Максимальним прибутком буде:

$$P(q) = -0,05q + 475$$

$$-0,05q + 475 = 0$$

$$-0,05q = -475 | :(-0,05)$$

$$q = 9500$$

Оптимальним об'ємом продажу устілок з поліуретану 9 500 штук.

Максимальним значенням прибутку буде:

$$P(9500) = -0,025 \times 9500^2 + 475 \times 9500 - 150000 = 2\,106\,250$$

На основі проведеного дослідження, хочемо запропонувати такі рекомендації керівнику підприємства:

З метою розширення ринку збуту товару, необхідно вивчити цільову аудиторію та конкурентів, розширити дистриб'юторську мережу і вийти в кінцевому варіанті на міжнародний ринок. Підвищити конкурентоспроможність товару можливо шляхом розробки нових моделей устілок, а використанням інноваційних матеріалів, як наслідок буде підвищувати якість і в результаті відбудеться оптимізація конкуренції.

На наступному етапі рекомендовано оптимізувати цінову політику через аналіз цін, впровадження гнучкої системи знижок і після цього проводити регулярні акції й розпродажі. Наступним кроком необхідно підвищити впізнаваність бренду шляхом розробки маркетингової стратегії, створивши унікальне торгове позиціонування й співпрацю з лідерами думок.

Важливо постійно моніторити зміни витрат та попиту та вчасно коригувати ціну, щоб максимізувати прибуток. Адже зниження ціни може призвести до збільшення попиту, але може також знизити прибуток, якщо воно не буде компенсовано збільшенням обсягу продажів, та навпаки.

Література

1. Мочерний С.В. Основи економічних знань : підручник для вузів / С.В. Мочерний. – 2-е вид., уточ. – К. : «Академія», 2001 . – 312 с
2. Советов Б.Я. Моделирование систем : підручник для вузів / Б.Я. Советов, С.А. Яковлев – К. : Вид.-полігр. центр «Київський університет», 2011. – 342 с.
3. Застосування економіко-математичних методів і моделей у розв'язку аналітичних задач. URL: http://pidruchniki.com/1939082541862/ekonomika/zastosuvannya_ekonomikomatematichnih_metodiv_modeley_rozvyazku_analitichnih_zadach

СЕКЦІЯ «ІСТОРИЧНІ ДИСЦИПЛІНИ ТА ПРАВО»

Герман Ангеліна

студентки 1 курсу ВСП «ЕПФК ЗНУ»

Наук. Кер.: к.і.н., викл. вищ. кат., викл.-метод. Носик М.О.

ПРОБЛЕМА ВІДНОВЛЕННЯ ЧЕСТІ ТА ГІДНОСТІ В УКРАЇНСЬКОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ

Через дотримання гідності та честі фізичної особи визначається моральність окремої людини, колективу та суспільства в цілому. Але між цими поняттями існує різниця, яка полягає в тому, що гідність – це моральне ставлення до самого себе, внутрішнє визнання, самоповага, тоді як честь є зовнішнім визнанням, оцінкою дій та діяльності особистості з боку інших. Гідність та честь фізичної особи є недоторканими і вважаються фундаментальними проблемами, які є предметом дослідження філософії права [1].

Ця проблема розглядалася протягом всього існування Цивільного права. Так, ще у першій пол. XV ст. Л. Валла, М. Фічіно та П. делла Мірандола, активно досліджували поняття гідності та честі в контексті людської природи та ролі особистості в суспільстві. Наприкінці ж XV ст. реформатори, такі як М. Лютер та Я. Гус, підкреслювали роль внутрішньої моралі та релігійної свободи у відновленні честі та гідності людини перед Богом.

На поч. XVI ст. Ж. Кальвін та інші лідери Реформації активно піднімали питання моральності та внутрішньої гідності в контексті відносин з Богом і церквою. Після нього М. де Монтень у своїх есе звернув увагу на психологічні аспекти цих понять.

Протягом XVII ст. англійський король Яків I провів дискусії про права та обов'язки королів у своїх трактатах, вивчаючи ці поняття у контексті влади та управління (напевно, на прикладі, праць Н. Макіавеллі). В той же час М. де Сервантес та Вольтер, висловлювали свої думки щодо честі та гідності.

На поч. XVIII ст. представники Просвітництва, такі як Д. Дідро та Ж.-Ж. Руссо, з питання честі та гідності у своїх морально-філософських підкреслювали важливість особистої свободи, рівності та справедливості у суспільстві. На цій же позиції перебували й такі відомі мислителі, як-то: Дж. Локк, Ж. Санд, Ф. Шиллер та В. фон Гумбольдт.

Протягом ХХ ст. цікавість до цього питання лише зростала. Так, питаннями честі та гідності займалися З. Фрейд, М.Л. Кінг-молодший, М. Ганді, В. Вульф та Е. Дікінсон [3].

Юридичним аспектом питання захисту честі та гідності займаються сучасні українські дослідники, такі як Бурдоносова М.А. та Андрушко А.В. Крім того, що вони піднімають історіографію питання, вони ще й акцентують увагу на проблемі відповідальності за злочини проти честі та гідності особи [1].

Якщо відштовхуватися від точки зору останніх дослідників, то фізична особа має право звернутися до суду з позовом про захист її гідності, честі та ділової репутації. Наше право на це гарантовано Конституцією України та такими галузями вітчизняного права: Кримінальним, Адміністративним та Цивільним.

КСУ наголошує на тому, що людську гідність необхідно трактувати як право, гарантоване ст. 28 Конституції України, і як конституційну цінність, що наповнює сенсом людське буття, є фундаментом для усіх інших конституційних прав, мірилом визначення їх сутності та критерієм допустимості можливих обмежень таких прав. При цьому унікальність значення людської гідності людини виражається у її житті і здоров'ї, честі і гідності (ч.1 ст. 3), а всі люди є вільними й рівними у своїй гідності та правах (ст. 21). При цьому кожен зобов'язаний неухильно дотримуватися Конституції України та законів України, не посягати на права і свободи, честь і гідність інших людей (ч.1 ст. 68) [7].

Конституція України забороняє наступні протиправні дії, які безпосередньо порушують права на людську гідність: катування; жорстоке, нелюдське або таке, що принижує людську гідність поводження або покарання; використання людини (без її волі) для наукових досліджень [5].

В той же час захист честі, гідності і ділової репутації – право громадянина та юридичної особи вимагати через суд спростування недостовірної інформації (відомостей, що не відповідають дійсності або викладені неправдиво), яка принижує їхню честь, гідність чи ділову репутацію або завдає шкоди їхнім інтересам [2].

При цьому ділова репутація, притаманна не лише юридичним, але й фізичним особам і розпочинається з торговців на ринках й закінчується великим бізнесом. В тому числі в контексті ділової репутації політиків, чиновників, керівників установ та підприємств як державного, так і приватного сектору.

Визначення межі між проступком чи злочином проти честі і гідності є постійною дилемою в дискусії юристів всіх країн світу. В нашій країні не одноразово підіймалися питання про внесення змін до існуючого законодавства в частині визначення проступку та злочину проти честі і гідності особи. Ще у ККУ 2001 р. присутня класифікація злочинів за ступенями їх небезпеки в суспільстві (злочини невеликої, середньої тяжкості, тяжкі та особливо тяжкі злочини) [4].

В сучасному українському судочинстві відомий юридичний прецедент щодо захисту людської честі і гідності через судову систему України згідно ухвали Верховного суду України від 06.11.1996 р. [8], коли фізичній особі

вдалося відстояти власну честь та гідність і отримати фінансове відшкодування за нанесену шкоду власній честі, гідності та репутації.

Так, відповідно до ст. 161 ККУ, за умисне розпалювання ворожнечі та приниження честі і гідності особи українським законодавством передбачено штраф у розмірі від 3400 до 8500 гривень або обмеження волі до п'яти років чи позбавлення волі до трьох років [6].

На нашу думку, всі проблеми, пов'язані з викривленим розумінням сутності та меж людських честі і гідності, мають коріння у дитинстві, тобто залежать від вектора особистісного виховання та процесу соціалізації.

Кожна людина повинна, з дитячого садочка, зі шкільної парти, вищого навчального закладу, отримувати знання та виховання, які не дозволять їй зробити помилку, заявнику доведеться відповідати, як перед суспільством, так і перед самим собою.

Враховуючи вищевикладене, ми можемо зробити висновок, що незважаючи на те, що всі суб'єкти правових відносин живуть у соціумі, намагаючись досягати миру та злагоди, іноді трапляються ситуації, коли між фізичними та юридичними особами виникають конфліктні ситуації. Безумовно, що це погано, але часом випадковий збіг обставин може неминуче спричинити до початку конфлікту. При цьому найголовніше, що слід пам'ятати завжди – це намагатися тримати себе в руках у будь-яких ситуаціях. Однак, якщо конфлікт трапився, то для обох сторін буде корисним знати, які саме права і яким чином можна захистити, а також що може загрожувати тим, хто все ж таки не зміг стриматися і порушив честь та гідність іншої фізичної чи юридичної особи.

Література

1. Бурдоносова М.А. Теоретико-правові аспекти становлення ідеї людської честі та гідності в філософії права / М.А. Бурдоносова // Юридичний науковий електронний журнал: електронне наукове фахове видання. – 2023. – №1. – С. 19-39.
2. Захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи. URL: https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php/%D0%97%D0%B0%D1%85%D0%B8%D1%81%D1%82_%D0%B3%D1%96%D0%B4%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96_%D1%82%D0%B0_%D1%87%D0%B5%D1%81%D1%82%D1%96_%D1%84%D1%96%D0%B7%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%BE%D1%97_%D0%BE%D1%81%D0%BE%D0%B1%D0%B8,%D0%B0_%D1%82%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%B6_%D0%B4%D1%96%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%97_%D1%80%D0%B5%D0%BF%D1%83%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97_%D1%84%D1%96%D0%B7%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%BE%D1%97_%D1%82%D0%B0_%D1%8E%D1%80%D0%B8%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%BE%D1%97_%D0%BE%D1%81%D0%BE%D0%B1%D0%B8
3. Історіографія питання. URL: <https://chat.openai.com/c/ea6e10cc-6e59-46bf-b0a0-ba68620653b5>
4. Класифікація злочинів за ступенями їх небезпеки в суспільстві. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/T012341?an=909202&ed=2018_06_07

5. Конституція України забороняє наступні протиправні дії. URL: <https://ccu.gov.ua/storinka-knygy/424-pravo-na-povagu-do-gidnosti>
6. Право на повагу до гідності // Конституційний Суд України. URL: <https://ccu.gov.ua/storinka-knygy/424-pravo-na-povagu-do-gidnosti#:~:text=%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%B3%D1%83%20%D0%B4%D0%BE%20%D0%B3%D1%96%D0%B4%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96,-%E2%84%96%E2%84%96%2011&text=%D0%9D%D0%B0%D0%B2%D0%B5%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D0%B5%20%D0%B4%D0%B0%D1%94%20%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%B2%D0%B8%20%D0%B4%D0%BB%D1%8F%20%D0%B2%D0%B8%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%BA%D1%83,%D0%B1%D1%83%D1%82%D0%B8%20%D0%BD%D1%96%20%D0%BE%D0%B1%D0%BC%D0%B5%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D1%96%2C%20%D0%BD%D1%96%20%D1%81%D0%BA%D0%B0%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D1%96>
7. Стаття 28 Конституції України // Конституційний Суд України. URL: <https://ccu.gov.ua/storinka/28>
8. Ухвала у справах про захист честі, гідності від 06.11.1996 // Судова колегія в цивільних справах Верховного Суду України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0030700-96#Text>
9. Честь і гідність це. URL: https://www.google.com/search?q=%D1%87%D0%B5%D1%81%D1%82%D1%8C+%D1%96+%D0%B3%D1%96%D0%B4%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C+%D1%86%D0%B5&sca_esv=9d404df1ab10a133&ei=wc4GZqO0EPeS9u8P3vORqAI&udm=&ved=0ahUKEwjmnKNC1pmFAxV3if0HHd55BCUQ4dUDCBA&uact=5&oq=%D1%87%D0%B5%D1%81%D1%82%D1%8C+%D1%96+%D0%B3%D1%96%D0%B4%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C+%D1%86%D0%B5&gs_lp=EgxnD3Mtd2l6LXNlcnAiI9GH0LXRgdGC0Ywg0ZYg0LPRltC00L3RltGB0YLRjCDRhtC1MgUQABiABEiTIID7CFiEH3ACeAGQAQCYAbkBoAGuAqoBAzAuMrgBA8gBAPgBAfgBAPgCBKACvgKoAgHCAhMQABiABBiKBRhDGOoCGLQC2AEBwgIFECEYoAGYAwa6BgQIARgHkgcDMi4yoAecCA&scient=gws-wiz-serp

Герасименко Дарія

студентка 1 курсу ВСП «ЕПФК ЗНУ»

Наук. кер.: к.і.н., викл.-метод., викл. вищ. кат. Носик М.О.

ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ ЧОЛОВІКІВ ТА ЖІНОК: З ЧАСІВ ПАТРІАРХАТУ ДО ЕМАНСИПАЦІЇ

Питання гендерної рівності впродовж століть посідає одне з ключових місць у суспільстві. Гендерна рівність у контексті рівності між двома статями визначається як важливий аспект реалізації прав людини, участі в різних сферах життя – національній, політичній, економічній, соціальній та культурній – та отримання адекватної винагороди за рівну працю.

Гендерна рівність не обмежується питанням нерівності в оплаті праці. Найважливішим у цьому контексті є рівне ставлення один до одного та рівні можливості, засновані на тому, що ми можемо робити і на що ми здатні як особистості, а не на нашій статі.

Гендерна нерівність – одна з найбільших проблем, що стоять перед суспільством сьогодні. На жаль, навіть сьогодні суспільства в деяких країнах схильні зосереджуватися на наданні домінування та влади одній статі, що спричиняє великі проблеми, оскільки ці стереотипи стають нормою суспільного життя та закарбовуються у свідомості людей. Такі стереотипи можуть призвести до серйозних проблем з психічним здоров'ям і навіть до самогубства. Стигматизація людей такими словами, як «бути чоловіком» або «одружитися і мати дітей», може мати негативний вплив на психічне здоров'я.

Той факт, що чоловіків від народження вчать «бути чоловіком», не показувати своїх емоцій і не говорити про психічне здоров'я, а жінок часто вчать, що їхнє єдине завдання – вийти заміж і народити дітей, ілюструє, наскільки серйозними є проблеми гендерної рівності.

Патріархат був періодом формування гендерних стереотипів, які визначали соціальні ролі. Чоловіки мали владу в таких ключових сферах, як політика, економіка та релігія, тоді як жінки, згідно з традиційними стереотипами, були обмежені домашнім господарством та побутовими обов'язками.

Патріархат у традиційному розумінні – це система суспільних відносин, в якій існує визначена суспільством гендерна нерівність між чоловіками та жінками. Ця система несправедливих суспільних відносин закладена в політичних, соціальних, культурних та економічних інститутах суспільства, а також у приватних сімейних відносинах і пронизує їх. У таких системах гендерної нерівності жінки перебувають у соціально несприятливому становищі різними способами.

У патріархальних суспільствах жінкам колективно відмовляють у політичній, соціальній та економічній владі. Жінкам платять менше, ніж чоловікам, за порівнянну роботу, і вони частіше стикаються з бідністю та нерівним доступом до ресурсів, товарів і послуг. Навіть якщо окремі жінки досягають успіху в різних сферах, вони, як правило, перебувають у несприятливому становищі з точки зору розподілу багатства.

Гендерний розрив в оплаті праці є серйозною проблемою у багатьох країнах світу. За даними дослідження Всесвітнього економічного форуму, лише через 131 рік прогнозується досягнення рівності в оплаті праці між чоловіками та жінками. Це суттєво впливає на економіку, адже нерівна оплата праці призводить до значних економічних втрат.

Головною соціокультурною причиною цього є: 1) гендерна сегрегація у професіях; 2) декретні відпустки; 3) нерівні умови праці у «жіночих» секторах економіки. Ця проблема потребує серйозних заходів: 1) прийняття спеціальних законів, спрямованих на зменшення гендерного розриву; 2) підвищення свідомості суспільства та підтримки ініціатив, спрямованих на досягнення рівності в оплаті праці.

На сьогодні жодна країна світу так і не досягла гендерного паритету в оплаті праці. Найменший розрив у зарплатах, за даними Всесвітнього економічного форуму, у Болгарії (2,55%), Румунії (3,3%) та Бельгії (3,8%) [4].

Раніше соціологічні та політичні визначення патріархату були спрямовані на домашні соціальні відносини, організовані навколо «*батьківського закону*» та соціального контролю, який чоловіки, як голови сімей, віддають над своїми дружинами та доньками [2].

У феміністських дослідженнях патріархат розумівся у більш широкому розумінні як система, де чоловіки як група вважаються вище жінок як групи і, таким чином, мають над ними владу. У деяких випадках дослідники роблять розрізнення між «*батьківським*» патріархатом, що позначає форми приватної домашньої організації, керованої батьком, і «*братським*» патріархатом, який вказує на домінування жінок у громадянському суспільстві. Для географів це розрізнення відображає поділ між приватним домашнім простором і громадським соціальним простором. У більш загальному сенсі патріархат розуміється як широко розгалужена система соціальних, правових, економічних, політичних та культурних структур і практик, яка позиціонує чоловіків як домінуючу соціальну групу, здатну маргіналізувати та експлуатувати жінок [2].

Процес, стратегія та численні зусилля, за допомогою яких жінки прагнули звільнитися від влади та контролю чоловіків і традиційних владних структур, а також забезпечити рівні права для жінок, усунути гендерну дискримінацію із законів, інституцій і моделей поведінки, а також установити правові стандарти, що мали б сприяти їхній повній рівності з чоловіками – це *емансипація*. Щоб досягти гендерної рівності, чоловікам також необхідно змінитися. Емансипація чоловіків – це внесок чоловіків в емансипацію жінок і звільнення чоловіків від традиційної мужності [3].

Поглянути на емансипацію чоловіків під іншим кутом – означає подивитись на роль чоловіків і мужності, а також на те, як вони можуть сприяти досягненню більшої гендерної рівності та отримувати від неї користь. Традиційні стандарти мужності створюють проблеми як для самих чоловіків, так і для всієї західної цивілізаційної моделі.

Пояснюється це передовсім тим, що різноманітні особисті та соціальні проблеми можуть бути пов'язані із суворими уявленнями про те, що означає бути чоловіком: від розподілу праці та догляду, батьківства, освіти та стосунків до сексуальності, насильства, різноманіття, а також фізичного та психічного здоров'я.

Процес емансипації чоловіків та жінок в суспільстві включає соціокультурні зміни, боротьбу за політичні та правові права, освіту, економічну незалежність, культурні та медійні ініціативи, міжнародну співпрацю, а також гендерну освіту та свідомість. Зміна гендерних стереотипів, боротьба за рівноправ'я в політиці та освіті, економічна самостійність, культурні ініціативи, співпраця на міжнародному рівні та освітня діяльність. Всі ці риси взаємодіють, утворюючи складний процес емансипації. Успіх цього процесу залежить від контексту суспільства та взаємодії різних чинників [3].

Видатними борцями за гендерну рівність вважаються Деніел Ентоні та Еммелін Панкхерст. Так, Ентоні Д., відомий американський захисник прав жінок, був важливим прикладом для своєї доньки Ентоні С.Б. У відповідь на відмову школи навчати дівчат математики, він відкрив школу, де дівчат і хлопчиків навчали на рівних. Він також відмовився продавати алкоголь у своєму магазині, вірячи, що це зменшить випадки домашнього насильства. Його підпис на Декларації настроїв у Рочестері став доказом його підтримки виборчого права [5].

В той же час Панкхерст Е., англійська політична активістка, стала відомою завдяки своєму лідерству в організації суфражистського руху у Великій Британії, оскільки заснувала Жіночу франшизну лігу та активно просувала право голосу для жінок. Її стратегія в боротьбі за права жінок була войовничою, і вона зазнала критики за це, але її роль в досягненні виборчого права для британських жінок була невідомою [6].

Отже, як можна досягти гендерної рівності? Більшість членів суспільств загалом є патріархальними особистостями, і зрозуміло, що чоловіки залишаються домінуючими майже в кожному секторі. Для того, щоб наше суспільство почало розвиватися, необхідно досягти гендерної рівності. На нашу думку, розпочати слід з зрівняння чоловіків та жінок у питанні оплати праці.

Крім того, освіта дівчат має позитивний економічний вплив, а надання жінкам і дівчатам (у країнах, що розвиваються), котрі живуть у бідності, доступу до освіти, що є одним з основних прав людини, є надзвичайно важливим. У тому ж разі жінки також повинні мати доступ до кращої охорони здоров'я, щоб знизити високий рівень материнської смертності. Переважна більшість цих смертей (94%) сталася в умовах недостатнього фінансування, і більшості з них можна було б запобігти [1].

Крім того, чоловіків необхідно навчати важливості обговорення питань психічного здоров'я, щоб зменшити кількість самогубств щороку. У країнах світу рівень самогубств серед чоловіків значно вищий, ніж серед жінок, і ця проблема потребує негайного вирішення [1], оскільки, на нашу думку, чоловіки менш пристосовані до вирішення духовно-психологічних проблем.

І чоловіки, і жінки повинні не соромитися бути чутливими. І чоловіки, і жінки повинні не соромитися бути сильними. Настав час усім сприймати гендер у спектрі, а не як два протилежні набори ідей. Всі люди повинні пам'ятати про виклики, з якими стикаються люди будь-якої гендерної ідентичності, і бути частиною покоління, яке пропагує рівність для всіх.

Література

1. Why is gender equality important? (29.03.2024). URL: <https://www.kaplanpathways.com/blog/wh.y-is-gender-equality-important/>
2. Nash C.J. in International Encyclopedia of Human Geography / C.J. Nash. – 2009 (дата звернення: 01.04.2024). URL: <https://www.sciencedirect.com/topics/social-sciences/patriarchy>
3. Men's emancipation? (дата звернення: 01.04.2024). URL: <https://www.emancipator.nl/en/mens-emancipation/>
4. Гендерний розрив в оплаті праці: на скільки більше заробляють чоловіки у країнах світу. (дата звернення: 01.04.2024) URL:

<https://www.slovoidilo.ua/2023/10/24/infografika/svit/hendernyj-rozryv-oplati-praczi-skilky-bilshe-zaroblyayut-choloviky-krayinax-svitu>

5. 7 Suffragist Men and the Importance of Allies (дата звернення: 01.04.2024). URL: <https://suffragistmemorial.org/7-suffragist-men-and-the-importance-of-allies/>

6. Emmeline Pankhurst (дата звернення: 01.04.2024). URL: <https://artsandculture.google.com/entity/emmeline-pankhurst/m0gfzc?hl=en>

Давиденко Єлизавета

студентка 1 курсу ВСП «ЕПФК ЗНУ»

Наук. кер.: к.і.н., викл. вищ. кат., викладач-методист Носик М.О.

ПРОБЛЕМА ВТРАТИ ПАМ'ЯТІ В ЮРИСПРУДЕНЦІЇ

На сьогоднішній день правовий аспект феномену втрати пам'яті є важливим предметом вивчення для фахівців з кримінального права, медичного права, юридичної психології та інших суміжних галузей. Водночас, на сьогодні можна констатувати про недостатню кількість опублікованих праць вітчизняних дослідників, які спеціалізуються на проблематиці втрати пам'яті саме в юриспруденції.

Пам'ять – дуже складна функція, вивчення усіх важливих аспектів якої на даний час все ще не вичерпано. Складність цього психічного процесу власне й обумовлює той факт, що періодично пам'ять може давати збої функціонування, внаслідок чого певна інформація (частково або повністю) стає недоступною для фіксації, відтворення та усвідомлення.

У контексті зазначеного, на наш погляд, не потребує додаткової аргументації ствердження, що втрата пам'яті як важлива обставина визначення міри відповідальності особи за вчинені дії та їх наслідки, є принципово актуальним питанням юридичної практики.

Слід зауважити, що за останні роки, протягом яких активно досліджується правова природа юридичної відповідальності, розроблення її проблематики значно просунулося. Від розуміння відповідальності як усвідомлення обов'язку, науковці прийшли до вивчення її нормативної основи як у суб'єктивній, психологічній, так і об'єктивній, правовій площині.

Питання сутності, видів та ознак юридичної відповідальності є предметом ґрунтовних наукових досліджень С. Алексєєва, О. Бандурки, Д. Бахраха, С. Бортнікова, С. Братуся, Ю. Битяка, Н. Гришиної, О. Літошенко, Д. Липинського, Д. Лук'янця, М. Матузова, П. Надбайла, М. Строговича, В. Тархова, Ф. Фаткуліна, Р. Хачатурова, які зробили вагомий внесок у вивчення її проблематики.

Зважаючи на те, що юридична відповідальність – одна з фундаментальних категорій юриспруденції, що безпосередньо пов'язана з правовою нормою, правомірною поведінкою, правовідношенням, правозастосуванням та правопорушенням, можна погодитися з існуючою в юридичній науці точкою зору (вперше обґрунтована Хачатуровим Р.Л. у 2014 р.), що відповідальність не мала б сенсу, якби особистість не була наділена

здатністю управляти собою та мати конкретну позицію в життєвих обставинах, що постійно змінюються.

Відповідно, критеріями визначення співвідношення між необхідністю та свободою волі особистості виступають, з однієї сторони, приписи норм, а з іншої – власне поведінка (дія чи бездіяльність) конкретної особи.

У будь-якому соціальному контексті це співвідношення має полярний характер: 1) позитивний – у разі, якщо поведінка суб'єкта узгоджується з вимогами відповідних соціальних норм; 2) негативний – якщо суб'єкт порушує ці вимоги. У результаті цього, соціальна відповідальність у сфері правового регулювання, перш за все, пов'язана із дотриманням та виконанням юридичних обов'язків як міри належної та необхідної поведінки суб'єктів [4].

Одним із перших у теорії права сформувався розуміння позитивної юридичної відповідальності як усвідомлення правових властивостей власних дій (бездіяльності), співвідношення їх із чинним законодавством та підзаконними актами, готовність відповідати за них перед державою і суспільством (Фаткулін Ф.Н., 1987). Іншими словами, відповідальна поведінка – це поведінка, що характеризується глибоким усвідомленням необхідності слідувати вимогам правових і моральних норм, повагою до закону і права (Матузов М.І., 1987) [3].

Таке розуміння відповідальності піддавалося критиці в юридичній літературі, оскільки, передовсім, перевага віддавалася морально-психологічному аспекту поведінкової діяльності суб'єктів права. Але, на погляд деяких авторів (Липинський Д.А., 2004), такого роду критика поклала початок дослідженню власне суб'єктивних ознак юридичної відповідальності, до яких, на думку вченого, належать: усвідомлення правових норм, обов'язків, вироблення до них внутрішнього психічного ставлення, прагнення здійснити певні дії, мотиви, цілі та емоції. Адже поза свідомістю, свободою вибору варіантів поведінки не може бути свідомого ставлення до вчинених дій, а відповідно, і юридичної відповідальності [4].

Щодо тлумачення моральності, як складової відповідальності, з психологічної точки зору, – це не лише уявлення про «добро» і «зло», це право добра приборкувати зло. У певному розумінні, за словами Н.М. Вознюка (2008), моральність є підкоренням чужій волі [1]. Вона досягається шляхом впливу на свідомість людини через «інсталяцію» законів і норм, які містять заборони і настанови, тим самим, встановлюється єдино припустиме поле соціально прийнятної діяльності і поведінки. По суті, заборона, так само, як і дозвіл – є нормованими обмеженнями [2].

У свою чергу, психологізація юридичної відповідальності сприяла зміщенню акцентів на дослідження об'єктивних ознак цього феномену. Так, В.А. Тархов ще у 1978 р. вважав, що юридична відповідальність являє собою врегульований правом обов'язок особи звітувати про свої дії, підкреслюючи, що витребування звіту – головна ознака і сутність відповідальності, а чи слідуватиме за цим звітом осудження й покарання чи виправдання – це вже інше питання [4].

Підсумовуючи вище сказане, спробуємо дати відповідь на питання, яке імпліцитно міститься у назві нашої роботи – *чи несе особа, яка втратила*

пам'ять щодо факту вчинення нею протиправної поведінки (дії чи бездіяльності), юридичну відповідальність за це згідно із законом?

Передусім, у багатьох юрисдикціях, аби особа була визнана юридично відповідальною за вчинене, потрібно, щоб була доведена її винність в умисному чи необережному протиправному діянні. У випадку, коли особа втратила пам'ять щодо подій, що супроводжували протиправну поведінку, то виникає питання її здатності усвідомлювати вчинені дії. Якщо встановлено, що актуальний психічний стан особи перешкоджає їй розуміти характер та наслідки власних дій, вона може бути визнана непридатною до юридичної відповідальності [5].

Зокрема, відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» (№2617-VIII від 22.11.2018), не підлягає покаранню особа, яка вчинила кримінальне правопорушення у стані осудності, але до постановлення вироку захворіла на психічну хворобу, що позбавляє її можливості усвідомлювати свої дії (бездіяльність) або керувати ними [7]. До такої особи суд може застосувати примусові заходи медичного характеру (частина третя ст. 19 КК України, стаття 93 КК України). Після одужання ця особа може підлягати покаранню, якщо не закінчився строк давності притягнення її до кримінальної відповідальності або не з'явилися інші підстави звільнення її від кримінальної відповідальності чи підстави звільнення від покарання [6].

З огляду на те, що втрата пам'яті як психічний феномен, що представляє інтерес у досліджуваному нами правовому полі, класифікується в МКХ-10 та МКХ-11 як ретроградна, антероградна та фіксаційна амнезія, є підстави контекстуально називати її «психічною хворобою» не тільки мовою кримінального кодексу, а й юридичною мовою в цілому.

Література

1. Вознюк Н.М. Етика / Н.М/ Вознюк: навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 212 с.
2. Калюжна Є. М. Добросесність і моральність: спроба реінтерпретації понять / Є. М. Калюжна, А.М. Вовна // Вісник Дніпропетровського національного університету. – Вип. 17. – 2011. – №9/1. – Т.19. – С. 37-42.
3. Легка О.В. Реалізація норм права: теоретико-правові аспекти / О.В. Легка // Право і суспільство. – 2012. – №1. – С. 30-33.
4. Легка О.В. Місце адміністративної відповідальності в системі юридичної відповідальності України / О.В. Легка // Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. Спецвипуск. – Ч.2. – 2017. – С. 125-129.
5. Навроцький В.О. Основи кримінально-правової кваліфікації / В.О. Навроцький – К.: «Юрінком Інтер», 2009. – 512 с.
6. Кримінальний кодекс України: редакція від 01.01.2024 №2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 02.02.2024).
7. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень: Закон України від 22.11.2018 №2617-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2617-19/#Text> (дата звернення: 02.02.2024).

Ілларіонова Аріна

студентки 1 курсу ВСП «ЕПФК ЗНУ»

Наук. кер.: к.і.н., викл. вищ. кат., викл.-метод., викл. історії та громад. освіти ВСП «ЕПФК ЗНУ» Носик Максим

ВПЛИВ ІДЕЙ ФЕМІНІЗМУ НА ПОЛІТИЧНЕ СЬОГОДЕННЯ

*«Ми не станемо підкорятися законам,
в ухваленні яких ми не брали участь,
і владі, яка не представляє наших інтересів».*

Ебігейл Сміт Адамс

Сучасний світ, у якому домінують процеси глобалізації, асоціюється з добою емансипації суспільних відносин. Не малу роль у досягненні такого рівня гендерної рівності відіграв феміністичний рух, під яким розуміють низку суспільно-політичних течій та ідеологій, спрямованих на захист прав жінок. Проте багатьох людей, як чоловіків, так і жінок, вважають, що фемінізм – це боротьба за рівність [4].

Процес досягнення емансипації був довгим та тернистим. Напевно він й досі не завершений. Так, у часи пізнього палеоліту змінилась форма соціальної взаємодії людей. З'явився материнський рід, який очолила жінка, що ознаменувало початок доби матріархального суспільства. Яскравим прикладом тому можуть слугувати кіммерійці, скіфи та сармати – ті племена, де жінки були вільними і рівноправними. Паралельно з тим у Елладі жінкам давно вже не дозволялось самій виходити з дому. Тобто, у суспільства, які перейшли у своєму суспільному виробництві до епохи металів, запанував патріархат.

З часом, за доби пізньому Середньовіччі та раннього Нового часу (XIV-XVI ст.) вже остаточно сформувалися жорстокі правила для жінок і патріархальна система, наслідки якої ми болячи відчуваємо досі.

Лише на межі Новітньої доби Емелін Панкгерст заснувала власне радикальне товариство «Жіночий суспільно-політичний союз». Саме їх прозвали суфражистками, які у 1918 р. отримали у Великобританії право голосу [3].

Починаючи з цього моменту й по сьогодні соціум живе у полоні безлічі стереотипів. Дослідження сутності цих стереотипів та їхньої ваги у середовищі студентської молоді ВСП «Економіко-правничий фаховий коледж Запорізького національного університету» ми поставили за свою науково-пошукову мету.

Ні для кого не є секретом, що фемінізм на сьогодні асоціюється у середньостатистичного громадянина України з:

- 1) з рухом ЛГБТ;
- 2) всі жінки не вільні у питанні вибору адаптивок (адаптивки – це дії, які жінки регулярно вчиняють, щоб уникнути тиску з боку патріархального суспільства та краще відповідати його очікуванням. Так, реклами фірми бритв «Gillette» у 1910-х. була величезним маркетинговим ходом, оскільки, щоб змусити користуватися їх бритвами не тільки чоловіків, а й жінок. Вони говорили, що

краса – брите тіло і що чоловікам не подобається волосяний покрив на жіночих тілах);

3) чоловіки засуджують фемінізм, адже їм не вигідно, щоб їх жінка працювала і у випадку чого разлучилася з ним та покинула сім'ю;

4) частина жінок негативно ставиться до феміністок, адже повне урівняння в правах буде означати потребу жінки до більш активного самовираження (у фізично важких професіях, у армійській службі тощо);

5) жінки отримують нижчу заробітну платню порівняно з чоловіками;

6) роботодавець радо надає робоче місце передовсім жінкам з дітьми (для того, щоб не мати «кадрові незручності» під час декретних відпусток);

7) політика не для жінок (так, у Верховній Раді України 2019 р. скликання лише 20,8% народних депутатів – жінки);

8) жінки частіше стають жертвами різних форм насилля, в тому числі фізичного (домашнього), психологічного та сексуального, а жінки при цьому бояться чоловіків та не заявляють до правоохоронних органів (протягом 2023 р. в Україні було зафіксовано 243980 випадків домашнього насилля, з яких лише 2000 дійшло до суду);

9) у жінок та дівчат повинно бути вибрите волосся на ногах та під пахвами [1; 4].

З метою підтвердження чи спростування даних стереотипних тверджень, нами було проведе соціологічне опитування студентського загалу ЕПФК ЗНУ [2], у якому прийняло 120 респондентів.

Соціологічне опитування показало, що:

1) 76% опитаних правильно розуміють значення термінів «фемінізм» та «феміністичний рух»;

2) 48% опитаних за своїми поглядами позиціонують себе як представників феміністичного руху;

3) 21% респондентів негативно ставляться до фемінізму та вважають його недоцільним;

4) 60% опитаних вважають, що феміністки повинні активно заявляти про себе та свою суспільну позицію (23% за дуже активну діяльність, на рівні мітингів і демонстрацій, а 37% – за дебати та пропаганду);

5) лише 9% студентів вважають феміністок представницями руху ЛГБТ;

6) при цьому у 50% респондентів у оточенні є феміністки.

Зважаючи на це, не можна не оминати той факт, що та частка студентів, що асоціюють себе з феміністичним рухом, стикалася з осудом з боку «консервативної» частки суспільства (13% стикнулися з жіночим осудом, а 31% – з осудом з боку чоловіків).

При цьому 52% опитаних дівчат зіштовхувалися з осудом оточуючих людей за невідповідність домінуючим у суспільній свідомості стереотипам (джинси замість спідниці, кросівки замість шпильок, відсутність помади тощо).

Неабиякий інтерес викликає той факт, що 87,5% опитаних студентів вважають вільним вибором жінок гоління ніг та під пахвами, а 12,5% респондентів вимушені адаптуватися під суспільні стереотипи, хоча голитися їм неприємно і болячи.

Насторожує той факт, що студентство коледжу, окрім того, що живе та навчається в умовах російської військової агресії, стикалося і стикається з наступними формами насильства:

- 1) з психологічним насильством – 58%;
- 2) з фізичним насильством – 30%;
- 3) з сексуальним насильством – 14,2% (у 33,3% опитаних серед знайомих є жертви сексуального насилля);
- 4) з економічним насильством – 10%.

Узагальнюючим підтвердженням вищенаведеної статистики щодо масштабів насильства у студентському середовищі слугує той факт, що 91% опитаних нами студентів вважають жінок найменш захищеними від передовсім фізичного, і, як похідної від нього – від сексуального, насильства стосовно їхньої особи.

В той же час 41% опитаних вважають нерівність в оплаті праці актуальною проблемою трудового законодавства України.

Й, врешті-решт, політичний розріз проблеми суспільних патріархальних забобонів неабияк нас здивував. Так, 100% опитаних вважають, що кожна жінка повинна працювати і в ніякому разі не бути домогосподаркою (в той же час, на думку 95% респондентів жінки можуть освоїти будь-яку професію та спеціальність).

При цьому 89% респондентів впевнені, що політика повинна бути відкритою для жінок, давати їм особистісні перспективи, проте 70% опитаних студентів ЕПФК ЗНУ впевнені, що жінки не зможуть поживавити вітчизняний політикум. Виходить досить парадоксально.

Таким чином, наше соціологічне дослідження підтвердило на прикладі студентства ВСП «Економіко-правничий фаховий коледж ЗНУ», що український молодіжний соціум: по-перше, перенасичений патріархальними стереотипами стосовно жінок та феміністичного руху; по-друге, що ідеї фемінізму притаманні в тому числі й нашим студентам (в тому числі хлопцям); по-третє, фемінізм у сучасній молоді не асоціюється з рухом ЛГБТ тощо; по-четверте, дуже часто дівчата страждають від адаптивок, що змушує їх дослухатися до феміністичних ідей; по-п'яте, значна частка студентів стикалася з насиллям і впевнена, що жінки частіше стають жертвами протиправних дій; по-шосте, в Україні таки існує проблема нерівної оплати праці; по-сьоме, жінки мають змогу працювати у всіх сферах суспільного виробництва, проте політичне поживавлення у теперішній Україні вони здійснити не здатні.

Література

1. Гендерний розрив в оплаті праці: на скільки більше заробляють чоловіки у країнах світу. 01.04.2024. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2023/10/24/infografika/svit/hendernyj-rozryv-oplati-praczi-skilky-bilshe-zaroblyayut-choloviky-krayinax-svitu>
2. Соціологічне опитування студентів ВСП «Економіко-правничий фаховий коледж ЗНУ». 07.03.2024. URL: https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSegIn_406shE-QYQI1JM2QnG-W9VSQhVdw8hOL_cLqKyF-ihg/viewform

3. Emmeline Pankhurst. 01.04.2024. URL: <https://artsandculture.google.com/entity/emmeline-pankhurst/m0gfzc?hl=en>
4. 10 запитань про фемінізм із Тамарою Марценюк // Amnesty International. 01.04.2024. URL: <https://www.amnesty.org.ua/10-zapytan-pro-feminizm-iz-tamaroyu-marczenyuk/>

Пліско Максим

студент 2 курсу ВСП «ЕПФК ЗНУ»

Наук. кер.: викл. вищ. кат., викл.-метод.,
викладач історії ВСП «ЕПФК ЗНУ» Мільчева Анжеліка

КОЛАБОРАЦІОНІЗМ ЯК ІСТОРИКО-ПСИХОЛОГІЧНЕ ЯВИЩЕ

Актуальність теми дослідження: колабораціонізм в історії України має певну традицію, оскільки неодмінно супроводжував численні війни та інтервенції. Після початку російської агресії проти України в 2014 р. ця тема знову стала актуальною. Вторгнення викликало до життя нові схеми співпраці з владою загарбників. Дослідження колабораціонізму може допомогти краще зрозуміти причини співпраці з окупаційними режимами а також з'ясувати наслідки такої діяльності для них самих, їхніх родин та суспільства в цілому. Російська пропаганда активно використовує тему колабораціонізму для дискредитації України та етнічних українців на тимчасово окупованих територіях. Важливо дослідити цю тему об'єктивно і неупереджено, щоб протистояти дезінформаційній політиці держави-агресора.

Також слід пам'ятати, що мотиви колабораціонізму складні та неоднозначні. Схильність до колабораціонізму в різні епохи та періоди історії супроводжувалася майже однаковими причинами, що доводить циклічність історії. Існують різні причини співпраці з ворогом – тиск, примус, тортури, соціальний ліфт, гроші тощо. У минулому колабораціонізм часто виникав з мотивів виживання, особливо під час воєн або окупаційних періодів. Людина пристосовувалася до нових умов існування через співпрацю з агресором. У сучасності мотивація колабораціонізму може бути пов'язана із захистом свого економічного добробуту, збереженням власного життя та життя своєї родини. Деякі люди вірять в російську пропаганду, яка зображує Україну як «неонацистську» або «прозахідну» державу, що потребує «визволення».

Згідно із сучасним українським законодавством співпраця із окупаційною владою несе покарання у вигляді позбавлення права обіймати певні посади або строк від десяти до п'ятнадцяти років [3].

Український колабораціонізм часів Другої світової війни представляв собою військово-політичну співпрацю частини українського населення з нацистською Німеччиною та її союзниками. Причини, що спонукали йти на службу до окупантів:

– жага помсти за кривди радянського режиму: репресії, розкуркулення та інші звірства спонукали 20-30% людей співпрацювати з окупантами, жадаючи відплати;

- ідеологічна опозиція: нетерпимість до радянської влади, комунізму та антисемітські настрої також штовхали людей до співпраці;
- страх за життя та прагнення захистити себе та близьких змушували деяких обирати колабораціонізм;
- кар'єризм та прагнення пристосуватися: від 30 до 50% колаборантів становили комуністи, комсомольці та інші активісти, які шукали вигоди у новій владі;
- ставлення до військовополонених: зневажливе ставлення радянського уряду до солдатів, що потрапили в полон, штовхало їх до співпраці з ворогом;
- пропаганда нацистів: облудні обіцянки та хибна інформація, поширювана німецькою пропагандою, вводили людей в оману;
- прагнення до незалежності: дехто щиро вірив, що Німеччина допоможе Україні здобути незалежність [2].

Мова йде про формування 14-ї Гренадерської дивізії Ваффен-СС «Галичина», яка була створена серед добровільців у 1943 році. Дивізія нараховувала близько 14 тис. осіб та існувала до 1945 р. Директор Українського інституту національної пам'яті Володимир В'ятрович заявив, що річниця створення дивізії «Галичина» не свято для українців, оскільки і в німецькій, і в радянській арміях у Другій світовій українці сприймалися однаково – як гарматне м'ясо [1].

Це не єдиний випадок співпраці з німецькими установами. Багато українців також співпрацювали в поліцейських та адміністративних структурах (наприклад, в якості перекладачів). Проте дуже швидко стало зрозуміло, що німецька влада не краща за радянську.

Як і будь-яка тоталітарна держава нацистська Німеччина прибгала до таких дій як примус та тортури, змушуючи місцеве населення до співпраці. Будь в якому разі дії колаборантів, як і зараз, розглядалися як зрада інтересам країни. Залежно від ступеня завданої шкоди державі своєю діяльністю, передбачалося як тривале ув'язнення або смертна кара.

Колабораціонізм сучасності виглядає достатньо цікаво, бо суспільство розвивається та випадки колаборації стали для багатьох заплутанішими. В історії не буває чогось або дуже жахливого, або дуже гарного. Випадки колаборації під час сучасної війни Росії проти України стали дуже розповсюдженим явищем. Але навіть в такій важкій ситуації колаборація, іноді, грає нам на руку. Самий простий приклад – це формування легіону «Свобода Росії». Члени цього озброєного формування є громадянами РФ. Там вони ідентифікуються як колаборанти. Або, наприклад, наявність добровольчих батальйонів які формуються з громадян Білорусі є феноменальним явищем з політичної точки зору. Білорусь не є відкритим ворогом України, але є частиною «руського миру» та економічно-політичними союзником РФ. Громадяни Білорусі, які добровільно з початку повномасштабного вторгнення пішли зі зброєю захищати інтереси України визнані вдома колаборантами.

Вивчення колабораціонізму на сучасному етапі дає можливість зрозуміти складні історичні процеси та причини, які штовхають людей до співпраці з окупантами. Російська пропаганда активно використовує тему колабораціонізму для фальсифікації історії та виправдання своїх агресивних

дій. Дослідження колабораціонізму дає можливість протистояти цій пропаганді та дати правдиву оцінку подіям минулого. Об'єктивне вивчення цієї проблеми дає можливість збудувати неупереджену та зрілу національну ідентичність. Це знання допомагає формувати суспільство, яке ґрунтується на демократичних цінностях. Важливо пам'ятати, що вивчення колабораціонізму – це не спроба виправдати зрадників, а прагнення зрозуміти складні історичні процеси та уроки минулого. Вивчення колабораціонізму має сприяти єднанню українського суспільства, а не розколу.

Література

1. В'ятрович В. Річниця створення дивізії «Галичина» — не свято для українців / Володимир В'ятрович // «Історична правда». 2022 URL: <https://www.istpravda.com.ua/short/2018/04/30/152377/>(дата останнього звернення 15.03.2024)
2. Гончаренко О. Особовий склад українських поліційних формувань райхскомісаріату «Україна» в окупаційному повсякденні: жертви обставин, патологічні кати чи ідейні противники радянського режиму? (1941-1944) / Гончаренко О. — 2018. URL: https://vim.gov.ua/pages/_journal_files/05.02.2019/pdf/VIM_22_2018-77-94.pdf (дата останнього звернення 18.03.2024)
3. Кримінальна відповідальність за колабораціонізм: дискусійні моменти статті закону URL: <https://www.helsinki.org.ua/articles/kryminalna-vidpovidalnist-za-kolaboratsionizm-dyskusiyni-momenty-statti-zakonu> (дата останнього звернення 20.03.2024)

БІКАМЕРАЛІЗМ: МІЖ КРИЗОЮ ТА ДЕМОКРАТІЄЮ

Постановка проблеми і актуальність теми. Мабуть, складно собі уявити більш довготривалу і складну дискусію, аніж розмову про створення в Україні двопалатного парламенту. Дійсно, бікамералізм в різних країнах світу є дуже поширеною практикою, однак питання про необхідність і ефективність введення даної інституції на теренах України завжди буде мати як своїх прихильників, так і противників. Причому, аргументи з різних сторін матимуть однакове право на життя.

Метою даної роботи є дослідження переваг і недоліків створення двопалатного парламенту в Україні і пошук оптимальних варіантів застосування даного підходу.

Виклад основного матеріалу. За словами О.Б. Росоляк та І.М. Гонак, ефективність функціонування парламенту є основним елементом у дієздатності державного механізму [1, с. 49]. Однак, не секрет, що хоч парламентаризм в Україні має довготривалу історію, проте, довіра до даної інституції до сих пір залишається на дуже низькому рівні. Так, за даними Центру Разумкова, станом на січень 2024 р., не довіряє або повністю не довіряє Верховній Раді України 70,4% опитаних громадян, тоді як висловлює підтримку тільки 22,5% наших співвітчизників [2].

І це не дивно, оскільки часто законопроекти Верховної Ради України характеризуються політичною ангажованістю, порушеннями юридичної техніки, внутрішньою суперечністю (яскравий приклад – колізія між ЦКУ і ГКУ) та іншими суттєвими недоліками, що впливають на їх якість. Так, в юридичній літературі наголошується на таких дефектах ВРУ [3]:

- 1) нестабільність та внутрішня суперечливість прийнятих парламентом законодавчих актів, окремих їхніх норм щодо врегулювання певних суспільних відносин;
- 2) недостатня наукова обґрунтованість частини законодавчих актів, їхня декларативність, несформованість механізму реалізації тощо;
- 3) технічні помилки у законопроектах;
- 4) незалученість громадськості до процесу законотворення;
- 5) порушення регламенту та інших формальних вимог до законопроектів;
- 6) антиконституційне нормотворення, що стало «візитівкою» ВРУ [4, с.39];
- 7) дефіцит кваліфікованих спеціалістів серед депутатського корпусу; непрофесійність народних обранців [4, с. 41; 5, с. 94].

Цю тезу чудово ілюструє твердження О.Скрипнюка, який пише про те, що близько 90% прийнятих законопроектів — це внесення змін і доповнень до вже існуючих нормативно-правових актів, прийнятих ВРУ [5, с. 98].

Отже, нагальні недоліки і виклики українського парламентаризму диктують потребу вдосконалення механізму прийняття суспільно важливих рішень, які мають на меті забезпечення верховенства закону, покращення добробуту жителів України, соціальний, культурний, науковий розвиток,

гарантування прав, свобод і виконання обов'язків, передбачених Основним Законом нашої держави. Однією з пропозицій, що висувуються, є запровадження двопалатного парламенту.

Також можна звернути увагу на те, що більшість не федеративних країн світу, які мають дві палати парламенту, часто мають спільні риси: велика територія, різний етнонаціональний склад (ідентичності) і, зокрема, різний економічний розвиток, ландшафт тощо [3, с. 138]. Такими країнами є Франція, Італія, Польща, Іспанія, Сполучене Королівство, Японія, Румунія. Однопалатний парламент, зазвичай, мають невеликі за розміром або населенням країни із етнічно або культурно однорідним населенням (хоча і не без винятків): Греція, Болгарія, Угорщина, країни Балтії, Скандинавії, Португалія.

Дурдинець М.Ю., підсумовуючи прийняті в науковому середовищі позиції щодо бікамералізму як об'єкту критики, зазначає, що найбільш поширеними контраргументами є такі [8 с. 45-46]:

- 1) дублювання верхньою палатою функцій нижньої (за умови, що вона обирається так само, як і перша);
- 2) недемократичність верхньої палати, оскільки вона спирається на більш вузьке представництво, аніж нижня;
- 3) ускладнення процесу законотворення, особливо за умов авторитарного режиму;
- 4) створення штучних перешкод під час прийняття оптимальних рішень, що призводить до послаблення представницької влади й посилення авторитарного правління;
- 5) загроза політичного розмежування всередині парламенту та суперечностей між гілками влади;
- б) дороговизна даної ініціативи.

Інші науковці висувують свої беззаперечні тези, на які слід звернути увагу. На думку О. Фісун, О. Крисенко, У. Мовчан, І. Рвисуваютої, Ю. Калекіна і Т. Мосенцевої є одинадцять позитивних наслідків запровадження бікамералізму в Україні [4, с. 36-46].

Першим наслідком є система більшої демократичної участі, оскільки це накладає відповідальність на виборця, а разом з тим підвищує вартість його голосу.

По-друге, як не раз було написано вище, така система забезпечує баланс між гілками влади. Вони пишуть: «Саме запровадження верхньої палати парламенту, що не є сформованою за партійно-політичним принципом, а є регіонально-політичним відображенням країни та суспільства, зазвичай призводить до виникнення механізмів контролю законності дій виконавчої влади нижньою палатою за рахунок існування контролю діяльності нижньої палати інструментами впливу верхньої палати».

По-третє, даний інститут може забезпечити суспільну рівновагу, оскільки двопалатний парламент часто діє в суспільствах зі складною соціальною, культурною, економічною та іншою побудовою, оскільки надає рівне представництво різним соціальним прошаркам, що знижує конфліктність.

По-п'яте, двопалатний парламент, завдяки підвищеній ефективності, здатен «деконструювати практику неконституційного законодавчого процесу».

По-сьоме, бікамералізм здатен стабілізувати політичну систему під час її трансформації. Україна досі знаходиться на нерівній доріжці між спробами демократизації і авторитарними тенденціями. «Існуюча модель парламентаризму знаходиться у стані, який можна визначити як стала, але неефективна рівновага. Законодавча система країни відтворюється завдяки прогресуючому зниженню відповідальності перед виборцями та суспільством», – говорять автори. Двопалатний парламент здатен зробити систему більш «тверезою», оскільки на протипагу нижній палаті, побудованій за рахунок політичного представництва, верхня палата є безпартійною.

Восьмий аргумент додає, що такий порядок забезпечує сталу послідовність демократичного курсу.

По-дев'яте, друга палата є своєрідною «подушкою безпеки» під час політичних криз, оскільки якщо нижня палата не здатна ефективно виконувати свої обов'язки, і потребує розпуску, верхня може взяти на себе її обов'язки, доки не буде сформовано новий склад нижньої палати. Великим недоліком унікамеральної системи є те, що такі кризи здатні паралізувати законодавчий процес, що негативно відбивається на всьому суспільстві.

Останнім аргументом є створення нової макрополітичної культури в Україні. Українська система стримувань і протипаг є законодавчо неврегульованою і неструктурованою, що свідчить про її вразливість. Двопалатний парламент здатен як посилити феномен парламентаризму в Україні, так і сприяти вирішенню проблем між центральною владою і регіонами.

Висновок. Отже, можна стверджувати, що оскільки Україна є державою з великою територією, різними мовами, культурами, ідентичностями і соціальними ролями, однопалатний парламент в нинішній формі не здатен забезпечити рівне представництво, «політичну гігієну» та внутрішню стабільність. Таким чином, запровадження бікамерального парламенту може поліпшити ситуацію і сприяти демократизації з огляду на такі позитивні якості: 1) рівне представництво; 2) збалансування загальнонаціональних і регіональних інтересів; 3) підвищення якості законодавчих актів та ефективності роботи; 4) забезпечення верховенства права та законності; 5) політична та інституціональна стабільність.

Мінусами двопалатного парламенту є: 1) дороговизна; 2) менша гнучкість і швидкість приймання рішень; 3) існування ризиків дублювання повноважень або дисбалансу за умови не послідовного підходу до проведення реформ.

Окремо постає питання щодо порядку формування, розподілу функцій, повноважень, легіслатури (терміну перебування), та інших аспектів. В будь-якому разі, як пише О. Скрипнюк, «підвищення якості законів слід досягати не утворенням додаткової палати, а завдяки внутрішній спеціалізації парламенту, тобто підвищенню рівня компетентності та професійності депутатів шляхом розподілу праці через дію комітетів та комісій парламенту» [5, с. 97]. Це можна інтерпретувати як тезу про те, що саме по собі запровадження двопалатного парламенту не вирішить проблеми українського суспільства ставляться, одна дасть нам стимули для вдосконалення своєї держави. Для цього треба розвивати політичну культуру громадян та правову свідомість, щоб формувалася суспільний інтерес і розуміння власної відповідальності за наше майбутнє.

Однак, я залишаюсь впевненим у тому, що працюючи, демократичні механізми державної влади, зокрема — двопалатний парламент, здатні забезпечити нас на шляху до успіху.

Література

1. Росоляк І.М. Двопалатний парламент як основа стабільності функціонування механізму державної влади в сучасних умовах / І.М. Росоляк, І.М. Гонак // Науковий вісник Херсонського державного університету. – Вип. 4. – Том 1. – 2016. – С. 49-52.
2. Разумков Центр. Оцінка громадянами ситуації в країні та дій влади. Довіра до соціальних інститутів, політиків, посадовців та громадських діячів (січень 2024р.). URL: <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/otsinka-gromadianamy-sytuatsii-v-kraini-ta-dii-vlady-dovira-do-sotsialnykh-instytutiv-politykiv-posadovtsiv-ta-gromadskykh-diiachiv-sichen-2024r>
3. Рішко Б.С. Актуальні проблеми та шляхи вдосконалення організації й діяльності верховної ради України [Текст] / Б.С. Рішко, Р.І. Ребриш, В.В. Пильник // Науковий вісник Ужгородського Національного університету: серія: Право / гол.ред. Ю.М. Бисага. – Ужгород : Видавничий дім «Гельветика», 2015. – Т.1. – Вип. 35. – Ч.2. – С. 127-129.
4. Фісун О. Довгострокові ефекти впровадження бікамералізму в Україні / О. Фісун, О. Крисенко, У. Мовчан та ін. // Національний інститут стратегічних досліджень. 15.11.2011 р. – 58 с.
5. Скрипнюк О.В. Двопалатний парламент як конституційна модель структурної організації законодавчого органу влади. Влада в Україні: шляхи до ефективності / О.В. Скрипнюк // Право України. – 2009. – №11. – С. 92-99.
6. Двопалатний парламент в умовах формування конституційної демократії. А.І. Ірклієнко // Часопис Київського університету права. – 2020. – С. 136-139.
7. Прозорова Н.С. Робесп'єр проти Монтеск'є, або Знову про розподіл влад / Н.С. Прозорова // Віче. – 1995. – №2(35). – С. 5-8.
8. Дурдинець М.Ю. Бікамералізм в українському парламентаризмі: філософсько-правове осмислення / М.Ю. Дурдинець. Кваліфікована наукова праця на правах рукопису / дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.12 «Філософія права». – Національна академія внутрішніх справ, Київ, 2018.

СЕКЦІЯ «ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА ТА СПОРТ»

Алейников Ян

студент 2 курсу групи К17/2-22

Наук. кер.: к.пед.н, викл. вищ. кат. ВСП «ЕПФК ЗНУ» Багорка Анна

ПРИНЦИП ПАРЕТО У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ

Раціональне використання своїх сил і часу для досягнення цілей – актуальна проблема сьогодення. Особливо це набуває піку в умовах високого темпу життя, що призводить до виснаження фізичних і психічних сил. Типовою проблемою став і синдром хронічної втоми, що характеризується системним зниженням захисних механізмів адаптації, імунітету, працездатності [1]. Тому пошук оптимізації зусиль та зміни їх співвідношення відносно до отриманих результатів є пріоритетним для сучасної працеспроможної верстви населення.

В свою чергу, серед студентської молоді суттєво збільшилась кількість тих, хто паралельно ще й працює або, у випадку зі спеціальністю фізична культура і спорт, професійно тренується. А отже, навантаження на таких здобувачів освіти подвоюється. Постає питання, як від освітнього процесу отримати максимум при мінімумі зусиль.

На думку дослідниці О. Войтюк, сфери будь-якої професійної діяльності розвиваються наразі настільки інтенсивно, що спостерігається гармонійна інтеграція окремих принципів, які ефективно себе зарекомендували в одній сфері, в іншу сферу і приносять свої позитивні результати. Зокрема, принцип Парето, що виник в економічній сфері, але вже успішно знаходить своє застосування і в багатьох інших професійних сферах [2].

Вчена В. Макарова визначає принцип Парето як певний інструментарій в аналізі ефективності певного виду суспільної діяльності [2].

На нашу думку, застосування принципу Парето під час професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту дозволить їм більш ефективно оволодіти уміннями і навичками професійно-орієнтованого характеру, розмежовувати пріоритетність інформації, що дуже заощаджувало би час і зусилля.

Метою статті є визначення сутності принципу Парето та його застосовності у професійній підготовці майбутніх фахівців фізичної культури і спорту.

Принцип Парето розглядається як один з принципів оптимізації, відповідно до якого «20% зусиль надають можливість отримання 80% результату, а решта – 80% зусиль – лише 20% результату» [2].

Правило 80/20 має ім'я економіста Вільфредо Парето, який помітив, що 80% багатства в Італії було зосереджене в руках 20% населення [3].

Згодом цей принцип застосовували до різних інших сфер та виявили, що найкращі результати часто впливають з найменших зусиль [3].

Широкого розповсюдження правило Парето набуло завдяки Річарду Коху, викладачеві Школи бізнесу при Бірмінгемському університеті.

Науковець Р. Кох дав наступне трактування принципу: «незначна частка інвестованих ресурсів або використаних зусиль відповідає за значну частину отриманих результатів, продукції або заробітку» [4].

Правило 80/20 – універсальне, тому його можна спостерігати в багатьох сферах нашого життя [3]:

1. приблизно 80% світового багатства належить 20% людей на планеті;
2. більша частина прибутку компанії залежить від продуктивності меншої групи співробітників;
3. 20% покупців приносять 80% доходу компанії;
4. 20% користувачів створюють приблизно 80% всього контенту, і яким би не було число підписників, найчастіше коментарі лишає активна меншість та ін.

Проте, як і будь-яке інше явище, принцип Парето теж має протиріччя та недоліки, зокрема цікавою є думка Ю. Дмитренка, що зазначає наступне: «Скорочуючи відволікаючі завдання, неперспективні напрямки, неефективних співробітників, ми не скасовуємо саме правило Парето. Дисбаланс в розподілі зусиль і віддачі зберігається завжди, навіть після скорочення. Якщо ви позбудетеся від нерентабельної продукції, рентабельність знову розподілиться в пропорції 20/80. І так буде відбуватися з кожною новою оптимізацією, поки ви просто не залишитеся ні з чим» [5].

На думку дослідників С. Альошина, В. Величка, О. Гайтан, рятування від малоінформативних факторів дозволить знизити витрати на інструментарій, що їх забезпечує, що дозволяє покращити показник оптимізації процесу [6].

Застосування принципу Парето у навчанні є малосдолідженим, а у професійній підготовці майбутніх фахівців фізичної культури і спорту – тим більше.

Припускаємо, що має сенс дослідити цей напрям з точки зору:

- коригування співвідношення кількості аудиторних годин відносно до загальних;
- чіткого розмежування викладачем пріоритету важливості тем;
- впровадження елементів дуальної освіти та індивідуальної освітньої траєкторії студентів (за рахунок розширення кількості вибіркового дисциплін);
- різнорівневість навчальних завдань;
- зосередженості на практичних заняттях та мінімізації теоретичних;
- перегляду переліку освітніх компонент і кредитного розподілу.

На нашу думку, це першочергові кроки для застосування принципу Парето в освітньому процесі, в цілому, для майбутніх фахівців фізичної культури і спорту, зокрема.

Проте чимала частина результативності залежить і від власних якостей особистості студента. Таких, як: особистий тайм-менеджмент, реалізація творчого потенціалу та ін.

Отже, використання науково обґрунтованого підходу до виділення позитивних і обмеження негативних зусиль дає можливість отримати левину долю результату. Дослідження аспектів та особливостей використання принципу Парето у професійній підготовці майбутніх фахівців фізичної культури і спорту є перспективним напрямом для подальших досліджень.

Література

1. Саліонов В.О. Актопротекторна активність похідних 2-(4-г-3-(тіофен-2-іл)-4н-1,2,4-тріазол-3-ілтіо) ацетатних кислот / В.О. Саліонов, Є.С. Пругло, О.І. Панасенко, Є.Г. Книш // Запорізький державний медичний університет. – №4 (79). – 2013. – С. 51-53.
2. Макарова В.В. Принцип парето в контексті організації сталого аграрного землекористування / Макарова В.В. // Класичний приватний університет. – Вип. 1(18). – 2020. – С. 220-224.
3. Васильченко С. Що таке принцип Парето та як його застосувати в роботі та житті / Васильченко С. URL: <https://happymonday.ua/shho-take-pryntsyp-pareto/> (дата звернення: 17.03.2024).
4. Кох Р. Принцип 80/20 та 92 фундаментальних закони природи. Наука успіху / Кох Р. – К.: Видавничий центр «КМ-БУКС», 2019. 360 с.
5. Дмитренко Ю. Закон Парето / Ю. Дмитренко. URL: <https://capital360.com.ua/pravyyla-efektyvnosti/zakon-pareto/> (дата звернення: 17.03.2024).
6. Альошин С.П. Прагматичні властивості принципу Парето в задачі оптимального керування. / С.П. Альошин, В. Величко, О.М. Гайтан // Комп'ютерна математика в науці, інженерії та освіті (CMSEE-2020): тези V Всеукр. наук.-практ. конф. (Полтава, 27 листоп. 2020 р.). – Полтава: Національний університет імені Юрія Кондратюка, 2020. – С. 76-78.

Биков Денис

студент 2 курсу ВСП «ЕПФК ЗНУ»

Наук. кер.: к.пед.н, викл. вищ. кат. ВСП «ЕПФК ЗНУ» Багорка Анна

ПОДОЛАННЯ ТРИВОЖНОСТІ ЗА ДОПОМОГОЮ ЗАСОБІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

У сучасному світі тривожність стає більш поширеною проблемою серед людей. Насамперед цей стан може виникати з різних причин, таких як: сімейні проблеми, фінансові труднощі, стан здоров'я. Але в умовах сьогодення, коли українці живуть в стані хронічної тривожності через збройну агресію росії, ця тема набуває особливої значущості.

Тривожність проявляється такими симптомами, як: знервованість, порушення сну, зміни в апетиті, головний біль, а в гірших випадках і може спричинити депресію, тривожні розлади, панічні атаки та посттравматичний стресовий розлад. Таким чином, важливо розуміти та вміти ефективно контролювати вплив тривожності, щоб запобігти її негативним наслідкам.

Метою дослідження є вивчення ефективності подолання тривожності за допомогою засобів фізичної культури.

Протягом останніх десятиліть науковці провели велику кількість інтригуючих досліджень, про вплив тривожності на добробут людини. Явище тривожності перебувало в колі наукових інтересів таких дослідників, як: І. Блохіна, Л. Левковська, Є. Неведомська та інші.

Користуючись функціональним підходом до вивчення проблеми тривоги, тривожність визначається як «складний процес, що містить когнітивні та афективні реакції в ситуації, що об'єктивно оцінюється особистістю як потенційно небезпечна» [1].

Аналіз результатів наукових досліджень свідчать про існування декількох теорій у вивченні тривожності.

З одного боку, помірний рівень тривожності посідає важливе місце в емоційно-вольовій регуляції, сприяє розвитку адаптаційного потенціалу особистості, а з іншого – надмірний рівень тривожності викликає труднощі при формуванні адекватної самооцінки, ускладнює процеси комунікації, соціалізації та оволодіння новими видами діяльності [1; 2].

Науковці поділяють тривожність на два види: особистісну, що являє собою індивідуальну рису особистості, та ситуативну, що з'являється у вигляді короткочасної реакції на ситуацію, що об'єктивно є загрозливою для особистості [3; 4].

Питання подолання тривожних станів стає безумовно все більш актуальним у сучасному суспільстві. Численна кількість негативних зовнішніх чинників так чи інакше впливають на стан здоров'я суспільства. Загальновідомо, що один із найефективніших засобів покращення здоров'я, в тому числі психічного – дотримання принципів здорового способу життя, що включають збільшення рівня фізичної активності [5].

Наразі особливого розвитку та популярності набувають види рухової активності, що здатні покращувати психоемоційний стан. Регулярні та дозовані фізичні навантаження здатні понижувати рівень хвилювання, забезпечувати подолання станів тривожності, стресу чи депресії, попереджувати можливі психічні розлади, надавати впевненість у власних силах та інтелектуальних здібностях, а також змінювати емоційний фон у позитивний бік – базис успішної життєдіяльності та функціонування людини [6; 7].

Доведено, що застосування фітнес-технологій як виду фізичної активності здійснює позитивний вплив на швидкість адаптаційних процесів, знижує ситуативну та особистісну тривожність, підвищує толерантність до стресу, додає самовпевненості, а також покращує психоемоційні та психофізичні стани [8; 9].

Під час фізичного навантаження людина зосереджується на правильному та раціональному виконанні вправ, абстрагується від інтелектуальної діяльності, страху та надмірних переживань. Таким чином, нервова система перебуває у стані відносного спокою, що знижує вплив стресу на організм [10].

Про користь фізичної активності свідчить і те, що в процесі занять в організмі продукується гормон ендорфін, який відповідає за появу відчуття задоволення, зниження рівня страху, здатності притупити або вгамувати біль. Водночас знижується рівень гормону кортизолу, основною функцією якого є пристосування організму людини до умов оточуючого середовища [11].

Отже, враховуючи, що виключну роль у подоланні тривожності відіграє фізична культура, ми вирішили зупинитися на аналізі деяких видів рухової активності, які, на нашу думку, найбільше впливають на ментальний стан.

Дихальна гімнастика представляє сукупність вправ, що завдяки природньому процесу впливу ритмічного, «правильного» дихання на організм, дозволяє зняти емоційне напруження і тривожний стан. Існує багато різноманітних науково обґрунтованих методик дихальних вправ, зокрема: Олександри Стрельникової, Костянтина Бутейка, Марини Корпан та інших [12].

Вагомою перевагою застосування систем дихальних вправ є:

- мізерна кількість протипоказань до виконання (не рекомендують особам похилого віку із захворюваннями кровоносної системи, травмами хребта, забиттям голови, внутрішніми кровотечами);
- доступність (можливість виконання в невеликому просторі, відсутність потреби у додатковому обладнанні тощо).

Йога поєднує в собі фізичні вправи, які ґрунтуються на виконанні різноманітних положень (асан) та медитації (аутотренінг) з метою встановлення контролю над розумом і тілом. Під час виконання цього виду фізично-ментальних навантажень спостерігається одночасне задіяння майже всіх м'язових груп, що чергують стан або абсолютного напруження або абсолютного розслаблення [13].

Підсумовуючи вищесказане, можна стверджувати, що засоби фізичної культури сприятливо впливають на здоров'я як у фізичному аспекті, так і у психологічному, ментальному. Однак багато людей мають легковажне ставлення до свого здоров'я та нехтують свідомою руховою активністю. Тому фахівцям з фізичної культури і спорту, медійним особам, лідерам думок варто популяризувати рухову, щоб запобігти негативним наслідкам тривожності в їхньому житті.

Література

1. Блохіна І.О. Психологічні причини виникнення тривожності у студентів / І.О. Блохіна // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – Серія Психологія. – Вип. 4. – 2021. – С. 82-86.
2. Левковська Л.Б. Психологічні чинники виникнення тривожності у осіб юнацького віку / Л.Б. Левковська // Young Scientist. – №1 (101). – January, 2022. – С. 57-60.
3. Неведомська Є.О. Як подолати педагогу тривожність студентів? / Є.О. Неведомська, Т.О. Михайловська // Освітологічний дискурс. – 2016. – №1. – С. 131-144.
4. Царькова О.В. Теоретичні аспекти прояву психологічного феномену тривожності / О.В. Царькова // Актуальні проблеми психології. – 2015. – Т.7. – Вип. 38. – С. 479-491.
5. Корх-Черба О.В. Стратегія подолання стресу студентів зов за допомогою фізичної активності під час онлайн-занять / О.В. Корх-Черба, І.І. Бистра // Фізичне виховання та спорт в закладах освіти: зб. мат. IV всеукр. наук.- прак. конф. 27 квітня 2023 р. – Х. – С. 78–79.
6. Воловик Н.І. Оздоровчий фітнес / Н.І. Воловик: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. – К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2022. – 297 с.
7. Хомовський О.І., Комарова Т.В. Вплив фізичної активності на стресостійкість здобувачів освіти. теорія та методика навчання /

- О.І. Хомовський, Т.В. Комарова // 3 галузей знань. – Вип. 65. – Т.2. – 2023. – С. 50-52.
8. Слухенська Р.В. Вплив фізичної культури на подолання стресу у студентів вищих навчальних закладів / Слухенська Р.В., Гауряк О.Д., Єрохова А.А. та ін. // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. – Вип. 7(152). – 2022. – С. 108–110.
9. Левків В.І. Шляхи оптимізації фізичного виховання в освітніх закладах / В.І. Левків // Актуальні проблеми організації фізичного виховання студентської та учнівської молоді. – Л., 2001. – С. 56–58.
10. Федорова Я.В. Стрес та його роль в навчальній діяльності студента / Я.В. Федорова // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Педагогіка і психологія. – 2013. – Вип. 39(4). – С. 290-294.
11. Аймедов К.В. Вплив психічного стану людини на реактивність імунної системи / К.В. Аймедов // Вісник морської медицини. – 2013. – №3. – С. 13-17.
12. Стадников Г. До питання пошуку альтернативних шляхів удосконалення фізичного виховання студентської молоді / Г. Стадников // Молода спортивна наука України. – Львів, 2005. – Вип. 9. – Т.3. – С. 82-85.
13. Галіздра А.А. Характеристика факторів, що впливають на здоров'я студентів вищих навчальних закладів / А.А. Галіздра // Теорія і методика фізичного виховання. – 2004. – №3. – С. 41-43.

Кучеренко Леся

Студентка II курсу ВСП «ЕПФК ЗНУ», К 71-22

Наук. кер.: к.пед.н., доц., викл. ВСП «ЕПФК ЗНУ» Літвінова-Головань Ольга

ОРГАНІЗАЦІЯ СТУДЕНТСЬКИХ ЗМАГАНЬ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Поширення коронавірусної інфекції COVID-19 та запровадження воєнного стану спричинило серйозні зміни в повсякденні нашого суспільства, вплинувши на всі його категорії, і особливо молодь. Невід'ємною частиною суспільного життя молоді, в тому числі й здобувачів освіти є фізкультурно-спортивна діяльність. В сучасних умовах це набуває надзвичайної актуальності, коли весь час учні та студенти вимушені витратити в більшості на розумову діяльність в он-лайн форматі. Саме тому питання збереження та покращання здоров'я студентської молоді, зважаючи на реалії сьогодення, є одним із найактуальніших [3].

Адекватною та єдиною можливою відповіддю на виклики сучасності, є використання технологій дистанційного навчання для ефективної реалізації фізичного виховання молоді. При цьому, однією з ключових проблем стає належна організація фізкультурно-оздоровчої діяльності студентів для збереження їхнього здоров'я в умовах, вкрай обмеженої рухової активності [1].

На сьогодні важливо відновити розуміння, що фізична активність і спорт, особливо різних верств населення важлива умова розвитку розуму та тіла. А фізична активність і заняття спортом покращують якість життя, знижують стресовий стан, підвищують працездатність організму, що фізична культура і

спорт є запорукою здоров'я нації і зміцнення національної безпеки держави. Відомо, що фізична культура і спорт є одним із важливих засобів різнобічного та гармонійного розвитку студентської молоді [6].

Оптимізація процесу фізичного виховання, як спеціалізованої, цілеспрямованої, керуючої педагогічної діяльності, вимагає пошуку нових підходів до фізичної активності студентів закладів вищої та перед вищої освіти України. Відповідно до умов, заняття з фізичного виховання проводяться в дистанційному форматі, мають різні форми й часто спрямовані на самостійну роботу студентів. Але, в першу чергу, вони спрямовуються на зміцнення здоров'я, підвищення працездатності, оволодіння необхідними вміннями та навичками відповідно майбутньої професійної діяльності, формування соціальної активності та свідомості [1; 6].

Однією з головних форм фізичної культури і спорту в освітніх закладах є змагання та турніри з різних видів спорту. Така форма організації фізичного виховання забезпечує масовість та підвищення мотивації здобувачів освіти до фізичної активності. Проведення спартакіад протягом навчального року в кожному окремому закладі освіти є невід'ємною частиною суспільного життя студентства. Але, в умовах сьогодення, яке потребує особливих заходів безпеки існує багато ризиків. Безпека учасників, глядачів та вболівальників - це головна задача організаторів змагань. Також, не малу роль відіграє психологічна атмосфера, можливість увімкнення повітряної тривоги під час змагань збільшує ступінь стресу усіх причетних до такого заходу [1].

Тому, під час організації спортивних змагань потрібно дотримуватись чітких заходів безпеки, а саме:

1. Оцінка місцевих умов та обстановки: розуміння географічних особливостей та рівня загрози для учасників і глядачів.
2. План та підготовка заходів безпеки: Розроблення детального плану дій щодо захисту від потенційних небезпек, особливо евакуаційні плани та медичну допомогу.
3. Комунікація з органами влади та правоохоронними органами: потрібно отримати інформацію та дозволи щодо проведення змагання, а також для забезпечення безпеки під час події.
4. Під час повітряної тривоги змагання зупиняються та всі учасники мають пройти в укриття [4].

Ми ознайомились з досвідом проведення подібних заходів з деякими закладами вищої та перед вищої освіти. В Запорізькому національному університеті нещодавно (10.03.2024 р.) було проведено турнір з шахів в якому приймали участь як здобувачі освіти, так і викладачі. Так, як участь приймали учасники з різних факультетів та відокремлених структурних підрозділів, захід вважався масовим. Для створення безпечних умов, організатори проводили турнір в корпусі університету, в якому є відповідне до всіх вимог укриття, та аудиторії, що розташовувалась одразу над укриттям. Таким чином, за потреби, усі присутні на змаганнях могли пройти в укриття протягом 2–3-х хвилин. А підготовлені заздалегідь столи в укритті, створювали умови для продовження турніру в укритті [2].

Іншим досвідом поділились в Запорізькому фаховому коледжі комп'ютерних технологій НУ «Запорізька політехніка», на базі якого було проведено обласні змагання зі стрільби серед здобувачів фахової перед вищої освіти. Змагання проводились в тирі цього освітнього закладу, який розташований приміщенні, що відповідає вимогам укриття. Організатори змагань забезпечили учасників та всіх присутніх усім необхідним (гарачі напої, випічка, вода, засоби особистої гігієни, розташування вбиральні в приміщенні укриття), щоб уникнути потреб учасників виходити з укриття протягом змагань [5].

Висновки. Фізична культура і спорт залишаються однією з головних форм єднання молоді, а проведення масових змагань як в кожному окремому закладі освіти, так і міського й обласного масштабу є головним засобом залучення студентської молоді до фізичної активності та здорового способу життя, що є запорукою відновлення нації. Різні досвіди проведення подібних заходів свідчать про те, що і складні умови з точки зору безпеки можна подолати, доклавши певних зусиль та додаткових ресурсів.

Література

1. Авдєєва Т. Сучасні виклики фізичного виховання в умовах дистанційного навчання / Т. Авдєєва, Н. Луговська. URL: <https://naurok.com.ua/suchasni-vikliki-fizichnogo-vihovannya-v-umovah-distanciynogo-navchannya-321821.html> (дата звернення 17 березня 2024).
2. Весняні змагання з шахів зібрали студентів, аспірантів й викладачів. Новини ЗНУ. URL: https://www.znu.edu.ua/cms/index.php?action=news/view_details&news_id=62235&lang=ukr&news_code=vesnyani-zmagannya-z-shakhiv-zibrali-studentiv--aspirantiv-j-vikladachiv (дата звернення 16 березня 2024).
3. Вострокнутов Л. Про організацію і проведення спортивних змагань під час епідемії коронавірусної інфекції COVID-19 / Вострокнутов Л., Клименченко В., Вострокнутов І. // Фізична культура і спорт. Виклики сучасності: збірка тез доповідей II наук. практик. Конф. присвяченої 300-річчю з дня народження Г. С. Сковороди, 27-28 жовтня 2022 року. – Х.: ХНПУ ім. Г.С. Сковороди, 2022. – С.19-24.
4. Комітет з питань молоді і спорту: заклади фізичної культури і спорту в умовах введення воєнного стану можуть забезпечувати навчально-тренувальний процес для вихованців. (від 23.08.2022р). URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/227102.html> (дата звернення 17 березня 2024).
5. Кулай С. Україні дозволили проводити спортивні змагання під час воєнного стану / С. Кулай. URL: https://sport.24tv.ua/ukrayini-dozvolili-provoditi-sportivni-zmagannya-pid-chas-voennogo_n1991843 (дата звернення 15 березня 2024).
6. Орленко Н.А. Фізичне виховання студентів ЗВО під час військових дій в Україні / Орленко Н.А., Скидан І.В., Гейченко С.П. // Фізичне виховання в контексті сучасної освіти: тези доповідей XVII Міжнародної науково-методичної конференції. – К.: Національний авіаційний університет, 2022. – С. 68-70.

ЗАСОБИ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ

Фізичне виховання завжди відіграло важливу роль у житті людей. Воно сприяє зміцненню здоров'я, розвитку фізичних якостей, формуванню особистості. У сучасному світі, де зростають гіподинамія та поширення хронічних захворювань, роль фізичного виховання стає ще більш актуальною. Зростає потреба в нових методах та методиках, які б враховували індивідуальні особливості людей, сприяли збереженню та зміцненню здоров'я, формували стійку мотивацію до фізичної активності [4, с. 7-8]. Все більшу популярність здобувають інноваційні технології, які дають можливість по-новому поглянути на процес навчання та тренувань. Впровадження інноваційних технологій у розробку нових методів та методик фізичного виховання має ряд переваг:

1. Підвищення ефективності та результативності занять завдяки персоналізації тренувань, візуалізації результатів та використанню нових методів мотивації.
2. Зростання інтересу та мотивації до занять фізичною активністю завдяки гейміфікації, віртуальній реальності та інтерактивним вправам.
3. Підвищення доступності та безпечності занять завдяки адаптації вправ до індивідуальних потреб та можливостей, а також використанню нових методів моніторингу та реабілітації.
4. Відповідність сучасним науковим знанням та передовим практикам у сфері фізичного виховання [4, с. 41].

Прикладами таких інноваційних технологій є:

- інтервальні тренування високої інтенсивності з використанням спеціальних додатків та моніторів серцевого ритму;
- функціональні тренування з віртуальними тренерами та інтерактивним обладнанням;
- тренування з використанням власної ваги тіла та спеціальних програм для смартфонів;
- фізичні вправи на основі ігор та змагань з використанням VR-технологій;
- використання штучного інтелекту для персоналізації тренувань, моніторингу прогресу та прогнозування результатів [3].

Впровадження інноваційних технологій в процес фізичного виховання стикається з певними викликами, такими як:

- висока вартість деяких технологій та обладнання;
- необхідність у спеціальній підготовці педагогів та тренерів;
- недостатня доступність інноваційних технологій у деяких регіонах.

Однак, попри ці виклики, перспективи впровадження інноваційних технологій у сфері фізичного виховання є дуже перспективними [2; 3].

Штучний інтелект сьогодні – це здатність машин і програм аналізувати отриману інформацію, робити висновки, приймати на їхній основі рішення. Ключова характеристика ШІ-пристроїв – вміння постійно навчатися, накопичувати знання і успішно застосовувати їх, тобто це здатність до тих дій, які виконує людський мозок. ШІ може використовуватися для:

- аналізу даних про фізичну активність, здоров'я та інші параметри для створення персоналізованих програм тренувань;
- створення віртуальних тренерів, які можуть давати поради та підтримку в режимі реального часу;
- розробки адаптивних вправ, які автоматично підлаштовуються під рівень підготовки та можливості людини;
- моніторингу прогресу та надання зворотного зв'язку;
- прогнозування результатів та ризику травм [3].

Сучасне фізичне виховання має відповідати потребам сьогодення, враховувати індивідуальні особливості людей та пропонувати різноманітні форми та методи роботи з різними групами населення. Це дозволить зробити фізичну активність доступною та цікавою для всіх, незалежно від віку, статі, рівня підготовки та фізичного стану. Розробка програм фізичного виховання з урахуванням індивідуальних особливостей людей передбачає:

- визначення рівня фізичної підготовленості за допомогою спеціальних тестів та методик;
- визначення цілей та завдань фізичного виховання для кожної людини;
- підбір засобів та методів роботи, які відповідають індивідуальним потребам та можливостям;
- контроль прогресу та відповідна корекція програми тренування [1].

Для роботи з різними групами населення важливо використовувати різноманітні форми та методи роботи:

- для дітей та юнацтва: ігрові та змагальні форми, спортивні секції та гуртки;
- для дорослих: групові та індивідуальні заняття, фітнес-клуби та спортивні зали;
- для людей похилого віку: оздоровчі групи, заняття з ЛФК;
- для людей з обмеженими можливостями: адаптивні програми фізичного виховання.

Впровадження інноваційних технологій в процес фізичного виховання має значний потенціал для покращення та збереження здоров'я, а також, якості життя людей. Очікувані результати можна поділити на кілька категорій:

1. Здоров'я:

- зниження рівня захворюваності та поширення хронічних захворювань;
- підвищення рівня фізичної підготовки та загального стану здоров'я;
- зміцнення імунітету та опірності організму до стресів;
- зниження ризику травм;
- покращення психологічного стану та емоційного благополуччя.

2. Фізичне виховання:

- підвищення ефективності та результативності навчально-тренувального процесу;
- зростання інтересу та мотивації до занять фізичною активністю.
- розширення доступності фізичного виховання для людей з різними потребами;
- підвищення якості фізичного виховання та відповідність його сучасним науковим знанням.

3. Якість життя:

- підвищення працездатності та продуктивності;
- зменшення стомлюваності та покращення сну;
- підвищення рівня енергії та життєвого тону;
- зростання самооцінки та впевненості в собі;
- формування здорового способу життя.

4. Інші:

- зменшення економічних витрат на лікування та реабілітацію;
- підвищення соціальної активності та інтеграції людей;
- розвиток спорту та масового фізкультурного руху [1].

Здоров'язберігаючі технології – це технології, що не викликають у суб'єктів освітнього або тренувального процесу специфічних захворювань: неврозів, дидактогенії, вигорання особистості тощо. Ці технології є природовідповідними, інтерактивними, такими, що мають потенціал оздоровлення [2]. Здоров'язберігаючі технології включають:

- створення безпечного та комфортного середовища для навчання та виховання;
- раціональну організацію навчального процесу з урахуванням вікових, статевих, індивідуальних особливостей та гігієнічних вимог;
- відповідність навчального та фізичного навантаження можливостям дитини;
- формування здорового способу життя та мотивації до збереження та зміцнення здоров'я [2].

Оздоровчі технології – це технології, спрямовані на вирішення завдань зміцнення фізичного здоров'я учнів, підвищення потенціалу здоров'я. До них відносяться: 1) фізичні вправи та тренування різної спрямованості; 2) загартування та інші природні фактори; 3) лікувальна фізкультура та спортивна медицина; 4) психологічні та психотерапевтичні методи; 5) здорове харчування та інші компоненти здорового способу життя.

Висновок: Впровадження інноваційних технологій в процес фізичного виховання є актуальним завданням сучасного суспільства, реалізація якого дозволить суттєво покращити його результати, зберегти та зміцнити здоров'я людей, а також сформувати у них стійку мотивацію до ведення активного способу життя.

Література

1. Баранова Г.П. Застосування здоров'язберігаючих технологій на уроках / Баранова Г.П. URL: <https://vseosvita.ua/blogs/zastosuvannya-zdorovyazberihaiuchykh-tekhnologii-na-urokakh-30994.html> (дата звернення 12 березня 2024)
2. Гаєвська Ж.С. Здоров'язберігаючі технології / Гаєвська Ж.С. URL: <https://naurok.com.ua/prezentaciya-zdorov-yazberigayuchi-tehnologi-145023.html> (дата звернення 12 березня 2024).
3. Живцова Л.І. Штучний інтелект: сутність та перспективи розвитку / Живцова Л.І. // Український журнал будівництва та архітектури. – №3 (015). – 2023. – С.66-70.

4. Чиженок Т.М. Теорія і методика фізичного виховання (загальні основи): для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальностей 017 «Фізична культура і спорт», 014 «Середня освіта (фізична культура)», 227 «Фізична терапія, ерготерапія» освітньо-професійних програм «Фізичне виховання», «Спорт», «Фітнес та рекреація», «Середня освіта (фізична культура)», «Фізична терапія, ерготерапія» / Т.М. Чиженок, Ю.О. Коваленко. – Запоріжжя: ЗНУ, 2021. 94 с.

СЕКЦІЯ «ЕКОНОМІКА ТА МЕНЕДЖМЕНТ»

Бичкова Софія

студентка 1 курсу ВСП «ЕПФК ЗНУ»

Наук. кер.: к.ф.-м.н., доц., викл. вищ. кат. Манько Н.І.

РОЗРОБКА СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУ ВИПУСКУ ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИЧНИХ ВИРОБІВ ПІДПРИЄМСТВА «ЗАПОРІЖТРАСФОРМАТОР»

Мета: Підвищення конкурентоспроможності і прибутковості електроенергетичних виробів «Запоріжтрансформатор» через оптимізацію виробництва та ринкову експансію.

Етап 1. Оскільки мета підприємства – отримати максимальний прибуток та оптимізувати виробництво. Виконавши розрахунки ми визначаємо прибуток підприємства в плановому році (порівняно з базовим) з додаванням певних змін в ході виробництва. Тому перш за все розраховуємо прибуток нашого підприємства у базовому році.

Етап 2. Для оцінки зростання прибутку компанії необхідно знайти:

— Чи збільшиться прибуток підприємства при збільшенні обсягу виробництва кожного виробу на 1% (збільшення обсягів виробництва на 1% призведе до приросту прибутку також на 1%);

— На скільки зменшиться собівартість кожного виробу при зменшенні базової собівартості на 0,1%.

Ці розрахунки дозволять провести порівняльний аналіз різних варіантів змін у виробничій програмі, їх вплив на прибуток і собівартість без проведення додаткових розрахунків.

Етап 3. У розрахунках прибутку підприємства на наступний рік необхідно враховувати прогнози маркетологів на зміни попиту продукції.

Наведемо можливі зниження собівартостей виробу при здійсненні капіталовкладень. Враховуючі можливі зниження собівартості, то буде доцільно також розраховувати зниження собівартості кожного виробу із залученням 1.5 млн. грн.

Етап 4. При аналізі даних, отриманих в минулих розрахунках, треба визначити випуск якого виробу необхідно збільшити в першу чергу для отримання збільшеного прибутку. Пріоритетним є той вибір, у якому максимальне зростання прибутку та максимальне зниження собівартості найбільше.

Етап 5. Наш варіант планування передбачає збільшення випуску одного виробу за рахунок скорочення іншого виробу. На цьому етапі слід обрати найбільш ефективний варіант змін у виробництві, який відповідає за найбільший приріст прибутку. Розглянувши всі розрахунки та варіанти, робимо висновок яке збільшення і якого виробу за рахунок скорочення іншого, ми будемо використовувати.

Етап 6. Вносячи зміни у виробництво, під час впровадження першого заходу, відбудуться значні зміни у показниках в Етапі 2, які були основою для

аналітичної роботи. Такі зміни мають об'єктивний характер, оскільки із зростанням (або зниженням) обсягів виробництва зростають також (або зменшуються) витрати на виробництво.

Етап 7. Підприємство також має можливість залучити капітальні вкладення. А сума яку може вкласти підприємство-наприклад 1.5 млн. грн.

Ці кошти можуть бути витрачені як повністю, так і частково, а розмір капіталовкладень визначається конкретними заходами капіталовкладень: 1) збільшення обсягів; 2) зменшення собівартості.

Аналізуючи базові дані та розрахункові, треба оцінити яка буде економія зменшення собівартості у будь-якому випадку окремо виробів. Це є найлегшим варіантом капіталовкладень, але він може також бути найефективнішим. У нашому випадку є 3 варіанти комбінацій капіталовкладень у різні заходи:

Варіант 1:

— Збільшуємо обсяг одного виробу з витраченням 0.5 млн. грн і вкладенням 1 млн. грн.

Варіант 2:

— Збільшуємо обсяг виробництва на 1.1% витративши 0.5 млн. грн і вкладенням 1 млн. грн.

Варіант 3:

— Витрачаємо 0.5 млн. грн на збільшення обсягу одного виробу на 1.1%, знизивши собівартість одразу двом іншим виробам.

Аналізуючи і роблячи висновок з усіх даних та розрахунків, обираємо той варіант, що є найвигідніший.

Етап 8. В останньому етапі, необхідно перерахувати всі заходи, їх послідовність, зміни прибутку, обсягів виробництва і собівартості. У результаті всі перераховані заходи та загальні показники діяльності підприємства, отримані у результаті основних розрахунків у плановому році.

Висновок: У досягненні мети розробленого стратегічного плану сприятиме підвищенню ефективності та прибутковості через оптимізацію виробництва та ринкові розширення. Наші розрахунки та введення різних заходів із капіталовкладеннями, дозволять у плановому році досягти покращення загальних показників діяльності, включаючи збільшення обсягів виробництва та збільшення прибутковості.

Література

1. Менеджмент і адміністрування: в 2 ч. – Ч. 1. – Історія менеджменту. Теорія організацій: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / [О.В. Баєва, Л.В. Лазоренко, Н.І. Новальська та ін.]; за ред. О.В. Баєвої, Н.І. Новальської. – К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2017. – 336 с.
2. Інтернет-магазин електротехніки, світлотехніки та іншого електротехнічного устаткування. URL: <https://axiomplus.com.ua/>. (дата звернення: 07.02.24)
3. Запорізький завод. «Запоріжтрансформатор». URL: www.ztr.ua (дата звернення: 07.02.2024)
4. Виробництво трансформаторних підстанцій всіх типів. URL: <https://aisen.com.ua/> (дата звернення: 07.02.2024)

СКЛАДАННЯ ЗМІСТОВНОГО ТА КРЕАТИВНОГО БІЗНЕС-ПЛАНУ ЯК ЗАПОРУКА УСПІШНОГО ВІДКРИТТЯ ТУРИСТИЧНОГО АГЕНТСТВА

Актуальність дослідження. Відкриття туристичного агентства в сучасному світі є перспективною ідеєю, яка може стати ключем до успішного реалізації мрії. Подорожі сьогодні стали не лише засібом відпочинку, але й могутній інструмент для розвитку бізнесу. Складання змістовного бізнес-плану є кроком від амбіцій до реальності, а втілення ідей у план дій – запорукою успіху. Розглянемо ключові аспекти цього процесу та визначимо, як створити бізнес-план для відкриття успішного туристичного агентства [1].

Мета дослідження: полягає у розгляді та розробці детального та креативного бізнес-плану для туристичного агентства, як зрозумілої та практичної поради щодо відкриття успішного підприємства в галузі туризму.

Завдання дослідження: Через аналіз ринкових тенденцій та конкурентного середовища, а також ідентифікацію унікальних конкурентних переваг, ми пропонуємо розглянути практичний приклад розробки бізнес-плану. Цей план не лише відображає стратегічні цілі та завдання, а й втілює ідеї та концепції, які допоможуть підприємству зайняти своє місце на ринку туризму та забезпечити стабільний розвиток у майбутньому.

Ідея проекту – це створення туристичного підприємства, яке буде займатися організацією унікальних, насичених, комфортних та якісних турів для українців, які були вимушені через війну переїхати до Німеччини та наразі перебувають тут.

За аналізом ринку [1-8] можна відзначити, що в цій галузі вже є декілька конкурентів, які на українській мові займаються продажем турів від інших туроператорів та організацією власних туристичних послуг, таких як автобусні перевезення, розміщення в готелях, та квитки до деяких визначних туристичних пам'яток.

Орієнтуючись на це, далі наведені конкурентні переваги, які буде мати наше туристичне агентство:

1. Застосування інновацій та передових технологій в туристичних послугах – відмінність нашого агентства. Інші компанії ще користуються застарілими методами, обмежуючись паперовою роботою при збирання відгуків, надання інформації про тур, бухгалтерії та маркетингу та маючи обмежену онлайн присутність [2]. Наша пропозиція включає створення бізнес-акаунтів у соціальних мережах, таких як Telegram, Instagram та YouTube, для швидкого доступу до оновлень та пропозицій турів, а також індивідуальної підтримки для клієнтів (Chabot та менеджер) та публікації новин або подій в сфері туризму. Наш сайт буде максимально простим у використанні, а ШІ допоможе в обробці замовлень та відгуків. Для бухгалтерського обліку ми використовуватимемо програму SasView, що економить час і місце для зберігання даних;

2. Унікальність ідеї та клієнтоорієнтованість. Унікальна ідея нашого підприємства полягає в створенні повністю укомплектованих турів, спрямованих на задоволення потреб клієнтів. Основна проблема наших конкурентів в роздробленості послуг і відсутності чіткої програми. Ми ж пропонуємо готові продукти, які включають в себе не лише транспорт і проживання, але й повний відпочинок. Наші клієнти – це біженці, які шукають комфорт, насиченість, унікальність та якість за доступною ціною. Ми забезпечимо їм повну програму з кваліфікованим гідом-перекладачем та індивідуальним підходом. Наше підприємство працюватиме не лише в одному регіоні, але буде здійснювати трансфери залізничним транспортом по всій Німеччині. Ми також забезпечимо декілька пунктів виїзду та додаткові послуги, такі як оформлення віз, страхування та оновлення паспорту, завдяки партнерським угодам зі страховими компаніями (наприклад Allianz) та консульством України в Німеччині.

3. Постійний розвиток та удосконалення. Наша ідея передбачає постійний розвиток і удосконалення. Ми почнемо зі знайомих маршрутів та місць, які мріють відвідати багато людей. А далі ми будемо розробляти тури для постійних клієнтів і для тих, хто шукає нові та унікальні враження. Наприклад, ми можемо організувати тижневі подорожі до популярних країн (Італія, Швейцарія, Польща, Чехія) або одноденні екскурсії на внутрішній туризм (Зюльт, Гарц, Берлін, Кельн) і найближчі міста (Амстердам, Брюссель). І коли наша компанія отримає впізнаваність та ресурси, ми зможемо організувати подорожі літаком до ще більш неповторних екзотичних країн (США, Японія, Танзанія, Чилі, Ісландія, Грузія, Індія).

Стартовий капітал, який потрібен для реалізації бізнес-плану – це 200.000 євро, автор пропонує його розподілення за частками 60% (інвесторська частка) на 40% (авторська частка). Термін його окупності – це 2 роки, плановану прибутковість – 12.000–48.000 євро на місяць, на що впливатиме поступове запровадження нових турів та їх регулярній організації [4].

Опис туристичного продукту «Париж Монт-Амур (Париж, Брюссель, Версаль)» для його просування і маркетингу.

Найпопулярніша із подорожей до Парижа – просто бестселер! Відвідайте Брюссель, а потім огляньте вулиці та площі, палаци та музеї столиці Франції, дізнайтеся про її велику історію та життя. Для тих, хто закоханий в це місто, воно постане у всій красі.

1-й день. Виїхавши вранці з Німеччини, ми прямуємо до Бельгії, щоб оглянути головні визначні пам'ятки її столиці. Екскурсія по Брюсселю, і ви будете підкорені назавжди. Увечері прибуття в Париж і поселення в готелі.

2-й день. Знайомство зі столицею Франції починається з Монмартра, звідки все місто видно як на долоні. Париж захоплює гостей з першої хвилини, з одного погляду. Бурхливе минуле французької столиці захоплює і несе своїми хвилями, розкриваючи таємниці і манячи чимось незвіданим. До цих таємниць можна доторкнутися під час оглядової екскурсії. Другу половину дня ми проводимо в розкішному Версалі, а в кінці можна піднятися на Ейфелеву вежу (квитки можна придбати на місці самостійно) або сходити в знамените кабаре Мулен Руж (потрібне попереднє замовлення в офісі!).

День 3. Вранці знайомство з різними куточками таємничого Парижа на екскурсії «Паризька мозаїка» (в окремі дати – меморіальний комплекс Сен-Женев'єв-де-Буа). Родзинка дня – Лувр, де загадково посміхається Мона Ліза. Подорожуючи старими кварталами міста (екскурсія «Серце Парижа»), ми зануримося в його багатотисячолітню історію. Час, що залишився, ми присвяtimo прогулянці на човні по прекрасній Сені. Виїзд ввечері.

4-й день. Прибуття в Німеччину вранці. На 2-3 день бажаючі можуть відвідати Діснейленд самостійно.

1. Готель: SNGL (Одномісний номер) – 56 €/ніч; DBL (Двомісний номер з одним ліжком) – 67 €/ніч; TWIN (Двомісний номер з двома ліжками) – 71 €/ніч; TRPL (Тримісний номер) – 93 €/ніч. Ми точно не знаємо, скільки номерів кожного типу буде замовлено, тому знайдемо середню ціну за одну ніч = $55 € + 68 € + 72 € + 93 € / 4 = 72 €$. Помножимо цю ціну на два, бо в цьому турі дві ночі в готелі = $72 € * 2 = 144 €$. За партнерським договором з готелем опцію ми можемо зробити максимально на 50 туристів. А за партнерським договором з автобусною компанією для організації туру повинно бути не менше ніж 20 туристів. Тому візьмемо середнє значення – 35. І тепер знайдемо скільки коштуватиме готель для 35 туристів = $144 € * 35 туристів = 5.040 €$.

2. Автобус: за партнерським договором оренда автобусу на 4 дні, а також послуги водія, пального та паркування будуть коштувати на одного туриста 87 €. Звідси на групу з 35 туристів = $87 € * 35 туристів = 3.045 €$.

3. Трансфер: Припустимо, що ми маємо 15 людей з інших міст. При цьому 4 з них живуть в місті, яке ми будемо проїжджати. Тоді можна домовитися з автобусною компанією щоб ми зробили додаткову зупинку в цьому місті. Залишилося 11 туристів, квитки на поїзд для 3 туристів будуть коштувати $12 € * 3 туристів = 36 €$. Квитки на міні-автобус для 8 туристів будуть коштувати $18 € * 8 туристів = 144 €$.

4. Витрати на організацію програми турів:

Купівля квитків для відвідування визначних пам'яток, опери, музеїв:

1) Групові квитки для відвідування Версалю (включно з послугами екскурсовода) = 38 € – 1 турист, $38 € * 35 = 1.330 €$.

2) Індивідуальні квитки для відвідування Ейфелевої вежі = 24 € – 1 турист, $24 € * 35 = 840 €$.

3) Групові квитки для відвідування Лувру (включно з послугами екскурсовода) = 36 € – 1 турист, $36 € * 35 = 1.260 €$.

Додаткові транспортні послуги такі як поромна переправа, фунікулер, катання на кораблику чи плоту та інше:

1) Катання на кораблику по Сені = 17 € – 1 турист, $17 € * 35 = 595 €$.

2) Послуги місцевих туристичних гідів, які будуть проводити екскурсії для туристів:

3) екскурсія на Монмартр = 10 € – 1 турист, $10 € * 35 = 350 €$.

4) оглядова екскурсія по Парижу = 20 € – 1 турист, $20 € * 35 = 700 €$.

5) екскурсія «Паризька мозаїка» = 14 € – 1 турист, $14 € * 35 = 490 €$.

6) екскурсія «Серце Парижа» = 16 € – 1 турист, $16 € * 35 = 560 €$.

Організація вечері чи обіду у тематичному ресторані чи на кораблику:

1) Обід під час катання на кораблику = 15 € – 1 турист, $15 € * 35 = 525 €$.

- 2) Додаткова анімаційна програма:
- 3) екскурсія по Брюсселю = 13 € – 1 турист, $13 \text{ €} * 35 = 455 \text{ €}$.
- 4) Індивідуальні квитки для відвідування кабаре Мулен Руж = 129 € – 1 турист, $129 \text{ €} * 35 = 4.515 \text{ €}$.

Загальні витрати: $5.040 \text{ €} + 3.045 \text{ €} + 36 \text{ €} + 144 \text{ €} + 1.330 \text{ €} + 840 \text{ €} + 1.260 \text{ €} + 595 \text{ €} + 350 \text{ €} + 700 \text{ €} + 490 \text{ €} + 560 \text{ €} + 525 \text{ €} + 455 \text{ €} + 4.515 \text{ €} = 19.885 \text{ €}$.

Загальні прибутки: Беручи до уваги закон Німеччини про організацію підприємницької діяльності в сфері туризму та гостинності, фірма має право накладати на туристичний продукт маржинальний прибуток в обсязі від 20% до 70%. Задля підрахунків візьмемо середнє значення – 45%. $19.885 \text{ €} + 19.885 \text{ €} / 100\% * 45\% = 28.833 \text{ €} + 28.833 \text{ €} / 100\% * 7,5\%$ (інвестиції в сфері маркетингу та реклами, що сприятимуть збільшенню свідомості про агентство, залученню нових клієнтів та розвитку стабільного позитивного іміджу в галузі туризму) = $30.996 \text{ €} + 28.833 \text{ €} / 100\% * 3,5\%$ (інвестиції у мотивацію співробітників за допомогою, які зможуть збільшувати ККД, а також покращувати знання та навички і здоров'я працівників) = 32.005 € .

І тепер останнє – треба порахувати податок на підприємницьку діяльність з загальної суми прибутку та додати його до загальної суми витрат. Податок на доходи фізичних осіб (ПДФО) 18% та військовий збір (ВЗ) 1,5% = $32.005 \text{ €} / 100\% * 19,5\% = 6.241 \text{ €}$.

Отже, загальні витрати = $19.885 \text{ €} + 6.241 \text{ €} = 26.126 \text{ €}$.

Звідси заробіток з цього туру туристичного агентства буде дорівнювати = $32.005 \text{ €} - 26.126 \text{ €} = 5.879 \text{ €}$.

Робота з ризиками.

1. Конкурентний ризик: Цінова конкуренція: Інші агентства можуть пропонувати подорожі за більш привабливими цінами або зі знижками.

Якість послуг: Якість обслуговування та пакетів подорожей а також краща репутація є вирішальним чинником для клієнтів.

Інновації: Конкуренти можуть впроваджувати нові технології, ідеї або послуги, які привертають більше клієнтів [5].

2. Репутаційний ризик: Нестача якості послуг: Розголос негативного досвіду клієнтами, які отримали послуги, не відповідні тим, які були оголошені [6].

Негативні відгуки в соціальних медіа та онлайн-рецензії: можуть миттєво поширитися та вплинути на репутацію вашого агентства.

Невдалі події: негативні ситуації, такі як втрата багажу або невдалий обмін валют, можуть призвести до незадоволення клієнтів.

3. Законодавчо-економічний ризик.

Економічні коливання: зміни в економічному середовищі, такі як зростання цін на паливо, зміни валютних курсів або рецесія.

Податкове та фінансове законодавство: можуть вплинути на фінансове становище туристичного агентства, зокрема на його податкові зобов'язання та доступ до фінансових ресурсів [7].

Макроекономічні чинники: загальні зміни туристичної галузі міжнародних торговельних відносин, політики цін або глобального фінансового ринку.

Для запобігання ризикам допоможе розробка стратегій управління ними та гнучкість в реагуванні на зміни у бізнес-середовищі, які наведені нижче:

- 1) страхування та фінансове планування (виділення коштів на страхування для захисту від можливих втрат та створення детального фінансового плану для стійкості у змінних умовах);
- 2) репутація та клієнтоорієнтованість (моніторинг відгуків та навчання персоналу для вдосконалення обслуговування);
- 3) адаптація до змін (слідкування за змінами та аналіз SWOT для розробки стратегій);
- 4) інновації та гнучкість (постійність у вдосконаленні продуктів та швидке реагування на зміни);
- 5) запобігання копіюванню ідеї (конфіденційність зустрічей та правові заходи для захисту інтелектуальної власності).

Висновок: Отже, бізнес-план для туристичного агентства є докладним та комплексним документом, що охоплює всі ключові аспекти розвитку бізнесу. Резюме надає зрозумілий огляд проекту, його мету та переваги. Опис продукту визначає асортимент послуг та цільову аудиторію, підкреслюючи унікальність пропозиції. Фінансова модель (калькуляція) надає реалістичну оцінку витрат, доходів та прибутку, що допомагає забезпечити фінансову стабільність проекту. Робота з ризиками включає в себе аналіз потенційних загроз та розробку стратегій їх управління, забезпечуючи стійкість та надійність бізнесу. Разом, ці компоненти створюють змістовний бізнес-план, який є важливим інструментом для успішного відкриття та управління туристичним агентством.

Література

1. Роль туристичних агентств у розвитку туризму. URL: [https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2916834-rol-turisticskih-agentstv-v-razvitii-turizma.html]. Дата звернення: 29 березня 2024.
2. Підприємницька діяльність в сфері туризму: стратегічні напрями розвитку. URL: [https://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1504]. Дата звернення: 29 березня 2024.
3. Фінансове планування у відкритті туристичного бізнесу. URL: [https://www.ivchenko.dp.ua/finansovoe-planirovanie-v-otkrytii-turisticheskogo-biznesa/]. Дата звернення: 29 березня 2024.
4. Методи та прийоми боротьби з ризиками в туристичній галузі. URL: [https://tourism-and-management.org.ua/index.php/tourism_management/article/view/59]. Дата звернення: 29 березня 2024.
5. Туристична індустрія: тенденції та прогнози розвитку. URL: [https://management.com.ua/articles/tendencii-turistichno%D1%97-industri%D1%97]. Дата звернення: 29 березня 2024.
6. «Інноваційні підходи в управлінні туристичним бізнесом». [Електронний ресурс]. Режим доступу: [https://businessviews.com.ua/ua/news/management/innovaciyni-pidhodi-v-upravlinni-turistichnim-biznesom]. Дата звернення: 29 березня 2024.

7. Креативний підхід до розвитку туристичного агентства: приклади успішних ініціатив. URL: [https://www.travelandleisure.com/travel-news/travel-tourism-trends]. Дата звернення: 29 березня 2024.

8. Сучасні тенденції у формуванні туристичних послуг. URL: [https://tourism-review.ua/vazhlivi-podrobnosti/suchasni-tendenciyi-u-formuvanni-turistichnih-poslug.html]. Дата звернення: 29 березня 2024.

Кучеренко Леся

студентка 2 курсу ВСП «ЕПФК ЗНУ»

Наук. кер.: викл. вищ. кат., ст. викл. Мордвінова І.О.

МІГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Міграцією називають переміщення людей на інші території. Розрізняють два основні напрямки таких переміщень: зовнішня (еміграція) – виїзд за межі країни, внутрішня – переміщення в межах країни.

Виділяють різні причини міграцій: політичні, пов'язані із дискримінацією певних груп людей або ж війнами; економічні – виїзди у пошуках роботи, кращих умов життя, здобуття якіснішої освіти; природні або екологічні – через стихійні лиха чи природні катастрофи.

Міграційні процеси в Україні – явище не нове. В її історії виділяють 4 хвили зовнішніх міграцій:

- 1) 1861-1914 рр. – трудова, приблизно 180 тис. осіб;
- 2) 1920-1930 рр. – політична, більше 200 тис. осіб;
- 3) 1947-1953 рр. – політична, більше 250 тис. осіб;
- 4) 1980-2000 рр. – економічна, до 300 тис. осіб [1].

У зв'язку з повномасштабним вторгненням Росії в Україну і запровадженням воєнного стану в країні можна говорити про п'яту хвилю, причому вимушену і наймасовішу. За оцінками [2] кількість українців, які виїхали, тікаючи від війни, на сьогодні становить приблизно 6,5 млн. осіб.

Основними її причинами вказуються: власна безпека і безпека близьких (61%), загроза можливої атаки на їхній регіон перебування (47%) та прямі військові атаки (37%).

Найбільший відтік населення спостерігався у травні-липні 2022р – 41%-43% постійного населення. За весь період повномасштабного вторгнення рідні домівки покинуло більше 14 млн. осіб [2].

На 31.01.2024 р. кількість зареєстрованих мігрантів з України до ЄС становила 4303115 осіб. До першої десятки європейських країн, які найбільше прийняли мігрантів, увійшли такі (див. Табл. 1).

Таблиця 1

Кількість українських мігрантів в країнах ЄС

Країна	Всього, тис. осіб	Частка, %	Країна	Всього, тис. осіб	Частка, %
ЄС	4303,115	100	Румунія	147,515	3,4

Німеччина	1270,150	29,5	Італія	143,250	3,3
Польща	951,560	22,1	Нідерланди	116,855	2,7
Чехія	381,190	8,9	Словаччина	116,005	2,7
Іспанія	197,750	4,6	Австрія	83560	1,9
Болгарія	172,275	4,0	Інші	723,005	16,9

Примітка. Складено і розраховано за даними [3]

Країнами за межами Європи, які прийняли найбільше українських біженців, є США (близько 270 тис. осіб) і Канада (210 тис. осіб).

Друга частина мігрантів – це «внутрішньо переміщені особи, які покинули своє місце проживання у результаті або з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, тимчасової окупації, повсюдних проявів насильства, порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру [4]. Внутрішня міграція відбувалася хвилями. За оцінками [5] 48% переміщених в Україні залишили місце проживання після початку війни, 45% залишили місце проживання, коли війна досягла їхнього району, а 5% покинули місце проживання в очікуванні конфлікту. Найбільша кількість ВПО була зареєстрована після 6 місяців війни. Наразі кількість офіційно зареєстрованих внутрішньо переміщених осіб в країні досягає 3,6 млн. осіб [5]. Розподіл ВПО за регіонами України наразі виглядає так (див. Табл. 2).

Таблиця 2

Кількість зареєстрованих ВПО, які проживають
у кожній області України

Область	Всього, тис. осіб	Частка, %	Область	Всього, тис. осіб	Частка, %
Україна	3600	100			
Харківська	456,9	12,6	Миколаївська	115,7	3,2
Дніпропетровська	367,1	10,2	Кіровоградська	94,5	2,6
Київська	336,8	9,3	Хмельницька	90,5	2,5
Львівська	247,1	6,8	Тернопільська	80,8	2,2
м.Київ	225,1	6,2	Чернігівська	74,8	2,1
Полтавська	193,7	5,4	Сумська	69,1	1,9
Вінницька	178,6	4,9	Житомирська	69,0	1,9
Запорізька	156,1	4,3	Чернівецька	67,5	1,8
Закарпатська	149,8	4,1	Рівненська	58,6	1,6

Черкаська	146,2	4,1	Волинська	50,0	1,4
Івано-Франківська	141,5	3,9	Донецька	45,2	1,3
Одеська	139,6	3,9	Луганська	немає даних	-

Примітка. Складено і розраховано за даними [6]

Не дивлячись на те, що воєнні загрози в Україні не зменшуються, частина емігрантів все ж повертається до України. Так, за офіційними даними Державної прикордонної служби, за перше півріччя 2023 р. загальна кількість українців, що повернулися, склала 8,610 млн. осіб, а за друге – 6,573 млн. осіб [7].

Але існує ризик, що у випадку продовження війни кількість переселенців, які не повернуться до України, з кожним роком зростатиме. Цьому є дві причини: 1) чим довше триватиме війна, тим більше буде зруйновано інфраструктури та економіки. Людям просто не буде куди повертатись, роботи не буде, житла не буде; 2) люди адаптуватимуться до життя в країнах тимчасового перебування.

Сучасна вимушена еміграція має свої наслідки. «Воєнні» мігранти впливають на велику кількість економічних аспектів. Зокрема:

1) кількість населення. На 01.01.2022 р. в Україні проживало 41,0 млн. осіб., а разом з окупованими АРК і донецькою та Луганською областями – до 42 млн. осіб. З урахуванням воєнних дій і міграцій осіб у 2022 р. воно скоротилося до 34,8 млн. осіб, а у 2023 р. — до 33,2 млн. осіб. Інститут демографії та соціальних досліджень прогнозує, що, якщо війна закінчиться наприкінці 2024 р. або 2025 р., то на початок 2037 року нас буде приблизно 30,5 млн. осіб. Тобто, скорочення за 15 років – приблизно 10-12 млн. осіб [8];

2) через те, що за кордон виїхали переважно жінки, діти та люди літнього віку, в Україні може змінитися статево-вікова структура населення, що впливатиме на кількість і якість трудових ресурсів. В умовах скорочення робочої сили та старіння населення зростання ВВП, скоріш за все, сповільниться;

3) скорочуються податкові надходження до державного бюджету, зокрема через те, що 20% українців не планують повертатися на Батьківщину [2]. В той же час витрати на додаткові соціальні видатки зростають.

Еміграція – проблема населення, імміграція – проблема влади. Щоб повернути українців, необхідно створювати все для повноцінного життя: відбудовувати житло, покращувати умови навчання, створювати робочі місця, покращувати соціальні послуги, впроваджувати політику, спрямовану на заохочення зростання населення тощо.

Література

1. Міжнародне гуманітарне об'єднання «МИ УКРАЇНЦІ». Чотири хвили української еміграції. URL: <http://weareukrainians.com/ukraine-and-the-world/chotiri-hvili-ukrayinskoji-emigratsiyi>
2. Павлушенко Т. Міграція під час війни / Павлушенко Т. URL: <https://forbes.ua/war-in-ukraine/migratsiya-pid-chas-viyni-blizko-20-ukraintsiv->

mozhut-viikhati-za-kordon-u-razi-zagostrennya-situatsii-shcho-krim-bezpeki-sponukae-do-tsogo-naselennya-visnovki-z-doslidzhennya-gradus-research-pro-migr-20032024-20013.

3. Кількість людей під тимчасовим захистом становить 4,3 млн. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20240308-3>

4. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб : Закон України від 20.10.2014 №1706-VII. Редакція від 30.12.2023. – Ч.1. – Ст.1. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18>.

5. Внутрішньо переміщені особи. URL: <https://www.msp.gov.ua/timeline/Vnutrishno-peremishcheni-osobi.html>.

6. Україна: Відповідь МОМ 2022-2024. URL: <https://www.iom.int/ukraine-iom-response-2022-2024>

7. Скільки українців повернулось в Україну за 2023 рік? URL: <https://visitukraine.today/uk/blog/3283>.

8. Скільки людей залишиться в Україні через 15 років після війни – оцінка демографів. URL: <https://tsn.ua/ukrayina/skilki-lyudey-zalishitsya-v-ukrayini-cherez-15-rokiv-pislya-viyni-ocinka-demografiv-2497360.html>.

Курілець Анастасія

студентка 3 курсу ВСП «ЕПФК ЗНУ»

Наук. кер.: д.е.н., доц., викл. вищ. кат., викл.-метод. Гельман В.М.

РЕСУРСНИЙ СТАН : ВПЛИВ НА ЯКІСТЬ ЖИТТЯ ТА РОБОТИ

Ресурсний стан – це стан психічної та фізичної енергії, яке дозволяє людині ефективно адаптуватися та справлятися з повсякденними стресорами.

По-перше, важливо зазначити, що ресурсний стан є динамічним поняттям. Це означає, що він може змінюватися з часом під впливом різних факторів. Наприклад, фізичне здоров'я, рівень стресу, якість сну та соціальна підтримка – усі ці чинники можуть впливати на ресурсний стан людини.

По-друге, важливо розуміти, що ресурсний стан є не лише внутрішнім, а й зовнішнім феноменом. Оточення, робоче середовище, соціальні зв'язки та рівень підтримки можуть значно впливати на самопочуття та ресурсний стан людини.

По-третє, важливо розглядати ресурсний стан як ключовий фактор для досягнення успіху та самореалізації. Коли людина знаходиться в ресурсному стані, вона здатна більш ефективно використовувати свої здібності та можливості для досягнення поставлених цілей.

Важливо визнати, що кожна людина має власний ресурсний стан, і цей стан може бути унікальним для кожного індивідуума. Тому важливо розвивати індивідуальні стратегії для підтримки та підвищення свого ресурсного стану.

Загалом, ресурсний стан грає важливу роль у нашому житті та вимагає уваги та дієвих заходів з боку суспільства, влади та кожного індивідуума. Його вивчення та підтримка може сприяти покращенню якості життя та ефективності діяльності на різних рівнях. На жаль, наша енергія та ресурсний стан можуть знижуватися під впливом різних факторів, як зовнішніх, так і внутрішніх.

Отже, ресурсний стан визначає не лише матеріальні умови життя, а й можливості для самореалізації та розвитку. Він має значний вплив на якість життя та ефективність працівників і вимагає уваги та дієвих заходів з боку суспільства і влади [1].

Таким чином, ресурс – це енергетичний потенціал людини, його життєва енергія. Коли людина «в ресурсі», вона, зазвичай, відчуває себе більш енергійною, має високий рівень мотивації та зосередженості. Це дозволяє їй досягати своїх цілей, підвищувати продуктивність і зберігати баланс у житті. Важливо відстежувати свій ресурсний стан, зокрема щоб завжди бути в ресурсі необхідно навчитись управляти енергією, уміти ефективно розподіляти завдання та зосереджуватися на виконанні завдань, уміти розставляти пріоритети, систематизувати роботу, управляти увагою тощо [2].

Результат є важливим критерієм успішності в багатьох аспектах життя. Коли досягаються позитивні результати внаслідок прикладання зусиль, це сприяє ресурсному стану та відновлює енергію та впевненість у власних силах людини. внутрішній енергетичний стан людини є важливим фактором, який визначає її здатність досягати успіху та впливати на навколишніх. Цей стан відображає загальний рівень внутрішньої мотивації, енергії та наполегливості, які необхідні для досягнення великих цілей та впровадження змін.

Коли людина має високий внутрішній енергетичний стан, вона частіше виявляє мотивацію до дії, відчуває силу і ентузіазм для досягнення своїх цілей. Така особа зазвичай є лідером, який здатний надихати та мобілізувати інших на досягнення спільних завдань. Її енергія може стати джерелом великих досягнень та розвитку як для неї самої, так і для її оточення.

Будь-яка організація, яка має в своєму складі людей з високим внутрішнім енергетичним станом, зазвичай має великий потенціал для досягнення успіху. Такі люди не лише ставлять перед собою амбітні цілі, але і здатні мотивувати інших до спільних зусиль та стимулювати до кращих результатів. Отже, розвиток внутрішнього енергетичного стану у працівників є важливою складовою продуктивної та ефективної діяльності.

Література

1. Психологічна енциклопедія. Український психологічний ХАБ: платформа-об'єднання українських психологів. URL: <http://surl.li/sducs>
2. Боева Ю. Найдорожчий ресурс бізнесу, що не продається / Ю. Боева // Приватний лікар. – №1. – 2021. – С. 45-49.

Маковоз Світлана

студентка 2 курсу ВСП «ЕПФК ЗНУ»

Наук. кер.: PhD викл. вищ. кат. Смолянкова Т.М.

ЕФЕКТИВНІСТЬ МАРКЕТИНГОВИХ КАМПАНІЙ У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ

Маркетингові кампанії допомагають компаніям охоплювати, розвивати та конвертувати користувачів за допомогою маркетингових стратегій, таких як друкована реклама, пошукова оптимізація SEO (SEO розшифровується як

«оптимізація пошукових систем». Простими словами, SEO означає процес покращення вашого вебсайту для збільшення його видимості в «Google», Microsoft Bing та інших пошукових системах щоразу, коли люди шукають інформацію) [2] і маркетинг у соціальних мережах [1]. У жвавому ринку цифрової епохи соціальні медіа панують безмежно. Оскільки мільярди користувачів активно взаємодіють із різними платформами, не дивно, що бренди збираються використовувати потужність цих мереж для маркетингу. На початок 2023 р. соціальні мережі налічували 4,76 мільярда користувачів, що становить трохи менше ніж 60% від загальної чисельності населення світу [3].

Це означає, що понад половини населення планети користується соціальними мережами. Але в цій динамічній, гіперзв'язаній сфері виникає одне запитання: «Чи справді ефективні маркетингові кампанії в соціальних мережах?». Відповідь, як і на багато речей у житті, не проста так чи ні. Це складне танго між креативністю, стратегією на основі даних і розумінням нюансів поведінки в Інтернеті. Є декілька переваг маркетингових кампаній у соціальних мережах, таких як:

— **Досягнення нових висот із неперевершеною видимістю.** Уявіть собі, що ви розгортаєте мережу по всьому світу, без зусиль залучаючи мільярди потенційних клієнтів. Ось у чому магія соціальних мереж! Такі платформи, як «Facebook», «Instagram» і «Twitter», можуть похвалитися приголомшливою базою користувачів, що дозволяє вам націлюватися на конкретні демографічні показники, інтереси та навіть онлайн-поведінку з лазерною точністю. Минули дні крику в порожнечу, за допомогою соціальних медіа ваше повідомлення знаходить ідеальну аудиторію, яка готова та прагне зацікавити.

— **Взаємодія.** Соціальні мережі дозволяють маркетологам взаємодіяти зі своєю аудиторією в режимі реального часу. Це може допомогти їм краще зрозуміти потреби своїх клієнтів і надати їм більш персоналізований досвід. Для стартапів типові формати: соціальні мережі, діджитал-комунікації через рекламу, робота з медіаресурсами, конференції, заходи [4].

— **Міра ефективності.** Соціальні мережі пропонують широкий спектр інструментів для аналізу ефективності маркетингових кампаній. Це дозволяє маркетологам відстежувати результати своїх кампаній і вносити необхідні корективи.

— **Це завжди залишається актуальними та керується хвилями трендів.** Цифровий світ – це динамічний звір, і тенденції змінюються швидше, ніж серцебиття колібри. Соціальні медіа тримають вас в авангарді цих змін, дозволяючи вам підключатися до останніх тенденцій, брати участь у вірусних викликах і використовувати популярні хештеги, щоб залишатися актуальними та привабливими, тримаючи руку на пульсі цифрового часу.

Ефективність маркетингових кампаній у соціальних мережах залежить від багатьох факторів, таких як:

— **Знання своєї аудиторії.** Глибоке розуміння її демографічних показників, інтересів і поведінки в Інтернеті має вирішальне значення. Розмовляйте їхньою мовою, відповідайте їхнім потребам і орієнтуйтеся на правильні платформи, де вони проводять час.

— **Чіткі цілі.** Поєднайте цілі кампанії із загальними бізнес-цілями. Ви хочете підвищити пізнаваність бренду, збільшити відвідуваність веб-сайту чи збільшити продажі? Знання місця призначення допомагає орієнтуватися в подорожі.

— **Контент.** Контент є ключовим елементом будь-якої маркетингової кампанії у соціальних мережах. Маркетологам необхідно створювати якісний контент, який буде цікавий та корисний для їхньої аудиторії.

— **Планування.** Маркетингові кампанії у соціальних мережах вимагають ретельного планування. Маркетологи розробляють план кампанії, який включатиме цілі, цільову аудиторію, контент і бюджет.

— **Оцінка.** Маркетологам потрібно регулярно оцінювати ефективність своїх маркетингових кампаній. Це допоможе їм внести необхідні корективи і поліпшити результати своїх кампаній.

Ось кілька рекомендацій для підвищення ефективності маркетингових кампаній у соціальних мережах:

— **Залишайтеся Людиною та справжнім.** Не будьте ще одним корпоративним голосом. Додайте індивідуальності своєму бренду, поділіться своєю історією та покажіть людську сторону свого бізнесу. Люди зв'язуються з автентичністю, тож нехай ваш справжній голос сяє.

— **Експериментуйте та впроваджуйте інновації.** Не бійтеся пробувати щось нове. Досліджуйте різні формати вмісту, тестуйте нові функції та експериментуйте з творчими підходами. Залишаючись інноваційним, ви зацікавите свою аудиторію та зможете знайти те, що їй найкраще резонує.

— **Відстежуйте та аналізуйте дані.** Не працюйте в темряві. Використовуйте інструменти аналітики, щоб вимірювати ефективність вашої кампанії. Статистика на основі даних спрямує вас до оптимізації та гарантує, що ви докладаете максимум зусиль.

— **Співпрацюйте та розширюйте.** Співпрацюйте з впливовими особами, брендами або спільнотами, які стосуються вашої ніші. Використовуйте їхні охоплення та досвід для просування вашої кампанії та зв'язку з новою аудиторією. Перехресне просування може бути потужним інструментом для спільного зростання.

— **Слухай і дізнайся.** Соціальні мережі — це вулиця з двостороннім рухом. Активно прислухайтесь до відгуків аудиторії, аналізуйте настрої та коригуйте свій підхід відповідно до її реакції. Звертайте увагу на тенденції та адаптуйте свій контент, щоб залишатися актуальним і привабливим.

— **Контент є королем.** Створюйте високоякісний, захоплюючий контент, який навчає, розважає та надихає. Використовуйте поєднання форматів, таких як відео, зображення, інфографіка та історії, щоб захопити аудиторію. Пропонуйте цінність, викликайте цікавість і заохочуйте взаємодію.

— **Вибирайте правильні платформи.** Не всі платформи однакові. Проаналізуйте, де ваша аудиторія проводить свій час, що відповідає голосу вашого бренду, і зосередьте свої зусилля на освоєнні цих конкретних платформ. Не розпускайтеся, намагаючись бути скрізь.

Висновок: Ефективність маркетингових кампаній у соціальних мережах не визначена заздалегідь. Це танець між творчістю, стратегічним плануванням і виконанням на основі даних. Розуміючи потенціал і підводні камені цієї потужної платформи, компанії можуть створювати кампанії, які генеруватимуть реальні результати, зміцнюючи лояльність до бренду та стимулюючи зростання прибутку. У цифровому середовищі, що постійно розвивається, користуйтеся можливостями соціальних медіа з ясною головою.

Література

1. Carter Emily What Is a Marketing Agency? URL: [https://www.webfx.com/blog/marketing/what-is-a-marketing-agency/#:~:text=Marketing%20agencies%20help%20businesses%20reach,\)%2C%20and%20social%20media%20marketing.](https://www.webfx.com/blog/marketing/what-is-a-marketing-agency/#:~:text=Marketing%20agencies%20help%20businesses%20reach,)%2C%20and%20social%20media%20marketing.)
2. What Is SEO – Search Engine Optimization? [URL: <https://searchengineland.com/guide/what-is-seo>
3. Головні висновки звіту Global Digital 2023. URL: <https://www.linkedin.com/pulse/головні-висновки-звіту-global-digital-2023-75min-club/>
4. Панченко І. Будуємо ефективну взаємодію з клієнтом. Поради маркетолога та консультанта зі стратегічного планування / І. Панченко. URL: <https://vctr.media/ua/marketyngovi-komunikacziyi-j-efektyvni-sposoby-vzayemodiyi-z-kliiyentom-usf-marketing-136437/>

Прядко Аріна

студентка 2 курсу ВСП «ЕПФК ЗНУ»

Наук. кер.: д.е.н., доц., викл. вищ. кат., викл.-метод. Варламова І.С.

ЗАСТОСУВАННЯ СТАТИСТИЧНОГО МЕТОДУ В УПРАВЛІННІ ЯКІСТЮ: ДОСЛІДЖЕННЯ ПРИЧИН ДЕФЕКТІВ НА ПІДОШВІ З ПОЛІУРЕТАНУ НА ТОВ «ДЖИ БІ ПЛАСТ»

Актуальність теми: Військові дії негативно впливають на стабільність постачання сировини та матеріалів, а також на логістику [1]. Застосування статистичних методів дозволить оптимізувати виробничі процеси та знизити витрати.

Статистичні методи в управлінні якістю (СМЯ) – це сукупність методів та інструментів, що ґрунтуються на математичній статистиці [2] та використовуються для:

- збору та аналізу даних про якість продукції або процесів;
- виявлення та усунення причин дефектів;
- контроль та регулювання процесів для забезпечення заданого рівня якості;
- прогнозування ймовірності виникнення дефектів;
- оптимізація виробничих процесів.

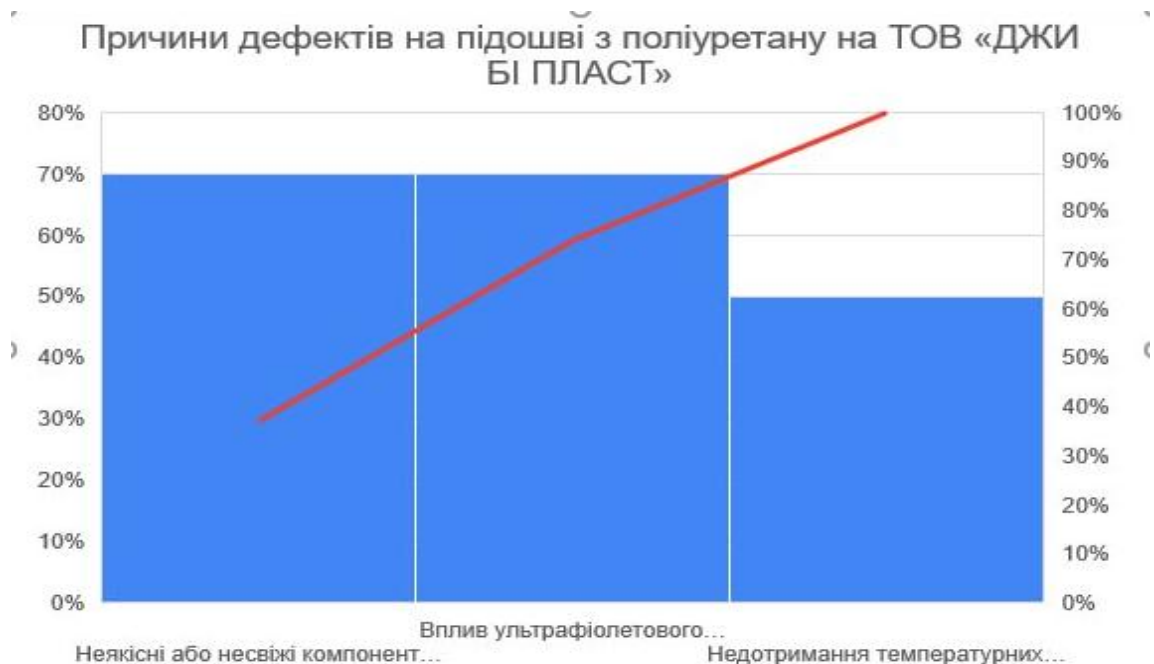
Діаграма Парето (або діаграма 80/20) – це графічний інструмент, який використовується для візуалізації та аналізу причинно-наслідкових зв'язків [3]. За допомогою цього засобу можна зосередити зусилля на усуненні найважливіших причин проблеми, що призведе до найбільшого ефекту.

Поліуретан – це унікальний синтетичний матеріал, що володіє широким спектром властивостей і використовується в безлічі галузей. Він утворюється внаслідок хімічної реакції між двома компонентами: ізоціанатом і поліолом. Ці компоненти отримують з сирої нафти.

Підшви з поліуретану (ПУ) використовуються в багатьох типах взуття завдяки своїй міцності, гнучкості, легкості та амортизації. Проте, як і будь-який матеріал, ПУ має дефекти, які впливають на його якість та експлуатаційні характеристики.

Нами було проведено дослідження серед 10 співробітників підприємства ТОВ «Джи Бі Пласт» та побудовано діаграму Парето, згідно таких результатів: (див. Діаг. 1):

- (70%) – відповіло, що використання неякісних або несвіжих компонентів ПУ призведе до дефектів, таких як тріщини, розшарування, втрата еластичності, погана адгезія до верху взуття;
- (50%) – зазначило, що недотримання температурних режимів, неправильне співвідношення компонентів, недостатнє перемішування, неякісне формування підшви також призведе до різноманітних дефектів;
- (70%) – вважає, що вплив ультрафіолетового випромінювання є також причиною деградації ПУ, появі тріщин, розшарування, зміни кольору.

Діаграма 1. Статистика відповідей 10 співробітників підприємства ТОВ «Джи Бі Пласт» на Google-форму у вигляді Діаграми Парето

Тому, щоб уникати дефектів, підприємство вже застосовує такі зміни в роботі цехів:

1. Вдосконалення технологічного процесу: а) оптимізація рецептури [4]; б) поліуретану; в) контроль співвідношення компонентів; г) модернізація обладнання для змішування та заливання; д) оптимізація режиму вулканізації; е) контроль температури та вологості.

2. Підвищення якості компонентів: а) співпраця з перевіреними постачальниками; б) вхідний контроль якості компонентів [5].
3. Вдосконалення контролю якості: а) розробка та впровадження системи контролю якості на всіх етапах виробництва; б) використання контрольно-вимірювальних приладів; в) навчання персоналу.

Впровадження та виконання комплексу заходів щодо усунення причин дефектів на підошві з поліуретану дозволило ТОВ «ДЖИ БІ ПЛАСТ» значно покращити якість продукції та підвищити свою конкурентоспроможність на ринку, навіть в умовах воєнного сьогодення.

Література

1. Васильков В.Г. Організація виробництва / В.Г. Васильков: Навч. посіб. – К.: КНЕУ, 2003. – 524 с.
2. ДСТУ ISO 9000:2007 Системи управління якістю. Основні положення та словник термінів.
3. ДСТУ 2960-94. Організація промислового виробництва. Основні поняття терміни та визначення.
4. Бичківський Р.В. Управління якістю. Сертифікація / Бичківський Р.В., Столярчук П.Г., Сопільник Л.І. та ін. – К.: «Школа», 2005. – 432 с.
5. Фейгенбаум А. Нова якість для ХХІ століття / А. Фейгенбаум, Д. Фейгенбаум // Стандарти та якість. – №6. – 2000. – С. 59-62.

Хоруженко Мирослав

студент 3 курсу ВСП «ЕПФК ЗНУ»

Наук. кер: к.е.н, доц., викл. вищ. кат. Маказан Є.В.

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗЕМЕЛЬ НІМЕЧЧИНИ ТА УКРАЇНИ ЯК ПОТЕНЦІАЛ АГРОПРОМИСЛОВОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ

Агропромисловий сектор – це частина економіки, котра пов'язана напряму з сільськогосподарською продукцією. Сільськогосподарська продукція залежить від земель та від їх якостей. Якісною землею вважається чорноземні. Чорнозем – це тип ґрунту, який багатий на гумус і має високу родючість.

Аграрні сектори України та Німеччини мають багато спільного, але, водночас, і суттєво відрізняються за рівнем забезпеченості ресурсами, ефективністю, а отже і продуктивністю.

Федеральний інститут геологічних наук та природних ресурсів Німеччини проаналізував що Україна має близько 30% світових запасів чорнозему, що робить її одним з найбагатших на чорнозем регіонів у світі. Чорноземи в Україні поширені в усіх регіонах, тоді як у Німеччині тільки на 5% земель.

В Німеччині існує система оцінки ґрунтів, яка дозволяє на основі виду ґрунту визначити нормативну врожайність (так, оцінка в 50 балів відповідає приблизно половині нормативної врожайності Німеччини). Для України відповідні показники було встановлено на основі карти ґрунтів, що відповідає приблизно 80-90 балів нормативної врожайності, що дає унікальну конкуренту

перевагу, що надає унікальну економічну перевагу, як потенціал агропромислового сектору економіки.

Таблиця 1

Макроекономічні показники України та Німеччини за 2022 [1; 4]

Показники	Німеччина	Україна
Площа, км ²	357 376	603 500
Чисельність населення, млн. чоловік	83,8	38
Валовий внутрішній продукт, млрд \$	4,22 трлн	153,7
Густота населення, чоловік/км	233,4	68,2
Валовий внутрішній продукт за ПКС, міжнар. Дол. США / душу населення	54 432	13 744

Частка особливо родючих чорноземів України поширені переважно в центральній та східній частинах країни, що набагато вища, ніж у Німеччині. У Німеччині найбільше суглинкових глинистих та лесових ґрунтів (із оцінкою лише близько 50-80 балів). Малопродуктивні піщані та піщані суглинсті ґрунти поширені в Північній Німеччині.

Незважаючи на те, що землі сільгосппризначення у ФРН займають у 2,5 рази меншу площу, ніж в Україні, обсяг виробленої німецької продукції (у грошах) – вдвічі більший.

Якщо валовий випуск сільгосппродукції в аграрній Україні в 2019 р. становив \$ 32,7 млн, то в Німеччині – \$ 65,2 млн. Це пояснюється тим, що в Німеччині розвинута переробка аграрної сировини, а топові позиції експорту продукції АПК – товари з високою доданою вартістю. Стосовно України то вона поставляє на світовій ринок сировину з низькою доданою вартістю.

Таблиця 2

Зрівняльна характеристика сільгосп продукції України та Німеччини за 2019-2022 роки

Продукція	2019		2021		2022	
	Україна	Німеччина	Україна	Німеччина	Україна	Німеччина
Пшениця, млн. т	27,2	22,5	32,5	22	23	21,5
Кукурудза, млн. т	31,1	4,5	41,9	4	28	3,8
Ячмінь, млн. т	7,2	8,5	9,3	8	6	7,5
Соняшник, млн. т	14,1	-	16,9	-	12	-
М'ясо, млн. т	4,3	8,4	4,4	8,3	4	8,2
Молоко, млн. т	14,8	34,8	14	34	13	33,5

Так пшениці в Україні на 2019 р. зібрано на 4,7 млн., а в 2021 р. зібрано 10,5 млн. більше ніж у Німеччині. У 2022 р. коли почалася повномасштабна

війна Росії проти України, незважаючи на те, що Україна потрапила в кризисну ситуацію, вона все рівно збрала на 1,5 млн. більше, ніж Німеччина.

Завдяки родючим землям та частки земель сільськогосподарського призначення в Україні збирається більше продукції ніж в Німеччині. (див. Табл. 2 та Табл. 3).

Таблиця 3

Характеристика аграрного сектора за 2022 [2; 3]

Показники	Україна	Німеччина
Сільськогосподарська земля, млн. га	32,9	16,7
Частка земель сільськогосподарського призначення, %	72	51,4
Частка сільського господарства у валовому внутрішньому продукті, %	9,3	0,9
Зайняті у сільському господарстві, млн. осіб	4,2	794 (тис.)
Працюючі в сільському господарстві/ 1000 га с/г земель	4,7	47,6

Згідно з показниками Україна має значний агропромисловий потенціал, однак перед аграрним сектором стоїть ряд викликів, а саме: війна, застаріла інфраструктура, нестача інвестицій. Якщо Україна подолає ці виклики, то вона може стати одною із провідних аграрних країн світу. Загалом, аграрний сектор України продемонстрував свою стійкість та адаптивність у 2022 році. Очікується, що після закінчення війни сектор поступово відновлюватиметься та розвиватиметься, що стане важливим фактором для економічного зростання країни.

Література

1. Держкомстат / Державна служба статистики. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звертання 25.03.2023)
2. Панорама аграрного сектора України за 2020 рік. URL: <https://www.apd-ukraine.de> (дата звертання 27.03.2023)
3. База даних світового банку. URL: <https://data.worldbank.org/> (дата звертання 29.03.2023)
4. Міжнародна організація праці. URL: <https://www.ilo.org/global/lang-en/index.htm> (дата звертання 29.03.2023)

Шевчук Анна

студентка 2 курсу ВСП «ЕПФК ЗНУ»
Наук. кер.: викл. 1 кат. Борисовська Ю.О.

ШІ В БІЗНЕСІ: АВТОМАТИЗАЦІЯ РІШЕНЬ ТА ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА

Штучний інтелект – це область комп’ютерних наук, яка займається створенням систем, здатних самонавчати, приймати рішення та виконувати дії, властиві людському інтелекту.

На даний момент штучний інтелект стрімко розвивається та все більше проникає в усі сфери нашого життя, включаючи бізнес. Його частіше всього використовують для автоматизації завдань, прийняття рішень та підвищення ефективності виробництва.

Використання ШІ в підприємницькій діяльності все ще знаходиться на ранніх стадіях, але темпи зростання цього тренду дуже високі. У кінці 2022 р. близько 50% опитаних McKinsey [1] компаній у світі намагалися використовувати ШІ у своїй роботі. У 2017 році таких було тільки 20%.

Нещодавно в Україні було проведено опитування щодо використання українцями штучного інтелекту та виявилось, що для більшості українців ШІ є неактуальним.

У сфері бізнесу ШІ більше відкритий для нових технологій. «Projector AI Lab» опитали 150 українських компаній. З них 51% час від часу використовує ці технології, 20% – рідко користуються ШІ або взагалі не використовують. 15% фірм самі розробили ШІ-інструменти, 24% – роблять це або планують цим зайнятися. 55% опитаних не використовують ШІ або не знають про такі розробки у своїх компаніях.

Інтелектуальні системи (ІС) можуть використовуватися для оптимізації ланцюга постачання різними способами, включаючи:

- автоматизацію завдань, які в даний час виконуються людьми, наприклад, управління запасами, планування маршрутів доставки та управління якістю;
- аналіз даних, щоб виявити тенденції та закономірності, які можуть бути використані для оптимізації ланцюга постачання;
- прогнозування попиту, термінів доставки та інших факторів, які можуть вплинути на ланцюг постачання;
- прийняття рішень, наприклад, вибору постачальників, маршрутів доставки та стратегій запасів.

Отже, використання ШІ має певні переваги:

- 1) зниження витрат;
- 2) підвищення продуктивності;
- 3) покращення якості;
- 4) збільшення ефективності;
- 5) поліпшення обслуговування клієнтів.

Кейси компаній, які досягли значних покращень завдяки впровадженню штучного інтелекту.

Наприклад, «Tesla» використовує ШІ для розробки автономних автомобілів. ШІ-алгоритми аналізують дані з камер, радарів та інших датчиків, щоб забезпечити безпеку та ефективність автономних автомобілів. Компанія використовує ШІ для таких завдань, як: відстеження об’єктів у навколишньому середовищі, прогнозування руху об’єктів, прийняття рішень про те, як рухатися. ШІ-технології допомогли цій компанії скоротити витрати на розробку та

виробництво автономних автомобілів. Вони також підвищили безпеку та надійність автономних автомобілів.

В той же час корпорація «Nissan» дуже часто використовує ШІ з метою розробки нових автомобілів. Створений компанією інструмент штучного інтелекту, може за лічені секунди передбачати аеродинамічні характеристики нового дизайну авто. Цей інструмент був розроблений тому, що традиційний метод оцінки аеродинаміки потребував складних обчислень та досить багато часу. Таким чином компанія прискорює розробки нової продукції та підвищила її якість [2].

Згідно з дослідженням «Harvard Business Review» [3], компанії, які використовують штучний інтелект для продажів, можуть збільшити кількість потенційних клієнтів щонайменше на 50%, скоротити час дзвінків на 60-70% та зменшити витрати на 40-60%.

Також «Coca-Cola» представила обмежену серію напою, створеного з використанням технології штучного інтелекту. Новий напій називається «Coca-Cola Y3000 і описується як «перший майбутній смак, співстворений людиною та штучним інтелектом». Щоб створити новий смак напою спочатку дослідники компанії зібрали ключові смакові уподобання та тенденції, щоб зрозуміти, як споживачі уявляють смак майбутнього. Після цього інформація була оброблена системою штучного інтелекту для розробки смакових профілів. ШІ також був використаний для розробки дизайну банки напою, який має піксельний логотип і яскраві кольори [4].

«Givaudan Fragrances» – швейцарський розробник ароматів, який запустив «Carto» – інструмент штучного інтелекту. За допомогою системи машинного навчання, «Carto» пропонує надзвичайно різні комбінації ароматів. Парфумери на сенсорному екрані беруть з бібліотеки формул аромати і поєднують їх. Це більш ефективно, ніж робота з електронними таблицями. Аромати відразу перетворюються на парфуми, що полегшує процес тестування нових поєднань. Також це значно економить час та підвищує інтерес клієнтів [5].

Отже, можна зазначити, що штучний інтелект може спричинити значний вплив на бізнес та економіку загалом. За оцінками Gartner [6], до 2026 року 80% підприємств будуть використовувати ШІ в своїх бізнес-процесах.

У бізнесі ШІ може вплинути на: 1) персоналізований досвід клієнтів, що спричинить підвищення задоволеності клієнтів, збільшення попиту та продажів товару; 2) вирішення складних проблем, які люди не можуть вирішити; 3) підвищення конкурентоспроможності компаній.

Вплив ШІ на економіку загалом буде більш значний, бо буде зростати продуктивність праці, зміна структури робочої сили, оскільки деякі робочі місця будуть автоматизовані, а інші будуть створені в нових галузях. Тому я закликаю кожного впроваджувати нові технології у наше життя та економіку, бо саме вони збільшують конкурентоспроможність, ефективність виробництва та підвищення продуктивності робітників.

Література

1. Пилипів І. Змінюйся або помри. Як штучний інтелект став невід'ємною частиною світової економіки / Ігор Пилипів. URL:

- <https://www.epravda.com.ua/publications/2023/07/24/702480/> (дата звернення: 16.01.2024).
2. Прус О. Штучний інтелект у виробництві: переваги та приклади застосування / Олександр Прус. URL: <https://wezom.com.ua/ua/blog/shtuchniy-intelekt-u-virobnitstvi-perevagi-ta-prikladi-zastosuvannya> (дата звернення: 16.01.2024).
3. Смерека Є. Штучний інтелект для бізнесу: які завдання здатен вирішувати та в яких галузях допомагає / Євгенія Смерека. URL: <https://mind.ua/publications/20254126-shtuchnij-intelekt-dlya-biznesu-yaki-zavdannya-zdaten-virishuvati-ta-v-yakih-galuzyah-dopomagaє> (дата звернення: 17.01.2024).
4. Шаламова М. Історії успіху: Бренди, які використовують штучний інтелект для підкорення соціальних мереж / Марина Шаламова. URL: https://vividagency.com.ua/blog_and_news/Best_practice_brands_that_used_AI_in_SMM?fbclid=IwAR0CtWqxPlZ4BUZmlGWv1hvBAbqw5IhPhz5DHzbnu9mtdCaoMnPxjOIKyOY (дата звернення: 17.01.2024).
5. Бірн С. Як штучний інтелект створює парфуми і чи подобаються вони людям / Сюзанна Бірн. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-53402906> (дата звернення: 17.01.2024).
6. Мусієнко О. Gartner представила 10 трендів у сфері технологій у 2024 році / Олена Мусієнко. URL: <https://www.imena.ua/blog/gartner-presented-10-trends-in-the-field-of-technology-in-2024/> (дата звернення: 17.01.2024).

СЕКЦІЯ «ТУРИСТИЧНА СПРАВА»**Гурова Ірина**

студентка 2 курсу ВСП «ЕПФК ЗНУ»

Наук. кер.: викл. Величко Н.М.

ТУРИЗМ 2023 В ПРИФРОНТОВИХ МІСТАХ. ЗАПОРІЖЖЯ

Війна в Україні призвела до значних змін у туристичній галузі. Багато туристичних напрямків були закриті або обмежені через бойові дії. Однак, деякі прифронтові міста, такі як Запоріжжя, продовжують приймати туристів.

Запоріжжя – це велике місто на півдні України, яке розташоване на березі Дніпра. Місто має багато історичних і культурних пам'яток, а також цікаві природні об'єкти.

Війна призвела до значного зменшення туристичного потоку в країну. Особливо це стосується прифронтових міст, таких як Запоріжжя. У 2022 р. кількість туристів у Запоріжжі впала на 80% у порівнянні з 2021 р.

У 2023 р. туризм у Запоріжжі поступово відновлюється. Місто приймає туристів з різних країн світу, в тому числі з Європи, США та Канади.

Актуальність теми розвитку туризму в прифронтових містах України полягає в тому, що це важливий фактор економічного відновлення регіонів. Туризм створює робочі місця, стимулює розвиток малого та середнього бізнесу, сприяє популяризації регіону та його культурних цінностей.

Мета даної роботи полягає у дослідженні можливостей розвитку туризму в Запоріжжі та інших прифронтових містах у 2023 р. та виявлення інновацій, які можуть сприяти цьому процесу.

У 2023 р. в Запоріжжі було реалізовано ряд інноваційних проектів у сфері туризму. Зокрема, було створено два нових туристично-інформаційних центри, які надають туристам інформацію про пам'ятки міста, маршрути та послуги. Також було запущено онлайн-платформу для бронювання готелів та інших послуг. Тож, варто згадати і такі інновації, як: використання технологій для залучення туристів та створення інтерактивних та іммерсивних туристичних просторів; розвиток екологічно чистого туризму та створення інфраструктури для активного відпочинку в природних заповідниках; впровадження сучасних методів маркетингу для просування прифронтових міст на туристичному ринку [1].

Аналізуючи різноманітні веб-сайти туристичних фірм у місті Запоріжжя видно, що якість оформлення та зміст цих сайтів знаходиться на середньому рівні. Відзначається присутність достатньої інформації для туристів, достатньо насичене використання кольорів та завжди зручний інтерфейс користувача.

Також слід відзначити, що споживач завжди може отримати на сайтах інформацію про туристичні фірми та різноманіття пропонованих ними туристичних послуг.

Необхідно відзначити, що в Запоріжжі активно використовуються всі сучасні світові системи бронювання і резервування, такі як європейська «Amadeus» та американська «Galileo». Також існують вітчизняні системи

бронювання, які не поступаються світовим аналогам. Проте, технічний, технологічний і професійний рівень електронного менеджменту та маркетингу українських туристичних фірм все ще відстає від західних стандартів [2].

Варто розглянути деякі приклади інновацій, які хочуть впроваджувати у Запорізькій області та саме ці інновації мають потенціал істотно змінити ринок туристичних послуг в Україні під час воєнних дій та, зокрема, збільшити зацікавленість туристів у відвіданні країни після завершення конфлікту. Однією з таких інновацій є віртуальний туризм, що представляє собою відносно нове явище, що з'явилося завдяки швидкому розвитку інформаційних технологій. Віртуальний туризм визначається як новий підхід до подорожей, в якому використовуються 3D, 4D, 5D, 7D ефекти та інноваційні програми, що створюють сферичні панорами, дозволяючи подорожувати в цифровому просторі [3].

У зв'язку з воєнним конфліктом в Україні, загрозою для безпеки та обмеженням в'їзду іноземних громадян, віртуальний туризм стає єдиною можливістю «телепортування», що дозволяє залишатися вдома, але одночасно відвідувати музеї, історичні місця та переглядати вистави. Із Запорізької області виїхало багато мешканців, а деякі потенційні туристи бояться відвідувати дану область через високу загрозу військового конфлікту з боку держави терористки. Даний вид туризму буде актуальним як для громадян, що знаходяться в Україні і мають обмежені можливості пересування, так і для тих, хто тимчасово залишив країну або для іноземців, яким цікаво дізнатися більше про Україну.

Метою створення віртуальних турів є:

1. Інформування та ознайомлення, включаючи демонстрацію закритих експозицій музеїв.
2. Освітні та культурно-просвітницькі цілі для розширення знань про об'єкти туристичного інтересу.
3. Соціальна та психологічна реабілітація, яка надає можливість відволіктись від негативних подій і сприяє комунікації між учасниками віртуального туру.

В умовах війни віртуальний туризм стає дуже актуальним, оскільки надає велику популярність, має численні переваги, такі як мінімальні витрати часу і грошей, альтернатива класичній подорожі в недоступних територіях та безпека.

Для громадян України віртуальні тури можуть бути безкоштовними або доступними за донати, в той час як іноземним туристам надаються за привабливою ціною. Це також зручно для різних категорій населення, таких як люди з обмеженими можливостями, підлітки без батьківського супроводу, жінки із обмеженими правами в певних країнах тощо.

Важливий аспект віртуального туризму в умовах війни – це безпека, оскільки віртуальні тури не ставлять під загрозу життя та здоров'я. Такий підхід визначає віртуальний туризм як перспективну галузь туристичного ринку в умовах конфлікту за збереження цілісності та незалежності України [4].

Отже, можна зробити висновок, що сучасні технології в туристичній сфері вважаються необхідністю, оскільки вони дозволяють не лише підвищувати якість послуг, але й раціонально використовувати всі наявні ресурси як для туристів, так і для власників туристичного бізнесу.

Щодо музейної справи, то всього в місті налічується понад 30 музейних закладів, включно з музеями провідних промислових підприємств, навчальних закладів міста, які діють на громадських засадах, та приватними експозиціями [5].

Наразі інформація про музейну справу у Запоріжжі орієнтується на наявність різноманітних інтересних інституцій, що розкривають різні аспекти історії, культури та наукового розвитку міста та області. Серед найважливіших та відомих варто назвати такі музеї, як: Запорізький обласний художній музей, Запорізький обласний краєзнавчий музей, музей історії запорізького козацтва та музей авіації та космонавтики

Зібрання Запорізького історичного музею охоплює історію регіону від найдавніших часів до сучасності. Експозиції розкривають події від Козацької ери до періоду індустріалізації.

Музей Козацької Січі на острові Хортиця розташований на історичному острові Хортиця, музей присвячений козацькій епосі та показує життя та традиції козаків.

Музей космічної техніки "Космічний Майдан" відображає історію розвитку космічної техніки та ролі, яку місто відігравало в космічній програмі СРСР.

Музей металургії в Запоріжжі висвітлює розвиток важкої промисловості в регіоні, зокрема металургії та електротехніки.

Музей сучасного мистецтва «Хорив» – це простір для виставок та показу сучасного українського мистецтва.

Експонати музею авіації «Переможець» представляють історію авіації в Запоріжжі та визначні моменти в розвитку авіаційної техніки.

Музейна справа у Запоріжжі активно розвивається, намагаючись залучити та зацікавити відвідувачів різних вікових та інтересних груп. Важливо слідкувати за оновленнями та подіями в музейній сфері міста для отримання найбільш повної картини.

У 2023 р. в цих музеях було проведено ряд тематичних виставок та заходів, присвячених історії та культурі України [6].

Також, Запоріжжя славиться своєю гастрономією. У місті є багато ресторанів, які пропонують страви української, європейської та інших кухонь світу. У 2023 р. в Запоріжжі відбувся ряд гастрономічних фестивалів, які привабили туристів з різних регіонів України.

У сучасних умовах у Запорізькій області великі надії на розвиток туризму покладаються на гастрономічний туризм, який на даний момент активно розвивається. Цей вид туризму має значний потенціал для росту, а організація гастрономічних турів сприяє збереженню та відродженню місцевих кулінарних традицій. З організаційної точки зору, гастрономічний туризм включає в себе ознайомлення з технологіями приготування місцевих продуктів, історією і традиціями споживання їжі, а також можливість участі туриста в приготуванні страв, відвідання кулінарних фестивалів та інших подій.

Під час останнього засідання робочої групи Департаменту культури, туризму, національностей та релігій, яке відбулося при розробці Стратегії регіонального розвитку Запорізької області на 2021-2027 рр., було проведено

аналіз галузі культури та курортно-рекреаційної сфери в області. У програмі розвитку області зазначені кроки для вирішення проблем, деякі з яких стосуються гастрономічного туризму, такі як розвиток туризму, поліпшення інвестиційного клімату та розширення транспортної інфраструктури. Окрім цього, регіон володіє сильним туристичним іміджем, який вже використовується для просування гастрономічного туризму.

Запорізька область розглядає можливість розширення гастрономічного туризму через поєднання його з іншими видами туризму, створення позитивного інвестиційного клімату, диверсифікацію ринку гастрономічного туризму та розширення пропозицій щодо гастрономічного туризму. Розроблено ряд проектів, таких як винні тури та фестивалі, які вже привертають увагу туристів та роблять Запорізьку область привабливим напрямком для гастротуризму.

Загалом, при вирішенні проблем та залученні інвестицій гастрономічний туризм в Запорізькій області має потенціал для динамічного розвитку. Очікується, що з часом, при вирішенні проблем, цей вид туризму буде розвиватися швидше, завдяки високому потенціалу регіону та позитивному іміджу [7].

Готельний туризм у Запоріжжі пропонує різноманітні можливості для комфортного перебування в місті. Запоріжжя, розташоване на берегах річки Дніпро, володіє унікальним характером, що приваблює туристів своєю історією та природними красами.

У місті розташовані різноманітні готелі, які відповідають різним потребам та бюджетам подорожуючих. Від економ-готелів до елітних готельних комплексів – тут можна знайти розташування для будь-якого смаку. У Запоріжжі є ряд готелів, які відповідають міжнародним стандартам. У 2023 р. в місті було відкрито два нових готелі.

Багато готелів у Запоріжжі розташовані в центральних районах, неподалік від основних туристичних атракцій та історичних пам'яток. Це дозволяє гостям міста легко долучитися до основних подій та визначних місць.

Деякі готелі можуть пропонувати додаткові послуги, такі як конференц-зали, ресторани з національною та міжнародною кухнею, фітнес-центри та спа-зони. Завдяки зручному розташуванню та добре розвинутій інфраструктурі, готельний туризм в Запоріжжі може задовольнити потреби різних категорій туристів [8].

У 2023 р. в Запоріжжі було посилено увагу до розвитку онлайн-просування туристичних послуг. Зокрема, було створено офіційні сторінки туристичних організацій міста в соціальних мережах. Також було проведено ряд рекламних кампаній, спрямовані на залучення туристів. Варто описати, що відбулося активне залучення туристів через інтернет, а саме з використанням соціальних мереж та блогерських спільнот для популяризації та залучення уваги та розробка мобільних додатків для туристів з інтерактивною картою, порадами та електронними квитками [9].

У перспективі туризм у Запоріжжі має всі шанси на розвиток. Місто має багато переваг, які можуть зацікавити туристів. Запоріжжя є одним з найстаріших міст України, яке має багато історичних і культурних пам'яток.

Місто розташоване в мальовничому місці на березі Дніпра та знаходиться в центрі України, що робить його доступним для туристів з різних країн світу.

Війна в Україні не зупинила розвиток туризму в Запоріжжі. Місто продовжує приймати туристів, які хочуть побачити його історію, культуру та природу [10].

Отож, незважаючи на складну ситуацію в Україні, у Запоріжжі продовжують розвивати туризм. У місті реалізуються інноваційні проекти, спрямовані на підвищення туристичної привабливості регіону. Туризм в прифронтових містах, зокрема Запоріжжі, може стати каталізатором для відновлення та розвитку. Інновації в різних сферах, від музейної справи до гастрономії, а також активне використання онлайн інструментів, сприяють створенню унікального та привабливого туристичного простору. Такий підхід допомагає позитивно впливати на економіку та підтримувати соціокультурний розвиток прифронтових міст.

Література

1. Міська програма «Програма розвитку туризму в місті Запоріжжі на 2023-2025 роки». URL: file:///C:/Users/artem/Downloads/o_1gl9gstu7ugmipjd3m3v7oune.pdf.
2. Використання інноваційних технологій в галузі ту-В92 ризму: монографія / Зайцева В. М., Гурова Д. Д., Корнієнко О. М. та ін. – Запоріжжя: «Дике Поле», 2015. – 144 с.
3. Гуцол А. Інноваційні технології в туризмі / А. Гуцол: Навч. посіб. – Северодонецьк: ПП «Поліграф-Сервіс», 2015. – 343 с.
4. Скрипченко І.Т. Інноваційні технології в туризмі / Скрипченко І.Т: навч. посіб. – Дніпро: «Журфонд», 2021. – 137 с.
5. Департамент культури і туризму Запорізької міської ради. URL: https://m.facebook.com/DepCultureTourism/?locale2=de_DE.
6. Стратегія регіонального розвитку Запорізької області на період до 2027 року URL: <https://www.zoda.gov.ua/article/2413/strategiya-regionalnogo-rozvitku-zaporizkoji-oblasti-na-period-do-2027-roku.html>.
7. Зарубіна А.В. Особливості туризму в умовах воєнного стану / Зарубіна А.В., Сіра Е.О., Демчук Л.І. // Економіка та суспільство. – 2022. – №41. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-14>
8. Сіра Е.О. Післявоєнне відновлення туризму в Україні / Сіра Е.О., Голубець І. М., Безрученков Ю. В. // Інфраструктура ринку. – 2022. – Вип. 68. – С. 155-158.
9. Аніпко Н. Зацікавленість іноземних туристів Україною: особливості післявоєнного туризму / Н. Аніпко, Н. Андрусак. URL: https://tourlib.net/statti_ukr/anipko2.htm
10. Запорізька область. Персональний гід : путівник / [авт.-уклад. М. Мордовський]. – Запоріжжя : «Дике Поле», 2018. – 252 с.

АЛЬТЕРНАТИВНА ПРОПОЗИЦІЯ ПЛЯЖНОГО ВІДПОЧИНКУ В БОЛГАРІЇ НА ПЕРІОД ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ ТУРИСТІВ

Актуальність теми. Українські туристи завжди відзначався своєю пристрастю до пляжного відпочинку та морських пригод. Для багатьох з нас, час, проведений біля моря, є не просто розвагою, а важливим елементом відпочинку та відновлення сил. Але, у зв'язку з повномасштабним вторгненням, українські курорти несуть велику небезпеку для туристів через мінування пляжів, окупації берегової лінії та погіршення стану води через катастрофу на Каховській ГЕС. До початку повномасштабного вторгнення велика кількість українських туристів, зазвичай шукаючи пляжний відпочинок на власній території, але сьогодні вимушені звернутися до альтернативних варіантів.

Метою доповіді є розгляд альтернативної пропозиції пляжного відпочинку в Болгарії для українських туристів під час повномасштабного вторгнення.

«Якщо ви сподівалися влітку позасмагати на пляжах та покупатися в морі, то цим планам навряд чи судилося реалізуватися. Поки що зарано говорити про те, що узбережжя – це курортна зона. Наразі – це зона оборони» [1] – прокоментувала українська тележурналістка Наталі Гуменюк в етері перед початком сезону 2023 на каналі 1+1. І дійсно, не дивлячись на застереження та попередження з сторони влади, пляжний сезон в Одесі був. Але не кожна людина згодна відпочити на морі ціною в життя, тому старанно шукають бюджетні альтернативні відпочинки за кордоном.

Болгарія як пляжний курорт має попит серед українських туристів, ще з часу, коли тільки почав започатковуватись виїзний туризм. Набираючи оберти, серед радянських туристів був такий вислів «Курка не птах, Болгарія не закордон», для більшості людей Болгарія була чи не єдиним зарубіжним морським курортом, куди можна було потрапити хоча б теоретично [2].

Давайте розберемо цю фразу, та вияснимо, чому ж саме Болгарія вважається найоптимальнішим варіантом для пляжного відпочинку.

Пляжний відпочинок дуже важливий в наш час, першопочатково для ментального відновлення і відпочинку як для дорослих, так і для дітей. Через закриті кордони, ЦА виїзного туризму є жінки та мами з дітьми. Але більшість бояться їхати відпочивати самостійно далеко від кордону України, маючи страх мовного бар'єру та інші обставини, але прагнуть хоча б на тиждень опинилась в довоєнному часі

І Болгарія, як найближчий курорт з радістю зустрічає українців. Щоб відвідати Болгарію, українцям не потрібна віза, якщо ви маєте біометричний закордонний паспорт Дорога від Одеси до найближчих туристичних місць

займає лише 15-20 годин автобусом. Пляжний сезон досить тривалий: з травня по жовтень.

Друга причина чому українці обирають саме Болгарію, це слов'янський менталітет. Основна релігія в Болгарії - православ'я. Тому менталітет болгар дуже схожий на наш. Низький рівень мовного бар'єру, незважаючи на те, що державною мовою є болгарська, на всіх курортах обслуговуючий персонал знає російську (якою, на жаль спілкується більшість південної України), англійську, німецьку та французьку мови.

Перейдемо до більш важливого аспекту, це інфраструктура, обслуговування та цінова політика. Якщо порівнювати довоєнні ціни на курортах Чорного на Азовського моря України, то Болгарія не дуже поступається в ціновій політиці, а інколи може мати переваги в більш бюджетному варіанті, і цілому це залежить від вибору готелю. Стосовно Готелів, безумовно, в курортах є великий вибір в різних аспектах: цінової, місцевості, умовах. Але, абсолютно вся інфраструктура Болгарії не облаштована під людей з обмеженими можливостями, місцями вони можуть наражатись на велику небезпеку. Обслуговування у порівнянні з Україною дуже низьке, офіціант з легкістю може нагрубити та вигнати з ресторану.

Сьогодні українцям на курортах Болгарії буде простіше всього, через велику українську діаспору, майже на кожному клаптику узбережжя ви зустрінете українця, який у разі необхідності вам допоможе.

Окрім пляжного відпочинку, ви зможете познайомитись з історичною, культурною та архітектурною частини Болгарії в таких містах, як: Несебр, Святий Влас, Равдіново щодо.

Висновки. Навіть у складних часах, коли доступність пляжного відпочинку в Україні обмежена, важливо пам'ятати про ментальне відновлення та рекреацію, особливо для дітей. Болгарія, як найближчий європейський курорт з Чорним морем, може стати ідеальним вибором для українських туристів, які шукають альтернативний пляжний відпочинок під час військового стану. Її схожість з українськими курортами, різноманіття курортів та розваг роблять її привабливим місцем для відпочинку для різних категорій туристів.

Література

1. Пляжний сезон під заборonoю: експерти попереджають про високий ступінь замінованості // Новини LIVE. 24.03.2023. URL: <https://odesa.novyny.live/44pliazhnii-sezon-pid-zaboronoiu-eksperti-poperedzhaiut-pro-visokii-stupinzaminovanosti-83982.html> (дата звернення: 02.04.2024).
2. Курка не птиця, Болгарія – не заграниця» [Електронний URL: https://gazeta.ua/articles/history/_kurka-ne-pticya-bolgariya-ne-zagranicya-srsr-vidmovivsya-vzyati-bolgariyu-16yu-respublikoyu-v-soyuz/559353. (дата звернення: 02.04.2024).
3. 10 причин відвідати Болгарію URL: <https://tsn.ua/tourism/10-prichin-vidvidati-bolgariyu-333063.html#:~:text=%D0%91%D0%BE%D0%BB%D0%B3%D0%B0%D1%80%D1%96%D1%8F%20%2D%20%D1%8F%D1%81%D0%BA%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B0%20%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B0%20%D0%B7%20%D1%87%D1%83%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%8>

E,%D1%82%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%B6%20%D1%81%D0%BC%D0%B0%D1%87%D0%BD%D0%BE%D1%8E%20%D1%96%20%D1%80%D1%96%D0%B7%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D0%BD%D1%96%D1%82%D0%BD%D0%BE%D1%8E%20%D0%BA%D1%83%D1%85%D0%BD%D0%B5%D1%8E.&text=%D0%94%D0%BE%20%D0%91%D0%BE%D0%BB%D0%B3%D0%B0%D1%80%D1%96%D1%97%20%D0%BC%D0%BE%D0%B6%D0%BD%D0%B0%20%D0%BF%D1%80%D0%B8%D1%97%D0%B6%D0%B4%D0%B6%D0%B0%D1%82%D0%B8%20%D1%96,%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%B7%D1%8C%D0%BA%D0%B5%20%D0%B2%20%D1%86%D1%96%D0%B9%20%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%81%D0%B8%D0%B2%D1%96%D0%B9%20%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%96. (дата звернення: 02.04.2024).

Корнієнко Вікторія

Студентка 2 курсу ВСП «ЕПФК ЗНУ»

Наук.кер.: к.н. з держ.упр, доцент Яцук Н.В.

МЕМОРІАЛІЗАЦІЯ НАСЛІДКІВ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

З моменту повномасштабного вторгнення в Україну зруйновано 1332 культурних об'єктів: церкви, музеї, бібліотеки – те що зберігає історичну пам'ять нації [1]. Ми зазнали великих та болючих втрат, тому в кожному місці українці щоденно вшановують пам'ять хвилиною мовчання. Люди потребують часу для горювання та оплакування, але також місць заспокоєння, просторів для вшанування пам'яті та спогадів. Меморіальні об'єкти можуть створювати можливості для вираження емоційної відвертості та співчуття. Це допомагає залучити увагу суспільства та переконати людей у необхідності запобігати повторенню подій війни [2]. Наразі Державне агентство розвитку туризму вже отримує величезну кількість запитань стосовно наявних пропозицій меморіалізації щодо вшанування подій і місць.

Та постає низка питань про те, як знайти баланс між потребою мати час на проживання травми і бажанням якнайшвидше здійснювати меморіалізацію, які кроки потрібні для вшанування пам'яті, як уникнути конфліктів, яким чином інтегрувати місця пам'яті у простір міст і громад [3].

І наскільки доречно відвідування туристичними групами таких об'єктів. З цією метою було проведено опитування серед різних вікових категорій від 14 до 45 років та серед українців і поляків. Результати якого показали те, що меморіалізація об'єктів і місць що зберігають наслідки війни є дуже важливим для суспільства та ліквідації пропаганди країни агресора. 84 % респондентів вважають, що відвідування місць меморіалізації вітчизняними та іноземними туристами може впливати на усунення пропаганди та розуміння дійсності подій в Україні. Також опитування показало, що треба встановлювати правила поведінки в таких місцях, респонденти запропонували такі правила як: по-перше, дотримуватися правил безпеки при відвідуванні залишків будівель; по-друге, обережно та з повагою ставитись до пам'яток; по-третє, поважати почуття мешканців міст та громад де встановлений меморіал .

Також опитування дало можливість зробити такі висновки: протидія пропаганді через меморіалізацію вимагає комплексного підходу та співпраці різних суб'єктів суспільства. Шляхом використання меморіальних об'єктів як інструменту для вшанування пам'яті та встановлення правдивого нарративу про війну, суспільство може зробити крок у напрямку запобігання маніпуляціям та підтримки історичної правди. Проекти пам'яті, такі як музеї, меморіали та інші платформи, надають можливість зберігання та передачі об'єктивної інформації про страшні наслідки війни. Дуже важливим є те, щоб підготувати фахівців до проведення таких екскурсій. Однак, викликом залишається забезпечення широкого доступу до цих ресурсів та уникнення політизації меморіалів. Це вимагає комплексного підходу залучення громадськості, урядових структур та міжнародних організацій.

У формуванні глобальної свідомості про трагедії війни та запобігати спробам маніпуляції з боку пропагандистських сил може стати співпраця між країнами у створенні міжнародних меморіальних проєктів. Станом на 13 січня 2024 р. в російсько-українській війні в 2022-2023 рр. загинуло 333 іноземця [4].

Література

1. Вандалізм і мародерство: війна Росії проти культурної спадщини України // УКРІНФОРМ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3729227-vandalizm-i-maroderstvo-vijna-rosii-proti-kulturnoi-spadsini-ukraini.html> (дата звернення: 20.03.2024)
2. Бабка В.Л. Історична пам'ять як фактор політичного впливу в незалежній Україні / В.Л. Бабка: автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.03. Київ, 2017. URL: http://www.npu.edu.ua/images/file/vidil_aspirant/avtoref/D_26.053.12/aref_Babka.pdf (дата звернення: 20.03.2024)
3. Пам'ять і меморіалізація у громадах: як приймати рішення // CEDOS. URL: <https://cedos.org.ua/events/pamyat-i-memorializaciya-u-gromadah-yak-prijmaty-rishennya/> (дата звернення: 20.03.2024)
4. Жирохов М. Ім'я їм – Легіон: як іноземці за Україну воюють / М. Жирохов. URL: <https://apostrophe.ua/ua/article/society/2024-02-06/imya-im---legion-kak-inostrantsyi-za-ukrainu-voyuuyut/56416>

Кухленко Микола

студент 2 курсу ВСП «ЕПФК ЗНУ»

Наук. керк: к.н. з держ.упр, доц. Н.В. Яцук

ФЕШН-ІНДУСТРІЯ УКРАЇНИ ЯК ПОТЕНЦІАЛ ІННОВАЦІЙНИХ НАПРЯМІВ ВІТЧИЗНЯНОГО ТУРИЗМУ

Актуальність дослідження: Дослідження модного туризму в Україні є актуальним, адже мода може стати потужним рушієм економічного розвитку та культурного обміну на ґрунті якого може бути сформовано нові туристичні пропозиції післявоєнної України. Що сприятиме формуванню нового бренду країни незламних людей як країни креативних і творчих людей що

заслужують на увагу інвесторів. Такий погляд на проблему пошуку шляхів розвитку економіки нашої країни зумовлює мету та завдання дослідження.

Мета дослідження на основі виявлених можливостей фешн індустрії України окреслити можливі перспективи формування турів модного туризму. Для цього необхідно.

Завдання дослідження: по-перше, оцінити потенціал фешн ринку України та культурні, економічні та геополітичні особливості для формування туристичних пропозицій що будуватимуться на відвідуванні об'єктів котрі пов'язані з українськими брендами; по-друге, вивчити світовий досвід організації турів модного туризму; по-третє, скласти програму.

Модний туризм – це нішевий сегмент ринку, який поєднує в собі творчий, культурний та шопінг-туризм. Його можна визначити як взаємодію між торговими асоціаціями, туристичними постачальниками та приймаючими громадами.

Як працює модний туризм? Тижні моди є відправною точкою для багатьох туристичних організацій, які прагнуть зробити моду новим орієнтиром для своєї туристичної індустрії та загальної економіки країни. Завдяки постійному просуванню Тижнів моди серед широкої аудиторії, підвищується обізнаність про модні можливості певного місця, що спонукає туристів розглянути подорож саме туди.

Для формування нішевого сегменту туристичного ринку мали місце: зростання популярності українських дизайнерів Bevza, Litkovskaya, Frolov, що вже здобули світове визнання; розвиток тижнів моди: Ukrainian Fashion Week та Mercedes-Benz Kiev Fashion Days залучають байерів та модних критиків з усього світу; зростання кількості модних івент-заходів, поява модних турів в Україні.

Та позитивний рух модного туризму був зупинений спочатку Пандемією адже відбулося скасування тижнів моди та перенесення їх в онлайн-формат, який до того ж посприяв зменшенню потреби у людей витратитися на одяг та подорожі. Ще більше ускладнила ситуацію війна в Україні, а саме руйнування туристичної інфраструктури в містах які належать до фешн центрів – Харків, Київ, Одеса

А отже постає питання про те чи на часі такий вид туризму для України і українців?. Війна стає все важчим як економічним, так і емоційним випробуванням для українців. Проте люди переглянули своє ставлення до моди – красивий образ здатен завадити депресії. Це надихає українських дизайнерів які продовжують творити нові образи та представляти свої колекції на онлайн-платформах. Модні події такі як тижні моди та інші проводяться онлайн, що робить їх доступними для ширшої аудиторії. Зростає інтерес до української культури: війна в Україні привернула увагу світу до української культури. Люди з усього світу дізнаються про українську музику, літературу, мистецтво, традиції, кухню і відповідно моду. Завдяки своїй унікальності та красі, вишиванка стає візитівкою України, приваблюючи туристів та знайомлячи світ з українською культурою. Популярність вишиванки формує впізнаваний імідж Україні на світовій арені, підкреслюючи її історичну самобутність. А тенденція покупки товару, що намітилася останнім часом у туристів купувати не там де

дешевше, а безпосередньо з місця походження чи вироблення товару надаючи певного шикую покупки дає ґрунтовні підстави для розвитку модного туризму в Україні. Адже дедалі частіше туристи саме через шопінг пізнають місцеву культуру. Саме на такому підході світова туристична індустрія поповнилася фешн турами.

Найкращим аргументом для України з розвитку модного туризму може стати досвід Південної Кореї яка після Корейської війни опинилася в скрутному становищі. Та розвиваючи і популяризуючи з 90-х років власну к-рор культуру та моду викликала розвиток легкої промисловості, створення робочих місць та зростання експорту. Південнокорейська мода стала популярною за кордоном, що допомогло створити позитивний імідж країни на світовій арені і викликати зацікавлення туристів.

Що ж до формування фешн туру то почати можливо з місця зосередження українських брендів – це ЦУМ в Києві де представляють свою продукцію такі бренди, як: Frolov, Heart Rate, O.Taje, Personal Parade, Serenity, Katsurina, Blind, LK costume. Виходячи з вищезазначеного можлива така пропозиція фешн-туру вихідного дня «Київ-Хедлайнер української моди». Це відвідування музеїв народної архітектури та побуту Середньої Наддніпрянщини, українського рушника та декоративно-ужиткового мистецтва Київщини які торкаються історії української моди, відвідування VICTORIA MUSEUM – історичної європейської моди, з понад 1200 автентичних експонатів 19 століття, включаючи одяг, взуття, аксесуари, ювелірні вироби та предмети побуту, які використовували українці та європейці того часу. Відвідування фабрики KYIVMADE яка займається виключно пошиттям дизайнерського одягу де багато українських дизайнерів відшивали свої мас-маркет лінійки – це Ксенія Шнайдер, Анна К, Hoodie та інші та відвідування Київського ЦУМу в якому українські бренди посідають все більш значуще місце і їм відведено окремий відділ на третьому поверсі, де представлено понад 180 локальних марок.

Отже, як спосіб боротьби з депресією в українського туриста є потреба і можливість здійснювати фешн-тури які формуватимуть новий бренд незламної мирної України.

Романенко Вікторія

студентка 2 курсу ВСП «ЕПФК ЗНУ»

Наук.кер.: к.н. з держ.упр, доцент Яцук Н.В.

ГОСТИННІСТЬ БЕЗ БАР'ЄРІВ: ГОТОВНІСТЬ ТУРИСТИЧНОЇ СФЕРИ ДО ОБСЛУГОВУВАННЯ ТУРИСТІВ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Люди з інвалідністю складають близько 10% населення світу, вони активно навчаються, працюють та подорожують [1]. Тому інклюзивний туризм – один з напрямків, що найбільше розвивається сьогодні у світі. І означає адаптацію транспорту, закладів проживання та харчування, екскурсійних, розважальних та тощо послуг для споживачів з інвалідністю. Це передбачає, наприклад, що готель повинен мати просторі номери для легкого пересування на інвалідних візках, спеціально обладнані ванні кімнати, що забезпечить

самостійність, збільшать безпеку, підвищать комфорт людини, додаткові зручності при наданні послуг, щоб особи з інвалідністю відчували себе такими як і усі. В Україні 2023 року налічується 3 мільйони людей з інвалідністю [2]. І тому постає питання чи зможе Україна підлаштуватися під діяльність провідних країн світу у туристичній галузі щоб обслуговувати людей з інвалідністю які подорожують.

Оскільки інклюзивний туризм більше розвинений в країнах Європи варто проаналізувати його основні тренди (див. Табл.1).

Таблиця 1

Програми розвитку туризму країн Європи

Країна	Послуга	Зміст послуги
Іспанія, Барселона	Створена туристична агенція Barcelona Special Traveller, що спеціалізується на інклюзивному туризмі.	Сайт Створення персоналізованих мандрівок Забезпечення доступності перевезень, проживання та інших необхідних послуг
	Підлаштування громадського транспорту	Забезпечення безперешкодного пересування для людей на візку
	Пляжі з окремими зонами та з поручнями.	Наявність пляжів з окремими зонами та поручнями для легкого доступу; можливість купання для людей на візку
Великобританія	Підлаштування транспорту	Адаптовані автобуси і поїзди для забезпечення безперешкодного пересування
	Екскурсії	Екскурсії, які адаптовані для пересування на візках
	Туроператор Tourism for all, що спеціалізується на безбар'єрному туризмі	сайт створює персоналізовані мандрівки
	Туристична компанія для людей з інвалідністю	сайт Israel4All Адаптовані тури з урахуванням потреб клієнтів Екскурсиводи, спеціалізовані в роботі з туристами з інвалідністю Спеціальне харчування, враховуючи потреби клієнтів
	Міжнародний аеропорт BenH Gurion	особистий супровід під час виходу з терміналу для туристів в інвалідному візку спеціальні митні кордони та вікна паспортного контролю просторі підйомники та облаштовані санітарні кімнати

	Туристичні пам'ятки	Туристичні пам'ятки, пристосовані для відвідування осіб з інвалідністю, наприклад, вершина фортеці Масада зі спеціальною зоною для тих, хто має вади зору
	Пляжі	У Тель-Авіві чотири пляжі призначені для людей з інвалідністю, обладнані санітарними кімнатами
Польща	Пляжі	Підйомники для купання в морі Наявність дерев'яних майданчиків або загартованої землі для людей на інвалідному візку на пляжах
	Гірськолижний спорт	Проект «Niepełnosprawni w górach – Razem na szczyt». Він спрямований на допомогу людям з інвалідністю під час гірських експедицій та здійснення мрії про підйом на гірські вершини
Нідерланди	м. Breda, Голандія Установи	Платформа "Бреда для всіх", що пропонує різноманітні установи для підтримки людей з інвалідністю, такі як ресторани, клуби, кафе, бари, парки та інші
	м. Амстердам серія міських екскурсій CtheCity	Використання палиць для всіх учасників, дослідження пам'яток на дотик та вечерея у ресторані в умовах непроглядної темряви

Та туристична інфраструктура – це далеко не повний перелік системи обслуговування для людей з інвалідністю, адже ця категорія доволі різнопланова, тому важливе місце в цій системі має персонал, особливо який спілкується безпосередньо з туристами. Тож до групи фахівців мають входити ті, що володіють шрифтом Брайля, знають мову жестів.

Що ж до кадрової підготовки то це питання закладів освіти.

Як показало опитування студентів 1-3 курсів спеціальності «Туризм та рекреація» в якому взяло участь 34 особи: 64,7% обізнані щодо Закону України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю» та його вимоги до суб'єктів туристичної діяльності, 97,1% майбутніх фахівців визнають те, що люди з інвалідністю теж можуть подорожувати та 85,3% готові обслуговувати туристів з інвалідністю. Готовність пройти додаткове навчання з вивчення мови жестів, специфіки проведення екскурсій для туристів з вадами зору тощо. 85,3% вважають за потрібне впровадження в програму підготовки фахових молодших бакалаврів з туризму такий освітній компонент, як «Інклюзивний туризм».

Такі результати тішать і дають надію на те, що туристична галузь післявоєнної України буде гуманістичною і демократичною такою що здатна приймати гостинно кожного подорожуючого – це по-перше. По-друге, результати опитування яскраво демонструють що українське суспільство має гідне ставлення до кожної людини.

Можна зробити висновок, що Україна має значний потенціал для розвитку інклюзивного туризму, який здатний не лише збільшити кількість туристів та покращити імідж країни, але й зробити туристичну галузь гуманною та демократичною. Для цього, під час відбудови країни, важливо враховувати потреби людей з інвалідністю, готувати фахівців у галузі туризму до обслуговування таких туристів, а також впровадити курс «Інклюзивний туризм» в програму їх навчання.

Література

1. Програми розвитку туризму країн Європи. URL: <https://tripmydream.ua/media/natxennya/inkluzivni-podorozi> (дата звернення 09.02.2024)
2. Статистика людей з інвалідністю. URL: <http://surl.li/qjdcx> . (дата звернення 09.02.2024)
3. Національний Стандарт України. URL: <http://surl.li/doant>. (дата звернення 10.02.2024)
4. План відновлення України. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/07/4/688833/> (дата звернення 11.02.2024)

Стойкович Валерія

студентка 2 курсу ВСП «ЕПФК ЗНУ»

Науковий керівник: к.н. з держ.упр, доцент Яцук Н.В.

ТУРИЗМ ЯК СПОСІБ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ ЗАПОРІЗЬКИХ ГРОМАД

На серпень 2020 року в Запорізькій області налічувалося 5 районів та 67 територіальних громад [7]. Розробляючи стратегії розвитку, громада у Запорізькій області планує розвивати поряд з аграрною сферою й туристичну. І у грудні 2021 року Запорізька область заробила на прийманні туристів 8,5 млн. грн. [2].

На разі в районах бойових дій та на ТОТ понад 50 громад Запорізької області. Їх окупація і виняткова близькість до лінії зіткнення, висунула ряд викликів: руйнування інфраструктури; пограбування майна; міграція населення, в тому числі робочої сили; скорочення туристичних програм шляхом перерозподілу фінансів на оборонний і соціальний сектори; стрімке поширення дезінформації і пропаганди на окупованих територіях; щоденне зростання її мінування.

Сума прямих збитків, заподіяних інфраструктурі станом на червень 2023 р. становить понад 150 млрд. доларів. Такі дані наводить громадська організація «інститут Київська Школа Економіки» (KSE) в своєму проєкті

«Росія заплатить», реалізований спільно з Офісом Президента, Міністерствами та партнерськими організаціями (рис.1.).

Відтепер, на українців покладається особливо відповідальна місія – формування проекту відбудови, пошук джерел його фінансування і подальша реалізація. Попри існування безлічі потенційних стратегій в сфері економічної політики, що пов’язані з розробкою програм на державному і дипломатичному рівні, також можливий наступний варіант розвитку, а саме залучення туристів до відвідування територій громад шляхом туризму, який активізуватиме створення та вдосконалення галузі послуг: житлово-комунального господарства, побутового обслуговування, громадського транспорту, засобів зв’язку і стимулюватиме розвиток освіти, культури, мистецтва.

Рис. 1. Прямі збитки від руйнувань та пошкоджень за секторами, \$ млрд. [4]

Виходячи з цього, до такої економічно привабливої території, буде збільшуватись обсяг інвестицій компаній. Відповідно, бюджет громад поповнюватиметься і фінансуватиметься в розбудову інфраструктури. Однак постає питання про те, на яких проектах буде ґрунтуватися даний розвиток громад? Такими проектами можуть бути наступні туристичні пропозиції:

По-перше, це маршрути пам’яті, що стали унікальними символами слави і незламності. Користуватись можна досвідом Франції, Бельгії, Люксембургу, Німеччини, на території яких, за сприянням громадських організацій ЄС, діє проєкт Land of Memory. Його суть полягає в огляді міст, де відбувались важливі військові дії. Відвідування їх меморіальних пам’яток, музеїв, оборонних споруд, наприклад в такі маршрути входить дослідження гірської системи Арден, міст Льєж в Бельгії, Верден в Франції та ін.

Маршрути пам’яті, в післявоєнний час для України, можуть бути організовані в таких містах: Оріхів, Работине, Гуляйполе, П’ятихатки та інші поселення.

По-друге, це відпочинок мешканця міста в тихій сільській атмосфері: приготування традиційних страв, прийняття участі в сільськогосподарських роботах (догляд за худобою, збирання овочів, ягід, фруктів, отримання продуктів тваринництва та виготовлення з них кисломолочних продуктів), оволодіння народним ремеслом (гончарство, ткацтво, вишивання, писанкарство, ручна робота по дереву і металу, соломоплетіння), катання на конях і човнах. Це ті види діяльності, в які може бути залучений гість, що відвідає спеціально облаштовану садибу в громаді. На додаток, інтерес туристів

викликає присутність на святкуванні релігійних і народних свят, фестивалів тощо.

Варто зазначити, що осередками такого відпочинку можуть стати міста і села, котрі не зазнали великих руйнувань.

По-третє, волонтерський туризм, що в Україні ґрунтується на добровільній допомозі постраждалим від війни. Це можливість познайомитися з місцевим населенням, проявити до них солідарність і розділити з ним переживання, що в свою чергу виконує просвітницьку функцію, через висвітлення реалій їх існування. Серед прикладів діяльності: особиста доставка та передача матеріальної допомоги, фізична допомога у відбудові зруйнованого чи пошкодженого житла цивільного населення тощо.

Реалізація таких тенденцій післявоєнного туризму зумовлює володіння фахівців новими навичками. Найпершим пріоритетом стає вивчення англійської мови, адже важлива поінформована і якісна взаємодія з партнерами та іноземними туристами. Ще важливим моментом в питанні сервісу є формування навичок професійного спілкування, особливо в обговоренні тем, що стосуються воєнних подій. Зокрема, під час проведення екскурсій маршрутами пам'яті та спілкуванні з громадами в обговоренні туристичної діяльності на їх території.

Отже, розгляд туризму як способу післявоєнного відновлення запорізьких громад показав, що розробка маршрутів пам'яті, організації відпочинку туристів в сільській місцевості та проведення волонтерських турів – будуть сприяти розвитку громад. В свою чергу це зумовлюватиме від фахівців володіння знаннями англійської мови та комунікативними навичками для спілкування на особливо важкі для українців теми.

Література

1. Барвінок Н.В. Вплив російсько-української війни на туризм в Україні та перспективи його розвитку в майбутньому / Н.В. Барвінок, М.В. Барвінок URL: <http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/237/6403/13255-1?inline=1>
2. Запорізька область заробила на прийманні туристів 8,5 мільйона гривень. URL: <https://zp.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/545526.html>
3. Заяць А.Р. Ковбойки: «Український Дикий Захід». Нестандартний туристичний кластер на Старосамбірщині / А.Р. Заяць // Еспресо. Захід. URL: https://zahid.espresso.tv/article/2020/11/10/quotkovboyky_ukrayinskyu_dykyu_zakhi_dquot_nestandardnyu_turystychnyu_klaster_na_starosambirschyni
4. Звіт про прямі збитки інфраструктури та непрямі втрати економіки 2023 // Інститут Київська Школа Економіки. URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2023/09/June_Damages_UKR_-Report.pdf
5. Кравчук А.О. Сільський туризм як стратегічний напрям диверсифікації операційної діяльності суб'єктів аграрного сектору Одещини / А.О. Кравчук // Економічний аналіз. – 2014. – Т.18. – №3. – С. 45-51.
6. Моца А.А. Перспективи післявоєнного відновлення сфери туризму в Україні / Моца А.А., Шевчук С.М., Серета Н.М. // Економіка та суспільство. – 2022. – №41. URL: https://tourlib.net/statti_ukr/moca.htm

7. Створено атлас адміністративно-територіального устрою запорізької області. URL: <https://www.zoda.gov.ua/news/51589/stvoreno-atlas-administrativno-teritorialnogo-ustroju-zaporizkoji-oblasti.html>
8. Туризм в Україні: виклики та відновлення: Зб. матеріалів Т87 міжнародного туристичного форуму, Київський національний економічний університеті ім. Вадима Гетьмана, м. Київ, 21–22 березня 2023 року. – К. : КНЕУ, 2023. – 337 с.
9. Усвідомлення важливості солідарного та волонтерського туризму // AitoUKRAINE. URL: <http://surl.li/qwvuu>
10. Land of memory. URL: <https://www.landofmemory.eu/>

СЕКЦІЯ «ЖУРНАЛІСТИКА, ВИДАВНИЧА СПРАВА ТА РЕДАГУВАННЯ»

Бикова Кіра

студентка 3 курсу ВСП «ЕПФК ЗНУ»

Наук. кер.: канд. наук із соц. ком., доц.,

викл. вищ. кат., викл.-метод. Микитів Г.В.

СТРУКТУРНІ ЕЛЕМЕНТИ КОМІКСУ ЯК ЗАСОБУ ВІЗУАЛЬНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Здавна людство почало використовувати графіку задля розвитку зачатків комунікації. Лінія, композиція та форма надають митцю широкий спектр можливостей відтворення своєї творчої концепції. Комікс, як мистецька форма, також відіграє свою роль у сучасному соціокультурному просторі. Його структурні елементи, від характеристик та діалогів до композиції та кольору, адаптовані для передачі повідомлень, емоцій та ідей автора. Унікальність коміксу зумовлюється невідривністю зображення від текстової частини – разом вони утворюють цілісну оповідь [2, с. 17].

Вивченням та аналізом теми структури і впливу коміксу також займалися відомі дослідницькі центри: Міжнародний форум мистецтва коміксів (ICAF), Британський консорціум дослідників коміксів (BCCS), Шотландський центр вивчення графічних новел (SCCS) та багато інших. Важливо зазначити, що порівняно нещодавно вивчення коміксів по всьому світу дійшло до рівня університетів як непрофільюючий предмет – «Comic Studies». Першим у США це запровадив Університет Орегону (University of Oregon) в 2012 році. Подальше зростання потреби вивчення теми обумовило виникнення спеціалізованих журнальних видань [3, с. 52].

Актуальність поданих тез полягає в теоретичному дослідженні зв'язку комунікації та структурних елементів коміксу. Головним чином простежено закономірності композиційного розташування елементів коміксу, соціокультурний та історичний вплив на формування різних аспектів жанру графічної новели.

Першим відомим та опублікованим у 1837 р. коміксом вважається «Histoire de M. Vieux Bois». Автор – швейцарський шкільний викладач Родольф

Тепффер. Метою його творчості, насамперед, було розважання учнів забавними карикатурами. Він відтворював їх у вигляді шести панелей із підписами.

Визначення «комікс» або «коміксна книжка» остаточно закріпилося після спроби популяризувати продукт компанією G. W. Dillingham, головним героєм якого був Жовтий Хлопчик. Вже у 1890-х роках світ побачив друковані серії коміксів у твердій палітурці [6].

Перший у світі журнал коміксів «The Glasgow Looking Glass» було створено англійським художником-сатириком Вільямом Хітом у Великій Британії в 1825 році. Автора вважають першим ілюстратором коміксу, який використав текстові хмаринки.

Проводячи маленький екскурс в історію становлення основних структурних елементів, ми вважаємо за потрібне розглянути останні більш детально. Стигматизація про те, що комікси — це твори, орієнтовані на дітей, виходить з однієї точки зору, згідно з якою мистецтво коміксів існує лише у двох варіантах – комікси в газетах і комікси. На сьогодні існує принаймні 12 дуже різних форматів коміксів: манга, європейські, американські, сингли, омнібуси тощо.

Дослідник коміксу С. В. Крикуненко зауважує, що текстовий вміст коміксу головним чином поділяється на вербальний та невербальний: «Завдяки їх поєднанню у своїй композиції, комікс надає просту для сприйняття інформацію, яка для читача будь-якого віку буде максимально сприйнятливою та створює певну загальнозрозумілу для реципієнта структуру» [3, с. 52].

До структурних елементів коміксу належать **кадр, спіч бабл або текстова хмаринка, сплеш арт та ідеограма**.

Кадр. Відкрита (для драматичного ефекту) чи закрита ілюстрація акту та дій у коміксі. Подальше розташування елементів у кадрі обумовлюється самим контекстом, обставинами сюжету та видом коміксу. Наприклад, особливою відмінністю манги від інших типів коміксу є читання текстових хмаринок справа наліво.

Спіч бабл або текстова хмаринка – заключення думки персонажа або автора в «хмаринки». Зазвичай ці хмаринки можуть приймати різні форми, рівні прозорості та методи композиційного розташування в залежності від динамічності в кадрі. Вкрай важливою частиною впливу на сприйняття тексту у хмаринках є різноманітність їх форми та кольору. Наприклад, червоний або чорний фон текстової хмаринки може позначати погрозливий тон, гнів та навіть божевілля. Крім того, останнє можна чітко ідентифікувати за «спотвореним» шрифтовим оформленням тексту.

Сплеш арт. «Splash» – сплеск у перекладі з англійської мови. Дійсно відповідаючи своїй назві, сплеш являє собою окрему ілюстрацію на початку коміксу в 1-2 сторінки, яка має на меті захопити увагу читача контрастною композицією та ефектом сплеску за межі кадру.

Ідеограма – візуальне відображення настрою, стану та характеру персонажа в поданому кадрі. Зазвичай розташовується поверх самого персонажа або його думок і реплік. Згадаймо найвідоміші приклади ідеограм: бойові хмарки (зображення круглого силуету пилу з кулаками), лампочка над головою персонажа (виникнення ідеї), зірки та «блискавки» – фізичний біль або

проблема з винайденням рішення, також різкі лінії можуть позначати швидкий рух та загальну траєкторію пересування (пунктир).

Використовуючи нерозривне поєднання картинки та тексту (невербальні та вербальні компоненти), комікс являє собою креолізований текст [2, с. 15]. Застосування графічних засобів і знаків-образів надає візуальний елемент медіатексту відтворюючи знаками-образами, використовуючи фото чи картинки персонажів статей та предметів, про які йдеться. Вони переважно передають тональність вербальної частини повідомлення [1, с. 9].

Зазвичай у галузі комунікації відокремлюють традиційні та нові медіа, приписуючи комікс до засобів візуальної комунікації. Але він, на думку С.В. Хлестової, перебирає на себе нову комунікативну функцію, не лише відображаючи художню, вигадану дійсність, а й передаючи наукову та документальну інформацію. Безсумнівно, сучасні комікси мають широкую диверсію в жанрах та, відповідно, різну читацьку аудиторію. Головною перевагою коміксу як засобу масової комунікації є простота сприймання змісту та сюжету незалежно від жанру. Діалогічна структура оповіді завжди зумовлює динамічність розповіді та допомагає уникати складного синтаксису [4, с. 14].

Підбиваючи підсумки, можна зазначити, що комікс став важливим складником сучасного медіапростору. За останнє століття розвиток жанру графічної новели спонукав створення багатьох дослідницьких форумів, спілок, журналів та довідкової літератури. Вербально-візуальна парадигма коміксу є унікальним синтезом слова й образу, де текст та малюнки, які є його структурними елементами, взаємодіють для створення динамічної оповіді. Говорячи про динаміку, можна згадати про існування інтерактивних елементів коміксів електронного формату: гіф-анімації, аудіо, спеціальні ефекти тощо. Адаптація жанру графічної новели під сучасні реалії також допомагає споживачу персоналізувати свій досвід із цим видом креолізованого тексту.

Література

1. Білик К.М. Феномен креолізації у сучасному європейському медіадискурсі. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: журналістика*. 2022. URL : <https://doi.org/10.32838/2710-4656/2022.1-2/02> (дата звернення: 03.04.2024).
2. Колісник О. В. Специфіка сучасних коміксів: традиції та інновації. URL : https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/19963/1/GDIVP_mono_2022_P016-034.pdf (дата звернення: 03.04.2024).
3. Крикуненко С. В. Структурно-стилістичні компоненти коміксу в реальному просторі формування видовищної культури. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2023. № 3. С. 50–56.
4. Хлестова С. В. Комікс як засіб масової комунікації: типологічні особливості. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Соціальні комунікації»*. 2017. № 11. С. 13-17.
5. Brian Kelley Sequential Art, Graphic Novels, and Comics. Volume 1, Issue 1 (2010). *Comics in the Contact Zone*: науковий журнал. URL : <https://digitalcommons.unl.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1009&context=sane> (дата звернення: 03.04.2024)

6. Vault: «Comic Books and Graphic Novels». URL : <https://vault.com/industries/comic-books-and-graphic-novels/background> (дата звернення: 03.04.2024).

Кірюта Діана

студентка 3 курсу ВСП «ЕПФК ЗНУ»

Наук. кер.: канд. наук із соц. ком., доц.,

викл. вищ. кат., викл.-метод. Микитів Г.В.

МАРКЕТИНГОВА СТРАТЕГІЯ ЯК СПОСІБ ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ ТВОРЧОСТІ СЕРГІЯ ЖАДАНА

Сучасне суспільство переживає епоху, коли маркетинг виявляє суттєвий вплив на всі сфери життя, включаючи літературу. Зміни в способах споживання контенту та зростання конкуренції в літературній галузі змушують авторів та видавництва активно використовувати маркетингові стратегії для просування творів на ринку. У цьому контексті важливо розглянути вплив маркетингових стратегій на популяризацію творчості визначних письменників сучасності, зокрема Сергія Жадана.

Сергій Вікторович Жадан – український письменник, який отримав широке визнання як в Україні так і закордоном. Його творчість визначається особливим стилем та тематикою, що привертає увагу як науковців, так і широкої аудиторії. Діяльність Сергія Жадана стала об'єктом уваги для дослідження, оскільки його популярність і вплив можуть бути значно підвищені за допомогою маркетингових стратегій.

Перш ніж досліджувати конкретні стратегії популяризації творчості Сергія Жадана, важливо зрозуміти загальні принципи маркетингових стратегій, що застосовуються в культурній галузі. Маркетингові комунікації визначаються як складний процес передачі інформації про продукт або послугу споживачам із метою створення комплексного уявлення про стратегію маркетингу підприємства. Цей процес включає в себе різноманітні аспекти, наприклад, привабливість ціни, висока якість товару/послуги або ж ефективність засобів збуту. Основна мета маркетингових комунікацій полягає у стимулюванні інтересу споживачів або впливі на них з метою прийняття конкретної пропозиції або розгляду товару чи послуги з точки зору її виробників або постачальників.

У сучасному бізнес-середовищі компоненти маркетингових комунікацій включають в себе такі елементи, як реклама, відносини з громадськістю, директ-мейл, брендинг, прямі продажі, мережевий маркетинг (MLM), соціальний медіа-маркетинг (SMM), а також маркетинг у контактних мережах (Networking).

Основними каналами передачі інформації є пункти продажу (візуальна реклама, мерчандайзинг); пабліситі, що використовуються для публікації позитивних матеріалів про товар/послугу в ЗМІ; PR-акції або PR-кампанії, які включають тематичні, іміджеві та промоційні заходи для підвищення усвідомленості про бренд; директ-мейл, що охоплює поштові або інтернет-

розсилання рекламних та іміджевих матеріалів; сейл-промоушн (акції та програми стимулювання збуту); зовнішня реклама (борди, сітілайти); реклама на транспорті; аудіовізуальна реклама; реклама в пресі; інтернет реклама; продакт-плейсмент та друкована реклама [1].

Зокрема, дослідник Неіл Патель зазначає, що однією з ефективних стратегій є саме використання соціальних мереж – «Реклама в соціальних мережах дозволяє вам бути неймовірно таргетованим. Такі компанії як Facebook, Twitter, Instagram, TikTok та LinkedIn, мають багато інформації про своїх користувачів, і ви можете використовувати її, щоб переконатися, що ви охоплюєте потрібних людей своєю рекламою» [2].

Продовжуючи тему популяризації в соціальних мережах, варто відзначити, що Сергій Жадан систематично розміщує свою віршовану творчість на особистих сторінках у мережах Інстаграм та Фейсбук. Створення блогу, де автор може презентувати свої думки, публікувати пости та ексклюзивний контент (наприклад, пост в Інстаграмі, який також дублювався у Фейсбуці від 30.03.2024, де анонсувалося читання прози на своєму Патреоні) також може стати вагомим елементом маркетингової стратегії для привертання уваги аудиторії. Відомі видавництва, такі, як «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА» та «Книгарня Є» регулярно використовують свої платформи для просування творчості Сергія Жадана з метою збільшення популярності та продажу його книг. Додатково варто відзначити, що в соціальній мережі ТікТок існує значна кількість користувачів, які створюють контент, присвячений рецензіям на твори Сергія Жадана та цікавим аспектам його літературної спадщини.

Підсумовуючи, можна сказати, що в контексті сучасного літературного ринку важливість маркетингових стратегій для популяризації творчості письменників, зокрема такого визначного, як Сергій Жадан, набула чималого значення. Використання різноманітних маркетингових інструментів, таких, як активна присутність у соціальних мережах, розробка персональних блогів та співпраця з видавництвами сприяє розширенню аудиторії та забезпечує доступ до творчих робіт письменника. Однак, для ефективної популяризації необхідно регулярно адаптовувати маркетингові стратегії, враховуючи постійно змінювані тенденції у споживанні контенту та вимоги аудиторії. Додатково, аналіз впливу маркетингових стратегій на популяризацію творчості видатних письменників сприяє не лише розвитку літературної сфери, а й визначає важливість культурного капіталу в сучасному суспільстві.

Література

1. Курбан О.В. PR у маркетингових комунікаціях / Курбан О.В.: навч. посіб. – К.: «Кондор», 2014. – 246 с.
2. How to Market a Book: 7 Strategies – Neil Patel. URL: <https://neilpatel.com/blog/book-marketing/> (дата звернення: 02.04.2024)

Майстро Анна

студентка 2 курсу ВСП «ЕПФК ЗНУ»

Наук. кер.: к.філос.н., доц., викл. вищ. кат., викл.-метод. Широбокова О.О.

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ЖУРНАЛІСТСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Штучний інтелект (це здатність машин і програм аналізувати отриману інформацію, робити висновки, приймати на їхній основі рішення (далі – ШІ)). За останні 2 роки отримав велику популярність, він може виконувати різні завдання: від обробки даних до написання віршів.

Нейромережа швидко поширилася на різні сфери діяльності, журналістика не виключення: це автоматизований контент; відстежування читацького досвіду аби підбирати відповідні матеріали для користувача; збільшення аудиторії шляхом впровадження нових рубрик та зацікавлення експериментами. Найбільш відомі медіа вже активно запроваджують новації в свою роботу, зокрема, робот-репортер від «Washington Post», який допомагає збирати інформацію [1]; інструмент «Moderator» від «The New York Times», який сортує коментарі за схожістю [2]; «BBC Global News» запустили синтетичну голосову програму для аудіосупроводу публікацій на сайті [3] та багато інших.

Така доступність до інформації змушує думати, що журналістам уже не потрібно щось писати – за них це зробить ШІ. Перевіримо, чи можна покластися на новітні технології та передати всю роботу. Уявімо, що нам необхідно написати статтю, все, що у нас є – тематика, яка цікавить аудиторію: реклама, Public Relations (далі PR), промоція. Задача: придумати тему матеріалу, розробити план, знайти необхідну інформацію, написати статтю. Перший етап — придумати конкретну тему публікації, для цього ми обрали два ШІ: ChatGPT (чат-бот на базі штучного інтелекту, створеного компанією OpenAI) [4] та Copy.ai (це платформа для створення переважно письмового контенту на базі штучного інтелекту) [5].

Було надано кілька запитів, перший: *«запропонувати теми для статті в сфері PR»*, далі уточнюючі промпти: *«більш цікаві теми»*; *«пов'язати PR та ЗМІ»*. На початку Copy.ai не зрозумів абревіатуру «PR», та писав ідеї, пов'язані з рекламою, в свою чергу ChatGPT з самого початку мав у своїх ідеях такі слова, як «PR» та «ЗМІ». У ChatGPT присутні повтори основних ідей (написаних по-різному, або однаково сформульованих), у Copy.ai ідеї не повторювалися, він видавав постійно різнопланові. Ми провели опитування серед людей різної вікової категорії, від 13 до 40 років, аби визначити, яка нейромережа надає більш цікаві теми. За результатами маємо: у ChatGPT 8 цікавих ідей, у Copy.ai — 6, тому надалі працюватимемо з ChatGPT.

Тема для статті обрана: *«Як завдяки VR вибудувати зв'язки з аудиторією»*. Наступний запит: *розкрити тему «як покращити ефективність PR-реклами за допомогою віртуальної реальності (VR)»*. У відповідь отримали план на кожний блок статті, який необхідно дослідити. Але тут також журналісту треба попрацювати, обравши необхідні тези. Далі ми перейшли до конкретних задач: *«надати визначення терміну PR»*.

У відповідь отримали, що *Public Relations — це стратегічна функція управління комунікаціями, спрямована на створення позитивного сприйняття бренду в очах громадськості та цільових аудиторій*. Також у визначення ШІ додав інструменти, які може використовувати піарник та мету піару. Відомо,

що є кілька видів піару: чорний, білий, сирій, жовтий, зелений, вірусний. Нейромережа не надала жодного з них, тут більше способи розповсюдження піару, а не його види. Незважаючи на різні запити (які є техніки піару, які є види PR, які існують види піару в соціальних мережах), відповіді так і не вдалося отримати. Запит: *«хто вперше використав термін Public Relations?»*. У відповідь ми отримали, що перша згадка була в 1906 році, Іван Таунсенд вживав цей термін у листі до газет «The New York Times» та «The Evening Mail» [7]. Але насправді це було в 1807 році, коли американський президент Томас Джефферсон звертався до Конгресу. Зокрема, так пишуть Вікіпедія [6], навчальний посібник Євтухової С. М [7] та BBCNews у своїй статті «Чому в Україні піар - лайливе слово?» від 18 вересня 2007 року [8].

На запит: *«що таке віртуальна реальність»*, ми отримали розгорнуту відповідь і вона є правильною з точки зору визначення терміну. Але питання: *«коли та де вперше було згадано віртуальну реальність?»*, у відповіді було правильно написано: 1935 рік, оповідання Стенлі Г. Вейнбаума, але назва не «Пірлс і Свині», а «Окуляри Пігмаліона» [9].

Запит: *«як використання віртуальної реальності в піар стратегіях може підвищити впізнаваність та покращити репутацію бренду?»*. На що ми отримали сучасні та цікаві пропозиції, зокрема: влаштування віртуальних подій та презентацій; віртуальні тури виробництвом; інтерактивні ігри та додатки; проведення етерів у форматі VR тощо. На завдання навести приклади використання віртуальної реальності для піару бренду, ми отримали змістовну відповідь з вдалими проєктами світового масштабу, але були і несправжні кампанії: Кампанія від Pepsi, яка була спрямована на підняття настрою людям, які на зупинках чекали на автобус. Але ШІ надав відповідь: ніби пасажери лондонських автобусів отримували окуляри VR, які дозволяли їм зануритися в захопливий імерсивний світ під час поїздки, рекламуючи при цьому новий продукт Pepsi Max [10]; ChatGPT написав: TOMS, виробник взуття, використовував VR для того, щоб здійснити віртуальну екскурсію своїм виробництвом в Африці та побачити, як їхній підхід до бізнесу впливає на спільноти. Але туру по виробництву не було, це радше подорож, де розповідається про проблему відсутності взуття у африканських дітей та, власне, демонстрація впливу компанії на шляху до вирішення цієї проблеми [11].

Продовжуючи запитання на генерування пропозицій, ми надали задачу: *як можна запровадити використання віртуальної реальності у ЗМІ та створити позитивний імідж?* У відповідь отримали цікаві ідеї з коротким поясненням: створення віртуальних репортажів, інтерв'ю, дискусій; VR-документальні фільми.

Провівши попередній діалог зі штучним інтелектом, ми надали загальний запит на те, аби нейромережа написала статтю, використовуючи матеріали, які обговорювалися раніше. Зокрема, ми вказали що необхідно написати в статті. У відповіді є вступна частина, далі тлумачення термінів: у цьому блоці замало інформації, видів піару не було і різниці між PR та рекламою (хоча раніше це обговорювалося з ШІ).

Наступний блок – чому віртуальна реальність приваблює, на що ми отримали беззмистовну відповідь: *«Віртуальна реальність стала цікавою для багатьох через можливість відчувати неймовірні враження та взаємодіяти з контентом. Вона надає можливість вирішувати завдання, вивчати нові світи та переживати унікальні події, що робить її відмінною платформою для комунікації та реклами»*.

Потім блок статті стосується частини запиту: *чому віртуальна реальність зацікавлює людей і така реклама буде успішною*. Маємо небагато причин зацікавленості, а якщо запитати окремо, то ми отримаємо більший список (див. Табл. 1):

Для частини запиту про приклади PR-кампаній з використанням VR ми отримали всього два пункти (IKEA VR Kitchen та Red Bull Air Race VR). В окремому питанні було надано 5 прикладів. Також ми не отримали результат на частину запиту: *«як поєднати Піар та віртуальну реальність, аби покращити імідж ЗМІ»*; повної відповіді на запит: *«способи як покращити імідж завдяки Віртуальній реальності»* також не було.

Таблиця 1

Окремий запит	Зі створеної статті
Новаторство та технологічна цікавість	Глибокий ефект враження
Персоналізація та взаємодія	Імерсивність та реалізм
Емоційна залученість	Інтерактивність та залучення
Відмінність від традиційних форматів	Створення унікального брендового досвіду
Розширені можливості розповіді історій	
Збільшення уваги та впізнаваності	
Можливості дистрибуції	

Ми вирішили перевірити, чи вдасться ChatGPT написати вдалу статтю без попереднього діалогу. Але перед цим журналісту довелося б самостійно придумувати тези та впорядковувати їх. Загальний запит виглядав так: *Напиши статтю на тему: використання віртуальної реальності у кампаніях PR для покращення іміджу бренду. Тобі необхідно пояснити значення термінів PR та VR, чому віртуальна реальність зацікавлює людей і така реклама буде успішною, способи покращення іміджу завдяки віртуальній реальності, наведи приклади вдалих кампаній Піару з використанням VR, та як поєднати Піар і віртуальну реальність аби покращити імідж ЗМІ.*

Вступ статті є, але незрозуміло про що буде ітися далі. Перший блок – визначення термінів, написано про VR, а про PR чіткого визначення не отримали. Другий блок – чому VR зацікавлює людей та є успішною формою реклами. Надано замало інформації, однієї причини – позитивні емоції та враження – недостатньо. У цьому досліді ми отримали відповідь на частину запиту: *«способи як покращити імідж завдяки віртуальній реальності»*, але окреме питання в чаті дає більше креативних варіантів. Також III навів приклади вдалих PR-кампаній, але всього 2. На відміну від написаної статті, де був попередній діалог, в цьому випадку маємо окремий блок про те, як пов'язати PR-кампанії та віртуальну реальність у ЗМІ. Але для повноцінної статті мало інформації і вона переважно така, що її важко перевірити. Журналісту необхідно буде запитувати додатково, аби розкрити тему та наповнити статтю змістовнішою інформацією.

Отже, штучний інтелект відмінно впорався із задачею «мозкового штурму», та може повноцінно допомогти з наданням ідей для теми статті. Правдивість інформації не завжди є такою, тому треба перевіряти кожну частину отриманого тексту, що забиратиме велику кількість часу. Якщо надати запит про написання статті на тему без попереднього діалогу, то ChatGPT не надасть багато інформації і напише невелику статтю, текст якої буде майже беззмістовним. Але навіть для простого запиту написати статтю на конкретну

тему треба заздалегідь придумати план друкованого матеріалу, адже штучний інтелект реагує на конкретні задачі. Тобто, необхідно спрямувати нейронну мережу про що писати, а це також додаткова робота людини. Варто зазначити, що затверджених стандартів роботи зі штучним інтелектом в журналістиці досі немає.

Нааявні лише рекомендації від Associated Press та Комісії з журналістської етики. По-перше, відповідальність за журналістський матеріал лежить на авторі, навіть якщо під час підготовки було звернення за допомогою до ШІ. По-друге, не треба випускати матеріали, які згенерувала нейронна мережа, поки їх не перевірить людина. По-третє, кожну інформацію, отриману від штучного інтелекту необхідно перевіряти на правдивість, і зазначати в матеріалі, що його було повністю чи частково написано нейромережею. Пропонується в рекомендаціях зразок: *«Цей матеріал частково написаний з використанням штучного інтелекту, після чого всі факти перевірені журналістом»*. Або: *«Текст цього матеріалу написаний штучним інтелектом і відредагований журналістом редакції»*. Також медійним працівникам не варто створювати уявлення про штучний інтелект як про авторитетне джерело. І що найголовніше, Комісія передбачає небезпеку витоку персональних даних під час діалогу журналіста та генеративної моделі. Адже фахівці не знають хто має доступ до внесених даних, як вони будуть зберігатися надалі та як обробляється їх запит.

Література

1. Heliograf від Washington Post URL: <https://www.eightbyeight.com/glossary/heliograf/>. (дата звернення: 27.01.2024)
2. The Times Sharply Increases Articles Open for Comments, Using Google's Technology. URL: https://www.nytimes.com/2017/06/13/insider/have-a-comment-leave-a-comment.html?_r=0. (дата звернення: 27.01.2024)
3. BBC Global News launches tool that 'reads' articles on BBC.com. URL: <https://www.exchange4media.com/digital-news/bbc-global-news-launches-tool-that-reads-articles-on-bbccom-109089.html> (дата звернення: 27.02.2024)
4. Стаття: ChatGPT. URL: <https://sendpulse.ua/support/glossary/chatgpt#chat-gpt>. (дата звернення: 1.03.2024)
5. Огляд Copy.ai 2024: чи справді це хороший інструмент для копірайтингу? (Особливості, ціни, плюси та мінуси). URL: <https://www.affiliatebay.net/uk/copy-ai-review/>. (дата звернення: 1.03.2024)
6. Де вперше було вжито термін «Public Relations» URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%97%D0%B2%27%D1%8F%D0%B7%D0%BA%D0%B8_%D0%B7_%D0%B3%D1%80%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D0%B4%D1%81%D1%8C%D0%BA%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8E. (дата звернення 29.01.2024)
7. Євтухова С.М. Паблік Рилейшнз: навч.-метод. посіб. / С.М. Євтухова. – Херсон, 2015. URL: <http://surl.li/gsulb> (дата звернення: 20.03.2024) 9 с.
8. Чому в Україні піар – лайливе слово? URL: https://www.bbc.com/ukrainian/entertainment/story/2007/09/070918_pr_marta_serie_s1_sp (дата звернення: 29.01.2024)

9. Від першої VR-машини до сучасної гарнітури: еволюція віртуальної реальності. URL: <https://ulab.sumdu.edu.ua/uk/vid-pershoi-vr-mashini-do-suchasnoi-garnituri-evoljuciya-virtualnoi-realnosti>. (дата звернення: 29.01.2024)
10. Pepsi Max Unbelievable Bus Shelter Augmented Reality Digital ООН // Talon ООН URL: https://www.youtube.com/watch?v=GB_qT6rAPyY. (дата звернення: 1.02.2024)
11. Experience the TOMS Virtual Giving Trip. URL: <http://surl.li/qarwd>. (дата звернення: 1.02.2024)
12. Кияниця Є.О. Виникнення та розвиток поняття «паблік рилейшнз» / Кияниця Є. О. // Культура і сучасність : альманах. – К.: «Міленіум», 2011. – №2. – С. 128.
13. Що таке VR? Поняття віртуальної реальності. URL : <https://www.adobe.com/ua/products/substance3d/discover/what-is-vr.html>.
14. Опитування. URL : <https://forms.gle/WP9SKgxhu8qo1HSG9>.

Никоненко Маргарита

студентка 2 курсу ВСП «ЕПФК ЗНУ»

Наук. кер.: викл. журнал. ВСП «ЕПФК ЗНУ» **Кравчук Софія**

TELEGRAM-КАНАЛ «ГНИЛА ЧЕРЕШНЯ» ЯК ТЕНДЕНЦІЙНИЙ ФОРМАТ ВІЙСЬКОВОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ

Базовий людський інстинкт виживання спонукає аудиторію цікавитися першою чергою негативними новинами. Сильніше ця потреба в інформуванні проявилася із початком повномасштабного вторгнення, коли безпека індивіда напряму залежить від обізнаності про можливу загрозу. Відтак оперативність подання стала однією із головних вимог, що висувуються до інформації. Цю вимогу змогли витримувати нові медіа певного формату. І саме Telegram-канали вийшли на перший план як джерело швидкої і доступної інформації.

За даними дослідження, проведеного у 2023 р. на замовлення Громадської мережі ОПОРА, найпопулярнішим джерелом інформації серед українців є соціальні мережі (77,9% опитуваних), довіра до яких лише на 1,1% менше, ніж до телебачення як першого у списку надійніших медіа. Серед представлених соціальних мереж 72,3% опитуваних надають перевагу месенджеру Telegram [2].

«Білі» канали (тобто ті, які не є офіційним джерелом, але вважаються надійними) Запорізької області мають неабиякий попит серед місцевого населення. Наведемо найвідоміші з них:

- «Гнила Черешня» – 246,601 підписників дата 28.03;
- «Запоріжжя.Інфо» – 137,03 підписників дата 28.03;
- «Доброго вечора, ми із Запоріжжя» – 83,575 підписників дата 28.03;
- «ЗаБор Запоріжжя» – 51,985 підписників дата 28.03»
- «Суспільне Запоріжжя» – 33,492 підписників дата 28.03.

Перше місце посідає канал, що має відмінний від інших зазначених формат. «Гнила Черешня» – це моніторинговий канал мелітопольського партизанського загону генерала Черешні, створений ще влітку 2021 року. Але

«розквіту» він зазнав саме у часи повномасштабного вторгнення – на початку канал мав 70.617 підписників, і з кожним днем ця цифра росла. На момент написання за цим каналом слідкує 246.130 осіб (28.03.2024).

Згідно із даними, що надає ресурс Telemetr, щодня автори публікують понад 20 спостережень, де попереджають людей про небезпеку та оголошують про збори для штурмових бригад. І збирають такі публікації переглядів та реакцій на понад 100 тисяч [3].

Для розтлумачення характеру моніторингового каналу і того, чим він відрізняється від інших Telegram-колег Запорізької області, ми зробили порівняльну таблицю моніторингового каналу «Гнила черешня» та новинного каналу міста «Запоріжжя.Інфо», що є другим за популярністю у регіоні (див. Табл. 1).

Дослідниця О. Косяк у своїй праці, присвяченій сучасному стану військової журналістики, зазначає: «Лексикографічні джерела подають мілітарну масову комунікацію як форму і напрям журналістики, що через спеціальних кореспондентів висвітлює події «з перших рук» із зони бойових дій» [1, с. 364]. Виходячи із цього визначення, зазначимо, що канал «Запоріжжя.Інфо» є прикладом цивільної журналістики, оскільки його автори працюють віддалено від лінії фронту.

Таблиця 1

Порівняльна таблиця двох популярних Telegram-каналів

Назва	«Гнила Черешня»	«Запоріжжя.Інфо»
Регіон	Запоріжжя та Запорізька область	Запоріжжя та Запорізька область
Спрямування	Моніторинговий канал	Новинний канал
Контент	<ul style="list-style-type: none"> – Сповідання про тривогу – Моніторинг активності по Запорізькому напрямку (різновид зброї, що запускається ворогом, звідки надходить загроза) – Оголошення про збори і звіти щодо них – Статистика знищення ворожої техніки 	<ul style="list-style-type: none"> – Сповідання про тривогу – Політичні, воєнні, економічні, цивільні новини міста, України та світу – Знищення ворожої техніки, наслідки «прильотів», статистика втрат противника за день або за повномасштабне вторгнення

Поруч із військовими журналістами, що збирають інформацію «на полі бою», ризикуючи життям, працюють і анонімні автори Telegram-каналів, що оперативно передають важливу інформацію з фронту, яку дізнаються із перших вуст. Саме канал «Гнила Черешня» вважається військовим, оскільки його основною спеціалізацією є відслідковування та висвітлення подій, що стосуються військових конфліктів, бойових дій. Цей канал фокусується на зборі, аналізі та поширенні інформації про військові події, такі як проведені бойові операції, порушення перемир'я з боку ворога, військові стратегії та тактики ворога тощо.

Водночас, вони анонімно збирають інформацію від очевидців та партизанів, а також регулюють поведінку аудиторії щодо «зливів» локаційної інформації. Усе це підкріплюється виконанням норм, зазначених у Рекомендаціях Управління ЗСУ щодо публікацій військового контенту.

Тож, контент-спрямування «Гнилої Черешні» робить їх не просто Telegram-медіа, а моніторинговим каналом. А наближеність до фронту, як самих авторів, так і їхніх джерел, дає нам змогу класифікувати їхню діяльність як військову журналістику. І в наш час цей напрям журналістики використовуються не тільки традиційними і онлайн-медіа, він змінюється і набуває нових форм у соціальних мережах.

Література

1. Косюк О.М. Трансформації військової журналістики у контексті сучасності / О.М. Косюк // The role of technology in the socio-economic development of the post-quarantine world : series of monographs Faculty of Architecture, Civil Engineering and Applied Arts Katowice School of Technology, monograph 42 / Edited by Magdalena Gawron-Łapuszek, Andrii Karpenko. – Katowice : Publishing House of Katowice School of Technology, 2020. – PP. 363-371.
2. Медіаспоживання українців: другий рік повномасштабної війни. Опитування ОПОРИ. URL: https://www.opora.ua.org/report/polit_ad/24796-mediaspozivannia-ukrayintsiv-drugii-rik-povnomasshtabnoyi-viini?fbclid=IwAR3IY-Y2duY_sG8Hoуy9bkUNSlSg9HT_bGZ5tjsvQTMHzZB6B9WkMbCdEec
3. Статистика Телеграм-каналу «Гнила Черешня». URL: <https://telemetr.io/uk/channels/1242496188-gnilayachereha>

Никоненко Маргарита

студентка 2 курсу ВСП «ЕПФК ЗНУ»

Наук. кер.: к.пед.н., викл. вищ. кат. Микитів О.М.

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ МЕСЕНДЖЕРУ TELEGRAM ЗАСОБАМИ КОНТЕНТНИХ СТРАТЕГІЙ

Сучасні умови розвитку засобів масової інформації потребують новаторських підходів до їх поширення. Відтак, запропоновано використання Telegram-каналів, як один зі шляхів розвитку сучасних ЗМІ, що дозволить ефективно розповсюджувати інформацію серед користувачів месенджерів.

З розвитком технологій соціальні мережі збагачуються новими можливостями для задоволення запитів користувачів. Л. Смола проаналізувала причини привабливості соціальних мереж: отримання інформації / підтримки від інших членів соціальної мережі; верифікація ідей через участь у соціальній взаємодії; соціальна вигода від контактів (причетність, самоідентифікація, соціальне ототожнення, соціальне сприйняття тощо); рекреація (відпочинок); основними категоріями соціальної мережі є: довіра, думка, вплив, репутація» [Ошибка! Источник ссылки не найден., с. 91-92].

Саме соціальні мережі є найефективнішим каналом комунікації. Це зумовлено тим, що користувачі соціальних мереж проводять там дуже багато

часу. Вони мають доступ до них цілодобово. Адже дуже зручно зайти в мережу з будь-якого пристрою (з планшету, мобільного телефону, нетбуку). Підключитися до віртуального майданчика можна і вдома, і на роботі, в кав'ярні чи барі. У наш час соціальні мережі та Інтернет замінюють нам телебачення, газети, традиційні ЗМІ, тому ними можна ефективно користуватися для формування бренду та репутації. Перевагою є те, що в соціальних мережах дуже легко здійснюється комунікація і зворотній зв'язок між підприємством та його аудиторією. Менеджери від компанії в соціальні мережі майже завжди онлайн і на зв'язку.

Телеграм – це популярний месенджер, який широко використовується в Україні та інших країнах світу. Ця платформа забезпечує швидкий та безпечний обмін повідомленнями між користувачами, а також Telegram пропонує функції, які є більш ніж простим додатком для обміну повідомленнями та комунікації, створення та просування бізнесу – це те, що зробило Telegram таким популярним [0].

Докладний список функцій і характеристик Telegram такий:

- надсилати повідомлення дуже швидко та в зручному середовищі;
- відправлення та отримання файлів у різних форматах;
- безпечне спілкування за допомогою секретних чатів Telegram, а також надсилання та отримання фотографій, що самознищуються;
- створення каналів Telegram із нескінченною кількістю передплатників, які зможуть транслювати ваш контент і розвивати свій бізнес у Telegram;
- створення груп Telegram для користувачів і пряме спілкування з користувачами та отримання їхніх коментарів та ідей;
- стікери Telegram роблять спілкування дуже приємним процесом для користувачів;
- боти Telegram пропонують різні послуги, необхідні вам як професіоналу для роботи в Інтернеті [0].

Telegram є платформою для маркетингу та пошукової оптимізації. Телеграм-канал – те, що потрібно для тісної роботи з аудиторією. Компанії з власним інфоблогом мають у півтора рази більше відвідувачів, аніж ті, у яких його немає. Реклама в Telegram генерує втричі більше лідів, ніж контекстна реклама.

Контент-стратегія – розмитий і нечіткий план досягнення деякої мети за допомогою контенту (тексти, фото, відео, підкасти і тощо) [0].

Побудова контент-стратегії складається з декількох етапів. У рамках першого етапу необхідно визначитися із цілями і завданнями, зрозуміти, для чого розробляється контент-стратегія і які завдання вона повинна вирішити. Другий етап полягає у формуванні та розміщенні контенту. Цей етап базується на аналізі конкурентів, виявленні сегментів цільової аудиторії, виборі каналів поширення контенту і підборі контенту під кожен канал. На третьому етапі проводиться оцінка ефективності стратегії контенту, вносяться відповідні корективи, і робота контенту або продовжується і носить циклічний характер, або припиняється. Щоб контент-стратегія була ефективною, менеджер повинен вміти працювати з інструментами контент-маркетингу. Вони працюють на тактичному рівні та визначають, як саме повідомлення доносяться до цільової

аудиторії. Чим відрізняється контент-стратегія від контент-маркетингу? (див. Табл. 1).

Залучити відвідувачів у канал – лише пів справи. Аудиторія зростатиме в тому випадку, якщо ви зможете втримати підписників і перетворити їх на постійних читачів. Щоб розширити свій канал Telegram за допомогою контент-маркетингу, треба виконати такі дії:

Після створення потужного плану контент-маркетингу для вашого каналу Telegram почнеться ваше зростання. Просування починається з відповіді на запитання: чому з усіх каналів на схожу тему варто читати саме ваш, яка в нього «фішка».

«Фішкою» каналу можуть бути: 1) ваша експертність; 2) погляд на бізнес зсередини; 3) стиль публікацій; 4) актуальні новини на вузьку тему; 5) гумор на певну тематику.

Підписники зазвичай знайомляться з новим каналом так: переглядають кілька минулих постів, якщо сподобалося, підписуються. Потім стежать кілька днів: якщо з'являються нові цікаві пости, читають і далі. Тому на старті важливо мати кілька класних опублікованих постів та контент-план для подальших публікацій. Так можна буде утримати нових підписників та перетворити їх на постійних читачів [0].

Таблиця 1

Порівняння контент-стратегії та контент-маркетингу [0]

Назва	Контент-стратегія	Контент-маркетинг
Поняття	Контент-стратегія – це план досягнення цілей за допомогою контенту. Вона має вирішальне значення у бізнесі, бо без стратегії можна рухатися хаотично і витратити час із зусиллями марно.	Контент-маркетинг – це одна з технологій маркетингу, що відповідає за створення і поширення продаваного контенту. Його присутність важлива для залучення цільової аудиторії і заклику потенційного покупця до дій.
Суть	Суть контент-стратегії – накреслити план, згідно з яким ви рухатиметеся на етапі впровадження контент-маркетингу.	Клієнти не бачать контент-стратегію, а тільки контент-маркетинг і на основі його можуть наочно оцінити результат вашої роботи.

Розвиток каналу – це процес, який розвивається разом з вами. Треба постійно навчатися, експериментувати і вдосконалювати свій контент і підхід [0].

Тож, Телеграм – багатофункціональна соціальна мережа, яка вийшла на новий рівень, а саме для бізнесу. Щоб створити свій Telegram-канал і розширювати його, потрібно мати чіткий план подальших дій. З розвитком бізнес-плану для Telegram-каналу буде посилюватися і контент-маркетинг.

Література

1. Смола Л.Є. Детермінанти політичного процесу сучасності: теоретико-методологічний аналіз в інформаційно-психологічному вимірі / Смола Л.Є. – К.: «Вид. дім Дмитра Бураго», 2010. – 93 с.
2. Як розкрутити Telegram-канал із нуля та нарощувати аудиторію підписників. URL: <https://sendpulse.ua/blog/promotion-of-telegram-channel>
3. 10 найкращих Стратегій Для Розвитку Вашого Каналу Telegram. URL: <https://www.telegramadviser.com/uk/grow-telegram-channel/>
4. Telegram-канал – огляд можливостей і як його розкрутити з нуля. URL: <https://www.site2b.ua/ua/web-blog-ua/telegram-kanal-oglyad-mozhливостей-i-yak-jogo-rozkrutiti-z-nulya.html>
5. Що таке контент-стратегія. URL: <https://publish.com.ua/navchannia/shcho-take-kontent-strategiya.html>
6. Месенджер Telegram: Зручний спосіб спілкування та багатофункціональний інструмент. URL: <https://bizmag.com.ua/telegram/>
7. Контент-маркетинг та контент-стратегія: у чому різниця? URL: <https://genius.space/lab/kontent-marketing-ta-kontent-strategiya-u-chomu-riznitsya>

СЕКЦІЯ «ДОШКІЛЬНА ТА ПОЧАТКОВА ОСВІТА»

Дерев'янюк Дар'я

студентка 3 курсу ВСП «ЕПФК ЗНУ»

Наук. кер.: к.пед.н, викл. вищ. кат., викл.-метод. Муращенко О.В.

НАОЧНІСТЬ І ЇЇ ВИКОРИСТАННЯ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ МАТЕМАТИКИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

У ХХІ столітті, періоді переходу до високотехнологічного інформаційного суспільства, якість людського потенціалу, рівень освіти та культури мають вирішальне значення. У зв'язку з цим, актуальність використання наочності в процесі навчання математики в початковій школі набуває особливого значення.

Застосування наочності є одним з основних дидактичних принципів навчання, оскільки безпосереднє сприйняття та міркування допомагають дітям створювати ідеї та формулювати поняття. Якість цих понять визначає успішність подальшого вивчення математики. За допомогою спеціальних наочних посібників математика може формувати й розвивати уяву, абстрактне, образне і просторове мислення молодших школярів, що полегшує сприйняття, розуміння, осмислення та засвоєння матеріалу, який вони вивчають.

Учителі початкових класів усвідомлюють необхідності ефективного використання різних форм і засобів наочності в педагогічному процесі. Однак дотепер відсутнє єдине трактування засобів наочності в навчанні, яке повною мірою враховувало б сучасні досягнення психолого-педагогічної науки.

У науково-педагогічній літературі зустрічаємо терміни «наочність», «наочні засоби», «наочні посібники», «засоби наочності», «наочний матеріал», «дидактичний матеріал», «наочні навчальні посібники».

В українському педагогічному словнику [4, с. 224] зазначається, що наочні навчальні посібники представляють собою засоби наочності в навчанні, що містять площинні та об'ємні зображення предметів і явищ реального світу або природні об'єкти в їх звичайному чи препарованому вигляді. Серед основних типів наочних навчальних посібників можна виділити малюнки, таблиці, дидактичний матеріал, карти, схеми, діаграми, альбоми, макети, моделі, гербарії, колекції тощо.

На думку С.О. Скворцової [2, с. 182], наочні засоби відіграють велику роль у формуванні чітких просторових і кількісних уявлень, розвитку змістовних понять, логічного мислення та математичного мовлення. Їх різноманітне використання допомагає активізувати увагу учнів, збагачує їх словниковий запас. Вона зазначає, що підручник залишається основним засобом навчання в початковій школі.

Науковець Г.П. Бевз [1] зазначає, що наочними посібниками у навчальному процесі називаються усі предмети, моделі, малюнки, схеми тощо, які використовуються для демонстрації учням з метою посилення рівня засвоєння навчального матеріалу. Найчастіше в якості наочних посібників використовують:

- реальні предмети, що є частиною природи, побуту або техніки;
- спеціальні моделі та малюнки;
- схематичні рисунки, графіки, діаграми та інші графічні зображення.

Дослідник О.І. Ярмолович [5, с. 15] вказує, що під натуральними наочними посібниками розуміються реальні об'єкти, які використовуються в процесі навчання та вивчаються учнями. Образотворчі наочні посібники поділяються на площинні, які включають плакати, малюнки, схеми, графіки, таблиці, фотографії, ілюстрації у книгах, і об'ємні, до яких належать макети та моделі.

Поняття «засіб наочності» тісно пов'язане з поняття «наочний посібник», але має значно ширший спектр використання. Наприклад, телепередача, малюнок на дошці, малюнки в підручнику належать до засобів наочності, але не обов'язково є наочними посібниками. До наочних посібників належать конкретні об'єкти, які використовує вчитель під час уроку. Ними можуть бути таблиці з малюнками й схемами, муляжі, аплікації, діафільми, роздавальний матеріал, дидактичні картки тощо.

Підсумовуючи вищевикладене, засоби наочності можна розглядати як засоби пізнання, які у взаємодії суб'єкта з інформаційними знаковими системами створюють у його свідомості наочні образи, розвивають уміння працювати з ними, включають їх у складніші структури мислення та активують розумову діяльність суб'єкта у процесі сприйняття та обробки інформації.

Отже, надалі термін «наочність» будемо розуміти як основний дидактичний принцип навчання, тоді як термін «засоби наочності» будемо вважати засобами, які використовуються для реалізації цього принципу в процесі навчання.

Під час уроків математики в початковій школі молодші школярі засвоюють ряд складних понять, які вимагають застосування абстрактного мислення. Ці поняття включають числа, арифметичні дії з числами, закони арифметичних дій, величини, геометричні фігури, вирази, рівності, нерівності, сюжетні задачі та інші. Знання видів навчальних наочних посібників дозволяє вчителю правильно їх дібрати та ефективно використовувати на різних етапах уроків, а також виготовляти самому разом з дітьми. Вдале користування наочними посібниками на уроках математики сприяє якісному засвоєнню нового матеріалу, його закріпленню та виступає засобом контролю, забезпечує активну самостійну навчальну діяльність учнів початкової школи.

Наведемо приклад застосування наочних посібників у процесі вивчення теми «Нумерація чисел першого десятка» у 1-му класі:

- набір геометричних фігур, який може бути використаний для візуалізації утворення числа як кількісної характеристики класу кінцевих еквівалентних множин;
- таблиця «Числові сходи» складається в міру того, як вивчаються нові числа, та демонструє послідовність чисел в натуральному ряді чисел;
- таблиця «Склад числа», яка демонструє подання числа у вигляді суми двох доданків;
- арифметичні штанги можуть використовуватися для візуалізації арифметичних операцій та порівняння чисел;

- набір «Числа і кружки» та картки з числами й знаками арифметичних дій застосовується для формування обчислювальних навичок арифметичних дій додавання і віднімання, їх взаємозв'язок;
- кісточки доміно доцільно використовувати для засвоєння складу чисел та ознайомлення з переставним законом додавання;
- набір «Гроші».

Отже, наочність є одним з основних дидактичних принципів навчання, що сприяє формулюванню ідей та розумінню понять молодшими школярами. Застосування спеціальних наочних посібників дозволяє формувати та розвивати уяву, абстрактне, образне і просторове мислення учнів, допомагає їхньому успішному засвоєнню матеріалу.

Література

1. Бевз Г.П. Методика викладання математики : навч. посіб. Київ : Вища школа, 1977. 375 с.
2. Коваль Л.В. Методика навчання математики: теорія і практика: підруч. для студ. / Л.В. Коваль, С.О. Скворцова. Харків: ЧП «Принт-Лідер», 2011. 414 с.
3. Павелко В.В. Формування знань і умінь молодших школярів у процесі навчання засобами наочності і моделювання : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.09. Рівне, 2009. 207 с.
4. Український педагогічний словник / укл. С.У. Гончаренко. Київ : Либідь, 1997. 373 с.
5. Ярмолович О.І. Формування образно-концептуальних компонентів мислення студентів у процесі вивчення педагогічних дисциплін : автореф. дис. ... канд. пед наук. : 13.00.01. Одеса, 1998. 18 с.

Доільніцина Юлія

студентка 3 курсу ВСП «ЕПФК ЗНУ»

Наук. кер.: викл. вищ. кат., викл.-метод. Волошко Т.В.

ВПЛИВ ДРІБНОЇ МОТОРИКИ НА РОБОТУ МОЗКУ ДІТЕЙ ТА ДОРΟΣЛИХ

Дрібна моторика – це здатність контролювати рухи маленьких м'язів, які вимагають точності і координації, таких як рухи пальців, долонь, зап'ястя.

Відомий український педагог Сухомлинський В.О. підкреслював надзвичайно важливу роль дрібної та загальної моторики у мовленнєвому та інтелектуальному розвитку. Він стверджував, що джерела здібностей і обдарувань лежать на кінчиках її пальців [0]. Образно кажучи, від пальців ідуть найтонші струмочки, які живлять джерело творчої думки. Чим більше майстерності в руці, тим розумніша людина.

Наукові дослідження показують, що розвиток дрібної моторики у людей пов'язаний з розвитком різних областей мозку, таких як моторні кортекси, зони відповідальні за координацію та регулювання рухів, а також зони, відповідальні за виконання високорівневих когнітивних завдань, таких як увага, пам'ять та мислення. Важливість дрібної моторики виявляється у тому, що вона сприяє розвитку нейронних зв'язків і стимулює активність мозку, що в свою чергу

сприяє його оптимальному функціонуванню, також показують, що розвиток дрібної моторики впливає на успішність навчання у дітей. Діти з розвиненою дрібною моторикою частіше досягають високих успіхів у навчанні, краще адаптуються у школі та виявляють вищий рівень креативності та розвитку мислення. На цю тему у 2020 р. зарубіжні дослідники, вивчили зв'язок між дрібною моторикою, готовністю до школи та когнітивним розвитком у дітей дошкільного віку. Навички дрібної моторики виміряли у 100 дітей віком від 4 до 5 років, за допомогою тесту дослідили рівень грамотності, математичних уявлень, розуміння науки та соціально-емоційні навички. Результати були опубліковані в журналі «Child Development», що в котрий раз довело актуальність і важливість розглянутої теми.

Ранній вік – це ключовий період у формуванні дрібної моторики у дітей. Процес розвитку дрібної моторики розпочинається вже з перших місяців життя та продовжується протягом дитячого віку.

У головному мозку людини центри, що відповідають за мову та рухи пальців рук, розташовані дуже близько. Цей зв'язок пояснює твердження Іммануїла Канта: «Рука – це видима частина мозку». Стимулюючи дрібну моторику, ми активізуємо не лише відповідні ділянки мозку, але й сусідні зони, відповідальні за мовлення. Тому нестача розвитку пальчиків негативно впливає на мовленнєві навички дитини і навпаки. Деякі вчені навіть називають кисті рук «органами мови», нарівні з артикуляційним апаратом. Це підкреслює важливість тренування не лише мовлення, але й дрібної моторики для розвитку дитини. У своїй книзі «Після трьох вже пізно» Масару Ібука наголошує на необхідності раннього розвитку дітей: «Жодна дитина не народжується генієм, і жодна – дураком. Все залежить від стимуляції і ступеня розвитку головного мозку у вирішальні роки життя дитини... Протягом перших трьох років життя у дитини найвищий потенціал до навчання і розвитку. Тому не чекайте».

Дрібна моторика рук (далі – ДМР) – це не просто вміння володіти пальцями. Це складний комплекс навичок, що включає координацію рухів рук і очей, точність маніпуляцій з дрібними предметами, а також силу і витривалість м'язів кистей. Роль ДМР у розвитку дитини важко переоцінити. Вона тісно пов'язана з розвитком мовлення, мислення, пам'яті, уваги, а також з емоційним та особистісним становленням дитини. Важливо пам'ятати, що розвиток ДМР – це не одноразовий акт, а тривалий процес, який потребує систематичної роботи. Заняття мають бути цікавими, різноманітними і відповідати віку дитини. Вкладаючи час і зусилля в розвиток дрібної моторики, ви робите цінний внесок у загальний розвиток дитини.

Існують різноманітні методики та вправи, які сприяють розвитку дрібної моторики у дітей та дорослих. До них входять малювання, ліплення, вирізання, складання пазлів, виконання конструкторів, писання та читання. Такі вправи сприяють координації рухів, поліпшенню моторики пальців, розвитку уяви та творчих здібностей.

Дрібна моторика відіграє важливу роль протягом усього життя дорослого. Навички, розвинені в ранньому віці, продовжують бути використовуваними та вдосконалюваними протягом усього життя, і вони можуть мати значний вплив на різні аспекти професійного, особистісного та соціального життя.

Декілька цікавих фактів, які допоможуть вам краще зрозуміти цей процес: *зв'язок з мовленням* (у людей з добре розвинутою дрібною моторикою зазвичай краще розвинена і мова); *розвиток інтелекту* (тренування дрібної моторики може допомогти покращити когнітивні функції у людей будь-якого віку); *вплив на письмо* (добре розвинена дрібна моторика робить письмо більш чітким, швидким та красивим і тренування дрібної моторики може допомогти покращити почерк); *зниження стресу* (заняття, які розвивають дрібну моторику, можуть допомогти знизити рівень стресу та поліпшити настрій); *профілактика деменції* (регулярні заняття, які розвивають дрібну моторику, можуть допомогти знизити ризик розвитку деменції, це пов'язано з тим, що такі заняття стимулюють роботу мозку та покращують когнітивні функції). Отже, розвиток дрібної моторики це не тільки для дітей, а це і профілактика нашого інтелектуального розвитку в дорослому віці.

Підходячи до висновку, можемо зазначити, що дрібна моторика відіграє ключову роль у розвитку мозку у дітей та дорослих. Її вплив на когнітивні процеси, навчання та емоційний розвиток підкреслює важливість включення в розвивальні програми та педагогічні практики методик та вправ, спрямованих на розвиток цієї навички. Більш глибокі дослідження в цій області допоможуть краще зрозуміти механізми впливу дрібної моторики на розвиток мозку та розробити ефективніші програми розвитку для оптимізації когнітивних та емоційних процесів у людини на різних етапах життя.

Література

1. Сухомлинський В.О. Квітка сонця / В. О. Сухомлинський. – Х. : Школа, 2015. – 240 с.
2. Open AI (2024). ChatGPT (GPT3.5). URL: <https://chat.openai.com/c/db753275-20ec-4bd5-9369-1a795dcf12e6> (дата звернення: 29.03.24)

Жумаєва Софія

студентка 3 курсу ЕПФК ЗНУ

Наук. кер.: к.пед.н, викл. вищ. кат., викл.-метод. Муращенко О.В.

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПІВ ДІЯЛЬНІСНОГО ПІДХОДУ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Сучасна система освіти потребує оновлення підходів навчання з метою активного залучення молодших школярів до навчально-пізнавальної діяльності, сприяючи їхньому розвитку як особистостей. Використання діяльнісного підходу на уроках математики є ключовим, оскільки цей предмет вимагає не лише засвоєння конкретних знань, а й розвитку логічного мислення, творчості та аналітичних здібностей учнів.

Діяльнісний підхід надає пріоритет дитині не лише отримання готових знань від учителя, а й стимулює її організувати власну дослідницьку діяльність для самостійного розв'язання проблемних ситуацій. Крім того, цей підхід сприяє формуванню в учнів позитивного ставлення до вивчення математики, збільшенню мотивації та інтересу до предмета.

Вимоги та загальну спрямованість освітнього процесу визначають дидактичні принципи, що розкривають позиції та установки, з якими викладачі підходять до його організації. У сучасній науковій літературі дидактичні принципи розглядаються як основне вихідне положення теорії, науки, світогляду; вихідне, початкове положення, яким керується педагог у своїй діяльності; основні положення, що визначають зміст, організаційні форми й методи освітнього процесу відповідно до його цілей і закономірностей; інструментальний, даний в категоріях діяльності прояв педагогічної концепції, це методичне відображення законів і теоретичних закономірностей, які виражаються у формі, адаптованій для застосування їх в якості регулятивних норм на практиці.

Реалізація діяльнісного підходу в навчальному процесі базується на системі дидактичних принципів, зокрема:

- **принцип діяльності** передбачає активну роль учня в процесі навчання, дозволяючи йому самостійно здобувати та розуміти знання, що сприяє формуванню загальнокультурних та діяльнісних навичок.
- **принцип неперервності** забезпечує послідовність та зв'язок між усіма етапами навчання з урахуванням індивідуальних особливостей розвитку молодший школярів.
- **принцип цілісності** спрямований на формування учнями узагальненого уявлення про світ, що охоплює різні аспекти життя.
- **принцип мінімаксу** передбачає надання можливості кожному учневі засвоювати знання на максимальному рівні його розвитку та забезпечення засвоєння мінімального необхідного рівня.
- **принцип психологічної комфортності** спрямований на створення сприятливого середовища для навчання, де виключені стресові ситуації.
- **принцип варіативності** сприяє розвитку здатності учня адекватно вибирати рішення у ситуаціях вибору.
- **принцип творчості** сприяє розвитку творчих здібностей учнів та їхньому особистісному зростанню.

Отже, реалізація діяльнісного підходу передбачає використання проблемно-орієнтованих методів та активізацію пізнавальної діяльності учнів, що створює умови для глибокого засвоєння навчального матеріалу та розвитку критичного мислення на уроках математики в початковій школі.

Діяльнісний підхід в освіті орієнтований на розвиток ключових компетентностей та наскрізних умінь особистості, застосування теоретичних знань на практиці, формування здібностей до самоосвіти та командної роботи, а також успішну інтеграцію в соціум і професійну самореалізацію. Озброєння учнів узагальненими способами дій є надійним шляхом до розвитку процесів самонавчання, самовдосконалення та вміння навчатися протягом усього життя.

Продемонструємо структуру реалізацію діяльнісного підходу на уроках математики за допомогою конкретних прикладів:

1. *Використання проблемних ситуацій:* у межах вивчення теми «Задачі на ділення на рівні частини (ознайомлення)» вчитель може запропонувати учням знайти спосіб розділити цукерки порівну між друзями, або виміряти довжину стрічки без лінійки.

Проблемні методи навчання ґрунтуються на:

- створенні проблемних ситуацій, які спонукають учнів до самостійного пошуку знань;
- постановці проблемних питань, які не мають однозначної відповіді, спонукають до пошуку аргументів та доказів;
- створення проблемних завдань, для розв'язання яких учням необхідно застосувати знання і навички в новій ситуації;
- метод проектів, у процесі яких є можливість самостійно обрати тему дослідження, спланувати власну роботу, зібрати та проаналізувати інформацію, підготувати презентацію результатів дослідження.

2. *Проектні та дослідницькі методи:* учні можуть досліджувати різні геометричні фігури, вивчати історію математики або створювати математичні ігри. Ці методи дозволяють учням самостійно проводити спостереження за певними об'єктами та явищами, збирати та аналізувати інформацію. Організація проведення математичних дослідів та експериментів надає можливість перевірити свої гіпотези та зробити висновки. Створення математичних моделей можемо спостерігати в процесі роботи над задачею, складання короткого запису чи схематичного малюнка.

3. *Ігрові методи:* на уроках математики можна використовувати різноманітні дидактичні ігри, які допоможуть учням засвоїти нові знання та навички, роблять уроки математики в початковій школі цікавими та захоплюючими, а саме гра «Знайди своє місце» в процесі вивчення теми «Кількісна та порядкова лічба»; гра «Назви предмет за певною ознакою», «Властивості предметів»; гра «Магічний квадрат», «Математичне лото», «Геометричне доміно», «Математична вікторина» тощо.

4. *Інтерактивні методи* навчання ґрунтуються на організації взаємодії учнів між собою та учителем, наприклад, вчитель організує роботу в групах, де учні зможуть спільно розв'язувати математичні задачі.

До інтерактивних методів навчання належать метод «Мозковий штурм», колективне генерування ідей з метою вирішення проблемної ситуації, Уолта Діснея, «Шести капелюхів», «Mind-mapping», «Синектика», технологія «Clustern», техніка «SOFT» тощо (U. Greber, J. Maybaum, B. Priebe та W. Werzeln [1], M. Hartmann, M. Rieger та M. Luoma [2] та ін.).

Наведемо практичні рекомендації щодо реалізації принципів діяльнісного підходу на уроках математики в початковій школі.

1. Використовуйте різноманітні методи та прийоми навчання, які активізують навчально-пізнавальну діяльність учнів.
2. Створюйте проблемні ситуації, які спонукають учнів до самостійного пошуку знань.
3. Спонукайте учнів до творчості та самостійності.
4. Інтегруйте математичні знання молодших школярів у їх практичну роботу.
5. Використовуйте дидактичні матеріали та засоби навчання, які сприяють активізації пізнавальної діяльності учнів.
6. Здійснюйте диференціацію навчання з урахуванням рівня підготовки кожного учня.

7. Забезпечуйте зворотний зв'язок та оцінювання результатів навчально-пізнавальної діяльності.

Отже, діяльнісний підхід в практичному застосуванні на уроках математики в початковій школі реалізується завдяки системі дидактичних принципів, таких як принцип діяльності, принцип безперервності, принцип цілісного уявлення про світ, принцип мінімаксу, принцип психологічної комфортності, принцип варіативності та принцип творчості.

Реалізація принципів діялісного підходу на уроках математики потребує від учителя значних зусиль, але результат того вартий. Адже саме діялісний підхід дає можливість сформувати особистість, яка готова до життя в сучасному світі.

Література

1. Greber U. Auf dem Weg zur «Guten Schule» : Schulinterne Lehrerfortbildung / Greber U., Maybaum J., Priebe B., Werzel. W. – Weinheim und Basel, 1991.
2. Hartmann M. Zielgerichtet moderieren / Hartmann M., Rieger M., Luoma M. – Weinheim und Basel, 1999.

Лобко Маріана

студентка 3 курсу ЕПФК ЗНУ

Наук. кер.: к.пед.н, викл. вищ. кат., викл.-метод. Муращенко О.В.

СУЧАСНІ ВИМОГИ ДО УРОКУ МАТЕМАТИКИ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

На сучасному етапі становлення Нової української школи одним з актуальних завдань для вчителів початкових класів є формування ключових компетентностей учнів. У Державному стандарті початкової освіти вказується, що метою початкової освіти є всебічний розвиток дитини, її талантів, здібностей, компетентностей та наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, формування цінностей, розвиток самостійності, творчості та допитливості [1, с. 92].

Основною формою навчання математики є урок. Планування кожного уроку відбувається з урахуванням освітньої мети, а його зміст структурується навколо низки завдань, які забезпечують досягнення цієї мети. Відповідно до нового Державного стандарту загальної початкової освіти, кожен розділ математики має свою загальну мету, яка конкретизується для серії уроків [2].

У залежності від домінуючого навчального змісту, серія уроків може вирішувати мету, пов'язану із формуванням уявлення про число, розвитком обчислювальних навичок, ознайомленням з поняттям задачі, формуванням уміння розв'язувати задачі тощо.

Дидактична мета уроку реалізується як тривалий процес, який не можна втілити ущільнено за короткий період часу, тому вона охоплює серію уроків, спрямованих на досягнення одного результату [4].

Дидактична задача полягає у відображенні навчального змісту уроку:

- що буде актуалізовано або повторено;
- з чим учні мають познайомитися;

- яке знання потрібно закріпити;
- які вміння або навички будуть розвиватися тощо.

Розвивальна мета уроку розкриває, які пізнавальні процеси розвиватимуться під час опанування математичного змісту, зокрема сприйняття, мислення, пам'ять, уява тощо.

У рамках розвивальної мети уроку демонструється формування таких розумових дій, як аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, систематизація, абстракція та конкретизація; розвиток уміння правильно та логічно міркувати, оцінювати істинність тверджень та формулювати висновки тощо.

Реалізація розвивальної мети уроку відбувається в процесі розв'язування учнями системи навчальних завдань, які передбачають активну розумову діяльність, вимагають підвищеної складності та містять завдання з логічним навантаженням [3].

Одним із головних завдань навчання математики в початковій школі є розвиток математичного мислення, що базується на розумінні та використанні математичної термінології. Розвивальна мета уроку має передбачати розширення словникового запасу учнів за допомогою математичних термінів.

Виховна мета уроку формулюється вчителем, враховуючи потреби класу, умови навчання та виховні можливості матеріалу уроку. Вона спрямована на формування пізнавального інтересу до математики та розвиток таких особистісних якостей, як охайність, товарииськість, доброзичливість тощо.

Особливості проведення уроку математики залежать від його змісту, а зміст і мета уроку визначають його тип.

За основною дидактичною метою уроки математики в початковій школі можуть буди певних типів, наприклад:

- уроки засвоєння нового матеріалу;
- уроки повторення та узагальнення знань і вмінь;
- уроки перевірки та контролю результатів навчання.

Зазвичай уроки математики мають комбінований тип, оскільки поєднують різні цілі навчання. Це обумовлено не лише потребою у неперервному повторенні, а й особливостями психічних процесів учнів молодшого шкільного віку.

Структура комбінованого уроку математики включає такі компоненти:

1. Контроль та закріплення знань учнів, який включає творчу перевірку домашнього завдання, опитування учнів та усні обчислення.
2. Опрацювання нового матеріалу, що передбачає підготовку до вивчення нового матеріалу, пояснення його та первинне закріплення.
3. Закріплення та узагальнення знань учнів, яке включає повторення та закріплення матеріалу, інструктаж домашнього завдання та підсумки уроку.

Продемонструємо структуру комбінованого уроку математики в початкових класах.

1. Мотивація навчально-пізнавальної діяльності. На цьому етапі вчителю важливо спонукати учнів до активної роботи на уроці та викликати їх зацікавлення в засвоєнні нового матеріалу. Він організовує короткі бесіди, під час яких пояснює важливість і значущість даного уроку для кожного учня. На цьому етапі уроку акцентується загальна мета і завдання уроку, які учні мають

усвідомити. Використання цікавих історичних та математичних фактів допоможе молодшим школярам відчутти, що вони не лише засвоюють навчальний матеріал, а й збагачують свій культурний багаж знань, нароблений людством протягом історії.

2. Актуалізація опорних знань та способів дій. На цьому етапі учні готуються до сприйняття нової інформації шляхом повторення опорних знань та вмінь, які є базою для вивчення нового матеріалу або для виконання нової дії. Форми роботи на цьому етапі можуть включати усне опитування, усну лічбу, математичний диктант, практичні вправи з використанням роздаткового матеріалу, творчу перевірку домашнього завдання, індивідуальне опитування учнів за допомогою карток тощо. Ці форми роботи спрямовані на залучення учнів до активної участі та забезпечення їхнього готування до опанування нового матеріалу.

3. Формування нових знань та способів дій. На цьому етапі вчителем створюється проблемна ситуація, яка стимулює учнів до активного пошуку нових знань та розвитку способів дій. Це може включати постановку утруднення, відкриття нового знання та його пояснення, первинне закріплення отриманих знань. Засобами навчання на цьому етапі можуть бути система навчальних завдань, схеми, пам'ятки, картки з друкованою основою та інші.

4. Закріплення, формування умінь і навичок. На цьому етапі учні застосовують отримані знання та навички у відомих та нових умовах. Формами роботи можуть бути фронтальна робота з класом, групова робота, індивідуальна робота з учнями та самостійна робота учнів.

5. Рефлексія навчально-пізнавальної діяльності. На цьому етапі проводиться підведення підсумків уроку та організація рефлексії діяльності. Мета полягає в тому, щоб учні зрозуміли свій внесок у процес навчання та розвиток, а також виявили свої успіхи та недоліки.

У межах продемонстрованого уроку використовуються активні методи навчання, а саме організація навчальної взаємодії вчителя та учнів, методи диференційованого навчання, методи проектної діяльності, ігрові методи, організація поетапного засвоєння навчального матеріалу.

Отже, сучасний урок математики в початковій школі вимагає уважного планування та цільового підходу до навчання. Він повинен бути спрямований на досягнення чітко визначеної мети, яка відповідає основним навчальним цілям. Вибір змісту навчання повинен бути обґрунтований і відповідати потребам учнів, забезпечуючи їхнє активне залучення та розвиток математичних компетенцій. Використання різноманітних технологій, методів та форм роботи дозволяє зробити урок цікавим та доступним для всіх учнів. Застосування структурованої моделі уроку за діяльнісним підходом навчання сприяє ефективному засвоєнню матеріалу та розвитку навичок самостійної роботи та творчого мислення. Дотримання цих вимог до уроку математики в початковій школі сприяють створенню стимулюючої та продуктивної навчальної атмосфери, що сприяє успішному навчанню та розвитку учнів.

Література

1. Державний стандарт початкової освіти. Затв. постановою Кабінету Міністрів України 21 лютого 2018 р. № 87 (у редакції постанови Кабінету Міністрів

України від 24 липня 2019 р. № 688). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF> (Дата звернення: 01.08.2019).

2. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja / заг. ред. Бібік Н.М. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.

3. Савченко О.Я. Сучасний урок у початкових класах / О.Я. Савченко. Київ : Магістр, 1997. 256 с.

4. Скворцова С.О. Методична система навчання розв'язування сюжетних задач учнів початкових класів : монографія С.О. Скворцова. Одеса : Астропринт, 2006. 696 с.

Муленко Каріна

студентка 3 курсу ЕПФК ЗНУ

Наук. кер.: к.пед.н, викл. вищ. кат., викл.-метод. Муращенко О.В.

РОЗВИТОК ЛОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Сучасна освітня система, згідно з Концепцією Нової української школи, орієнтована на розвиток індивідуальності пізнавальної практики молодших школярів, роблячи її об'єктом педагогічного впливу. Це передбачає організацію освітнього процесу, спрямованого на виявлення та розвиток унікальних здібностей кожного учня, який усвідомлює себе громадянином українського суспільства, здатний до життя в ньому та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до постійного самовдосконалення та навчання впродовж усього життя, до свідомого вибору та самореалізації [3].

Розвиток логічного мислення учнів молодших класів є одним з ключових пріоритетів сучасної початкової освіти. Таке мислення сприяє розвитку їх ініціативи, самостійності, креативності, здатності до нестандартного розв'язання проблемних ситуацій, критичного мислення та адекватного оцінювання власної діяльності.

Організація та проведення уроків математики в початковій школі відкриває широкі можливості для досягнення зазначених цілей, оскільки зміст математичної галузі освіти вимагає від молодших школярів використання операцій логічного мислення, таких як аналіз, синтез, порівняння, абстрагування, класифікація, узагальнення тощо.

Таким чином, одним з основних завдань вчителя початкових класів є розвиток нестандартного мислення, яке дозволяє проводити дослідження, аргументувати свої твердження та формулювати висновки.

Важливість розвитку логічного мислення на уроках математики в початковій школі підкреслюється сучасними науковцями М.В. Богдановичем, Я.С. Гаєвцем [1], О.Я. Митником [2, с. 65], О.В. Онопрієнко, О.Я. Савченко [4], С.О. Скворцовою [5], С.І. Стрілець [6] та ін., які акцентують увагу на необхідності забезпечення не лише теоретичних досліджень, але й практичних заходів для створення умов навчання та особистісного розвитку, озброєння учнів загальними прийомами мислення, просторової уяви, формування

здатності розуміти зміст математичних завдань, уміння логічно міркувати, засвоїти навички алгоритмічного мислення.

Таким чином, в останні роки проблема розвитку логічного мислення на уроках математики в початковій школі викликає все більший інтерес серед педагогів та науковців.

Логічне мислення є основою математичної освіти та важливою складовою культури мислення особистості.

У психолого-педагогічних дослідженнях логічне мислення характеризується як важливий аспект, що сприяє підвищенню якості освітнього процесу. Воно формується на основі образного мислення та є вищим етапом розвитку дитячого мислення. Досягнення цього етапу є складним процесом, оскільки вимагає активної інтелектуальної діяльності й уміння аналізувати загальні та суттєві ознаки явищ і предметів.

Науковці, зокрема О.Я. Митник [2, с. 65], визначають логічне мислення як процес використання розумових здібностей для аналізу, висновків, розв'язання проблем та прийняття обґрунтованих рішень. Воно включає здатність розпізнавати взаємозв'язки, порівнювати інформацію, розв'язувати завдання та робити висновки.

Дослідниця проблем початкової освіти О.Я. Савченко [4] зазначає, що логічне мислення сприяє розвитку аналітичних та критичних розумових навичок у дітей, що є ключовими для успішного вивчення різних навчальних предметів у початковій школі.

Педагоги наголошують, що розвиток логічного мислення молодших школярів є важливим завданням початкової освіти. Головний акцент при цьому, на нашу думку, треба робити на роботі над задачею, оскільки вони містять значні можливості для розвитку логічного мислення. Проте, на практиці учні знайомляться з задачею, разом з учителем аналізують її умову та шукають розв'язок. Не винятком є випадки, коли через деякий час, деякі учні знову зазнають труднощі у її розв'язанні. Найбільший ефект може бути досягнутий у результаті застосування різних форм творчої роботи над задачею, зокрема:

1. Робота над вирішеною задачею.
2. Складання та розв'язання задачі різними способами.
3. Правильно організований аналіз задачі аналітичним способом – від питання задачі до числових даних чи синтетичним способом – від даних задачі до її питання.
4. Складання та розв'язання обернених задач.
5. Складання та розв'язання аналогічних задач, які містять однакоvu математичну структуру.
6. Складання та розв'язання подібних задач, які мають різні математичні структури, але схожі за сюжетом, числовими даними.
7. Відтворення описаної в задачі ситуації – моделювання ситуації за допомогою схематичного креслення, малюнка, таблиці, інтелект-карти, граф-схеми чи короткого запису.
8. Розв'язання задач з відсутніми чи зайвими даними.
9. Зміна формулювання задачі.
10. Самостійне складання задач учнями.

11. Вибір виразів, що є відповіддю на питання задачі. Пояснення готового розв'язання задачі.
12. Використання прийому порівняння задач і їхніх розв'язків.
13. Зміна умови задачі таким чином, щоб її розв'язування вимагало застосування іншої арифметичної дії.
14. Завершення процесу розв'язування задачі.
15. Визначення зайвого питання та дії в розв'язку задачі або, навпаки, доповнення відсутнього питання та дії в задачі.

Вирішення логічних завдань допомагає досягти цілей, а саме:

- розвиток таких інтелектуальних дій, як аналіз, синтез, порівняння, аналогія, узагальнення тощо;
- формування та підвищення рівня творчого мислення;
- зацікавленість у певній галузі знань та академічній роботі;
- розвиток цінностей креативної особистості та самостійність;
- готовність до креативної діяльності та використання здобутих знань у нових ситуаціях.

Усі завдання з логічним навантаженням спрямовані на активну пошукову діяльність учнів, використання нестандартних та творчих підходів у застосуванні набутих на уроках математики знань і вмінь. Це сприяє розвитку гнучкого мислення, навчає кожну дитину логічно аналізувати, нестандартно підходити до розв'язання проблем, думати самостійно, робити висновки.

Отже, розвиток логічного мислення на уроках математики в початковій школі є важливим засобом формування необхідних для успішної освітньої та життєвої діяльності ціннісних навичок. Логічне мислення – основа формування вмотивованої діяльності молодшого школяра, його здатності знаходити шляхи розв'язання реальних проблем, оцінювати свою діяльність.

Література

1. Гаєвець Я.С. Формування математичної компетентності молодших школярів в умовах Нової української школи. Педагогічна наука і освіта у сучасному вимірі: проблеми та перспективи розвитку: Матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції (20 травня 2022 р.) / за заг. ред. В.В. Ягоднікової. Одеса: видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2022. С. 138-141.
2. Митник О.Я. Як навчити дитину мистецтва мислення. Педагогічна психологія : навч. посіб. для слухачів курсів підвищення кваліфікації педагогічних працівників у системі післядипломної освіти / О.Я. Митник. Київ : Початкова школа, 2006. 104 с.
3. Нова українська школа: поради для вчителя / заг. ред. Бібік Н.М. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.
4. Савченко О.Я. Сучасний урок у початкових класах / О.Я. Савченко. Київ : Магістр, 1997. 256 с.
5. Скворцова С.О. Методична система навчання розв'язування сюжетних задач учнів початкових класів : монографія С.О. Скворцова. Одеса : Астропринт, 2006. 696 с.
6. Стрілець С.І. Методика викладання математики в початкових класах у таблицях і схемах. Навчально-методичний посібник. Чернігів : Чернігівський національний педагогічний університет імені Т.Г. Шевченка, 2012. 104 с.

СЕКЦІЯ «СОЦІАЛЬНА РОБОТА, ПЕДАГОГІКА ТА АДВОКАЦІЯ»

Бахір Анастасія

студентка 2 курсу ВСП «ЕПФК ЗНУ»

Наук. кер.: к.філософ.н., доц., викл. вищ. кат., викл.-метод. Маловічко О.В.

ГЕНДЕРНІ СТЕРЕОТИПИ ЯК ЧИННИК ВИНИКНЕННЯ НАСИЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Актуальність. Тема насильства залишається актуальною протягом багатьох століть. Воно є однією з найгостріших соціальних проблем сучасного українського суспільства, яка виявляється у різних його видах (фізичне, психологічне, сексуальне, економічне). Часто насильство має гендерний характер, причому жінки стають основними жертвами, але не треба забувати і про чоловіків. Дослідження впливу гендерних стереотипів на виникнення та поширення насильства може послужити основою для розробки ефективних стратегій протидії насильству в Україні. Розуміння цього впливу дозволить розробити імпактні заходи для захисту жертв та попередження насильства.

Мета роботи – дослідження взаємозв'язку між гендерними стереотипами та різними видами насильства (фізичне, психологічне, сексуальне, економічне). Розуміння взаємозв'язку між гендерними стереотипами та насильством в Україні має сприяти визначенню шляхів подолання цього негативного явища для створення більш справедливого та безпечного навколишнього середовища для всіх його членів.

Ідея більш поглибленого вивчення цієї теми виникла під час виконання індивідуального домашнього завдання та у ході підготовки до участі у міському конкурсі соціальної реклами. У зв'язку з чим я почала пошук додаткової інформації з проблеми гендерних стереотипів у проявах насильства.

З моєї точки зору, цікавим виявилось дослідження проведене та представлене на сайті Київського національного університету імені Шевченка на тему «Гендерні стереотипи як чинник домашнього насильства над жінками в Україні». Хотілося б використовуючи наведені дані прокоментувати моє бачення проблеми насильства в Україні та пов'язати це явище з поняттям гендеру. Дослідження було проведено у 2021 р. (ще до початку повномасштабного вторгнення). Думаю, що ця проблема має тенденцію до загострення в найближчій перспективі тому, що рівень конфліктності суспільства, нажаль, загострюється.

Перш ніж перейти до документального аналізу необхідно визначити основні поняття які ми використовуємо в нашому дослідженні. Слід зауважити, що ми маємо розрізняти поняття «стать» та «гендер». Стать – біологічні і фізіологічні характеристики, які визначають чоловіків і жінок. Стать у часі не змінюється. Коли «гендер» – це соціальні характеристики, що формує культура залежна від статі та норм, які вважає прийнятими для цієї статі. Гендер включає в себе ролі, очікування, норми, стереотипи і поведінку, які визначені культурним контекстом. Важливо розуміти, що гендер не обов'язково збігається з біологічною статтю. У багатьох культурах існують різні уявлення про

гендерні ролі, а також прийняття різноманіття гендерних виразів і ідентифікацій, які можуть відрізнятися від бінарної моделі чоловік/жінка. Гендер є динамічним і суб'єктивним поняттям, яке може змінюватися від культури до культури, в часі та в залежності від індивідуальних ідентичностей. У наступних частинах моєї роботи будуть вводитися ще основні та додаткові поняття для ще більшого роз'яснення обраної теми.

Відповідно до наведених у зазначеному вище дослідженні даних визначено, що в дослідженні прийняли участь 169 респондентів, які були залучені до онлайн-опитування із такою структурою: визначення вибірки за статтю, віком, терміном проживання у м. Києві, рівнем освіти (перший блок запитань); ставлення до проблем гендерної нерівності (другий блок запитань); гендерні стереотипи про можливості професійної реалізації (третій блок запитань); стереотипи у сімейно-шлюбних відносинах (четвертий блок запитань); ставлення до жертв публічного та домашнього насильства (п'ятий блок запитань); Чи були Ви свідком домашнього насильства (фізичне, психологічне, сексуальне та економічне)? (шостий блок запитань); фінальний етап та рекомендації (сьомий блок запитань)...). Кількість запитань в анкеті складає 25 позицій та включає закриті запитання, відкриті запитання, шкали та запитання із варіантами відповідей. Учасникам опитування було надіслане запрошення із посиланням на онлайн-анкету (Google Forms), відбір відбувався на таких онлайн-ресурсах, як Facebook, Instagram та Telegram. Здебільшого, учасниками дослідження стали ті, що постійно або тимчасово проживають у місті Києві».

Для проведення цього дослідження використовували такі методи соціологічних досліджень: теоретичні (аналіз, синтез, порівняння) та емпіричні (опитування). Вже на 2 курсі я була ознайомлена з цими та іншими методами, визначала переваги та недоліки кожного із них. У досліді ставили різні питання «Чи існує проблема гендерної стереотипізації (в однаковій мірі як чоловіків, так і жінок) у Вашому оточенні?»; щодо кар'єрного росту та високої оплати праці і тощо. У висновках було зазначено результати проведеного дослідження, одним з яких є: «Щодо ставлення до жертв насильства (жертви-жінки та жертви-чоловіки), вираження емпатії більшою мірою буде стосуватись жертв-жінок, а не жертв-чоловіків: якщо жертвою насильства є жінка, 35,9% (61 респондент) виразили власну готовність до особистого втручання у конфлікт задля захисту жертви; якщо ж жертвою є чоловік, то відсоток, який готовий особисто втрутитись у вирішення конфлікту, дещо менший – 24,1% (41 респондент)». З цього ми можемо побачити, що менша кількість людей допомогла б жертві-чоловіку у захисті, з моєї точки зору це може бути викликане тими самими гендерними стереотипами.

Гендерні стереотипи – це сформовані культурою та розповсюджені в ній узагальнені переконання про те, якими є і як поведуться люди різних статей (чоловіки та жінки). Популярним прикладом є: рожевий колір має бути призначеним для дівчат, тоді як блакитний – для хлопчиків. Жінка – це породження ніжності, турботи, домогосподарка, коли чоловік – це сильний та мужній батько-годувальник. Проявляється фемінність і маскульність.

Фемінність – це фізичні, психологічні та поведінкові особливості, які вважають жіночими. Це можуть бути такі риси, як емоційна вразливість, турбота про інших, здатність до емпатії, співчуття та розуміння. У соціальному контексті це може виявлятися у таких аспектах, як манери поведінки, вибір одягу, виразність мовлення та інші аспекти, які традиційно пов'язані з «жіночістю». Маскулінність, навпаки, відображає характеристики, які традиційно вважаються чоловічими. Сюди можуть відноситися такі риси, як сила, впевненість, самодостатність, рішучість, амбіційність та раціональність. У соціальному контексті це може виявлятися у манерах поведінки, стилі одягу, мовленні та інших аспектах, що традиційно асоціюються з «чоловічим». Але наразі, з кожним прогресуючим роком і століттям у сучасному світі спостерігається тенденція до розширення уявлень про гендерні ролі і прийняття більш широкого спектру виразності, який не обмежується традиційними уявленнями про фемінність і маскулінність.

Тож, на мою думку, саме гендерні стереотипи впливають на виникнення насильства у нашій країні. Бо саме чоловіків з давніх-давен заімпонували як господарів, які в праві розпоряджатися правами жінок. Більшість респондентів, які брали участь у дослідженні, яке я обрала за приклад, вважають що в Україні панівним залишається патріархат. Саме нерівність між чоловічим та жіночим полом є одним із головних чинників виникнення насилля у різних його видах (фізичне, психологічне, сексуальне, економічне та сімейне). Чоловік почуває себе головним, він має усі права і починає обмежувати права жінки, її роль, можливості.

Гендерні очікування та стереотипи, що диктують, як повинні поводитися чоловіки та жінки, можуть створювати умови для насильства. Наприклад, у культурах, де влада чоловіка в сім'ї є нормою, може бути прийнятою практикою використовувати фізичне або емоційне насильство для контролю над партнером. Жінки, які перебувають у ситуації економічної залежності від своїх партнерів чи родини, можуть бути вразливішими до насильства, оскільки вони можуть боятися втратити фінансову підтримку у разі відстоювання своїх прав. Чоловіки, які відчують загрозу своєї влади або контролю, можуть вдасться до насильства, щоб підтримати свій соціальний статус та підтвердити свою маскулінність.

Гендерна нерівність може призводити до системної дискримінації жінок, яка створює безпосереднє середовище, що сприяє насильству. Наприклад, відмова у правах або доступі до ресурсів може вести до відчуття безпомічності та вразливості перед насильством. Але не слід забувати, що насильство може стосуватися не тільки жінок, але й чоловіків. Хоча насильство над чоловіками часто менше визнаване та менше документоване порівняно з насильством над жінками, це все ще серйозна проблема. Чоловіки можуть виявляти схильність до приховування своєї ситуації, через соціальні стигми та стереотипи щодо маскулінності, а також через обмежені можливості доступу до ресурсів і послуг для допомоги. Підтримка чоловіків, які стали жертвами насильства, містить в собі розвиток соціальних програм та служб підтримки, просвітницьку роботу щодо стереотипів гендеру та насильства, а також зміни в законодавстві для захисту прав чоловіків, які стали жертвами насильства.

Можна зробити наступні висновки: 1) гендерні стереотипи в Україні мають значний вплив на формування уявлень про ролі чоловіків та жінок у суспільстві. Традиційні очікування та норми можуть створювати умови для насильства, особливо в сімейних відносинах; 2) негативні стереотипи щодо ролі жінок та чоловіків, такі як переконання у «чоловічій силі» та «жіночій слабкості», можуть сприяти насильству, як в домашньому оточенні, так і в суспільстві загалом; 3) важливо враховувати, що гендерні стереотипи є продуктом соціокультурного середовища, і їхнє усунення потребує системних змін у вихованні, освіті та культурі загалом; 4) подолання гендерних стереотипів та насильства потребує колективних зусиль усіх секторів суспільства - уряду, громадських організацій, освітніх установ, ЗМІ та громадськості. Тільки спільно ми зможемо створити безпечне та справедливе суспільство для всіх його членів.

І пам'ятайте: Ми маємо обов'язок – стати голосом тих, хто став жертвою насильства, та відстоювати їхні права.

Література

1. Сокоренко А.О. Гендерні стереотипи як чинник домашнього насильства над жінками в Україні : кваліфікаційна робота : 054 Соціологія / Сокоренко Анна Олександрівна. – К., 2021. – 66 с.

Білоножка Аліна

студентка 3 курсу ВСП «ЕПФК ЗНУ»

Наук.кер.: викл. 2 кат. Тарасова К.Ю.

ВПЛИВ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ТА СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА ЕМОЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ ПІДЛІТКА

Засоби масової інформації та соціальні мережі в сучасному світі оточують нас всюди, у кожного з нас є постійний доступ до найновіших подій, також ми можемо отримувати найрізноманітнішу інформацію у будь який момент.

Соціальна мережа – це ресурс, створений з метою ознайомлення і забезпечення спілкування людей з схожими інтересами чи соціальними зв'язками. Існує кілька видів такого роду сайтів, багато з яких відрізняються своїми характерними особливостями [1].

Важливо зазначити, що соціальні мережі стали не лише платформою для спілкування, але й важливим інструментом для формування та утримання соціальних зв'язків.

Підлітки об'єднуються у неформальні групи через взаємну симпатію, спільну діяльність, спільні захоплення, спільне проведення вільного часу та ін. І це не просто компанія, у якій підліток проводить вільний час. Вхідження підлітка у неформальні групи важлива умова розвитку особистості, адже лише у групі ровесників можлива повноцінна соціалізація, саме у групі реалізується спілкування як провідна діяльність підліткового віку [2].

Актуальність роботи обумовлюється необхідністю розуміння впливу засобів масової інформації та соціальних мереж на емоційний розвиток особистості в умовах сучасного інформаційного середовища.

Для дослідження впливу ЗМІ та соціальних мереж на емоційний розвиток особистості підлітків я провела анонімне анкетування серед студентів Економіко-правничого фахового коледжу ЗНУ.

В анкетуванні взяли участь 90 студентів які відповіли на 13 поставлених питань.

Зробивши аналіз проведеного нами дослідження, з'ясувалося, що:

1) на питання «Скільки годин на день ви в середньому проводите в соціальних мережах?» значна частина респондентів (40%), проводять в соціальних мережах в середньому 3-4 години на день. Цей факт підкреслює вагомое місце, яке займають соціальні мережі в житті підлітків, і потребує подальшого дослідження їхнього впливу на емоційний розвиток.

Важливо також зазначити, що 32,2% респондентів дослідження проводять в соціальних мережах 6 і більше годин на день. Цей показник свідчить про ризик виникнення негативних наслідків для емоційного розвитку підлітків, пов'язаних з надмірним використанням соцмереж.

2) на питання «Чи відчуваєте ви негативний вплив або психологічний тиск від своєї відсутності у соціальних мережах через страх пропустити важливі новини або втратити контакт з друзями?» більшість респондентів (55,6%), вважають, що вплив соціальних мереж на їхній емоційний стан може бути неоднозначним: іноді вони відчувають покращення у своєму емоційному стані через підтримку та співчуття від друзів та спільнот, а іноді – ні. Це свідчить про те, що вплив соціальних мереж на емоційний стан може бути залежний від конкретної ситуації та обставин.

Ще, 30% респондентів позитивно оцінили вплив соціальних мереж на їхній емоційний стан, вказавши, що вони сприяють покращенню їхнього емоційного самопочуття через підтримку та співчуття від друзів та спільнот.

Натомість, лише 12,2% респондентів відповіли, що соціальні мережі не впливають на їхній емоційний стан.

3) на питання «Чи споживаєте ви російський контент?» 45,6% респондентів не споживають російський контент. 41,1% респондентів іноді споживають російський контент.

Нажаль 54,4% респондентів продовжують споживати російський контент, незважаючи на війну, що може серйозно впливати на молодь ширити російську пропанду та дезінформацію, що на пряму буде впливати на емоційний розвиток підлітків.

Проаналізувавши результати проведеного анкетування, можна зробити висновок, що соціальні мережі є важливою частиною життя підлітків, в якій вони проводять велику кількість часу. Вони стали для них важливим інструментом формування та утримання соціальних зв'язків.

Доповнюючи висновок вище необхідно зазначити, що доволі вагома частина респондентів вважає, що вони відчувають покращення у своєму емоційному стані через підтримку та співчуття від друзів та спільнот.

Також варто звернути увагу на проблему того, що попри другий рік повномасштабної війни в Україні підлітки досі вживають російський контекст. Це робить їх потенційними жертвами пропаганди та дезінформації, що в свою

чергу буде негативно впливати на емоційний розвиток не тільки їх, а і їхнього оточення.

Рекомендації щодо подолання негативного впливу ЗМІ та соціальних мереж для батьків та соціальних педагогів:

1. Створення додаткових комунікативних просторів: для подолання цієї проблеми негативного впливу ЗМІ та соціальних мереж необхідно зосередитися на створенні додаткових комунікативних просторів для дітей та підлітків. (це може бути організація спортивних або творчих гуртків, шкільних клубів за інтересами, а також взаємодія в реальному житті з родиною та друзями). При цьому важливо підтримувати інтереси дітей у різних сферах, щоб вони мали можливість розвиватися та спілкуватися в різних соціальних контекстах, не обмежуючись лише віртуальними спілкуваннями.

2. Прослідкуйте, скільки часу витрачає дитина в соціальних мережах: Заліпання в мережах відображає бажання підлітка бути постійно підключеними до Інтернету та соціальних мереж. Це бажання виникає внаслідок потреби в комунікації та спілкуванні, особливо в сучасних умовах, коли соціальна ізоляція стала більш поширеною через різноманітні обставини, такі як війна. Дуже важливо встановити часові інтервали під час дня, коли підліток не використовуватимете соціальні мережі, і відволікнеться на інші заняття або відпочинок, бо постійне перебування віртуальному світі соцмереж може заважати розвитку реальних міжособистісних відносин та спричиняти відчуття відчуження.

3. Проінформуйте підлітка про ризик дезінформації та пропанди: Нажаль, попри другий рік повномасштабної війни підлітки досі вживають російський контент. Тому дуже важливо пояснити, що таке дезінформація та пропаганда, навести приклади і показати наскільки вона може бути шкідлива. Навчіть підлітка розвивати навичку критичного мислення. Практикуйте пошук альтернативних джерел інформації, а також перевірку фактів і доказів. Навчіть його ставити питання, досліджувати тему з різних точок зору та формувати власну обґрунтовану думку.

Література

1. Шевчук І.Б. Бізнес у соціальних мережах / І.Б. Шевчук: Навч. посіб. – Львів: Вид-во ННВК «АТБ», 2021. – 219 с.
2. Бедлінський О.І. Психологічні особливості організації провідної діяльності підлітків [Текст] : навч. посіб. [для студ. природничо-географічного факультету] / О.І. Бедлінський, В.О. Бедлінський. – Суми: СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2011. – 136 с.

Калниш Анна

студентка 3 курсу ВСП «ЕПФК ЗНУ»

Наук. кер.: к.філософ.н., доц. Сорокіна О.С.

**ТЕХНОЛОГІЇ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ
ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ**

Актуальність даної теми обумовлена постійним розвитком технологій та змін у суспільстві, яке стикається із різноманітними викликами. Розвиток творчих здібностей дітей та молоді стає ключовим фактором, оскільки він сприяє їхньому інтелектуальному та соціальному розвитку у вимірах сучасного світу. Технології соціальної роботи в цьому контексті є інструментом, що має потенціал змінити та покращити спосіб, яким розвивається та підтримується творчість у молодого покоління.

До сутнісних характеристик творчих здібностей відносяться:

- 1) гнучкість мислення: творчі діти та підлітки можуть швидко змінювати свій підхід до проблем і знаходити нові, неочікувані рішення;
- 2) уява: творчість часто виходить з здатності уявляти нові сценарії, ідеї і образи;
- 3) асоціативне мислення: здатність зв'язувати різні ідеї та концепції, які можуть здатися неспорідненими на перший погляд;
- 4) відкритість для досвіду: творчі індивіди часто відкриті для нових ідей і готові експериментувати;
- 5) самодисципліна: важливою є здатність працювати над проектом або ідеєю, навіть якщо вона потребує багато часу і зусиль [2, с. 66].

Один з ключових методів розвитку творчих здібностей – це створення сприятливого середовища, яке спонукає дітей та молодь до виявлення та реалізації своєї творчої потенції. Це може включати в себе організацію майстерень, арт-студій, літературних гуртків, музичних колективів та інших платформ для самовираження. Заохочення експериментів та самостійності в навчанні та дослідженнях також сприяє розвитку творчих навичок.

Культурні та мистецькі заходи грають важливу роль у стимулюванні творчості серед дітей та молоді. Вони допомагають підтримувати зацікавленість мистецтвом, літературою, музикою та іншими формами творчості. Часта участь у культурних подіях, концертах, виставках та творчих конкурсах може надихати та мотивувати молодь розвивати свої здібності [3].

Загалом, розвиток творчих здібностей дітей та молоді вимагає поєднання різних методів та підходів, а також підтримки з боку батьків, вчителів та спеціалістів у сфері соціальної роботи. Творчість має великий потенціал у розвитку особистості та сприяє формуванню активних та креативних громадян.

Соціальні працівники відіграють ключову роль у розвитку творчих здібностей дітей та молоді, сприяючи їхньому соціальному розвитку та виявленню потенціалу. Їхня діяльність охоплює організацію культурних та освітніх заходів, співпрацю з освітніми установами і надання соціальної підтримки. Через ці заходи соціальні працівники сприяють створенню сприятливого середовища для розвитку творчості у дітей та молоді, допомагаючи їм розкривати свій потенціал та досягати успіху в житті [1].

Для проведення дослідження застосування технологій соціальної роботи з розвитку творчих здібностей було проведено дослідження серед дітей 4 класу загальноосвітньої школи, яка складалася з 32 дітей. Метод: аналіз портфоліо та творчих робіт. Дослідження проводилося протягом листопада 2023 р., і результати аналізу були зібрані та проаналізовані в кінці цього періоду.

Аналіз портфоліо та творчих робіт показав наступні результати:

- розширення творчого спектру: після впровадження технологій соціальної роботи з розвитку творчості діти продемонстрували розширення свого творчого спектру. Зміст портфоліо та творчих робіт став більш різноманітним, включаючи малюнки, колажі, поезію, та різноманітні ручні роботи;
- збільшення самовираження: діти виявили більше ініціативи у самовираженні. Вони почали активніше висловлювати свої думки, переживання та ідеї через свої творчі роботи;
- зростання творчих навичок: аналіз показав, що технології соціальної роботи сприяють розвитку творчих навичок дітей. Вони стали вправніше використовувати різні техніки та матеріали для втілення своїх ідей.
- покращення комунікативних здібностей: діти стали більш схильні спілкуватися між собою про свої творчі проекти, обговорювати їхні ідеї та надихати один одного на нові творчі спроби.
- збільшення самооцінки: під час аналізу виявлено, що багато дітей почали мислити позитивніше про свої творчі можливості. Вони отримали більше впевненості у власних здібностях та досягненнях.

Загалом, результати аналізу портфоліо та творчих робіт вказують на позитивну динаміку у розвитку творчих здібностей дітей 4 класу під впливом застосування технологій соціальної роботи. Діти проявили більше ініціативи, краще виявляли свої здібності та розвивали їх.

В якості додаткового методу було використане опитування: на питання «Чи цікавитеся ви малюванням або живописом?» були отримані такі відповіді: так – 56%, ні – 44% дітей. Друге питання «Чи вам подобається музика та гра на музичних інструментах?»: так – 63%, ні – 37%. Третє питання «Чи берете ви участь у художніх гуртках або музичних колективах?»: так – 38%, ні – 20%. Четверте питання: «Чи бажаєте ви розвивати свої творчі здібності за допомогою комп'ютера та програм для малювання?»: так – 50%, ні – 50%. П'яте питання: так – 69%, ні – 31%.

Ці дані показують, що більшість дітей виявили інтерес до малювання, музики та використання комп'ютерних технологій для розвитку своїх творчих здібностей. Також, більшість дітей виявили бажання вивчати нові музичні інструменти та користуватися онлайн-ресурсами для навчання музиці.

У результаті спостережень можна зробити висновок, що діти з 4 класу мають різні творчі обдарування та інтереси, і важливо надавати можливості для розвитку кожного із них відповідно до їхніх потреб та бажань. Результати спостережень підтверджують важливість застосування технологій соціальної роботи для стимулювання творчих здібностей дітей та молоді в шкільному середовищі.

Ефективне впровадження технологій соціальної роботи для розвитку творчих здібностей дітей та молоді передбачає комплексний підхід і дотримання ключових принципів. Для досягнення найкращих результатів необхідно:

1) створювати індивідуальні програми: підходити до кожної дитини окремо, враховуючи її інтереси, потреби та рівень розвитку. Такий підхід допомагає максимально розкрити творчий потенціал;

- 2) використовувати інтерактивні методи: залучати дітей до активної творчої діяльності та гри, створюючи сприятливе середовище для експериментів та самовираження;
- 3) забезпечувати доступ до ресурсів: залучення вчителів-фахівців, музикантів, художників та інших спеціалістів може позитивно вплинути на розвиток творчих здібностей дітей;
- 4) здійснювати постійний моніторинг: відстежувати прогрес та адаптувати програми розвитку відповідно до потреб і досягнень кожного учасника;
- 5) залучати батьків: батьки можуть стати активними учасниками в розвитку творчих здібностей своєї дитини, підтримуючи їхні інтереси вдома;
- 6) надавати професійну підготовку: соціальним працівникам слід мати належну підготовку у сфері розвитку творчих здібностей та бути озброєними актуальними знаннями і методиками [4, с. 20-25].

Використання інтерактивних методів є ще однією ключовою складовою успішного розвитку творчих здібностей. Залучення дітей до активної творчої діяльності, гри, інтерактивних завдань та проєктів сприяє покращенню їхнього креативного мислення, розвиває спроможність до самовираження та вирішення проблем. Ці методи створюють сприятливу атмосферу для експериментування та вільного розвитку творчості. Такий підхід допомагає дітям та молоді розкрити свій потенціал та навчитися думати нестандартно, що є важливим аспектом розвитку творчих здібностей.

Література

1. Балакірева О.М. Моніторинг соціальних проєктів і програм. *Соціальна робота в Україні на початку XXI століття: проблеми теорії і практики: Матеріали доповідей на Міжнародній науково-практичній конференції 29-31 жовтня 2002 р. Частина 2.* Київ, 2002. С. 241-246.
2. Бех І.Д. Особистісно-орієнтований підхід: науково-практичні засади. Кн.2. Київ: Либідь, 2003. 341 с.
3. Зверєва І.Д. Діяльність соціального педагога в середовищі: зміст, форми, методи. *Соціальна робота: теорія, досвід, перспективи: Матеріали доповідей та повідомлень Міжнародної науково-практичної конференції* / За ред. І.В.Козубовської, І.І.Миговича. Ужгород, 1999. Ч.1. С. 268-271.
4. Здійснення соціальної роботи центрами соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді у 2020 році: Інформаційно-аналітичний звіт про діяльність центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді / За заг. ред. С.В. Толстоухової. Київ: Держсоцслужба, 2021. 48 с.

Лосева Маргарита

студентка 1 курсу ВСП «ЕПФК ЗНУ»

Наук. кер.: д.філософ.н., доц. Масюк О.П.

**ВОЛОНТЕРСТВО ЯК ПІДГРУНТЯ ДЛЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В
УМОВАХ ВІЙНИ В УКРАЇНІ**

Соціальна робота – академічна дисципліна та професійна діяльність, яка сприяє соціальним змінам та розвитку, соціальній єдності, а також наснаженню та незалежності людей, залучає окремих фізичних осіб, групи, та суспільні структури до вирішення проблем осіб, сімей що перебувають в складних життєвих обставинах та покращення якості їх життя та добробуту, на засадах принципів соціальної справедливості, дотримання прав людини, колективної відповідальності та поваги, протидіє факторам соціального виключення та сприяє дотриманню прав людини [1]. Однією з форм наснаження є волонтерство, яке може виступати і як метод самопомоги у складних умовах, і як метод підготовки майбутніх фахівців із соціальної роботи. Отже, аналіз волонтерства як підґрунтя для соціальної роботи в умовах війни є актуальною темою для нашої наукової розвідки.

Метою даного дослідження є аналіз основних аспектів волонтерства як підґрунтя соціальної роботи в умовах війни в Україні.

Які зміни внесла війна у діяльність соціальних робітників? Під час війни, починаючи з 2014 р. в Україні значно поширилась така сфера соціальної діяльності як – волонтерство. Волонтерство – допомога людям, тваринам, природі, яка виконується безкоштовно за власної ініціативи. Є дуже багато різних способів займатись волонтерством, основні на мою думку є такі: розробка соціальних проєктів і участь в них; благодійність; допомога в соціальних їдальнях; допомога в притулках для тварин; допомога ЗСУ; допомога різним віковим категоріям та різним верствам населення.

Які волонтерські організації є на території України? Приведу до прикладу дві найпопулярніших. По-перше: «Товариство Червоного Хреста України – найбільша гуманітарна організація в Україні, яка надає комплексну гуманітарну допомогу та підтримку найуразливішим верствам населення України. У склад Українського Червоного Хреста входить 25 обласних та понад 200 районних організацій, в яких понад 8000 волонтерів надають гуманітарну допомогу по всій території України. На сьогоднішній день волонтерську допомогу від «Червоного Хреста» отримало більше 12000000 людей, з них 309590 – допомогу в евакуації» [2]. Фактично Товариство Червоного Хреста є найбільш масштабним прикладом зародження соціальної роботи із волонтерства в умовах війни, про що кажуть нам історія даної організації.

На ознайомчій практиці було проведено аналітичне дослідження, в якому було визначено напрямки роботи товариства, історію виникнення та зміни у напрямках діяльності Товариства Червоного Хреста України у зв'язку з початком повномасштабного вторгнення росії в Україну. Як працює товариство на території прифронтового міста.

Специфіка діяльності Товариства Червоного Хреста України у прифронтовому місті: У прифронтовому місті Товариство Червоного Хреста може активно здійснювати роботу з надання гуманітарної допомоги, евакуації поранених, медичного обслуговування та психологічної підтримки для місцевого населення. Також можуть бути організовані реабілітаційні програми для постраждалих. По факту – це активізація соціальної роботи у волонтерській організації в умовах війни.

По-друге: «Повернись живим» – цей фонд активно функціонує ще з 2014 р., тому в переддень повномасштабного вторгнення на його рахунок небайдужі українці надіслали 48 млн гривень. Основним напрямком діяльності фонду є закупівля тактичного обладнання для наших воїнів: тепловізори, засоби захисту, квадрокоптери й авто, засоби розвідки та вогневої протидії» [3]. Цей благодійний фонд стимулює дух волонтерства у кожній небайдужій людині за рахунок обміну своїх матеріальних ресурсів на допомогу збройним силам країни. Хочу додати, що «Товариство Червоного Хреста України» спрямовано більше на допомогу цивільному населенню, а «Повернись живим» – фонд спрямований на допомогу військовим.

Особисто моя діяльність у сфері волонтерства (2022-2024 рр.) Моя волонтерська діяльність почалася зі школи, коли ми почали робити ляльки-мотанки «Травниця» для військових і відправляти їх на фронт. Ще з цими ж ляльками приймала участь у Всеукраїнському творчому конкурсі «Лялька-мотанка» та посіла третє місце.

Більш активно я приділила увагу волонтерству під час повномасштабного вторгнення росії в Україну. Почала робити окопні свічки, плести сітки та передавати їжу, одяг та засоби гігієни на фронт військовим. Беру участь у багатьох волонтерських заходах, вони завжди цікаві та корисні. За моїми спостереженнями волонтерська робота допомогла мені стати більш активною та відповідальною людиною.

Зараз я проходжу курс «Не мирні навички мирного жителя» від волонтерської організації «Life in your hands». На курсі підлітки вивчають мінну безпеку та домедичну допомогу постраждалим. Після відвідування цього курсу, я відчуваю, що в разі небезпечної ситуації зможу взяти себе в руки та впоратися із наданням допомоги постраждалим.

В минулому році, разом зі студентським активом Економіко-правничого фахового коледжу, а саме волонтерським сектором коледжу, на той час під керівництвом Головенко Марії, мені випала можливість стати учасницею та одним з організаторів дитячого заходу присвяченого святу «Геловін». Гроші, які ми отримали зі свята пішли на допомогу ЗСУ, а саме перераховані волонтерській організації міста «Голока Запоріжжя». Так досліджуючи волонтерство через практику, я наблизилась до більш цілісного розуміння соціальної роботи.

Підбиваючи підсумки наукової розвідки зазначу, що волонтерство – сфера, яка в наш час розвивається дуже активно і швидко, що допомагає нашій країні закрити багато потреб в умовах війни. Завдяки волонтерам, кожна людина, яка потребує допомоги, може її отримати. Я прагну розвиватися в цій сфері так само активно і продуктивно, як і в соціальній роботі в цілому.

Робота з волонтерством в умовах війни залишається надзвичайно важливою через низку причин. По-перше, військові конфлікти часто призводять до загострення соціальних проблем, і волонтери можуть забезпечити необхідну допомогу та підтримку постраждалим. По-друге, волонтерство відображає здатність суспільства мобілізуватися та взаємодіяти в критичні моменти, що сприяє підтримці та зміцненню довіри між людьми. Нарешті, волонтерство дозволяє людям виявити свою громадянську активність,

стати більш усвідомленими та соціально відповідальними, а також зробити вагомий внесок у полегшення гуманітарних наслідків війни.

Література

1. Соціальна робота, її мета і завдання. URL: <https://ssw.ukma.edu.ua/node/6> (Дата звернення: 29.03.2024)
2. Про український червоний хрест. URL: <https://redcross.org.ua/about-urcs/mission/> (Дата звернення: 29.03.2024)
3. Скажи їм дякую: 10 благодійних організацій, які наближають нас до перемоги. URL: <https://vikna.tv/styl-zhyttya/10-volonterskyh-organizacij-ukrayiny-yaki-pracz-uyut-pid-chas-vijny/> (Дата звернення: 29.03.2024)

СЕКЦІЯ «ПЕДАГОГІКА ТА ПСИХОЛОГІЯ ВИЩОЇ ШКОЛИ»

Довгалюк Тетяна

викладачка іноземної мови ВСП «ЕПФК ЗНУ»

ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ ЯК МОТИВАЦІЙНІ ЧИННИКИ УСПІШНОГО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Питання мотивації у вивченні іноземних мов дійсно стає надзвичайно актуальним, особливо в контексті процесу євроінтеграції та потреби у високому рівні мовленнєвої компетенції. Це завдання вимагає від студентів не лише волі до навчання, але й певної внутрішньої мотивації, щоб досягти успіху у цій сфері. Для мотивації студентів у вивченні іноземних мов можна використовувати різноманітні підходи та методики: зв'язок із професійними цілями, застосування методів активного навчання, контекстуалізація, використання сучасних технологій, підтримка та похвала, організація мотиваційних заходів [2].

Дійсно, мотивація відіграє ключову роль у вивченні будь-якого предмету, включаючи іноземну мову. Іноземна мова не тільки розширює наші комунікативні можливості, але й дає змогу бачити світ з іншої перспективи. Як було зазначено, вивчення мови – це не просто навчання нових символів, це відкриття нового способу сприйняття навколишнього світу. Тому, для досягнення успіху у вивченні іноземної мови, важливо мати міцну мотивацію і зацікавленість у цьому процесі [5].

Основні шляхи формування позитивної мотивації у студентів до вивчення іноземної мови включають усвідомлення соціальної необхідності цього процесу, формування особистісних потреб у вивченні мови та отримання задоволення від самого процесу навчання. Важливими джерелами мотивації можуть бути використання різноманітних інтерактивних методів навчання, сприяючи розвитку комунікабельності та співробітництва серед студентів. Це допомагає їм вибудовувати важливі якості особистості, такі як уміння вести діалог, сприймати інші погляди та здатність до компромісів [3].

Класифікація технологій навчання може бути важливою для розуміння їхнього використання і впливу на процес навчання. Можна виділити такі технології навчання:

- кооперативне навчання – це метод, який сприяє співпраці учнів у невеликих групах для розв'язання проблем або завдань. Він покликаний стимулювати обговорення, аргументацію та спільне прийняття рішень, що сприяє поглибленню розуміння матеріалу та розвитку комунікативних навичок [1].
- «мозковий штурм» – методика, спрямована на швидке генерування багатьох ідей або рішень щодо конкретної проблеми чи завдання. Це сприяє стимулюванню творчості та розвитку креативного мислення.
- дискусійні методи – це групові методи навчання, які ґрунтуються на організованій комунікації між учасниками для вирішення навчальних чи професійних завдань. Дебати, обговорення та аналіз поглядів сприяють критичному мисленню та розвитку аналітичних навичок;
- ділова гра (ситуативне моделювання) – метод, що передбачає рольову гру, де учасники виконують певні ролі для вирішення проблем або завдань, що імітують реальні ситуації професійної діяльності. Це сприяє розвитку навичок спілкування, прийняття рішень та співпраці в команді;
- метод проектів – метод, який залучає студентів до самостійного дослідження та розв'язання практичних завдань або проблем, спонукаючи їх до пошуку інформації у різних джерелах та співпраці в команді;
- метод Case Study – використання конкретних випадків для аналізу, обговорення та вирішення проблем або завдань у межах навчальної дисципліни;
- метод рольової гри – метод, який використовується для вирішення проблемних ситуацій шляхом призначення учасникам певних ролей, що сприяє розвитку мовленнєвих та комунікативних навичок [2].

Інтерактивне навчання дійсно акцентує увагу на діалозі між викладачем і студентами, що сприяє активній взаємодії та залученню здобувачів освіти до процесу навчання. Такий підхід стимулює активність студентів, розвиває їхні комунікативні навички та сприяє кращому засвоєнню мови.

Отже, можна зробити висновок про важливість і перспективність інтерактивних технологій навчання іноземних мов, особливо в контексті сучасних умов, коли дистанційне навчання стає все більш поширеним [6].

Важливою перевагою дистанційного навчання є доступність до навчальних ресурсів з будь-якого місця, що дозволяє студентам навчатися у власному темпі та зручній для них час. Гнучкість у структурі подання знань також дає можливість студентам вибирати матеріали, які найбільше відповідають їхнім потребам та рівню володіння мовою.

Асинхронний характер навчання дозволяє студентам самостійно планувати свій час і виконувати завдання у відповідності зі своїм графіком, що є дуже зручним для людей з різними обставинами та розкладами.

Загалом, мотивація у вивченні іноземних мов важлива для досягнення успіху. Шляхом поєднання різних підходів та створення стимулюючої атмосфери можна сприяти більш успішному навчанню та розвитку студентів у цій сфері.

Технології навчання, у свою чергу, охоплюють сукупність методів, прийомів та засобів, які використовуються для досягнення навчальних цілей. Їхня сутність полягає у використанні раціональних способів навчання для досягнення запланованих результатів, а також у комплексному підході до навчального процесу з використанням сучасних методів, технічних засобів та носіїв інформації [4].

Загалом, інтерактивні технології навчання іноземних мов відкривають широкі можливості для покращення якості навчання та підготовки майбутніх фахівців. Використання цих технологій в навчальному процесі може сприяти більш успішному засвоєнню мови та розвитку комунікативних навичок у студентів.

Література

1. Зіньковський Ю. Мотивація до навчання у професійній школі / Ю. Зіньковський, Ю. Адаменко // Вища школа. – 2017. – №12. – С. 25–37.
2. Павловська Ю.В. Відбір навчальних текстів для методики індивідуалізації навчання англійського професійно орієнтованого писемного мовлення / Ю.В. Павловська // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету ім. Т.Г. Шевченка. Серія: Педагогічні науки. – 2015. – № 119. – С. 189–192.
3. Сисоєва С.О. Інтерактивні технології навчання дорослих : навч.-метод. посіб. / НАПН України, Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих. – К. : ВД «ЕКМО», 2011. – 320 с.
4. Тесліна О.В. Проектні форми роботи на занятті з англійської мови / О.В. Тесліна. – К.: Іноземні мови №3, 2010. – 44 с.
5. Gardner R.C. Attitudes and Motivation in Second Language Learning / R.C.Gardner, W.E.Lambert. – Rowley: Newbury House, 2012. – 451 p.
6. Kegan R. The evolving self: Problem and process in human development / R. Kegan. – Cambridge: Harvard University Press, 2012. – 112 p.

**ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ БІЗНЕСУ ТА ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
ЗАПОРІЗЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ»**

СЕКЦІЯ «ЕКОНОМІЧНІ ДИСЦИПЛІНИ»

Бровко Анастасія

Студентка 2 курсу ВСП ФКБХТ ЗНУ

Наук. кер.: викл. вищ. кат., викладач-методист Гроха С.Г.

**ОСОБЛИВОСТІ КОМЕРЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО
СТАНУ**

Війна в Україні, яка розпочалася 24 лютого 2022 року, суттєво вплинула на всі сфери життя, включаючи комерційну діяльність. Воєнний стан, який був введений на території України, спричинив за собою ряд обмежень та ризиків для ведення бізнесу.

Дослідження Київської школи економіки [1] показало, що в перші два тижні війни 50% підприємств повністю зупинили свою роботу, а 30% - істотно скоротили обсяги виробництва. Найбільше постраждали підприємства, що працюють у сфері торгівлі, ресторанного бізнесу, туризму та транспортування.

В умовах воєнного стану підприємства зіткнулися з численними викликами. Багато з них були зруйновані або пошкоджені внаслідок бойових дій, що ускладнило їх роботу та логістику. Підприємства стали стикатися з низкою проблем, включаючи перерви у постачанні сировини та матеріалів, зниження попиту на товари й послуги через втрату доходів населення та виїзд частини населення з країни, а також дефіцит кадрів на підприємствах.

Уряд України вжив ряд заходів, спрямованих на підтримку бізнесу в умовах воєнного стану. Зокрема, було прийнято Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо особливостей оподаткування та подання звітності у період дії воєнного стану» № 2118-ІХ від 03.03.2022р [2], який передбачає звільнення платників податків від відповідальності за несвоєчасну сплату податків та подання звітності у разі, якщо це сталося через воєнні дії. Додатково, зупинено податкові перевірки та передбачено звільнення від відповідальності за невиконання податкових зобов'язань для учасників бойових дій, з обов'язком їх виконання протягом одного місяця після припинення впливу наслідків бойових дій. Також надано можливість переміщення пального без акцизних накладних, встановлено неоподаткування деяких операцій та витрат на користь Збройних Сил України, а також зупинено перебіг строків, визначених податковим законодавством.

Окрім того підтримка бізнесу в умовах війни в Україні включає ряд ініціатив та програм, спрямованих на збереження підприємств, робочих місць

та підтримку економіки країни [3]. Державна підтримка охоплює компенсацію за працевлаштування внутрішньо переміщених осіб, де за кожного працевлаштованого роботодавцю надається компенсація у розмірі мінімальної заробітної плати протягом 2 місяців. Також створена єдина платформа цифрової взаємодії для допомоги з релокації бізнесу та грантова програма «Робота, яка надає фінансову підтримку підприємцям».

Національний проєкт з розвитку підприємництва та експорту «Дія. Бізнес» запустив маркетплейс фінансових можливостей для бізнесу, де підприємці можуть знайти необхідну фінансову програму та подати заявку на отримання фінансування. Крім того, існують ініціативи з підтримки експорту, такі як платформа з актуальною інформацією для експортерів та кредитна програма для компаній, які потребують додаткового фінансування для реалізації експортних контрактів.

Додатково, існують безкоштовні консультації, онлайн-курси та інші сервіси, спрямовані на допомогу підприємцям в умовах війни, зокрема з питань трудових відносин та фрілансу.

В умовах воєнного стану український бізнес виявив гнучкість та високий рівень адаптивності, щоб протистояти складним викликам. За дослідженнями Європейської бізнес-асоціації (ЄБА) [4], майже 37% компаній були змушені зменшити свій персонал та перерозподілити обов'язки серед залишившихся працівників, 44% змінили асортимент товарів та послуг, а більшість підприємств перейшли на короткострокове стратегічне планування.

Пріоритетними завданнями для більшості підприємців стали розширення клієнтської бази, адаптація стратегії до змін у ринкових умовах, пошук нових логістичних рішень та фінансова підтримка. Дані показують, що зміни в потребах і поведінці споживачів вимагають від бізнесу активного пошуку нових клієнтів та партнерів.

Незважаючи на виклики, які виникли внаслідок війни, український бізнес проявив гнучкість та високий рівень адаптивності. Більшість підприємств активно працюють над розширенням своєї діяльності та пошуком нових можливостей. Після завершення конфлікту експерти очікують, що українська економіка зможе відновитися та продовжити свій розвиток, зокрема завдяки підтримці міжнародних партнерів, підприємницькому духу українців та очікуваному зростанню попиту на товари та послуги.

Література

1. Діагностування стану українського бізнесу під час повномасштабної війни Росії з Україною. Аналітичний звіт. 2022. URL: <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/naybilshe-ochikuvannya-biznesa-vid-uryadu-sogodni-podatkovikanikuli/> (дата звернення: 18.03.2024)

2. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо особливостей оподаткування та подання звітності у період дії воєнного стану». Відомості Верховної ради України. (ВВР). 2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2118-20#Text> (дата звернення: 18.03.2024)

3. Підтримка бізнесу в період війни. Інформаційний розділ порталу Дія.Бізнес. URL: <https://business.diia.gov.ua/wartime> (дата звернення: 18.03.2024)

4. Бізнес в умовах війни: дослідження Європейської Бізнес Асоціації. 2022. URL: <https://eba.com.ua/biznes-zaklykaye-prodovzhyty-chynni-bronyuvannya-ta-vse-zh-zapustyty-mehanizm-e-vidryadzhn/> (дата звернення: 18.03.2024)

Білик Валентин
Студент 2 курсу ВСП ФКБХТ ЗНУ
Наук. кер.: викл. Брежнева В.О.

ВОРОНКА ПРОДАЖІВ ЯК ІНСТРУМЕНТ СТРАТЕГІЧНОГО МАРКЕТИНГУ

Маркетингова воронка продажів – це модель, яка ілюструє процес перетворення потенційних клієнтів у реальних покупців; це візуальне представлення етапів, які проходять потенційні клієнти, перш ніж здійснити покупку.

Воронка продажів є важливим інструментом для маркетологів. Її роль полягає в тому, що вона допомагає маркетологам розуміти поведінку клієнтів, визначати слабкі та сильні сторони маркетингової стратегії, вимірювати ефективність маркетингових кампаній та оптимізувати маркетинговий бюджет. Значення воронки продажів у маркетингу полягає в тому, що вона дозволяє маркетологам підвищувати конверсію клієнтів, збільшувати лояльність клієнтів, зменшувати витрати на приваблення клієнтів та збільшувати прибуток від продажів.

Воронка продажів складається з кількох етапів, які можуть варіюватися залежно від типу бізнесу, продукту або послуги, цільової аудиторії та маркетингової стратегії. Всі нинішні маркетингові воронки ґрунтуються на старому перевіреному методі, запропонованому американським рекламним фахівцем Еліасом Сент-Елмо Льюїсом у 1898 році. Цей метод відомий як «модель AIDA» [1].

Загально прийнятими етапами воронки продажів є [3]:

– Привернення уваги (Attention) – це етап, на якому маркетологи намагаються залучити якомога більше потенційних клієнтів, які можуть бути зацікавлені в продукті або послугі. Наприклад, інтернет-магазини жіночого одягу використовують різні маркетингові канали, такі як реклама, соціальні мережі (Facebook, Instagram, Tik Tok), блоги, відео на YouTube, електронна пошта тощо. Мета цього етапу – зробити перше враження на клієнтів та привернути їхню увагу до бренду, продукту або послуги.

– Зацікавлення (Interest) – це етап, на якому маркетологи намагаються підтримати інтерес клієнтів до продукту або послуги, надаючи їм більше інформації, відповідаючи на їхні запитання, демонструючи переваги та вирішуючи їхні проблеми. Наприклад, компанії сегменту B-2-B використовують різні маркетингові інструменти, такі як лендінг-сторінки, вебінари, виставки, презентації продукту, кейси, відгуки, електронні книги

тощо. Мета цього етапу – показати клієнтам, що продукт або послуга відповідає їхнім потребам та очікуванням.

– Бажання (Desire) – це етап, на якому маркетологи намагаються створити у клієнтів бажання придбати продукт або послугу, викликаючи у них позитивні емоції, стимулюючи їхню мотивацію, підсилюючи їхню впевненість та вирізняючи свою пропозицію від конкурентів. Наприклад, магазини з продажу електропобутових товарів використовують такі маркетингові тактики, як пропозиція цінності, гарантія, безкоштовна доставка, знижки, бонуси тощо. Мета цього етапу – переконати клієнтів, що продукт або послуга є найкращим рішенням для них.

– Дія (Action) – це етап, на якому маркетологи намагаються спонукати клієнтів до остаточної дії, яка означає придбання продукту або послуги. Наприклад, інтернет-компанії використовують такі маркетингові заходи, як кнопки заклику до дії «купити», «замовити», «записатися» тощо; форми замовлення, оплати, онлайн-консультації, чат-боти, ремаркетинг, підтвердження та інше. Мета цього етапу – забезпечити клієнтам максимальну впевненість та комфорт при покупці.

Оптимізація воронки продажів має вирішальне значення для підвищення конверсії та збільшення доходів. Для оптимізації воронки продажів важливо провести її аналіз. Це допоможе вам визначити етапи, на яких втрачається найбільша кількість потенційних клієнтів. Наприклад, на практиці використовують наступні методи аналізу воронки продажів: веб-аналітика (відстеження поведінки користувачів на вашому веб-сайті); CRM-система (відстеження взаємодії з клієнтами); опитування (збір відгуків від клієнтів).

Маркетингова воронка продажів для сучасного бізнесу потребує постійного удосконалення. Наприклад, покращення контенту (створення контенту, який відповідає потребам клієнтів на кожному етапі воронки); оптимізація лендінгів (створення лендінгів, які чітко пояснюють цінність вашого продукту або послуги та закликають до дії); персоналізація (персоналізація маркетингових повідомлень для кожного клієнта); автоматизація маркетингу (автоматизація завдань, таких як розсилка email-листів); А/В тестування (тестування різних варіантів контенту та лендінгів, щоб визначити, які з них найефективніші).

Підводячи підсумки, можна зазначити, що маркетингова воронка продажів – це постійний процес. Вона допомагає сучасному бізнесу відстежувати й керувати процесом продажу, визначаючи на якому етапі знаходиться кожен клієнт, виконувати аналітику та знаходити слабкі місця у своїй діяльності, підвищувати загальну ефективність продажів, як лояльність і задоволеність клієнтів, збільшення прибутку.

Література

1. Краузе О. Воронка продажів – аналітичний інструмент маркетингу [Електронний ресурс] / Ольга Краузе, Ірина Піняк // Соціально-економічні проблеми і держава. — 2021. — Вип. 2 (25). — С. 586-593. — Режим доступу: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2021/21koiaim.pdf>

2. Липчук В. В., Яцків І. Г., Гошко Б. В. Маркетинговий аналіз: навчальний посібник К.: Академвидав, 2008. 216 с. URL: <https://westudents.com.ua/glavy/37491-prodaj-yak-obkt-marketingovogo-analzu.html>

3. Marketer. «Маркетингові ліди. Етапи воронки від зацікавленості до покупки». Автор Наталія Власюк (магістр реклами і PR, журналіст). Дата публікації 30.09.2021. Дата звернення 04.03.2024. Доступ: <https://marketer.ua/ua/marketing-leads-funnel-stages-from-interest-to-purchase/>

Власенко Андрій, Локтіонова Анастасія
Студенти 3 курсу ВСП ФКБХТ ЗНУ
Наук. керівник: викл. вищ. кат. Будьонна М.К.

ХАРАКТЕРИСТИКА СПОЖИВЧОГО КОШИКА СУЧАСНОГО УКРАЇНЦЯ

Українське суспільство на сучасному етапі розвитку переживає багато змін у всіх сферах життя, зумовлених інтеграцією України до Європейського союзу. Ці зміни, зокрема в соціально-економічному середовищі, повинні здійснюватися доцільно й обережно. Одним з показників соціально-економічного розвитку країни є споживчий кошик – набір товарів, що характеризує типовий рівень і структуру місячного (річного) споживання людини або сім'ї [1].

Поняття «споживчий кошик» існує в багатьох країнах світу. В Україні споживчий кошик розробляє Державна служба статистики України, а затверджує Кабінет Міністрів України [2]. Важливість формування споживчого кошика полягає в тому, що він є підставою для обчислення прожиткового мінімуму громадянина України.

Вперше споживчий кошик в Україні було розроблено в 2000 р. Але його вартість зовсім не відповідала рівню прожиткового мінімуму. З тих пір його перегляд проводився останній раз у 2016 р., коли було внесено певні зміни [3].

Як виглядає споживчий кошик українця на сучасному етапі?

Прожитковий мінімум для працездатної особи з 01 січня 2024 р. становить 3028 грн в розрахунку на місяць. З цієї суми на продовольчий кошик українця припадає майже вся сума прожиткового мінімуму, а саме понад 93,6%. Залишок коштів прожиткового мінімуму на придбання навіть найнеобхідніших непродовольчих товарів та послуг виявляється вкрай недостатнім. Крім того, є серйозні сумніви щодо можливості підтримки життєдіяльності людини на підставі такого набору.

Досягнення науково-технічного прогресу, а також виклики, що постають перед людством, вимагають суттєвих змін у структурі споживчого кошика. Так, наприклад, пандемія COVID-19 викликала необхідність переведення здобуття освіти школярами та студентами на дистанційну форму. Вимушена міграція українців, що пов'язана з війною, також ставить на перший план потребу мати можливість дистанційного навчання та праці. У зв'язку з цим виникла проблема забезпечення кожної родини гаджетами та інтернетом.

Дуже цікавим є порівняння українського споживчого кошика зі споживчими кошиками інших країн. У економічно розвинених державах їх склад визначається згідно зі статистичними даними про вживання продуктів харчування й користування послугами та за результатами опитування населення. Чим більше розвиненим є рівень економіки країни, тим більше пунктів містить споживчий кошик. Втім, до списку переважно не включають алкогольні напої, делікатеси та предмети розкоші. Хоча у Франції до споживчого кошика (що має понад 500 найменувань) включають вино, різну косметику, послуги перукаря-стиліста, а також ласощі для собак та котів. А в Німеччині до споживчого кошика додають пиво, фото- та відеокамеру, прилад для вимірювання тиску, сканер й принтер. У Великобританії останнім часом зі споживчого кошика (що має понад 700 найменувань) виключили лінзи для очей та відвідини нічних клубів. Разом з тим додали дорогі лікери, шоколад, лимони та планують включити під'єднання до інтернету, придбання мр3-плеєра та гітари, а ще відвідування басейну й футбольних матчів [4]. Якщо порівняти споживчий кошик українця з кошиком громадянина США, мінімальний набір продуктів українця майже вдвічі бідніший. Українці споживають у 10 разів менше морепродуктів, у 6 разів менше риби, та у 5 – м'яса. Американці включають до споживчого кошика 20 видів овочів, а левову частку раціону українця становить картопля. Навіть сало, що вважається національним українським продуктом, у споживчий кошик громадян США включено в більшій кількості. Туди додано також оливки, готові ростбіфи та бісквіти, кава та арахісове масло, тютюнові та лікери-горілчані вироби, послуги з мобільного та комп'ютерного зв'язку [5].

Більшість європейських спеціалістів вважає, що доцільною є наступна структура споживчого кошика: 33% – продукти харчування; 47% – непродовольчі товари; 20% – необхідні послуги. Переважну частину українського споживчого кошика (65%) займають продукти харчування; 25% – непродовольчі товари; 10% – необхідні послуги.

На нашу думку, споживчий кошик сучасного українця потребує розширення та оновлення. Структура українського споживчого кошика не відповідає європейській. При перегляді мають бути враховані зміни в соціально-економічному середовищі, а також підвищення культурного рівня та свідомості споживачів.

Література

1. https://uk.wikipedia.org/wiki/Споживчий_кошик
2. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/780-2016-%D0%BF#Text>
3. <https://maanimoua/helpful/sklad-spozivchogo-koshika>
4. <https://vseosvita.ua/library/prezentatsiia-spozhyvchi-koshyky-v-ukraini-ssha-ta-krainakh-yevropy-608813.html>
5. <https://www.forumdaily.com/uk/kogo-schitayut-bednym-v-ssha-potrebitelskaya-korzina-i-uroven-zhizni-amerikancev/>

ЗОВНІШНЯ ТОРГІВЛЯ УКРАЇНИ: ДИНАМІКА ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Зовнішня торгівля України – діяльність суб'єктів господарської діяльності України та інших держав, яка здійснюється як на території України, так і за її межами і яка зводиться до посередництва між виробниками і споживачами зі здійснення угод купівлі-продажу товарів або послуг.

Повномасштабне вторгнення суттєво вплинуло на економічний стан нашої країни, її зовнішньоекономічну діяльність зокрема. Експортно-імпортні операції України зазнали кардинальних змін. У своєму дослідженні ми покажемо результати аналізу структури зовнішньої торгівлі, динаміку та наслідки для економіки починаючи з 2022 року і по теперішній час.

2022 рік. Зовнішньоторговельний товарообіг України у 2022 році впав на 30%. Найбільше скоротився експорт продукції металургійної та хімічної промисловості. За попередніми оцінками, експорт української продукції у грошовому еквіваленті впав на понад 35%. Імпорт скоротився приблизно на 25%. Крім того, змінилася і сама структура зовнішньої торгівлі. У експорті ще більше зросла частка продукції сільського господарства на тлі падіння поставок металів. А в імпорті преважує паливо, різне обладнання та транспортні засоби, які призначені, зокрема, для потреб оборонного комплексу.

Очевидно, що головним негативним фактором, який суттєво скоригував обсяги експорту та імпорту, стали масштабні бойові дії, які спровокували руйнування підприємств та пошкодження виробничих потужностей, порушення логістичних ланцюжків, призвели до відтоку платоспроможного населення з України та падіння споживчого попиту загалом.

З одного боку, обсяг випуску товарів впав, а експортувати їх стало складніше. Той самий «зерновий коридор» почав функціонувати лише влітку 2022 року. З іншого боку, через девальвацію гривні та скорочення споживання всередині країни зменшився і обсяг імпорту. Водночас, Мінекономіки вказує на те, що загалом ситуація у зовнішній торгівлі виявилася не такою катастрофічною, якою могла би бути. Після перших місяців війни товарообіг вдалося вирівняти та зупинити його падіння завдяки:

1. Заходам щодо підтримки української економіки в цілому та експорту зокрема. Це лібералізація оподаткування, дерегулювання, підтримка виробників, страхування експорту;

2. Заходам, що вжиті Україною спільно із країнами-партнерами в односторонньому порядку. Йдеться, зокрема, про відкриття європейських ринків для українських товарів у рамках тимчасової терміном на рік лібералізації торгівлі, вона ж – так званий економічний «безвіз» [1].

2023 рік. Економіка України поступово пристосовується до функціонування в умовах воєнного стану, що позначається на показниках зовнішньої торгівлі. За підсумками року в Україні зросли обсяги експорту та

склали майже 100 млн тонн товарів, а це на 112 тисяч тонн більше, ніж у 2022 році. Але у вартісному вимірі показник впав на 18,7% або \$35,8 млрд доларів.

Попри загальний спад експорту українських товарів, позитивні тенденції спостерігаються на ринку меблів, порівняно з 2022 роком обсяги зросли на 11%, а грошові надходження на 7%. Також Україна в 1,7 раза більше експортувала цукру [2].

Як зазначено, за більшістю експортних статей українська економіка у 2023 році втратила у виручці. Наприклад, наймасовіший за обсягом експортний товар, кукурудза, при фізичному зростанні на 5% у грошах приніс на 16,8% менше, ніж роком раніше.

За даними платіжного балансу НБУ експорт товарів і послуг зменшився на 11,6% відносно попереднього року та на 37,6% відносно довоєнного 2021 р. У розрізі товарних позицій найбільше падіння експорту було зафіксовано по групі мінеральних продуктів (на 45% до 2022 р.), чорних і кольорових металів та виробів з них (на 34%), продукції хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості (на 22% до попереднього року).

Найбільшими торговими партнерами України з експорту були: Польща – 15,2%, Румунія – 8,6%, Туреччина – 6,6%, Китай – 5,4%, Німеччина – 5,2%.

Зважаючи на потреби української економіки, помітно зріс імпорт з Китаю (зокрема автомобілів, безпілотних літальних апаратів, комп'ютерів, побутової техніки, металопродукції, електрогенераторних установок, акумуляторів електричних, засобів захисту рослин, добрив, нафтопродуктів тощо) та Туреччини (нафтопродуктів, електрогенераторних установок, транспортних засобів, металопродукції, шин та покришок, лікарських засобів, солі, овочів, риби свіжої тощо).

У 2023 році до дії вказаних негативних чинників додалися заборона імпорту української агропродукції урядами деяких країн ЄС, блокада українського кордону країнами-сусідами ЄС. З іншого боку, завдяки зусиллям ЗСУ та української влади було створено «тимчасовий коридор» у Чорному морі, що пом'якшило наявні проблеми з експортом.

2024 рік. У січні 2024 р. Держстатом відзначено позитивні тенденції в сфері зовнішньої торгівлі України (експорт товарів з України зріс на 12%). Зокрема, зафіксовано збільшення експорту руди та концентратів залізних (на 142,0 млн дол.), макухи і залишків з рослинних жирів і олій (на 72,9 млн дол.), напівфабрикатів із заліза та сталі (на 62,2 млн дол.), насіння ріпаку (на 61,8 млн дол) [3].

Такі оптимістичні показники пояснюються, передусім, функціонуванням нового морського коридору для торговельних суден, стабільною ситуацією в енергосистемі України та сприятливими ціновими процесами на світових ринках.

Література

1. Як зовнішня торгівля пережила 2022 рік. URL : <https://ua-retail.com/2023/01/yak-zovnishnya-torgivlya-perezhila-2022-rik/> (дата звернення: 17.03.2024).

2. Експорт України у 2022 році: головні тенденції, сектори та регіони. URL : <https://export.gov.ua/news/4570-eksport-ukraini-u-2022-rotsi-golovni-tendentsii-sektori-ta-regioni> (дата звернення: 17.03.2024).

3. Широкий Г. Зовнішня торгівля товарами. Підсумки I півріччя 2023 року. URL : <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/zovnishnya-torhivlya-tovaramy-pidsumky-i-pivrichchya-2023-roku> (дата звернення: 17.03.2024).

Передерій Тетяна

Студентка 3 курсу ВСП ФКБХТ ЗНУ

Наук. кер.: викл. Тоцька В.М.

ЛОГІСТИКА В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Російська агресія стала великим випробуванням для економіки та бізнесу в Україні. Через блокування портів Україна залишилася без морської логістики. Авіап перевезення також не працюють. Складнощі з вантажоперевезенням спонукали негайно трансформувати та оптимізувати бізнес-процеси. Один із ключових викликів, з якими змушені були зіткнутися українські компанії, — переформатування логістики. Перша та найголовніша зміна, що сталася в українській логістиці, — це усунення «центру тяжіння». Найбільший складський хаб в Україні, який об'єднував 70–80% усіх професійних складських площ, розташовувався в Київській області. Тут було сконцентровано 1,8–2,2 млн квадратних метрів професійних складів, компанії оперували площами від 10 000 до 20 000 квадратних метрів. [1, с. 81] З початком воєнних дій великі компанії, а за ними середні та дрібні, були змушені перевезти свої складські залишки та товари на захід України. Відбувся колосальний відтік до Львівської, Тернопільської, Івано-Франківської областей, Закарпаття, де такого обсягу складських площ не існувало в принципі. Усе це дуже сильно змінило логістичні процеси, ланцюги постачання, а також вартість самих операцій. Бізнес був змушений змінити складський ланцюг і тим самим збільшити складність та вартість цих операцій. Можна назвати три основні фактори, що вплинули на бізнес-процеси, пов'язані з логістикою.

По-перше, відмова від накопичення та зберігання товарів стала нормою. Раніше товар міг довгий час перебувати на складах, звідки йшло відвантаження, але зараз бізнес почав відвантажувати «з коліс», намагаючись мінімально накопичувати залишки. Це зроблено з метою уникнення втрат товару у разі можливої атаки на склади.

По-друге, відбулася різка та швидка зміна складських умов. Зазвичай запуск складу забирає близько трьох місяців, проте компанії були змушені мігрувати за лічені тижні, а то й дні на невідомі площі. Це включало в себе переїзд складу, розгортання ІТ-систем та їх інтеграцію, налаштування систем безпеки, відеоспостереження і так далі.

По-третє, ускладнення логістичних операцій стало значною проблемою, особливо на початковому етапі. Велика кількість блокпостів та оглядів, а також відсутність чітких правил пересування під час комендантської години ускладнювали роботу компаній.

У контексті як мирного, так і воєнного часу, логістика залишається ключовим елементом ефективного забезпечення потоків товарів. Якщо говорити про звичайні продовольчі товари, то і зараз все йде своєю чергою, все доставляється. Головне – це забезпечення безпеки зон та точок відвантаження, пунктів доставки, транспорту.

Зміни відбулися, але локально чи в рамках окремих бізнес-процесів. Була низка проблем з імпортом, які вже вирішені. Є затримки доставки товарів в окремі райони через окупацію або високі ризики. Зараз нульова авіаційна та воднотранспортна логістика. Є певні складності в'їзду та виїзду залізницею через відсутність залізничних вагонів для експорту з України товарів аграрної групи та відсутність необхідного обсягу залізничних вагонів по імпорту палива. Перекриття кордонів через страйк фермерів у Польщі, щодо заборони імпорту української аграрної продукції. Перенесення складів на захід України. Недостатність транспорту. Усе це, звичайно, впливає на зростання ціни на товар для кінцевого споживача.

Зараз, коли ворог пішов із київського напрямку, логістика почала повертатися. Величезним стресом стало знищення близько 400 000 кв. м складів під Києвом. Це величезна кількість – близько 20% усієї професійної складської нерухомості в Україні. Велика втрата для ринку України.

Центр тяжіння при побудові нових складів сильно зміниться. Якщо раніше лівова частка всіх складів створювалася в Київській області, то зараз компанії схильні зміщувати фокус на південну частину Київської області та південний захід України, вважаючи їх більш безпечною зоною.

При створенні нових складських приміщень ми маємо чітко розуміти всі загрози. Компанії переконалися, що нерозумно було розміщувати інфраструктуру в одному місці, як це було в Україні. Потрібно розподіляти склади територією України та створити певний буфер, щоб утримувати їх. Також важливо мати склади держрезерву, як це організовано у великих європейських країнах: Німеччині, Чехії, Польщі. [2, с. 98]. Велика кількість гуманітарної допомоги, яку ми зараз отримуємо з Європи, – саме з держрезерву.

Ситуація, що сталася в Україні, є показовою для всього світу. Очевидно, що ми не були готові до такого розвитку подій. І зрозуміло чому: жодній розсудливій людині не могло спастися на думку, що в XXI столітті в центрі Європи може статися така трагедія. Найважливіше, що можна з неї винести щодо логістики, – це те, що країна повинна вміти керувати своїми логістичними потоками в екстрених ситуаціях. Має бути ризик-менеджмент, який допоможе великою мірою покривати логістику.

Література

1. Алькема В.Г., Сумець О.М. Логістика. Теорія та практика: Навчальний посібник. – К.: Видавничий дім «Професіонал», 2015 – 275 с.

2. Біловодська О.А., Соляник О.М. Логістика: Теорія та практика: Навчальний посібник. – К: Центр учбової літератури, 2014. – 340 с.

СУЧАСНІ АСПЕКТИ РИНКУ ПРАЦІ В УКРАЇНІ

Український ринок праці поступово відновлюється від обвалу в березні 2022 року. Протягом 2023 року кількість вакансій на популярних агрегаторах для пошуку роботи зростала. Хоча частина територій залишається тимчасово окупованою, ринок праці за кількістю вакансій наближається до рівня, що фіксувався до початку повномасштабного вторгнення.

Знайти роботу мало б стати простіше, адже кількість вакансій порівняно з 2023 роком помітно зросла. Проте стало більше й людей, які шукають роботу. За даними Work.ua, кількість вакансій збільшилася з 59,5 тис в січні 2023 року до 101 467 в листопаді і до 75,5 тис в січні 2024 року, резюме – з 4 млн до 4,3 млн. Для порівняння: у лютому 2022 року на сайті Work.ua було розміщено 106 746 вакансій. Якщо врахувати, що частина території України тимчасово окупована і на цих територіях, звісно ж, ми не маємо вакансій, то кількість пропозицій роботи зараз перебуває на довоєнному рівні.

Експерти відзначають нерівномірне відновлення ринку. Так, у листопаді 2023 року відновлення ринку праці в Івано-Франківській області становило 183%, тобто роботи було майже вдвічі більше. А в Херсонській області є лише 18% вакансій від кількості, зафіксованої в лютому 2022 року.

Також у певних категоріях спостерігається диспропорція між вакансіями і резюме. На ринку праці відчутний брак робітничих професій та лікарів. Натомість надвисока конкуренція на віддалені професії: верстальник, тестувальник, вебдизайнер, копірайтер, ретушер, відеомонтажер. У деяких галузях дефіцит кадрів, у деяких – надвисока конкуренція серед шукачів.

На платформі Robota.ua вакансій понад 82,6 тис, що майже удвічі більше, ніж було в січні 2023 року. Зросла і кількість резюме: з 4,7 млн до понад 5,1 млн.

Пропозицій від Державного центру зайнятості теж побільшало: у січні 2023 року база центру містила 20,5 тис вакансій, у грудні – 49,3 тис. Натомість на ринку фрилансу спеціалістів ставало менше. За даними Freelancehunt, у 2023 році приріст числа фрилансерів становив 23%, а у 2022 році – 33%.

У 2022 році через початок великої війни був сильний потік фахівців. Спеціалісти переходили в онлайн. Зараз зростання сповільнилося, але українці активно продовжують переходити на фриланс", – пояснили у Freelancehunt.

Із замовниками інша ситуація: у 2022 році їх стало на 12% більше, у 2023 році – на 14%. Така динаміка зумовлена підвищенням попиту на ІТ-послуги [1].

Традиційно найбільш затребуваними серед роботодавців є менеджери, консультанти, адміністратори та бухгалтери. Якщо порівнювати десятку лідерів за посадами на Work.ua з показниками 2023 року, то вона залишилася майже без змін. Лише помітно зросла кількість вакансій та змінилися місця в рейтингу.

Найпопулярніші категорії за вакансіями також утримують свої позиції. У трійці лідерів – сфера обслуговування, робочі спеціальності, продажі та закупівлі.

На Robota.ua працедавці шукають торговців, продавців та робітників. Найменше вакансій, як і у 2023 році, серед морських спеціальностей. Однак їх специфіка змінилася: з'явилося більше вакансій для портових експедиторів, тальманів (обліковці вантажів) та крюїнг-менеджерів. На Work.ua найменше роботи в категоріях «Страхування» та «Нерухомість».

Серед міст-мільйонників Київ лідирує за кількістю вакансій, маючи понад 21 тис пропозицій від роботодавців. Найближче до столиці наблизилися Львів (майже 6 тис вакансій) та Дніпро (5,3 тис вакансій). Водночас і шукачів роботи в цих містах найбільше – понад 1,13 млн в Києві, 285 тис у Дніпрі та 250 тис у Львові. За даними Держстату, середня зарплата в Україні в третьому кварталі 2023 року становила майже 18 тис грн, 2022 року – 14,6 тис грн.

Якщо розглядати середні зарплати за категоріями, то найвищу платню можуть отримувати працівники у сфері ІТ. На Work.ua можна знайти пропозиції роботи в цій галузі із середньою зарплатою 110 тис грн. Серед тих, у кого найбільше зросли доходи за 2023 рік, – Net-програмісти (з 56,2 тис грн до 70 тис грн). Вищі за середні зарплати також у сферах нерухомості, транспорту та продажів.

Найменші середні зарплати – в освіті, науці (15,8 тис грн) та роздрібній торгівлі (15,5 тис грн). У сфері страхування, яка у 2023 році мала найнижчу середню зарплату, виплати зросли з 12,5 тис грн до 22,5 тис грн [2].

Війна змінила погляд на залучення людей в армію. Велику частину військового підрозділу становлять цивільні професії: водії, кухарі, психологи, бухгалтери. Тож у листопаді 2023 року на ринку праці з'явилося явище «військовий рекрутинг», суть якого в тому, що людина може обирати, де і ким служити.

Загалом ринок праці намагається прилаштуватися до реалій воєнного часу. Бізнес прагне якомога швидше повернутися на деокуповані території, відновити діяльність і забезпечити людей роботою.

Література

1. Дячкіна А. Ринок праці: яких спеціалістів шукають і де пропонують найбільші зарплати. Економічна правда. 2024. № 1. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2024/01/9/708528/> (дата звернення: 18.03.2024).

2. Зсув ринку праці. Де в Україні шукати роботу? Економічна правда. 2023. № 5. URL : <https://www.epravda.com.ua/weeklycharts/2023/05/10/699973/> (дата звернення: 18.03.2024).(дата звернення: 18.03.2024).

СЕКЦІЯ «ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ»

Власова Влада

Студентка 1 курсу ВСП ФКБХТ ЗНУ

Наук. кер.: викладач Лопурко Г.Б.

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДІВ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В РОБОТІ ПІДПРИЄМЦЯ

Мета роботи: Проаналізувати та рекомендувати онлайн сервіси штучного інтелекту (ШІ) для створення опису товарів та послуг в автоматичному та напівавтоматичному режимах.

У динамічному віртуальному середовищі електронної комерції, де звичайний клік мишкою може визначити успіх чи поразку, не можна недооцінювати значення опису товару або послуги. Оптимізовані описи товарів та послуг – це могутній інструмент просування продажу товарів та послуг, використовуючи який ми з відвідувачів інтернету робимо реальних покупців наших продуктів. Виникає задача оптимізації описів продуктів для успіху електронної комерції, є достатньо нюансів щодо написання опису товарів та послуг, тому дуже важлива роль кваліфікованого автора опису продукту.

У роботі використовуються історичний, функціональний, системний, когнітивний (пізнавальний) методи дослідження. Як результат, запропоновані онлайн сервіси для автоматизації опису товарів та послуг.

Описи продукту – це не просто рядки слів, які детально описують характеристики продукту; вони є віртуальною рекламою, інструментом переконання, який може вплинути на процес прийняття рішення потенційним клієнтом. Мистецтво створення описів продукту передбачає більше, ніж передачу інформації – це створення ефекту занурення, який резонує з аудиторією, сприяє довірі та спонукає до дії.

Унікальні та переконливі описи товарів забезпечують конкурентну перевагу на ринку, насиченому подібними товарами. Вони відрізняють товар від товару конкурентів, роблячи його більш запам'ятовуваним і привабливим для потенційних клієнтів.

Після аналізу мережі Інтернет та результатів статистики запитів Google рекомендовано використовувати сервіси [1]-[8] ШІ які дозволять правильно створити опис, врахувати ключові слова для SEO, що однозначно збільшить обсяги продажу товарів та послуг.

Результати роботи дозволяють автоматизувати рутинну роботу зі створення описів сотень найменувань товарів та послуг.

Література

1. Інструмент для генерації зображень та тексту, розроблений з використанням ШІ OpenAI.//[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://openai.com/dall-e-2/>

2. Допомогає створити відео на основі введеного тексту та вибраних параметрів. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://synthesia.io>

3. Сервіс, що дозволяє озвучити будь-який текст голосом знаменитості. Зайдіть на сайт Voices, напишіть будь-який текст латиницею та виберіть потрібну знаменитість. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.headliner.app>

4. ChatGPT від OpenAI. Сервіс, який може писати сценарії, пости, статті, корегувати тексти, робити контент-плани та багато іншого. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://openai.com/>

5. Сервіс, що дозволяє створювати та планувати контент для соціальних мереж. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://osoya.com>

6. Сервіс, який допомагає писати листи для розсилки потенційним клієнтам. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://unbounce.com>

7. Чат-боти, створені за допомогою ШІ, які допомагають автоматизувати обслуговування клієнтів // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://quickchat.ai>

8. Створення та оптимізація контенту з використанням ШІ, редактор зображень, написання SEO-текстів, захист та безпека вашого контенту та сайту // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://inkforall.com>

СЕКЦІЯ «МАТЕМАТИЧНО-ПРИРОДНИЧІ ДИСЦИПЛІНИ»

Городницький Арсеній, Полько Євгеній

Студент 1 курсу ВСП ФКБТХ ЗНУ

Наук. кер.: викл. Боклаг А.Ю.

МАКЕТ ГІДРОЕЛЕКТРОСТАНЦІЇ НА ПРИНЦИПІ ГРЕБНОГО КОЛЕСА

Водяні колеса з'явилися у стародавні часи і були у використанні навіть в ХХ столітті. У до індустріальний період водяне колесо було основним постачальником енергії. Після того як у 1827 році Бенуа Фурнерон розробив водяну турбіну, водяні колеса поступово почали витіснятися. Попри це макет подібної установки дає чудове розуміння основним принципам перетворення механічної енергії в електричну та дозволяє наочно продемонструвати усі переваги та недоліки роботи простих механізмів.

Принцип роботи водяного колеса полягає в тому, що вода надходить до колеса і вдаряє в лопатки, змушуючи його обертатися. При обертанні, воно передає механічну енергію через вал до генератора, що виробляє електричну енергію. Зазвичай водяне колесо розташовується на річці або потоці, де є достатньо води для його руху.

Потужність водяного колеса напряму залежить від об'єму води, яка подається на нього, а також від швидкості потоку. Більший об'єм води та вища швидкість сприяють збільшенню обертового моменту та, відповідно, потужності колеса. Ефективність водяного колеса також залежить від його конструкції. Оптимально спроектовані лопаті забезпечують краще використання енергії потоку води та зменшують втрати. Система передачі потужності, яка використовується для перенесення енергії з водяного колеса до механізмів, також впливає на загальну потужність. Втрати в системі передачі можуть зменшити ефективність використання енергії.

Виготовлення макету. Першим етапом є виготовлення форми з бетону, яка замінить роль дамби в макеті. Надалі виготовляються колесо з котушки для дроту, а також лопаті та жолоб з ПВХ труби. Лопаті приклеєні до колеса, до якого також кріпиться шків, виготовлений на токарному станку, він передає обертовий момент на генератор. Водяний колообіг створює акваріумна помпа, її живлення надходить з електромережі.

Рисунок 1. Фото макету гідроелектростанції на принципі гребного колеса

Переваги водяного колеса:

1. Екологічність: використовує відновлювальний ресурс – потік води, не спричиняючи забруднення атмосфери чи водойм.
2. Надійність: мало рухомих деталей, не потребує складного обслуговування.
3. Простота конструкції: знижує вартість будівництва та експлуатації.
4. Гнучкість використання: можуть бути використані як для малих господарств, так і для великих енергетичних систем.

Недоліки водяного колеса:

5. Залежність від гідрологічних умов: сезонні або кліматичні зміни.
6. Потенційний вплив на довкілля: впливає на річкові екосистеми, водні місцевості та місцеві громади, що призводить до змін водного режиму та впливає на місцеву фауну та флору.
7. Обмежена місцевість використання: Необхідний для роботи потік води обмежує застосування на деяких територіях.

Література

1. Українська Вікіпедія. Гідроелектростанції: офіц. сайт. URL: <https://uk.wikipedia.org/> (дата звернення:20.02.2024)
2. **Плачкова С.Г., Плачков І.В.** Книга 1. Від вогню та води до електрики. частина 1, розділ 3. «Використання енергії води. Історія створення і застосування водяних колес та їх розвиток». URL: <http://energetika.in.ua/ua/books/book-1/part-1/section-3/3-2> и (дата звернення:20.02.2024)

Сапронова Олександра
студентка 2 курсу ВСП ФКБХТ ЗНУ
Наук. кер.: викл. вищ. кат., викл.-метод. Клокова О.С.

БІОРОЗКЛАДНІ ПАКЕТИ ЯК ВИД ЕКОЛОГІЧНОГО ПАКУВАННЯ

Щодня людство використовує у своєму повсякденному житті практичну, недорогу і зручну пластикову упаковку. Але більшість її не підлягає належній утилізації і посилює одну з глобальних екологічних проблем сучасності – пластикове забруднення довкілля. Одним з різновидів такого пакування є поліетиленові пакети. Дані з відкритих джерел свідчать, що 10% від усього сміття, виробленого людьми – це пластикові пакети; одна людина на рік використовує не менше 500 пакетів; середня тривалість використання поліетиленового пакета – 30 хвилин, а виготовляється він лише за одну секунду. Окрім того, пластикові пакети виготовляються з невідновлюваних ресурсів (сирої нафти та природного газу) та процес потребує високих енерговитрат. Легкі поліетиленові пакети швидко розносяться вітром, потрапляють у води Світового океану та забруднюють ґрунти. Від них щороку гинуть сотні тисяч тварин, величезна кількість морських та прісноводних мешканців. Трильйони тон поліетилену щороку опиняються на смітнику. Спалювати таке сміття небезпечно – у процесі горіння в атмосферу викидається величезна кількість канцерогенів та інших токсичних речовин [3]. Оскільки природним шляхом ці полімери розкладаються упродовж 100-500 років, то постала нагальна потреба в зменшенні їхнього виробництва та використання.

У багатьох країнах світу використання пластикових пакетів заборонене або обмежене. З 10 грудня 2021 року набув чинності Закон України «Про обмеження обігу пластикових пакетів на території України» [1]. З 1 січня 2023 року в Україні заборонено використання надтонких, тонких та оксорозкладних пластикових пакетів в об'єктах роздрібної торгівлі, громадського харчування та надання послуг. **Це сприятиме поступовому покращенню стану екологічної безпеки в державі.**

Одним зі шляхів розв'язання проблеми застосування пластикової упаковки є використання біорозкладних пакетів. Біодеградабельні полімери – це полімерні матеріали, що руйнуються в результаті природних (мікробіологічних і біохімічних) процесів [4]. Їх виготовляють на основі полігідроксиалканоатів (PHA), полімолочної кислоти (PLA), крохмалю, целюлози та лігніну, на основі нафти, такі як полігліколева кислота (PGA), полібутилен сукцинат (PBS), полікапролактон (PCL), полівініловий спирт (PVA) тощо [4]. Не слід плутати біорозкладні та оксорозкладні полімери. Оксорозкладні добавки, що додаються до складу полімерів, слугують для прискорення їх розкладання на окремі дрібні фрагменти (мікропластик) під дією кисню та ультрафіолетового випромінювання [2]. Ці фрагменти не включаються в харчові ланцюги, вони не є природними компонентами.

Споживачеві слід бути уважним щодо маркування пакетів. Це має бути маркування «Біорозкладний» або «Biodegradable», або «Compostable». Саме такий полімер розкладається за участю мікроорганізмів на елементи природного походження. Таке маркування, як «Біопластик», «Біопакети», «Екопакети», «Ecofriendly» може означати походження сировини для виробництва, але це не є обов'язковою умовою, що виріб розкладатиметься до нешкідливих речовин.

З метою дослідження того, як відбувається реалізація державної політики з цього питання, було вивчено, як представлене біорозкладне пакування в мережах супермаркетів продуктових та побутових товарів м. Запоріжжя («АТБ», «Єва», «Сільпо», «Простор», «Аврора», «Апельмон», «Домовичок»). У 28 об'єктах роздрібної торгівлі було досліджено наявність тонких пакетів (пластикової тари у формі рукава з ручками та без) для пакування і транспортування товарів і продукції кінцевим споживачем. Отримані дані свідчать про те, що в зонах викладки товарів продуктових супермаркетів наявні лише біорозкладні пакети, кожен з яких має відповідне маркування, як цього вимагає законодавство, і за які споживач сплачує. У відділах побутових товарів цих маркетів така продукція відсутня. Придбати подібне пакування для побутових потреб можна лише в маркетах побутових товарів, при чому представлений асортимент є дуже обмеженим. Ця ситуація докорінно відрізняється від тієї, яка була лише кілька років тому, коли тонкі пластикові пакети були доступні в торгових залах безоплатно, а на полицях будь-якої крамниці був великий асортимент дешевих пластикових пакетів. Зміна цих обставин спонукає споживачів до відповідальнішого та економнішого ставлення до природних ресурсів в цілому.

Отже, державна політика України, спрямована на зменшення обсягу використання пластикових пакетів, обмеження їх розповсюдження з метою поліпшення стану навколишнього природного середовища має дійсну реалізацію. Але це один з багатьох необхідних кроків на шляху гармонізації стосунків суспільства і природи, адже пластикове пакування не обмежується тонкими пакетами. Тому проведення подібних досліджень та аналіз поточної ситуації щодо застосування пластикового пакування, сприяє формуванню екологічного мислення, екологічної культури та поведінки в суспільстві, свідомого ставлення до питань охорони навколишнього природного середовища в рамках концепції сталого розвитку життя.

Література

1. Закон України Про обмеження обігу пластикових пакетів на території України <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1489-20#Text>
2. Журнал «ECOBUSINESS. Екологія підприємства» <https://ecolog-ua.com/news/plastykova-epidemiya-ruh-na-znyshchennya-planety-chy-mozhlyvo-shche-zapobigty-nablyzhennyu>
3. Михайлова Є. О. Аналіз методів перероблення пластикових відходів / Є. О. Михайлова, Д. М. Дейнека, Г. М. Панчева // Вісник 145 Національного технічного університету «ХПІ». – Харків : НТУ «ХПІ», 2021. – № 1 (7).

4. Нагурський О. А., Крилова Г. В., Васійчук В. О., Качан С. І. Утилізація полімерних побутових відходів в технологіях із завершальним біорозкладом // Проблеми сталого розвитку : матеріали міжнародної науково-практичної конференції. – 2021. – С. 194–195.

СЕКЦІЯ «ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ»

Власова Влада

Студентка 1 курсу ВСП ФКБХТ ЗНУ

Наук. кер.: викл. вищ. кат., викладач-методист Лисенко Є.О.

ІГРИ НЕСКОРЕНИХ — ПРИКЛАД НЕЗЛАМНОСТІ ТА БОРОТЬБИ ЗА БЕЗМЕЖНІ МОЖЛИВОСТІ

Гасло нескорених:

«Я — господар своєї долі
Я — капітан своєї душі»

Команда збірної України з найкращим результатом виступила у німецькому Дюссельдорфі на Іграх Нескорених 2023. Це був тріумфальний результат «синьо-жовтих» за всю історію виступів української збірної на змаганнях Invictus Games, як за кількістю нагород, так і за їхнім гатунком. Ці перемоги неймовірні під час воєнного стану, коли спортсмени з інвалідністю не мають змоги систематично тренуватись на своїх спортивних об'єктах, які знищені або пошкоджені, під звуками сирен та постійних обстрілів України ворогами.

Invictus Games — міжнародні мультидисциплінарні змагання чинних та колишніх військовослужбовців, поранених або з інвалідністю на службі. Слово «Invictus» з латині означає «нескорений» і втілює бойовий дух людей, які були випробувані та оскаржені, але не подолані [3].

Війна страшне потрясіння, її жахи настільки великі, що змінюють життя цілих поколінь. Отриманий травматичний досвід негативно впливає на загальний рівень здоров'я військовослужбовця з інвалідністю. Їх незадоволеність власним суспільним становищем, посттравматичні стресові розлади, психологічні негаразди представляють собою ті наслідки, що не дають можливості військовим максимально реалізувати свій власний потенціал у мирному становищі [1].

Як ми можемо кинути виклик суспільному уявленню про людей з обмеженими можливостями та розповісти світу про силу духу на шляху до одужання? Принц Гаррі не тільки запитав, але і відповів на ці запитання. Під час поїздки на Воїнські ігри у 2013 році його Високість герцог Сассекський зазначив, що спорт має позитивний вплив на відновлення та реабілітацію поранених військовослужбовців.

Ігри Нескорених покликані надавати нові можливості військовослужбовцям та ветеранам, які заплатили високу ціну та були поранені, травмовані або захворіли, виконуючи свої службові обов'язки на полі бою.

« Для одних учасників ці ігри стануть трампліном у великий спорт. А для інших ознаменують кінець одного розділу їхнього відновлення й початок нового.» — сказав принц Гаррі на відкритті перших змагань Invictus Games, які відбулися в Лондоні у 2014 році, та взяли участь понад 400 учасників з 13 країн [2].

Україна на Іграх нескорених дебютувала у 2017-му, змагання 2023 року для неї четверті в історії. Кожна нація по різному вибирає учасників, тому до складу української збірної ввійшли 25 нескорених: військових і волонтерів ЗСУ, Нацгвардії, Національної поліції та добровольчих батальйонів. Це найбільше представництво України за історію її участі в Invictus Games.

Хлопці та дівчата своєю участю та спортивними перемогами вкотре показали, що ворог може забрати кінцівки, але ніхто і ніщо не може зламати твій дух, особливо, якщо ти — український воїн.

Література

1. Бріскін Ю.А. Спорт інвалідів [підруч. для студ. ВНЗ фіз. виховання і спорту] / Ю.А. Бріскін — К. : Олімпійська література, 2006.
2. URL: <https://laboratoria.pro/blog/ya-znav-scho-igry-neskorenyh-prynesut-u-tsej-svit-schos-horoshe-zavzhdy-znav-prynts-garri-zasnovnyk-igor-neskorenyh>
3. URL: <https://invictusgames.in.ua/>

СЕКЦІЯ «ФІЛОЛОГІЧНІ ДИСЦИПЛІНИ»

Stukanova Sofia

2nd year student of VSP VCBFT ZNU

Research supervisor, teacher of the highest category - Dolya O.V.

WORDS OF ENGLISH ORIGIN IN THE UKRAINIAN LANGUAGE

The modern world is characterized by globalization and intensive international contacts. It is a process of interaction of different languages and linguistic exchange. One of the results of this interaction is the introduction of English words into the language system of the Ukrainian language.

Every person, every day, uses borrowed words in his language without even noticing it, so in this research paper I considered the origin, adaptation and use of words of English origin in the Ukrainian language.

The history of the origin of "anglicism". Anglicism is a type of linguistic borrowing: a word, its separate meaning, an expression, etc., which are borrowed or translated from the English language, are also modeled on it.

English words began to enter the Ukrainian language during the 19th century due to the influence of Russian, Polish and German languages. Since the second half of the 20th century, the number of English words in the Ukrainian language has increased significantly, and the process of repeated borrowing has intensified. Words of English origin began to appear actively in the Ukrainian language in the early 1990s, when Ukraine gained independence from the Soviet Union. This period of the collapse of the Soviet Union and the opening of Ukraine to world markets led to intensive cultural and commercial exchanges with various countries, including English-speaking countries. It was this contact that became the main reason for the appearance of English words in the Ukrainian language.

New words in different languages of the world appear all the time. According to The Global Language Monitor [1], a new word appears in the English language every 98 minutes. And this is almost 15 new words every day. Not all take root, but some part remains. This process testifies to the "aliveness" of the language and its continuous development [2].

Examples of anglicisms. Now I want to present some examples of English words that we use most often.

English words	Ukrainian words
Life Hack	Хитрик або лазівка
Screenshot	Знімок екрану
Selfie	Самознімка
Gadget	Пристрій

Account	Обліковий запис
Like	Вподобайка
Smile	Усміхайлик
Okey	Гаразд

Conclusion. English words in the Ukrainian language have become an integral part of the modern linguistic environment. Their origin, adaptation and use reflect the impact on globalization and the development of international relations. This process has both positive and negative aspects for the Ukrainian language and its cultural heritage. On the positive side, it is globalization: English is the language of international communication, so the use of anglicisms contributes to the global community. Technology and Science: Many new technologies, scientific terms and concepts are simplified to use as anglicisms. Effective Communication: Some anglicisms have useful uses, facilitating communication through short and clear terms. And from the negative side - the preservation of language culture: part of the use of anglicisms can lead to the loss of the uniqueness and diversity of the language. Misunderstandings: Not all people speak English at a sufficient level, so the use of anglicisms can lead to misunderstandings. Replacement of native words: Some anglicisms can replace native words in the language, leading to a loss of heritage and diversity in the language. The study of English words in the Ukrainian language is a place for a better understanding of these phenomena and their influence on modern linguistic reality.

Literature

1. Number of Words in the English Language - The Global Language Monitor
2. <https://osvitoria.media/experience/chy-znayete-vy-ukrayinski-vidpovidnyky-modnyh-anglitsyzmiv/>
3. https://livexp.com/ua/blog/anhlytsyzmy-v-ukrainskii-movi/?utm_source=blog-ua&utm_medium=article&utm_campaign=%2Fua%2Fblog%2Fanhlitsyzmy-v-ukrainskii-movi%2F

СЕКЦІЯ «ХАРЧОВІ ТЕХНОЛОГІЇ»

Антонова Анастасія

Студентка 2 курсу ВСП ФКБХТ ЗНУ

Наук. керівник: викладач Козоріз Ю.М.

ДОСЛІДЖЕННЯ, РОЗРОБКА, ЗАТВЕРДЖЕННЯ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ ФІРМОВИХ СТРАВ У ЗАКЛАДАХ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА ЗАПОРІЖЖЯ

Згідно з Наказом Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України № 219 від 24.07.2002 (поточна редакція від 29.01.2021) в пункті 1.3 дається пояснення, що таке фірмові страви: «фірмова страва – страва (кулінарний, борошняний кондитерський виріб), що її готують у конкретному закладі (підприємстві) ресторанного господарства за оригінальною авторською рецептурою із присвоєнням їй фірмової назви, на яку розповсюджується право захисту інтелектуальної власності».

Саме фірмові страви роблять меню закладу неповторним і індивідуальним. Вони стають ключовим елементом його ідентичності та привабливості для клієнтів. Ці страви часто відображають стиль кухні ресторану, його унікальність, спеціальні рецепти або традиції. Фірмові страви стають чудовим засобом підкреслити унікальність закладу та привернути увагу гостей.

Порядок розробки, затвердження технологічної документації на фірмові страви, кулінарні й борошняні кондитерські вироби у закладах ресторанного господарства затверджений цим же Наказом у пункті 2.2: «Суб'єкти господарювання можуть самостійно розробляти фірмові страви та вироби. Технологічна документація на фірмові страви та вироби складається у довільній формі та затверджується керівником суб'єкта господарювання у сфері ресторанного господарства».

Згідно з Законом України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів», фірмові страви можуть бути приготовані з будь-якої сировини, яка відповідає стандартам безпеки харчових продуктів. Сировина може бути вибрана на основі своєї унікальності та специфічних характеристик, які додають особливий смак або аромат фірмовій страві. При розробці рецептури потрібно дотримуватися технологічних режимів виробництва продукції (сумісність продуктів, їх взаємозаміна, режим холодного й теплового оброблення сировини), визначених нормативною документацією (збірниками рецептур страв), державними стандартами, технічними умовами, а також санітарними правилами. Готує фірмові страви й вироби шеф-кухар або кухарі високої кваліфікації.

Суб'єкти господарювання повинні складати технологічні карти для нових фірмових страв. Техніко-технологічна картка інформує про: технологічний процес приготування фірмової страви або виробу; перелік продуктів, продовольчої сировини, речовин і супутніх матеріалів, які використовуються у

процесі приготування, з вказівкою даних про норми їхнього вмісту в кінцевому харчовому продукті; термін придатності до вживання; умови зберігання і спосіб реалізації споживачеві. На основі технологічних карток розраховуються калькуляційні картки.

Розробляє фірмову страву за оригінальною авторською рецептурою, надає назву – шеф-кухар, завідувач виробництвом, технолог. Керівник закладу підписує техніко-технологічну картку і несе відповідальність за правильність складання й оформлення технологічної документації. Рецептура фірмової страви є власністю виробника. Технологія приготування і вихід готової продукції перевіряються керівником закладу шляхом контрольного приготування фірмової страви. Результати перевірки оформлюється актом.

Висновок: техніко-технологічні картки встановлюють стандартний технологічний процес приготування кожної фірмової страви. Це допомагає забезпечити однакову якість страв у будь-який час зі збереженням їхнього унікального смаку та аромату. Вимоги до якості продуктів і сировини, що входить до складу страви, а також інструкції щодо їх обробки та зберігання допомагають використанню якісних інгредієнтів та забезпечують відповідність стандартам безпеки харчових продуктів. Чітким інструкції та порядок виконання операцій, дозволяє кухарю працювати більш швидко та ефективно. Визначені умови зберігання та терміни придатності кожного інгредієнта дозволяє уникнути перевитрат та зменшити відходи продуктів.

Література

1. Про затвердження Правил роботи закладів (підприємств) ресторанного господарства: наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України № 219 від 24.07.2002 – Редакція від 29.01.2021 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0680-02#top>
2. Архіпов В.В. Організація ресторанного господарства. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 280с.
3. Технологічні карти страв для ресторанів та кафе – як правильно скласти ТК. ULR: <https://joinposter.com/ua/post/tekhnologichna-ka>

Дмитрик Катерина

Студентка 2 курсу ВСП ФКБХТ ЗНУ

Наук. кер.: викл. вищ. кат. Антіпова Л.О.

НОВІТНІ ПРИЙОМИ ТЕПЛОВОЇ ОБРОБКИ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ У ГАЛУЗІ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА

Ресторанне господарство посідає певне місце у виробництві, реалізації та організації споживання продукції харчування. Через ресторанне господарство вирішуються важливі соціально-економічні завдання, пов'язані з організацією раціонального харчування. Основною задачею кожного підприємства є підвищення якості продукції власного виробництва і послуг, які надаються.

Підвищення ефективності ресторанного господарства ґрунтується на загальних принципах інтенсифікації виробництва – досягнення високих результатів за найменших витрат матеріальних і трудових ресурсів.

Стрімкій розвиток ресторанного господарства в Україні тісно пов'язаний з широким впровадженням новітніх технологій виробництва кулінарної продукції. Одним з найактуальніших питань є впровадження новітніх прийомів теплової обробки харчових продуктів в ресторанах. Завдяки чому можна значно покращити смак і аромат страв, надати їм соковитості, підвищити харчову цінність і засвоюваність їжі, покращити зовнішній вигляд кулінарної продукції і цим сприяти збільшенню попиту споживачів на неї, що, в свою чергу, позитивно впливає на рентабельність закладу ресторанного господарства.

Основним завданням ресторанного господарства є цілісне збереження поживних речовин їжі, покращення її смакових якостей, раціональна технологія приготування страв і кулінарних виробів, забезпечення різноманітного асортименту страв і кулінарних виробів. Використання в кулінарії новітніх досягнень науки і техніки з переробки продуктів харчування, розробки і впровадження оптимальних прийомів і способів обробки сировини і виробництва готової продукції має за мету покращення виробничих процесів в закладах ресторанного господарства. Одним з важливих принципів кожної кухні є спосіб теплової обробки продуктів, тобто – спосіб приготування їжі.

Основною задачею в технології приготування їжі є максимальне збільшення корисного впливу теплової обробки і зниження її негативної дії на харчову цінність продуктів. Прийоми теплової обробки можна поділити на дві групи – основні і допоміжні. Основними називають прийоми теплової обробки, з допомогою яких продукт доводиться до повної готовності це варіння і смаження, а допоміжними – прийоми теплової обробки, які полегшують подальшу обробку продуктів це обсмалювання, бланшування, пасерування та ін.

Для надання продуктам особливого смаку, аромату, соковитості а також для їх кращого розм'якшення використовують комбіновані способи теплової обробки, які комбінуються з двох основних це тушкування, запікання, варіння з подальшим обсмажуванням, брезерування, деглясування та ін.

У сучасній кулінарії поряд з традиційними широко використовуються і новітні прийомами теплової обробки, які забезпечують виробництво більш якісної і корисної кулінарної продукції. Наведемо кілька прикладів.

Пошерування (з фр. *rocher*) – це спосіб приготування яєчні на сковороді але не з жиром а з киплячою водою (шаром не менше 1 см.) протягом 3-4 хв, пошеровані яйця ніжніші за смажені.

Пашотування (пашот – з фр. *oeuf poché* від *rocher* «занурювати в окріп») – це спосіб варки з пониженою температурою коли продукт прогрівається в гарячій рідині (воді, вині та ін.) за температури нижчої від точки кипіння, метод використовується для продуктів з ніжною текстурою.

Су-від (з фр. *sous-vide* «під вакуумом») – це спосіб приготування харчових продуктів, запакованих під вакуумом, з тривалим, низькотемпературним нагрівом, це різновид пашотування, намір полягає в

тому, щоб готувати продукт рівномірно, гарантуючи, що він буде правильно приготований в середині та не перетриманий зовні, і утримає вологу.

Бенмарі (з фр. *bain-marie* «водяна баня») – це спосіб готування на водяній бані у жаровій шафі при температурі 180°C, так готують паштети з м'яса або риби, муси, крем-брюле і деякі інші десерти, як результат – дуже ніжна текстура.

Сотерування (*cote* – з фр. «стрибати» або «підкидати») – цей спосіб кулінарної обробки полягає у миттєвому опусканні продукту в невелику кількість гарячого жиру з метою руйнування клітинних структур, а швидке рухання сковороди призводять до підстрибування і перевертання продуктів.

На сковороді вок – дрібно нарізані продукти невеликими партіями обсмажують при високій температурі в сковороді сферичної форми, продукти майже моментально прогріваються і швидко доходять до готовності.

Фламбірування – це підпалювання кулінарного виробу, до складу рецептури якого входить алкогольний компонент. Фламбірування може бути кінцевим етапом приготування страви, і тоді його можна робити в присутності гостей безпосередньо в залі ресторану, як елемент комерційної привабливості. Іноді фламбірування є одним із проміжних етапів приготування страви, наприклад, пюреподібного супу з раків і морепродуктів для створення ароматичного і смакового букета.

Папільйот – це спосіб теплової обробки, що передбачає приготування їжі, загорненої в пергаментний папір. Останнім часом папір почали замінити фольгою або термостійкою вініловою плівкою, іноді – спеціальними жаростійкими пластиковими пакетами. Такий метод максимально зберігає природну вологість продукту, сік та ароматичні речовини.

Деглясування (деглясе) – це прийом розчинення екстрактивних речовин в рідині, яка використовується як соус. Після смаження продукту його видаляють зі сковороди, жир зливають, наливають міцний бульйон, вершки, сік, вино або коньяк і уварюють суміш, таке приготування соусу називають «а-ля мінуте», тобто «зараз, не заздалегідь» (найкраще для деглясе підходить червоне вино).

Одним із найважливіших правил теплової обробки усіх продуктів є те, що вона не повинна тривати довше ніж це необхідно, так як в продуктах відбуваються зміни, які негативно впливають на засвоєння їх організмом.

Література

1. <https://naurok.com.ua/novi-sposobi-teplovo-obrobki-produktiv-230915.html>
2. <https://spar.ua/blogs/innovatsiyeni-metodi-obrobki-kharchovikh-produktiv>

ЛІКВІДАЦІЯ КРІПАЦТВА 1861 РОКУ НА ПІВДНІ УКРАЇНИ

Тема ліквідації кріпацтва 1861 року на півдні України є надзвичайно важливою в контексті розуміння змін соціально-економічного ландшафту регіону та переходу українського суспільства до нових форм господарювання.

Маніфест 19 лютого 1861 року, підписаний російським царем Олександром II хоч і дарував кріпакам свободу, звільнивши селян від кріпацтва, але відразу всі задекларовані в цьому маніфесті права селян повністю не були відновлені [1]. З одного боку, селяни отримали певну свободу вибору, а з іншого – їх соціально- економічний стан залишався важким.

- Згідно вказаного маніфесту селяни отримали можливість:
- виступати від свого імені в суді;
- торгувати нерухомістю;
- відкривати торговельні та промислові підприємства;
- переходити в інші стани.

Крім того, селяни більше не могли піддаватися тілесним покаранням без рішень суду [2].

Але ключовим аспектом ліквідації кріпацтва було питання земельної власності. Селяни, що отримали волю, часто не мали власної землі щоб самостійно господарювати. Ця проблема спричинила зростання напруги між селянами та землевласниками, а також активізацію рухів за проведення земельної реформи, без якої реалізувати окремі положення маніфесту було вкрай важко.

Селян зобов'язували викупати свої наділи землі сплативши за свій наділ п'яту частину суми його вартості. Іншу частину держава надавала в борг селянину, який мав повертати його разом із відсотками протягом 49 років. За цей час селяни мусили сплатити державі втричі більше коштів від початкової вартості землі. Одночасно поміщики отримували гроші, за які могли здійснити перебудову своїх господарств на новий лад. Розмір земельної ділянки яку надавали селянам в різних районах була різною. У найбільш родючих регіонах ділянки були менше тих, де земля не мала високої родючості [3]. Якщо дореформене землекористування селян перевищувало встановлені розміри наділів, надлишок землі діставався поміщику. Виявилося, що такі «відрізки» у Південній Україні становили 27,6%.

Регіон був відомий своєю великою кількістю поміщицьких господарств, де кріпаки працювали на землевласників. Ліквідація кріпацтва мала суттєвий вплив на аграрний сектор, оскільки виникла потреба в нових формах взаємовідносин між селянами та власниками землі.

Багато поміщиків намагалися зберегти свої позиції та свій вплив на селян, використовуючи обмеження і умови раніше укладених договорів. Це

ускладнило процес впровадження нових умов господарювання для сільського населення та гальмувало розвиток суспільства в цілому.

Скасування кріпацтва призвело до зростання класу заможних селян. Розпочалася міграція селян у пошуках кращих умов життя та роботи. Відбулися зміни в економіці, що стосувалися переходу до нових форм власності та зростання обсягів сільськогосподарської продукції. Ліквідація кріпацтва сприяла розвитку промисловості на півдні України через збільшення ринку робочої сили та інвестицій у виробництво.

Після ліквідації кріпацтва селянські общини стали важливими соціальними структурами. Вони забезпечували консолідацію, взаємодопомогу і підтримку, розподіл земельних ресурсів, організацію сільських свят, релігійних обрядів та об'єднання селян для спільного вирішення питань.

Відбувався поступовий розвиток освіти та культури в селянських середовищах, збільшивши кількість шкіл та доступ до освіти. Селяни, які раніше були обмежені через кріпацький устрій у можливостях отримання освіти, тепер мали шанс навчатися та розвиватися. Це призвело до зростання грамотності та загального рівня освіти серед сільського населення. Разом із зростанням освіти у сільському середовищі на півдні України, спостерігався також розвиток культури. Селяни отримали можливість вивчати українську літературу, мистецтво, розвивати традиційні промисли та інші аспекти національної культури, що сприяло збереженню та розвитку української ідентичності.

Припинення кріпосницького утискання селян призвело до формування нового соціального порядку, для вже колишніх кріпаків зростали їх права та свободи.

Проблема скасування кріпацтва та наслідків цього акту не втрачає своєї актуальності і сьогодні, зокрема в частині демографічних зрушень та конфесійних уподобань населення півдня України [4].

Ліквідація кріпацтва 1861 року на півдні України мала далекосяжні наслідки для всього суспільства. Вона стала важливим кроком у становленні нових відносин між різними верствами населення та вплинула на розвиток економіки, культури та політики регіону. До цього часу ця тема залишається актуальною для вивчення регіональної історії України та розуміння сучасних викликів, з якими стикається українське суспільство. Загалом, ліквідація кріпацтва сприяла розвитку підприємництва, збільшила соціальну мобільність та зміцнила ідентичність українців.

Література

1. Електронний ресурс – <https://images.app.goo.gl/Co4b7fACexQgyB4k7>
2. Електронний ресурс – <https://moyaosvita.com.ua/istoriya-ukrainu/osnovni-polozhennya-selyansko%D1%97-reformi-1861-roku/>
3. Гісем О.В. Історія України : підруч. для 9 кл. закл. загал. серед. Освіти / – Харків : Вид-во «Ранок», 2018. – 240 с.

4. Электронный ресурс -
<http://dspace.nbuu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/105589/03-Reient.pdf?sequence=1>

ЗМІСТ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ЕКОНОМІКО-ПРАВНИЧИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
ЗАПОРІЗЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ»

СЕКЦІЯ «ФІЛОЛОГІЧНІ ДИСЦИПЛІНИ»

Деребенко Мирослава.....	4
ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА «ДОБРИХ ПЕРЕДВІСНИКІВ» Н. ГЕЙМАНА І Т. ПРАТЧЕТТА ТА «ОМЕНА» Д.СЕЛТЗЕРА.....	4
Доненко Ілона.....	6
ПОВІСТЬ-КАЗКА «МАЛЕНЬКИЙ ПРИНЦ» І ЯК В СУЧАСНОМУ СВІТІ МОЖНО ПОВ'ЯЗАТИ ЦЮ КНИГУ З ПІДЛІТКАМИ	6
Ликова Ангеліна.....	8
ОЛЕКСА ДОВБУШ: ПОГЛЯД КРІЗЬ СТОЛІТТЯ.....	9
Поліщук Микита	10
СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК ПЛАТФОРМИ ПІДГОТОВКИ ДО НМТ	10
Прядко Аріна.....	12
АФІРМАЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ГАРМОНІЗАЦІЇ МІКРОКЛІМАТУ НА ПІДПРИЄМСТВІ МІЖ ПІДЛЕГЛИМИ ТА КЕРІВНИКОМ	12
Романенко Вікторія.....	15
НЕОЛОГІЗМИ ВІЙНИ: ВІДОБРАЖЕННЯ НОВОГО ДОСВІДУ	15

СЕКЦІЯ «ІНОЗЕМНА ФІЛОЛОГІЯ»

Водяна Катерина	19
THE USE OF ENGLISH WORDS IN EVERYDAY LIFE OF UKRAINIANS: ADAPTATION AND REASONS	19
Кротов Євген	21
ACADEMIC INTEGRITY AS A REFLECTION OF THE PROFESSIONAL SKILL DEVELOPMENT AMONG EPFK ZNU STUDENTS.....	21
Носік Євген.....	24

HOW TO TALK ABOUT THE WAR IN UKRAINE? A DICTIONARY OF ENGLISH EXPRESSIONS FOR COMMUNICATING WITH THE WORLD	24
Петренко Поліна.....	26
INTERCULTURAL COMMUNICATION IN LEARNING ENGLISH.....	26
Прядко Аріна.....	29
AFFIRMATIONS AS A TOOL TO OVERCOME BARRIERS IN BUSINESS COMMUNICATION.....	29
Сущенко Мілана.....	32
SLANG AND EVERYDAY LANGUAGE:THE USE OF SLANG IN ENGLISH-SPEAKING COMMUNITIES AND HOW IT CONTRIBUTES TO THE CREATION OF NEOLOGISMS.....	32
Шевчук Анна.....	34
FEATURES OF ADVERTISING SLOGANS IN ENGLISH.....	34
Юдіна Анастасія	35
DIGITAL TOOLS TO ADVANCE ENGLISH FLUENCY AND IMPROVE THE QUALITY OF EDUCATION.....	35
СЕКЦІЯ «ПРИРОДНИЧІ НАУКИ»	
Агрич Анна	38
ДОСЛІДЖЕННЯ ЯВИЩА МУЗИЧНОГО ЗВУКУ ТА ХАРАКТЕРИСТИКИ ЗВУКОВИХ ХВИЛЬ	38
Гах Олександра.....	39
ФІЗИКА В КРИСТАЛАХ	39
Лосева Маргарита, Шпуганич Ірина	41
ГАДЖЕТ, ЯК ІНСТРУМЕНТ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ФІЗИКО-АСТРОНОМІЧНОГО МОДУЛЮ	41
Мирошник Софія	45
ФІЗИКА У ТАНЦІ.....	45
Панченко Єлизавета	46

	211
ФІЗИКА В ГРІ НА ГІТАРІ.....	46
Ракитянська Олександра	48
МОЄ ЗАХОПЛЕННЯ І ФІЗИКА (МАНІКЮРНЕ МИСТЕЦТВО).....	48
Стовпяцька Ксенія.....	50
АНІМАЛОТЕРАПІЯ. ТВАРИНИ, ЯК ДЖЕРЕЛО ЩАСТЯ.....	50
Тяжлов Анатолій	52
ЧОРНІ ДІРИ ТА МОЖЛИВІСТЬ МАНДРІВОК У ЧАСІ.....	52
СЕКЦІЯ «МАТЕМАТИКА ТА ПРОГРАМУВАННЯ»	
Кобзєй Каріна	55
ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ЖИТТІ СТУДЕНТА .	55
Коротенко Володимир	56
ТЕХНОЛОГІЇ JAVA, KOTLIN ТА XML ДЛЯ РОЗРОБКИ МОБІЛЬНИХ ДОДАТКІВ В СЕРЕДОВИЩІ ANDROID STUDIO	56
Маковоз Світлана	58
ПСИХОЛОГІЯ ВЕБДИЗАЙНУ	58
Прядко Аріна.....	61
ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДІВ МАТЕМАТИЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ ДЛЯ ОПТИМІЗАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ	61
СЕКЦІЯ «ІСТОРИЧНІ ДИСЦИПЛІНИ ТА ПРАВО»	
Герман Ангеліна	63
ПРОБЛЕМА ВІДНОВЛЕННЯ ЧЕСТІ ТА ГІДНОСТІ В УКРАЇНСЬКОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ	63
Герасименко Дарія	66
ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ ЧОЛОВІКІВ ТА ЖІНОК:.....	66
З ЧАСІВ ПАТРІАРХАТУ ДО ЕМАНСИПАЦІЇ.....	66
Давиденко Єлизавета.....	70
ПРОБЛЕМА ВТРАТИ ПАМ'ЯТІ В ЮРИСПРУДЕНЦІЇ	70

	212
Глларіонова Аріна.....	73
ВПЛИВ ІДЕЙ ФЕМІНІЗМУ НА ПОЛІТИЧНЕ СЬОГОДЕННЯ.....	73
Пліско Максим.....	76
КОЛАБОРАЦІОНІЗМ ЯК ІСТОРИКО-ПСИХОЛОГІЧНЕ ЯВИЩЕ	76
Чумак Данило.....	79
БІКАМЕРАЛІЗМ: МІЖ КРИЗОЮ ТА ДЕМОКРАТІЄЮ	79
СЕКЦІЯ «ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА ТА СПОРТ»	
Алейников Ян.....	83
ПРИНЦИП ПАРЕТО У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ	83
Биков Денис.....	85
ПОДОЛАННЯ ТРИВОЖНОСТІ ЗА ДОПОМОГОЮ ЗАСОБІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ	85
Кучеренко Леся.....	88
ОРГАНІЗАЦІЯ СТУДЕНТСЬКИХ ЗМАГАНЬ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	88
Маковоз Світлана.....	92
ЗАСОБИ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ	92
СЕКЦІЯ «ЕКОНОМІКА ТА МЕНЕДЖМЕНТ»	
Бичкова Софія	96
РОЗРОБКА СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУ ВИПУСКУ ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИЧНИХ ВИРОБІВ ПІДПРИЄМСТВА «ЗАПОРІЖТРАСФОРМАТОР».....	96
Кротов Євген.....	98
СКЛАДАННЯ ЗМІСТОВНОГО ТА КРЕАТИВНОГО БІЗНЕС-ПЛАНУ ЯК ЗАПОРУКА УСПІШНОГО ВІДКРИТТЯ ТУРИСТИЧНОГО АГЕНТСТВА.....	98
Кучеренко Леся.....	103

МІГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	103
Курілець Анастасія	106
РЕСУРСНИЙ СТАН : ВПЛИВ НА ЯКІСТЬ ЖИТТЯ ТА РОБОТИ.....	106
Маковоз Світлана	107
ЕФЕКТИВНІСТЬ МАРКЕТИНГОВИХ КАМПАНІЙ У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ.....	107
Прядко Аріна.....	110
ЗАСТОСУВАННЯ СТАТИСТИЧНОГО МЕТОДУ В УПРАВЛІННІ ЯКІСТЮ: ДОСЛІДЖЕННЯ ПРИЧИН ДЕФЕКТІВ.....	110
НА ПІДОШВІ З ПОЛІУРЕТАНУ НА ТОВ «ДЖИ БІ ПЛАСТ».....	110
Хоруженко Мирослав	112
ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗЕМЕЛЬ НІМЕЧЧИНИ ТА УКРАЇНИ ЯК ПОТЕНЦІАЛ АГРОПРОМИСЛОВОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ.....	112
Шевчук Анна.....	114
ІІІ В БІЗНЕСІ: АВТОМАТИЗАЦІЯ РІШЕНЬ ТА ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА.....	115
СЕКЦІЯ «ТУРИСТИЧНА СПРАВА»	
Гурова Ірина.....	118
ТУРИЗМ 2023 В ПРИФРОНТОВИХ МІСТАХ. ЗАПОРІЖЖЯ.....	118
Кобзєй Каріна	123
АЛЬТЕРНАТИВНА ПРОПОЗИЦІЯ ПЛЯЖНОГО ВІДПОЧИНКУ В БОЛГАРІЇ НА ПЕРІОД ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ ТУРИСТІВ	123
Корнієнко Вікторія.....	125
МЕМОРАЛІЗАЦІЯ НАСЛІДКІВ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	125
Кухленко Микола.....	126

	214
ФЕШН-ІНДУСТРІЯ УКРАЇНИ ЯК ПОТЕНЦІАЛ ІННОВАЦІЙНИХ НАПРЯМІВ ВІТЧИЗНЯНОГО ТУРИЗМУ	126
Романенко Вікторія.....	128
ГОСТИННІСТЬ БЕЗ БАР'ЄРІВ: ГОТОВНІСТЬ ТУРИСТИЧНОЇ СФЕРИ ДО ОБСЛУГОВУВАННЯ ТУРИСТІВ З ІНВАЛІДНІСТЮ	128
Стойкович Валерія.....	131
ТУРИЗМ ЯК СПОСІБ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ ЗАПОРІЗЬКИХ ГРОМАД	131
СЕКЦІЯ «ЖУРНАЛІСТИКА, ВИДАВНИЧА СПРАВА ТА РЕДАГУВАННЯ»	
Бикова Кіра	134
СТРУКТУРНІ ЕЛЕМЕНТИ КОМІКСУ ЯК ЗАСОБУ ВІЗУАЛЬНОЇ КОМУНІКАЦІЇ	134
Кірюта Діана.....	137
МАРКЕТИНГОВА СТРАТЕГІЯ ЯК СПОСІБ ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ ТВОРЧОСТІ СЕРГІЯ ЖАДАНА	137
Майстро Анна	138
ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ЖУРНАЛІСТСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	139
Никоненко Маргарита	144
TELEGRAM-КАНАЛ «ГНИЛА ЧЕРЕШНЯ» ЯК ТЕНДЕНЦІЙНИЙ ФОРМАТ ВІЙСЬКОВОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ	144
Никоненко Маргарита	146
ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ МЕСЕНДЖЕРУ TELEGRAM ЗАСОБАМИ КОНТЕНТНИХ СТРАТЕГІЙ.....	146
СЕКЦІЯ «ДОШКІЛЬНА ТА ПОЧАТКОВА ОСВІТА»	
Дерев'янюк Дар'я.....	150
НАОЧНІСТЬ І ЇЇ ВИКОРИСТАННЯ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ МАТЕМАТИКИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	150
Доільніцина Юлія	152

ВПЛИВ ДРІБНОЇ МОТОРИКИ НА РОБОТУ МОЗКУ ДІТЕЙ ТА ДОРΟΣЛИХ.....	152
Жумаєва Софія.....	154
РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПІВ ДІЯЛЬНІСНОГО ПІДХОДУ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ.....	154
Лобко Маріана	157
СУЧАСНІ ВИМОГИ ДО УРОКУ МАТЕМАТИКИ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....	157
Муленко Каріна	160
РОЗВИТОК ЛОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....	160
СЕКЦІЯ «СОЦІАЛЬНА РОБОТА, ПЕДАГОГІКА ТА АДВОКАЦІЯ»	
Бахір Анастасія	164
ГЕНДЕРНІ СТЕРЕОТИПИ ЯК ЧИННИК ВИНИКНЕННЯ НАСИЛЬСТВА В УКРАЇНІ.....	164
Білоножко Аліна	167
ВПЛИВ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ТА СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА ЕМОЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ ПІДЛІТКА.....	167
Калниш Анна	169
ТЕХНОЛОГІЇ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ	169
Лосєва Маргарита	172
ВОЛОНТЕРСТВО ЯК ПІДГРУНТЯ ДЛЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В УМОВАХ ВІЙНИ В УКРАЇНІ.....	172
СЕКЦІЯ «ПЕДАГОГІКА ТА ПСИХОЛОГІЯ ВИЩОЇ ШКОЛИ»	
Довгалюк Тетяна.....	175
ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ ЯК МОТИВАЦІЙНІ ЧИННИКИ УСПІШНОГО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	175

**«ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ БІЗНЕСУ ТА ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
ЗАПОРІЗЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ»**

СЕКЦІЯ «ЕКОНОМІЧНІ ДИСЦИПЛІНИ»

Бровко Анастасія.....	178
ОСОБЛИВОСТІ КОМЕРЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	178
Білик Валентин.....	180
ВОРОНКА ПРОДАЖІВ ЯК ІНСТРУМЕНТ СТРАТЕГІЧНОГО МАРКЕТИНГУ	180
Власенко Андрій, Локтіонова Анастасія	182
ХАРАКТЕРИСТИКА СПОЖИВЧОГО КОШИКА СУЧАСНОГО УКРАЇНЦЯ	182
Мартінова Валерія	184
ЗОВНІШНЯ ТОРГІВЛЯ УКРАЇНИ: ДИНАМІКА ТА ПЕРСПЕКТИВИ	184
Передерій Тетяна.....	186
ЛОГІСТИКА В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ.....	186
Руденко Дмитро	189
СУЧАСНІ АСПЕКТИ РИНКУ ПРАЦІ В УКРАЇНІ	189

СЕКЦІЯ «ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ»

Власова Влада	191
ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДІВ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В РОБОТІ ПІДПРИЄМЦЯ	191

СЕКЦІЯ «МАТЕМАТИЧНО-ПРИРОДНИЧІ ДИСЦИПЛІНИ»

Городницький Арсеній, Полько Євгеній.....	193
МАКЕТ ГІДРОЕЛЕКТРОСТАНЦІЇ НА ПРИНЦИПІ ГРЕБНОГО КОЛЕСА	193
Сапронова Олександра	195
БІОРОЗКЛАДНІ ПАКЕТИ ЯК ВИД ЕКОЛОГІЧНОГО ПАКУВАННЯ	195

СЕКЦІЯ «ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ»

Власова Влада	198
ІГРИ НЕСКОРЕНИХ — ПРИКЛАД НЕЗЛАМНОСТІ ТА БОРОТЬБИ ЗА БЕЗМЕЖНІ МОЖЛИВОСТІ	198

СЕКЦІЯ «ФІЛОЛОГІЧНІ ДИСЦИПЛІНИ»

Stukanova Sofia	200
WORDS OF ENGLISH ORIGIN IN THE UKRAINIAN LANGUAGE.....	200

СЕКЦІЯ «ХАРЧОВІ ТЕХНОЛОГІЇ»

Антонова Анастасія	202
ДОСЛІДЖЕННЯ, РОЗРОБКА, ЗАТВЕРДЖЕННЯ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ ФІРМОВИХ СТРАВ У ЗАКЛАДАХ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА ЗАПОРІЖЖЯ.....	202
Дмитрик Катерина.....	203
НОВІТНІ ПРИЙОМИ ТЕПЛОВОЇ ОБРОБКИ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ У ГАЛУЗІ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА	203
Смєлова Таїсія	206
ЛІКВІДАЦІЯ КРІПАЦТВА 1861 РОКУ НА ПІВДНІ УКРАЇНИ	206